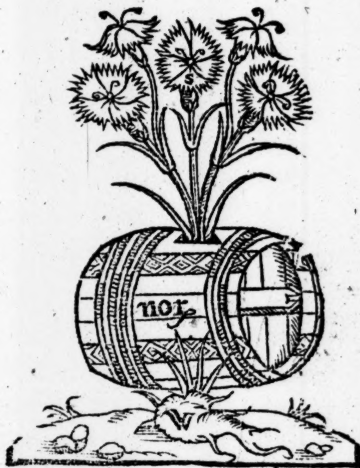
QVINCTI HORATII FLACCI POEMATA,

Nouis Scholijs & Argumentis illustrata.

Londini excusum impensis Guilielmi Nortoni.

1592.

Q. HORATII FLACCI VITA, E VETVSTO QVODAM EXEMPLARI DESCRIPTA.

VINTVS Horatius Flaccus, Venusinus, patre, vt ipse quidem tradit, libertino, & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario: quum illi quidam in altercatione exprobrasset, Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? bello Philippensi excitus à M. Bruto imperatore, tribunus militum meruit: victisque partibus, venia impetrata, scriptum quæstorium comparauit: ac primò Mæcenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locũ tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate.

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis, tali ad Augustum elogio, *Horatij Flacci, vt mei esto memor*, Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum: nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam " suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus, argumenti gratia, pauca subieci. *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non te-*

mere feceris, quoniam id vsus mihi tecum esse voluit, si per valetudinem tuam fieri possit. Et rursus, *Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. nam incidit vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque* " ἀνθυπερφρονοῦμεν. Præterea sæpe eum, inter alios iocos " putissimum penem, & homuncionem lepidissimum appellat: vnaque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuraque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberij Drusique, priuignorum suorum: eumque coegerit propter hoc, tribus carminum libris ex longo interuallo quartum addere. Post Sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus. *Iratum me tibi scito, quod non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris ne apud posteros infame tibi sit quod videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam, cuius initium est

Al. ὑπερηφανεύόμεθα.

Al. purissimum

Quum tot sustineas & tanta " pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar:

Al. negotia.

Habitu corporis breuis fuit, atque obesus: qualis & à semetipso in Satyris describitur, & ab Augusto hac epistola, *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum: quem ego (ne accusem breuitatem) quantuluscunq; est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne maiores libelli tui sint quam ipse es: sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaq; licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res Venereas intemperantior traditur. nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini, aut " Tiburtini: domusque eius ostenditur circa Tibur-

Al tarentini.

burtini luculum. Venerunt in manus meas & elegi, sub eius titulo, & epistola " prosa oratione, quasi commendantis se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. nam elegi, vulgares: epistola autem, obscura. quo vitio minimè tenebatur. Natus est VI. id Decemb. L. Cotta & L. Torquato consulibus. Decessit V. Kal. Decem C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo consulibus, post nonum & quinquagesimum annum: hærede Augusto palam nuncupato, quum vrgente vi valetudinis nō sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

Al. prorsa.

EIVSDEM HORATII VITA IN ALIO EXEMPLARI ALITER SCRIPTA.

Q. HORATIVS FLACCVS libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos migrauit. Quem quum pater puerum Romam misisset in ludum literarium, paucissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio: coluítque adolescens Brutum: sub quo tribunus militum ciuili bello militauit: captúsque à Cæsare, post magnum tempus beneficio Mæcenatis non solùm seruatus, sed etiam in amicitiam receptus est. Quapropter Mæcenati & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit Carminum lib. IIII. Carmen sæculare, Epodon, De arte poetica. Epistolarum lib. II. Sermonum, II. Commentati sunt in illum, Porphyrion, Modestus, Helenius Acron: omnium optimè C. Æmilius.

mere feceris, quoniam id vſus mihi tecum eſſe voluit, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit. Et rurſus, *Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire. nam incidit vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſpreuiſti, ideo nos quoque* " ἀνθυπερφρονοῦμεν. Præterea ſæpe eum, inter alios iocos " putiſſimum penem, & homuncionem lepidiſſimum appellat: vnaque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vſque adeo probauit, manſuraque perpetuò credidit, vt non modò ſæculare carmen componendum iniunxerit, ſed & Vindelicam victoriam Tiberij Druſique, priuignorum ſuorum: eumque coëgerit propter hoc, tribus carminum libris ex longo interuallo quartum addere. Poſt Sermones verò lectos, nullam ſui mentionem factam ita ſit queſtus. *Iratum me tibi ſcito, quod non in pleriſque eiuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An vereris ne apud poſteros infame tibi ſit quod videaris familiaris nobis eſſe?* Expreſſitque Eclogam, cuius initium eſt

Al. ὑπερηφανοῦμεθα.

Al. puriſſimum

Quum tot ſuſtineas & tanta " pericula ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora Cæſar:

Al. negotia.

Habitu corporis breuis fuit, atque obeſus: qualis & à ſemetipſo in Satyris deſcribitur, & ab Auguſto hac epiſtola, *Pertulit ad me Dionyſius libellum tuum: quem ego (ne accuſem breuitatem) quantuluſcunq; eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris ne maiores libelli tui ſint quam ipſe es: ſed ſi tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt. Itaq; licebit in ſextariola ſcribas, quum circuitus voluminis tui ſit ὀγκωδέστατος, ſicut eſt ventriculi tui.* Ad res Venereas intemperantior traditur. nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, vt quocunque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini, aut " Tiburtini: domuſque eius oſtenditur circa Tibur-

Al. tarentini.

burtini luculum. Venerunt in manus meas & elegi, sub eius titulo, & epistola " prosa oratione, quasi commendantis se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. nam elegi, vulgares: epistola autem, obscura. quo vitio minimè tenebatur. Natus est VI. id Decemb. L. Cotta & L. Torquato consulibus. Decessit V. Kal. Decem C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo consulibus, post nonum & quinquagesimum annum: hærede Augusto palam nuncupato, quum vrgente vi valetudinis nō sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum. *Al. prorsa.*

EIVSDEM HORATII VITA IN ALIO EXEMPLARI ALITER SCRIPTA.

Q. HORATIVS FLACCVS libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos migrauit. Quem quum pater puerum Romam misisset in ludum literarium, paucissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio: coluítque adolescens Brutum: sub quo tribunus militum ciuili bello militauit: captúsque à Cæsare, post magnum tempus beneficio Mæcenatis non solùm seruatus, sed etiam in amicitiam receptus est. Quapropter Mæcenati & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit Carminum lib. IIII. Carmen sæculare, Epodon, De arte poetica. Epistolarum lib. II. Sermonum, II. Commentati sunt in illum, Porphyrion, Modestus, Helenius Acron: omnium optimè C. Æmilius.

EIVSDEM HORATII VITA, PER PETRVM CRINITVM LIB. III. DE POETIS LATINIS.

QVintus Horatius Flaccus in Venusio Apuliæ oppido natus est. Patrem habuit libertini generis. Vnde illud,

Sat.6.lib.1. *Quem rodunt omnes libertino patre natum.*

Pro certo habetur, eius natalem fuisse duobus circiter annis ante coniurationem L.Sergij Catilinæ, quo tempore celebres erant in ciuitate, ex poetis, Valerius Catullus, Licinius Caluus, & Heluius Cinna: ex oratoribus, M.Cicero, Q.Hortensius, & Q.Catullus: ex philosophis, Varro Terentius, & Figulus Nigidius. Orbilium Beneuentanum (vt constat) à puero audiuit, quem appellat alicubi plagosum: ac mirum quàm breui tẽpore in bonis literis profecerit. Ingenio enim facili & auidissimo fuisse traditur in capiendis optimis disciplinis. Vbi autem satis visus est nauasse operam Latinis studijs, Athenas se contulit, vt philosophorum præceptis liberius incumberet. Maximeque Epicureorum placita videtur probasse: vt illud vrbanè dictum testatur.

Epist.1.lib.2.

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Epist.4.lib.1. *Quum ridere voles Epicuri de grege porcum.*

Moribus fuisse dicitur sub obscœnis, & ad bilem interdum paulo excitatior: adeo erga amicos gratus atque officiosus, vt nobiliorum etiam studijs, & gratia clarior in dies ac nobilior esset. Nam primò dignitatem tribunitiam honestis suffragijs est adeptus, & Romanæ legioni prępositus: quod ipse de se scribit. Amicos verò habuit, ex poetis, Albium Tibullum, Quintilium Varum, cuius obitum officiose deplorat: Valgium consularem, Vir-

Virgiliumq; ipſum. Ex prima nobilitate, Iulium Florũ, Maximum Lollium,& Męcenatem cum quo ſupra ſeptem annos ſumma familiaritate vixit. quod cùm locis multis, tum maximè his verſibus apparet, Sat.6.lib.2

Septimus octauo propior iam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero.

Mam cum ipſo quidem Horatio iocari liberius Mæcenas,atque agere conſueuit, eidemque concredere ſua ſtudia,in rebus ciuilibus.Quum ipſa ciuitas magnis factionibus teneretur, varijſque ſeditionibus æſtuaret, ſequutus primò eſt Bruti & Caſſij partes, quod à multis alijs, & à Sidonio Apollinari, traditum eſt: qui ad Iulium Maioranum ſic refert.

Et tibi Flacce, acies Bruti Caſſique ſequuto,
Carminis eſt author, qui fuit & veniæ.

Mox verò accidit vt fauore Mæcenatis non dignitates tantùm aſſequeretur,ſed ipſi quoque Octauio imperatori foret inſinuatus: quum liberè & amicè ad illum ſcribat. Illas tamen epiſtolas,quæ referuntur à quibuſdam,Auguſti ad Flaccum, magis confictas opinamur, quàm dignas tanto principe,eiuſq; ſumma eruditione. quod ipſum, cùm alia multa, tum elocutio in primis probat. Compoſuit perplura,quæ vulgo etiam ſunt notiſſima. nos quàm breuiſſimè repetemus: Libros Carminum quatuor, Epodon, & Seculare carmen: quibus Auguſtum ac Mæcenatem miris laudibus celebrat. In ſcribendis iambicis mirè efficax habitus eſt: quod & Fabius Quintilianus teſtatur. Inter lyricos verò (inquit) ſolus ferè dignus eſt legi Horatius.quoniam & inſurgit aliquando, & plenus eſt iucunditatis & gratiæ: varijſque verbis & figuris feliciſſimè audax. Ex quo illud peruulgatum,

Hic inter lyricos ſublimi vertice vates
Sidera ſumma ferit, ſeu dulcia furta puellæ

Cantat, amicitias, conuiuia, prælia, paces:
Siue Lycambeis lacerat latratibus hostem,
Impetit aut varijs corruptos carmine mores.

Apollinaris quoque sic ad Tonantium de Horatio,

Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vis vt nostra dehinc cursitet orbita,
Qua Flaccus lyricos Pindaricum ad melos
Frænis flexit equos plectri potentibus,
Dum metro quatitur chorda Glyconio,
Nec non Alcaico, vel Pherecratio,
Iuncto & Lesbiaco, siue Anapæstico:
Vernans per varij carminis eclogas
Verborum violis multicoloribus.

Diomedes grammaticus, & alij veteres, vnde viginti carminũ modos ab Horatio decantatos asserunt: quorum rationes in tertio de Grammaticæ libro a Diomede ipso referuntur. Scripsit de Poetica librum ad Pisones: volumina duo Satyrarum, ac totidem Epistolarum. In Satyra verò Lucilium sequutus est, etsi eum vt lutulentum accusat. Fabius certè Quinctilianus precipuum in Satyra dicit hunc ipsum Horatium, ac purum in primis, & tersum. Quin hoc illi proprium & peculiare fuit, vt ridenti similis, & quasi dissimulans, improbitatem ac vitia hominum accusaret: quod ea magis vrgeant atque afficiant, quæ sensim irrepunt, quam quę aperta fronte inuadunt quod ipsum & poeta Persius demonstrat,

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit & admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.

Sed & poeta Ouidius ingenuè fatetur magnopere se Horatianis versibus delectatum, & eius carmen diligenter audisse: veluti Propertium, Macrum, Ponticum, & Bassum, qui iambicos lusit.

Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,

Quum

Quum ferit Ausonia carmina culta lyra.

Permultos verò enumerat Horatius,quorum & studium & iudicium percoluit: vt Plotium, Mæcenatem, Varium, Virgilium, Fuscum, Viscos, Valgium, Pollionem,Messalam, & alios. Sequutus est eum in componendis lyricis Paulus Passienus: qui (vt est autor Plinius) mirificè illum exprimebat. Statura fuisse traditur breui,corpore obeso oculis lippis: quæ vel ex carmine illius varijs locis colliguntur. Mortuus est autem Horatius anno ætatis suæ septimo & quinquagesimo, vt in Eusebii annalibus relatum est. Alij supra septuagesimum annum vixisse scribunt. quod ego tamen falsum existimo, vt alibi obseruatum est.

DE VNDEVIGINTI GENERIBVS METRORVM HORATII.

Tractatus Aldi Manutij.

PRIMVM genus: vt Ode 1. lib 1. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici Asclepiadei tetrametri acatalecti: qui constant è spondeo, & duobus Choriambis,& pyrrhichio,vel iābo:hoc modo,

Mæce–nas atauis-◡◡-edite re-◡◡-gibus ◡◡
O &– præsidium & -◡◡- dulce decus -◡◡- meum ◡◡
— -◡◡- -◡◡- ◡◡
— -◡◡- -◡◡- ◡◡

Primi generis Ode 3.

Lib.1.Ode.1. Mæcenas atauis edite regibus.
Lib.3.Ode 31. Exegi monimentum ære perennius.
4 8 Donarem pateras,grataque commodis.

SECVNDVM genus: vt Ode 2, quæ est dicolos

tetrastrophos. Primi quique tres versus sunt hendecasyllabi Sapphici pentametri acatalecti: qui constant è trochæo, spondeo, dactylo, & duobus trochæis: vel spondeo vltimo: sic,

Iam sa-◡tis ter--ris niuis-◡◡ atque-◡ diræ --
Grandi-◡nis mi--sit pater-◡◡ & ru-◡bente-◡
Dexte-◡ra sa--cras iacu-◡◡ latus-◡ arces--

Quartus autem quisque est Adonicus dimeter catalecticus, ex dactylo & spondeo vel trochæo: sic,

Terruit-◡◡ vrbem -◡

-◡ -- -◡◡ -◡ --
-◡ -- -◡◡ -◡ -◡
-◡ -- -◡◡ -◡ --
-◡◡ -◡

Secundi generis Ode 26.

1 2 Iam satis terris niuis atque diræ.
1 10 Mercuri facundi nepos Atlantis
1 12 Quem virum, aut heroa lyra, vel acri.
1 20 Vile potabis modicis Sabinum.
1 22 Integer vitæ, scelerisque purus.
1 25 Parcius iunctas quatiunt fenestras.
1 30 O Venus regina Gnidi Paphique.
1 32 Poscimus siquid vacui sub vmbra.
1 38 Persicos odi puer apparatus.
2 2 Nullus argento color est auaris.
2 4 Ne sit ancillæ tibi amor pudori.
2 6 Septimi Gades aditure mecum.
2 8 Vlla si iuris tibi peierati.
2 10 Rectius viues Licini, neque altum.
2 16 Otium diuos rogat in patenti.
3 8 Martijs cœlebs quid agam calendis.
3 11 Mercuri, nam te docilis magistro.
3 14 Herculis ritu modò dictus, ô plebs.
3 18 Faune nympharum fugientum amator.
3 20 Non vides quanto moueas periclo.

3 22 Montium custos nemorúmque virgo.
3 27 Impios parræ recinentis omen.
4 2 Pindarum quisquis studet æmulari.
4 6 Diue, quem proles Niobea magnæ.
4 11 Est mihi nonum superantis annum.
6 18 Phœbe, syluarúmque potens Diana.

TERTIVM genus: vt Ode 3, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Choriambicus Glyconius trimeter acatalectus: constans è spondeo, Choriambo, & pyrrichio, vel iambo: sic,

Sic te--diua potens-ᴗᴗ-Cypri ᴗ-

Secundus verò quisque, Choriambicus, Asclepiadeus tetrameter acatalectus: è spondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, vel iambo: sic,

Sic fra--tres Helenæ-ᴗᴗ-lucida si-ᴗᴗ-dera ᴗᴗ

— -ᴗᴗ- ᴗ-

— -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗᴗ

Tertij generis Ode 12.

1 3 Sic te diua potens Cypri.
1 13 Quum tu Lydia Telephi,
1 19 Mater sæua Cupidinum.
1 36 Et thure & fidibus iuuat.
3 3 Donec gratus eram tibi.
3 15 Vxor pauperis Ibyci.
3 19 Quantum distet ab Inacho
3 24 Intactis opulentior
3 25 Quo me Bacche rapis tui
3 28 Festo quid potius die
4 1 Intermissa Venus diu.
4 3 Quem tu Melpomene

QVARTVM genus: vt Ode 4, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Dactylicus Archilochius heptameter acatalectus: constans è quatuor primis pedibus spondeis, vel dactylis, indifferenter, vt in versu Heroico: deinde è tribus trochæis, vel

ſpondeo vltimo : ſic,

Soluitur -⏑⏑ acris hy-⏑⏑ ems gra -- ta vice -⏑⏑ veris-- & fa -⏑ voni --

Secundus verò quiſque eſt Archilochius, conſtans Penthemimeri iambica, id eſt, ex iambo vel ſpondeo, iambo, & ſyllaba. Deinde è tribus trochæis, vel ſpondeo vltimo : ſic,

Trahúnt ⏑- que ſic ⏑- cas- machi-⏑ næ ca-⏑ rinas--

-⏑⏑ -⏑⏑ -- -⏑⏑ -⏑ -⏑ --

⏑- ⏑ -- -⏑ -⏑ --

Quarti generis Ode vna.

1 4 Soluitur acris hyems grata vice veris & Fauoni

QVINTVM genus: vt Ode 5. quæ eſt tricolos tetraſtrophos. Primi quique duo verſus ſunt Aſclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scandũtur enim ſic,

Quis mu - - ta gracilis -⏑⏑- te puer in -⏑⏑- roſa ⏑-

Perfu -- ſus liquidis -⏑⏑- vrget odo -⏑⏑- ribus ⏑⏑

Tertius autem quiſque eſt Pherecratius Heroicus trimeter acatalectus : conſtans è ſpondeo, dactylo & ſpondeo, ſic,

Grato -- Pyrra ſub -⏑⏑ antro --

Quartus verò quiſque eſt Glyconius : qualis ille, Sic te diua potens Cypri. Scanditur enim hoc modo,

Cui fla -- uam religas -⏑⏑- comam ⏑⏑

-- -- -⏑⏑- -⏑⏑- ⏑-

-- -⏑⏑- -⏑⏑- ⏑⏑

-- -⏑⏑ --

-- -⏑⏑- ⏑⏑

Quinti generis Ode ſeptem.

1 5 Quis multa gracilis te puer in roſa
1 14 O nauis referent in mare te noui
1 21 Dianam teneræ dicite virgines
1 23 Vitas hinnuleo me ſimilis Chloe

3 7 Quid fles Afterie quem tibi candidi
3 13 O fons Blandufiæ ſplendidior vitro
4 13 Audiuere Lyce dij mea vota: dij

Sextum genus: vt Ode 6, quæ eſt dicolos tetraſtrophos. Primi quique tres verſus ſunt Aſclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scanditur enim hoc modo,

Scribe -- ris Vario -uu- fortis & ho -uu- ſtium uu
Victor -- Mæonij -uu- carminis à -uu- lite uu
Quam rem -- cunque ferox -uu- nauibus aut -uu- equis u-

Quartus autem, Glyconius qualis, Sic te diua potens Cypri. Scanditur ſic,

Miles -- te duce geſ -uu- ſerit uu

--uu--uu-uu
---uu--uu-uu
---uu--uu-u-
---uu-uu

Sexti generis Ode 9.

1 6 Scribêris Vario fortis, & hoſtium
1 15 Paſtor quum traheret per freta nauibus
1 24 Quis deſiderio ſit pudor, aut modus
1 33 Albi, ne doleas plus nimio memor
2 12 Nolis longa feræ bella Numantiæ
3 10 Extremum Tanaim ſi biberes Lyce.
3 16 Incluſam Danaen turris ahenea
4 5 Diuis orte bonis optime Romulæ
4 12 Iam veris comites quæ mare temperant

Septimvm genus: vt Ode 7, quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus hexameter catalecticus in duas ſyllabas: cõſtans è ſex pedibus, dactylo & ſpondeo indifferenter in omnibus locis. quãquam in quinto aliquando ſpondeus ponitur, & in ſexto dactylus: vbi etiam ſæpe pro ſpondeo trochæus admittitur. Sed de verſu Heroico multa dixerunt in

Cantat, amicitias, conuiuia, prælia, pacem:
Siue Lycambeis lacerat latratibus hostem,
Impetit aut variis corruptos carminis mores.

Apollinaris quoque sic ad Tonantium de Horatio,

Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vix vt nostra dabitur currere orbita,
Qua Flaccus lyricos Pindaricum ad melos
Frenans flexit equos plectri potentibus,
Dum metro quatitur chorda Glyconio,
Nec non Alcaico, vel Pherecratio,
Iunctis & Lesbiaco, siue Anapæstico:
Vernans per varij carminis eclogas
Verborum violis multicoloribus.

Diomedes grammaticus, & alij veteres, vnde viginti carminũ modos ab Horatio decantatos asserunt: quorum rationes in tertio de Grammaticæ libro a Diomede ipso referuntur. Scripsit de Poetica librum ad Pisones: volumina duo Satyrarum, ac totidem Epistolarum. In Satyra verò Lucilium sequutus est, etsi eum vt luculentum accusat. Fabius certè Quinctilianus precipuum in Satyra dicit hunc ipsum Horatium, ac purum in primis, & tersum. Quin hoc illi proprium & peculiare fuit, vt ridenti similis, & quasi dissimulans, improbitatem ac vitia hominum accusaret: quod ea magis vrgeant atque afficiant, quæ sensim irrepunt, quam quę aperta fronte inuadunt quod ipsum & poeta Persius demonstrat,

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit & admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.

Sed & poeta Ouidius ingenuè fatetur magnopere se Horatianis versibus delectatum, & eius carmen diligenter audisse: veluti Propertium, Macrum, Ponticum, & Bassum, qui iambicos lusit.

Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,

Quum

Quum ferit Ausonia carmina culta lyra.

Permultos verò enumerat Horatius, quorum & studium & iudicium percoluit: vt Plotium, Mæcenatem, Varium, Virgilium, Fuscum, Viscos, Valgium, Pollionem, Messalam, & alios. Sequutus est eum in componendis lyricis Paulus Passienus: qui (vt est autor Plinius) mirificè illum exprimebat. Statura fuisse traditur breui, corpore obęso oculis lippis: quæ vel ex carmine illius varijs locis colliguntur. Mortuus est autem Horatius anno ætatis suæ septimo & quinquagesimo, vt in Eusebij annalibus relatum est. Alij supra septuagesimum annum vixisse scribunt. quod ego tamen falsum existimo, vt alibi obseruatum est.

DE VNDEVIGINTI GENERIBVS METRORVM HORATII.

Tractatus Aldi Manutij.

PRIMVM genus: vt Ode 1. lib 1. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici Asclepiadei tetrametri acatalecti: qui constant è spondeo, & duobus Choriambis, & pyrrhichio, vel iābo: hoc modo,

Mæce–nas atauis-◡◡-edite re-◡◡-gibus ◡◡

O & – præsidium & -◡◡- dulce decus-◡◡- meum ◡◡.

– –-◡◡- -◡◡-◡◡

– –-◡◡- -◡◡- ◡◡

Primi generis Ode 3.

Lib.1.Ode.1. Mæcenas atauis edite regibus.

Lib.3.Ode 31. Exegi monimentum ære perennius.

4 8 Donarem pateras, grataque commodis.

SECVNDVM genus: vt Ode 2, quæ est dicolos

tetrastrophos. Primi quique tres versus sunt hendecasyllabi Sapphici pentametri acatalecti: qui constant è trochæo, spondeo, dactylo, & duobus trochæis: vel spondeo vltimo: sic,

Iam sa-∪tis ter--ris niuis-∪∪ atque-∪ diræ --
Grandi-∪nis mi--sit pater-∪∪ & ru-∪bente-∪
Dexte-∪ra sa--cras iacu-∪∪ latus-∪ arces--

Quartus autem quisque est Adonicus dimeter catalecticus, ex dactylo & spondeo vel trochæo: sic,

Terruit-∪∪ vrbem -∪

-∪-- -∪∪ -∪--
-∪-- -∪∪ -∪ -∪
-∪-- -∪∪ -∪--
-∪∪ -∪

Secundi generis Ode 26.

1 2 Iam satis terris niuis atque diræ.
1 10 Mercuri facundi nepos Atlantis
1 12 Quem virum, aut heroa lyra, vel acri.
1 20 Vile potabis modicis Sabinum.
1 22 Integer vitæ, scelerisque purus.
1 25 Parcius iunctas quatiunt fenestras.
1 30 O Venus regina Gnidi Paphique.
1 32 Poscimus siquid vacui sub vmbra.
1 38 Persicos odi puer apparatus.
2 2 Nullus argento color est auaris.
2 4 Ne sit ancillæ tibi amor pudori.
2 6 Septimi Gades aditure mecum.
2 8 Vlla si iuris tibi peierati.
2 10 Rectius viues Licini, neque altum.
2 16 Otium diuos rogat in patenti.
3 8 Martijs cœlebs quid agam calendis.
3 11 Mercuri, nam te docilis magistro.
3 14 Herculis ritu modò dictus, ô plebs.
3 18 Faune nympharum fugientum amator.
3 20 Non vides quanto moueas periclo.

3 22 Montium

3 22 Montium custos nemorúmque virgo.
3 27 Impios parræ recinentis omen.
4 2 Pindarum quisquis studet æmulari.
4 6 Diue, quem proles Niobea magnæ.
4 11 Est mihi nonum superantis annum.
6 18 Phœbe, syluarúmque potens Diana.

TERTIVM genus: vt Ode 3, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Choriambicus Glyconius trimeter acatalectus: constans è spondeo, Choriambo, & pyrrichio, vel iambo: sic,

Sic te--diua potens-‿‿-Cypri ‿-

Secundus verò quisque, Choriambicus, Asclepiadeus tetrameter acatalectus: è spondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, vel iambo: sic,

Sic fra-tres Helenæ-‿‿-lucida si-‿‿-dera ‿‿

— —‿‿— ‿

— —‿‿— —‿‿— ‿‿

Tertij generis Ode 12.

1 3 Sic te diua potens Cypri.
1 13 Quum tu Lydia Telephi,
1 19 Mater sæua Cupidinum.
1 36 Et thure & fidibus iuuat.
3 3 Donec gratus eram tibi.
3 15 Vxor pauperis Ibyci.
3 19 Quantum distet ab Inacho
3 24 Intactis opulentior.
3 25 Quo me Bacche rapis tui
3 28 Festo quid potius die
4 1 Intermissa Venus diu.
4 3 Quem tu Melpomene

QVARTVM genus: vt Ode 4, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Dactylicus Archilochius heptameter acatalectus: constans è quatuor primis pedibus spondeis, vel dactylis, indifferenter, vt in versu Heroico: deinde è tribus trochæis, vel

spondeo vltimo : sic,

Soluitur -ᴗᴗ acris hy-ᴗᴗ ems gra -- ta vice-ᴗᴗ veris-ᴗ & fa-ᴗvoni--

Secundus verò quisque est Archilochius, constans Penthemimeri iambica, id est, ex iambo vel spondeo, iambo, & syllaba. Deinde è tribus trochæis, vel spondeo vltimo : sic,

Trahúnt ᴗ- que sic ᴗ- cas-machi-ᴗ næ ca-ᴗ ri-nas--

-ᴗᴗ-ᴗᴗ---ᴗᴗ-ᴗ-ᴗ--

ᴗ-ᴗ---ᴗ-ᴗ--

Quarti generis Ode vna.

1 4 Soluitur acris hyems grata vice veris & Fauoni

QVINTVM genus: vt Ode 5. quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Asclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scanditur enim sic,

Quis mu--ta gracilis-ᴗᴗ- te puer in-ᴗᴗ- rosa ᴗ-

Persu -- sus liquidis-ᴗᴗ- vrget odo-ᴗᴗ- ribus ᴗᴗ

Tertius autem quisque est Pherecratius Heroicus trimeter acatalectus : constans è spondeo, dactylo & spondeo, sic,

Grato -- Pyrra sub-ᴗᴗ antro--

Quartus verò quisque est Glyconius : qualis ille, Sic te diua potens Cypri. Scanditur enim hoc modo,

Cui fla -- uam religas-ᴗᴗ- comam ᴗᴗ

---ᴗᴗ-ᴗ-ᴗᴗ-ᴗ-

---ᴗᴗ--ᴗᴗ-ᴗᴗ

---ᴗᴗ--

---ᴗᴗ-ᴗᴗ

Quinti generis Ode septem,

1 5 Quis multa gracilis te puer in rosa

1 14 O nauis referent in mare te noui

1 21 Dianam teneræ dicite virgines

1 23 Vitas hinnuleo me similis Chloe

3 7 Quid fles Asterie quem tibi candidi
3 13 O fons Blandusiæ splendidior vitro
4 13 Audiuere Lyce dij mea vota: dij

Sextvm genus: vt Ode 6, quæ est dicolos tetrastrophos. Primi quique tres versus sunt Asclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scanditur enim hoc modo,

Scribe -- ris Vario -∪∪- fortis & ho -∪∪- stium ∪∪
Victor -- Mæonij -∪∪- carminis à -∪∪- lite ∪∪
Quam rem -- cunque ferox -∪∪- nauibus aut -∪∪- equis ∪-

Quartus autem, Glyconius qualis, Sic te diua potens Cypri. Scanditur sic,

Miles -- te duce gesf -∪∪- serit ∪∪

— -∪∪-∪∪- ∪∪
— -∪∪- -∪∪- ∪∪
— -∪∪- -∪∪- ∪-
— -∪∪- ∪∪

Sexti generis Ode 9.

1 6 Scribêris Vario fortis, & hostium
1 15 Pastor quum traheret per freta nauibus
1 24 Quis desiderio sit pudor, aut modus
1 33 Albi, ne doleas plus nimio memor
2 12 Nolis longa feræ bella Numantiæ
3 10 Extremum Tanaim si biberes Lyce.
3 16 Inclusam Danaen turris ahenea
4 5 Diuis orte bonis optime Romulæ
4 12 Iam veris comites quæ mare temperant

Septimvm genus: vt Ode 7, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus in duas syllabas: cõstans è sex pedibus, dactylo & spondeo indifferenter in omnibus locis, quãquam in quinto aliquando spondeus ponitur, & in sexto dactylus: vbi etiam sæpe pro spondeo trochæus admittitur. Sed de versu Heroico multa dixerunt in

institutionibus suis grammatici. Scanditur autem sic,

Lauda—bunt ali-◡◡ j cla— ram Rhodon -◡◡ aut Mi-
ty-◡◡lenem—

Secundus autem quisque est dactylicus Alcmanius tetrameter catalecticus: habens quatuor vltimos pedes heroici versus, sic,

Aut Ephe-◡◡sum bima-◡◡ risue Co -◡◡ rinthi—

—◡◡——◡◡—◡◡—◡

—◡◡—◡◡—◡◡ —

Septimi generis Odæ 3.

1 7 Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenem

1 28 Te maris & terræ, numeróque carentis arenæ

5 12 Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris

Octavvm genus: vt Ode 8.l.1, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Aristophanius dimeter acatalectus: constans è choriambo, & bacchio, siue amphimacro: hoc modo,

Lydia dic -◡◡- per omnes ◡—

Secundus autem quisque est Choriambicus Alcaicus tetrameter acatalectus: constans ex epitrito secundo, duobus choriambis, & bacchio, siue amphibracho: hoc modo,

Te deos o-o— ro Sybarim -◡◡- cur properes -◡◡- amando ◡—

—◡◡— ◡—

—◡——◡◡——◡◡—◡—

Octaui generis Ode vnica.

1 8 Lydia dic per omnes

Nonvm genus: vt Ode 9, quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Dactylici, Alcaici, acatalecti: qui constant ex penthemimeri iambica, id est, ex iambo vel spondeo, iambo & syllaba, quæ dicitur cæsura: deinde è duobus dactylis, vel vltimo amphimacro: hoc modo,

Vides

Vides ᴗ-vt alᴗ-ta-ſtet niue-ᴗᴗ candidum -ᴗᴗ
Soraᴗ-cte,necᴗ-iam-ſuſtine-ᴗᴗ ant onus-ᴗᴗ

Tertius autem quiſque eſt Iambicus Archilochius dimeter hypercatalectus: conſtans quatuor pedibus: primo & tertio, iambo, vel ſpondeo: ſecundo & quarto, iambo duntaxat. deinde ſupereſt ſyllaba, hoc modo,

Syluæ--labcᴗ-rantes--gelúᴗ-queᴗ

Quartus autem quiſque eſt Dactylicus Alcaicus acatalectus: Conſtans ex dimetro Heroico & Dimetro Trochaico, id eſt, è duobus dactylis, & duobus trochæis: vel vltimo ſpondeo, hoc modo,

Flumina-ᴗᴗ conſtite-ᴗᴗrint a-ᴗcuto—

ᴗ-ᴗ---ᴗᴗ-ᴗᴗ

ᴗ-ᴗ---ᴗᴗ-ᴗᴗ

—ᴗ—ᴗ-ᴗ

-ᴗᴗ-ᴗᴗ-ᴗ—

Noni generis Ode 37.

1 9 Vides vt alta ſtet niue candidum
1 16 O matre pulchra filia pulchrior
1 17 Velox amœnum ſæpe Lucretilem
1 26 Muſis amicus triſtitiam & metus.
1 27 Natis in vſum lætitiæ ſcyphis.
1 29 Icci beatus non Arabum inuides
1 31 Quid dedicatum poſcit Apollinem
1 34 Parcus deorum cultor & infrequens
1 35 O diua gratum quæ regis Antium
1 37 Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
2 1 Motum ex Metello conſule ciuicum
2 3 Æquam memento rebus in arduis
2 5 Nondum ſubacta ferre iugum valet
2 7 O ſæpe mecum tempus in vltimum
2 9 Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
2 11 Quid bellicoſus Cantaber, & Scythes
2 13 Ille & nefaſto te poſuit die
2 14 Eheu fugaces Poſthume, Poſthume

2 15 Iam pauca aratro iugera regiæ
2 17 Cur me querelis exanimas tuis
2 19 Bacchum in remotis carmina rupibus
2 20 Non vsitata nec tenui ferar
3 1 Odi profanum vulgus, & arceo
3 2 Angustam amici pauperiem pati
3 3 Iustum & tenacem propositi virum
3 4 Descende cœlo, & dic age tibia
3 5 Cælo tonantem credidimus Iouem
3 6 Delicta maiorum immeritus lues
3 17 Æli, vetusto nobilis ab Lamo
3 21 O nata mecum consule Manlio
3 23 Cœlo supinas si tuleris manus
3 26 Vixi puellis nuper idoneus
3 29 Tyrrhena regum progenies, tibi
4 4 Qualem ministrum fulminis alitem
4 9 Ne forte credas interitura, quæ
4 14 Quæ cura patrum, quæue Quiritium
4 15 Phœbus volentem prælia me loqui.

DECIMVM genus: vt Ode 11, quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici Alchaici, pentametri acatalecti: qui constant è spondeo, tribus choriambis, & pyrrhychio, vel iambo: hoc modo,

Tune -- quæsieris -ᴗᴗ- scire nefas -ᴗᴗ- quem mihi quem -ᴗᴗ- tibi ᴗᴗ
Finem -- dij dederint -ᴗᴗ- Leuconoe -ᴗᴗ- nec Babylo -ᴗᴗ- nios ᴗ-

--ᴗᴗ--ᴗᴗ--ᴗᴗ-ᴗᴗ
--ᴗᴗ--ᴗᴗ--ᴗᴗ-ᴗ-

Decimi generis Ode 3.

1 11 Tu ne quæsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi.
1 18 Nullam Vare sacra vite prius seueris arborem
4 10 O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potẽs

VNDECIMVM genus: vt Ode 18, libri secundi, quæ

quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est iambicus Archilochius dimeter acatalectus: constans amphimacro & duobus iambis, vel vltimo pyrrhichio: hoc modo,

Non ebur –∪– nequ'au ∪– reum ∪–

Secundus quisque versus est iambicus Archilochius trimeter catalecticus, constans è quinque iambis & syllaba: recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo: hoc modo,

Mea ∪–reni∪–det in ∪– domo–∪ lacu∪–nar ∪

–∪–∪–∪–

∪–∪–∪–∪–∪–∪

Vndecimi generis Ode vna.

2 18 Non ebur, neque aureum.

DVODECIMVM genus: vt Ode 12, libri tertij, quæ est dicolos tristrophos. Primi quique duo versus sunt Ionici à minore, Sapphici, trimetri acatalecti: qui constant è tribus ionicis à minore, vel vltimo pæone tertio: hoc modo,

Miserat' est ∪∪– nequ'amori ∪∪– dare ludum ∪∪–
Neque dulci ∪∪– mala vino ∪∪– lauer' aut ex ∪∪–

Tertius item versus est Ionicus à minore, Sapphicus, acatalectus, sed tetrameter: constans è quatuor Ionicis à minore: hoc modo,

Animari ∪∪– metuentes ∪∪– patriæ ver ∪∪– bera linguæ ∪∪–

∪∪–∪∪–∪∪–
∪∪–∪∪–∪∪–
∪∪–∪∪–∪∪–∪∪–

Duodecimi generis Ode vna.

3 12 Miserarum est neque amori dare ludum.

DECIMVMTERTIVM genus: vt Ode 7. libri quarti, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus: qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen. hoc

modo Diffu—gere ni-◡◡ues rede-◡◡unt iam—gramina-◡◡ campis—

Secundus quiſque eſt Dactylicus Archilochius dimeter hypercatalectus; conſtans duobus dactylis & ſyllaba: hoc modo,

arbori-◡◡ búſque co-◡◡ mæ-

—-◡◡-◡◡—-◡◡-

-◡◡-◡◡-

Decimitertij generis Ode vna.

4 7 Diffugere niues, redeunt iam gramina campis.

DECIMVMQVARTVM genus: vt l. 5. Ode 1. quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt iambicus Hipponacteus trimeter acatalectus: conſtans è ſex iambis: recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo: hoc modo,

Ibis—Libur◡-nis in—ter al◡-ta na◡-uium◡◡

Secundus quiſque eſt Iambicus Archilochius dimeter acatalectus: conſtans è quatuor iambis: recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo: hoc modo,

Ami◡- ce pro◡-pugna—cula◡◡

—◡—-◡-◡-◡◡

◡-◡-—◡◡

Decimiquarti generis Ode 10.

5 1 Ibis liburnis inter alta nauium
5 2 Beatus ille, qui procul negotijs.
5 3 Parentis olim ſiquis impia manu
5 4 Lupis & agnis quanta ſortito obtigit
5 5 At ô deorum quiſquis in cœlo regis
5 6 Quid immerentes hoſpites vexas canis
5 7 Quò quò ſceleſti ruitis, aut cur dexteris
5 8 Rogare longo putidam te ſeculo
5 9 Quando repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes
5 10 Mala ſoluta nauis exit alite.

DECIMVMQVINTVM genus: vt Ode 11. quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Iambicus

cus Hipponacteus trimeter acatalectus : qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium : hoc modo,

Pecti—nihil ∪– me ſi—cut an ∪– te a ∪– iuuat ∪∪

Secundus vero quiſque eſt Sapphicus : conſtans penthemimeri heroica , & dimetro iambico, id eſt, è duobus dactylis, & ſyllaba, deinde è quatuor iambis: recepto tamẽ in locis imparibus etiã ſpõdeo, hoc modo.

Scribere –∪∪ verſicu -∪∪ los –amo ∪–re per ∪– culſum– graui ∪–

— ∪– — ∪– ∪– ∪∪

-∪∪ -∪∪ - ∪– ∪– –∪–

Decimiquinti generis Ode vna.

5 11 Pecti nihil me ſicut antea iuuat.

DECIMVMSEXTVM genus : vt Ode 13, quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus hexameter catalecticus : qualis ille, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Milylenen : hoc modo,

Horrida -∪∪ tempe --ſtas cœ— lum con —traxit &-∪∪ imbres —

Secundus verò quiſque eſt Archilochicus: conſtans dimetro iambico & penthemimeri heroica. id eſt, è quatuor iambis : recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo. Deinde è duobus dactylis , & ſyllaba: hoc modo, Niueſ ∪– que de ∪– ducunt – Iouem ∪– nunc mare -∪∪ nunc ſylu -∪∪ æ-

-∪∪ — — — -∪∪ —

∪-∪— — ∪- -∪∪ -∪–

Decimiſexti generis Ode vna.

5 13. Horrida tempeſtas cœlum contraxit & imbres.

DESIMVMSEPTIMVM genus : vt Ode 14. quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſq; verſus eſt qualis, Laudabunt alij clarã Rhodon, aut Mitylenẽ: hoc modo,

Mollis in -∪∪ ertia-∪∪ cur tan — tam dif--fuderit -∪∪ imis—

Secundus autẽ quiſque eſt Iambicus Archilochius

dimeter acatalectus: qualis ille, Amice propugnacula: hoc modo,

Obli–uio∪-nem sen–sibus ∪∪

-∪∪ -∪∪ — — -∪∪ -

-– ∪– — ∪∪

Decimiseptimi generis Ode 2.

5 14 Mollis inertia cur tantam diffuderit imis.

6 15 Nox erat, & cœlo fulgebat Luna sereno.

DECIMVMOCTAVVM genus: vt Ode 16. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter: hoc modo, Altera -∪∪ iam teri -∪∪ tur bel–lis ci–uilibus -∪∪ ætas–

Secundus vero quisque est Iambicus Hipponacteus trimeter: qualis ille Ibis Liburnis inter alia nauium. Quanquam in hac Ode secundus quisque versus constat è solis iambis; quod semel tantùm legitur fecisse Horatius. Quamobrem versus ille, Eamus omnes execrata ciuitas, sic est legendus, Eamus omnis execrata ciuitas hæc & quæ poterunt reditus abscindere dulces. Sunt enim omnes iambi: hoc modo,

Suis ∪- & ip∪- sa Ro ∪- ma vi -∪ribus ∪-ruit ∪∪

-∪∪ -∪∪ — — -∪∪ —

∪- ∪- ∪- ∪- ∪- ∪∪

Decimioctaui generis Ode vna.

5 16 Altera iam teritur bellis ciuibus ætas.

VNDEVIGESIMVM genus: vt Ode 17. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Iambici Hipponactei trimetri acatalecti: qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium. hoc modo,

Lami'ef–fica ∪-ci do–manus ∪-scien ∪-tiæ ∪-Supplex –& o ∪- ro reg– na per ∪- Proser–pinæ ∪-.

–∪- –∪-∪-∪-

–∪- -∪- -∪-

Vndeuigesimi generis Ode vna.

5 17 Iam iam efficaci do manus scientiæ.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MAECENATEM. Ode I.

Alijs aliud vitæ genus placere, ſe poetæ nomen at præſertim lyrici, vt honorificentiſſimum ſibi futurum, affectare dicit.

MÆcenas atauis edite [a] regibus,
O & præſidium & dulce decus meum:
[b] Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegiſſe iuuat: [c] metaq́ue feruidis
Euitata rotis, palmaq́ue nobilis
Terrarum dominos euehit ad deos.
Hunc, ſi mobilium turba [d] Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, ſi proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros: [e] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas: vt trabe Cypria,
Myrtoum pauidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icarijs fluctibus Africum
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura ſui. mox reficit rates
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec [f] partem ſolido demere de die

a Vt ode 29. l. 1 Tyrrhena regū prog.
b Hel. εἰσιν οὓς,

c Tanta arte appropinquaſſe metæ vt ad eam non offéderint.
d Vt alibi, plauſus & amici dona Quiritis. Alij, magiſtratus tres, vel ampliſſ. & maximos.

e L. 1. o. 18. Attali hæres. Nullis cond. propoſ. ab agric. ad mercaturam auoces.

f Diem frangere mero, l. 2. o. 7.

Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc [a] *ad aquæ lene caput sacræ,*
Multos castra iuuant, & lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata manet sub Ioue frigido
[b] *Venator, teneræ coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Me doctarum [c] *ederæ præmia frontium*
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharúmque leues cum Satyris chori
Secernunt populo: si néque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere borbiton.
Quòd si me lyricis vatibus inseret,
Sublimi feriam [d] *sidera vertice.*

a Ad fontis caput.

b Alibi. lep. ven. vt alta In niue sectatur.

c Al. seu condis amab. car. Prima fer. ederæ victricis Pr.

d Naso, & sidera vert. tangam, Prop. Nunc mihi summa licet cont. sid. plantis.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode II.

Tempestatem & Tiberis inundationem, quæ Romæ contigerant, describit: cásque ob cædem Cæsaris immissas esse innuit: nec non, de bellis ciuilibus eam sequutis queritur. Tandem pro Augusti incolumitate, vt parentis patriæ, vota facit.

IAm satis terris niuis átque diræ
Grandinis misit Pater: & rubente
Dextera sacras [e] *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:
[f] *Terruit gentes, graue ne rediret*
Seculum Pyrrhæ, noua monstra questæ:

e Vt Gr. βαλών.

f Εφόζησεν. Timorem incussit ne.

Omne

Omne quum[a] proteus[b] egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit vlmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis:
Et superiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ,
Vidimus flauum Tiberim, retortis
Littore[c] Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta regis,
Templáque Vestæ:
[d] Iliæ dum se nimium[e] querenti
Iactat vltorem: vagus & sinistra
Labitur ripa (Ioue non probante) vx-
-orius amnis.
Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara iuuentus.
Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
[f] Virgines sanctæ minus audientem
Carmina vestam?
Cui dabit[g] partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus
Augur Apollo.
Siue tu mauis, Erycina[h] ridens,
Quam iocus circumuolat, & Cupido:
Siue neglectum genus & nepotes

a Prot. custos phocarum Nept.
b H. Egit visere pro ad visendū vel, vt viseret.
c Maris Etr. seu Tyrrh. in quod influit.
d Suæ vxori.
e Quer. de nece Cæs.
Iustius.
f Vestales.
g Munus & officium.
h Vt Gr. Venus φιλομμειδής.

a Mars. Romanorum progenitor. pater Romuli. Politæ.
b Politæ.

Respicis[a] autor,
Heu nimis longo satiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeæque[b] læues,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem.

c Quasi Mercurij figuram induerit Aug.
d Gr. pro Patie voc.

Siue mutata[c] iuuenem figura
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ,[d] patiens vocari
Cæsaris vltor:
Serus in cœlum redeas, diúque
Lætus intersis populo Quirini:
Néue te nostris vitijs iniquum
Ocyor aura
Tollat hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps.

e O19 Versis animo sum equis Parthum.

Neu sinas Medos[e] equitare inultos
Te ducè, Cæsar.

AD NAVEM QVA VEHEBATVR VIRGIlius Athenas proficiscens. Ode III.

Nauem precatur vt Virgilium sibi charissimum Atticæ incolumem reddat. Deinde audaciam illius admiratur & damnat, qui primus nauigauit: & naturam humanam in vetitum niti ostendit.

AEolus, qui apud Hom. in gratiam Vlyss. omnes ventos præter Zephyri includit.

SIc te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorúmque regat pater.
Obstrictis alijs, præter Iapygas
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium finibus Atticis

Reddas

Reddas incolumem, precor,
Et serues animæ dimidium meæ.
[a] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriæ
Maior, tollere seu ponere vult freta,
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis [b] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [c] *Acroceraunia?*
[d] *Nequicquam deus abscidit*
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.
AVDAX *omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [e] *Iapeti genus*
Ignem fraude mala gentibus intulit:
Post ignem ætheria domo
Subductum, macies & noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.

a Illi erat χάλκιον ςῆθος, Ille erat χαλκεοκάρδιος.

Vel arb. Adr. vel freta Adr.

b Vt immania cete, Virg.

c Al. Alta Ceraunia, Plac. Lut.

d Frustra Dei prouidentia Oceanus à terra dissociatus fuit, si nihilominus nauigatur.

e Prometheus, qui Æschylo αἰπυμήτας, i. ardua consilia versans.

Perrupit Acheronta Herculeus labor,
Nil mortalibus arduum est.
[a] *Cœlum ipsum petimus stultitia: neque*
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

a Naso, Affectasse ferunt regn. cœl. gig.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM Ode IIII.

Ex veris descriptione occasione sumpta, & communi moriendi conditione ac vitæ breuitate proposita, ad carpenda gaudia hortatur.

SOluitur acris hyems grata[b] vice veris & Fa-
[c] *Trahũtq; siccas machina carinas. (uoni:*
Ac neq; iã stabulis gaudet pecus, aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.
Iã Cytherea choros ducit Venus, imminẽte Luna:
Iunctæq; Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terrã quatiunt pede: dũ graues Cyclopũ
[d] *Vulcanus ardens vrit officinas.*
Nũc decet aut viridi nitidũ caput impedire[e] myr-
Aut flore, terræ quem ferunt[f] solutæ. (to
Nũc & in vmbrosis Fauno decet immolare lucis
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
PALLIDA *mors æquo pulsat pede pauperum ta-*
Regúmque turres, ô beate Sexti, (bernas,
Vitæ[g] summa breuis spẽ nos vetat inchoare longã.
Iam te premet nox,[h] fabulæque manes,
Et domus[i] exilis Plutonia. quò simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,

b In vicem redeunte vere. Vel, Vicissitudine veris.
c Trah. in mare ad nauigandũ Propinqua.
d Dum Vulc. [...]en, marius [f]abricatur apud Etnam.
e Corolla ex myrto.
f Solutæ vere, quæ hyemis frigore constrictæ erant.
g Spatium br.
h Fabulosi inferi.
i Ob vmbras exiles & tenues.

Nec

Nec tenerũ Lycidã mirabere, quo calet iuuentus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM. Ode v.

Miserum esse quicunque illius amore sit irretitus: se ex eo, tanquam è naufragio, lubenter enatasse.

QVis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis vrget odoribus
Grato Pyrrha sub antro?
Cui flauam religas comam,
[a] *Simplex munditijs: heu quoties fidem*
Mutatósque deos flebit, & aspera
Nigris[b] *æquora ventis*
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui semper[c] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius auræ
Fallacis. miseri quibus
[d] *Intentata nites. me tabula sacer*
Votiua[e] *paries indicat vuida*
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

a Munditie simplici contenta.
b Animum tuum in se exasperatum.
c Addandam sibi operam.
d Non perspecta, nec explorata.
e Eius amorem tempestati comp. è qua naufragus euaserit.

AD AGRIPPAM. Ode vi.

Bella ab eo gesta, à Vario cantatum iri: se conuiuijs tantùm & amoribus canendis aptum esse dicit.

SCriberis Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonij carminis alite,
Quam rem cunque ferox nauibus aut equis

Aspicijs Homerici carm. Al ex coniect. aliti i. cui est cantus Hom.

Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
a Iram implacabilem. *Peleidæ* [a] *stomachum, cedere nescij,*
b Vt Gr. διπλοῦς ἀνήρ, subdolus versutus. *Nec cursus* [b] *duplicis per mare Vlyssei,*
Nec sæuam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia dum pudor,
Imbellísque lyræ musa potens vetat
Laudes egregij Cæsaris & tuas
c Imminuere. *Culpa* [c] *deterere ingeni.*
Quis Martem tunica tectum adamantina
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladis
Tydiden superis parem?
Nos conuiuia, nos prælia virginum
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
Al. quòd. *Cantamus, vacui, siue quid vrimur,*
Non præter solitum leues.

AD MVNATIVM PLANcum consularem. Ode 7.

Alias alijs, sibi Tiburtinam regionem præ quauis alia placere dicit: & ad diluendas vino curas hortatur.

LAudabunt alij claram Rhodō, aut Mitylenē,
Virginis. *Aut Ephesum, bimarísque Corinthi*
Mœnia: vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
d In al. edit. Vndique decerptæ frondi pr. oliuam. i. oliuam alij cui liber fr. anteponere. *Insignes, aut Thessala Tempe.*
Sunt quibus vnū opus est, intacta Palladis vrbem
Carmine perpetuo celebrare, &
[d] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
Plurimus,

Plurimus, in Iunonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditesq; Mycenas.
Me nec tam[a] patiens Lacedæmon,
Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,
Quàm domus Albuneæ resonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus & vda
Mobilibus pomaria riuis.
Albus vt obscuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæq; labores
Molli Plance mero: seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer Salamina patremq;
Quum fugeret, tamen vda Lyæo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos,
Quò nos cumque feret melior fortuna[b] parente,
Ibimus, ô socij comitesq;.
Nil desperandū Teucro duce, & auspice Teucro. Christo
Certus enim promisit Apollo
Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
O fortes peioráque passi
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus æquor.

a Ob disciplinam seueram.

b Patre mihi infenso.

c Alteram, de qua ambigi posset cum priori cederet.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Iuuenem quendam (quem Sybarim vocat, vt Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum) notat.

a Dum amaris ab eo, Dum tuo amore captus est.

Lydia, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes[a] amãdo
Perdere: cur apricum
Oderit campum, patiens pulueris atque solis.
Cur neque militaris
Inter æquales equitet, [b] Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis,
Cur[c] timet flauum Tiberim tangere? cur oliuũ
Sanguine viperino
Cautius vitat: neque iam liuida gestat armis
Brachia. sæpe disco,
Sæpe trans finem iaculo [d] nobilis expedito.
Quid latet? vt marinæ
Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Troiæ
Funera: ne virilis
Cultus in cædẽ & Lycias proriperet cateruas.

b Gallicanos equos non flectat in campo Martio.
c Cur iam neq; natat, neq; palæstra gaudet?
d Nobilitatus iac. expeditè misso.

AD THALIARCHVM. Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eo magis indulgere genio suadet. Sic autẽ à Marone hyems genialis appellatur.

Vides vt alta stet niue candidum
[e] Soracte: nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes: gelúque
Flumina constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
Largè reponens: atque [f] benignius
[g] Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum diota.
Permitte diuis cætera: qui simul
Strauere ventos æquore feruido

e Mons in Sab. vel Faliscis.
f Largius.
g Prome de d. amphora duas ansas, quasi aures habente.

Deprælianteѕ

Deprælantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.

QVID *sit futurum cras, fuge quærere:*
Quem fors dierum cunque dabit, lucro
Appone. nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas:
Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & [a] campus, & areæ, — a Martius.
Lenesq́ sub noctem susurri
Composita repetantur hora:
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
[b] Pignusq́ dereptum lacertis, — b Armillæ aut annulus.
Aut digito [c] malè pertinaci. — c Nō satis pert.

HYMNVS IN MERCVrium. Ode x.

Mercurium laudat à genere, ab eloquentia, ab inuentione palæstræ, à maxima in furando calliditate, & ab ijs quibus fungitur muneribus.

M*Ercuri facunde, nepos [d] Atlantis,* — d Maia Atl. filia, Merc. mater ex Ioue.
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, & decoræ
More palestræ:
Te canam, magni Iouis & deorum
Nuntium, curuæq́ lyræ parentem:
Callidum, quicquid placuit, iocoso
Condere furto.
[e] Te, boues olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci

e Dum terreret te minis, nisi boues redderes furto sublatas, cum risu expertus est tuam in furanda etiam pharetra.

Voce dum terret, viduus pharetra.
Risit Apollo.
Quin & Atridas duce te superbos
Ilio diues Priamus relicto,
Thessalosque ignes & iniqua Troiæ
Castra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: [a] virgáque leuem coërces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus & imis.

a Versum etiã Virg. AEn 4. Tum virgã capit: hac animas ille euocat Orco, &c.

AD LEVCONOEN. Ode xi.

Hortatur eam vt omissa futurorum cura, grata manu sumat quamcunque Deus fortunauerit horam, nec dulcia differat in annum, vt alibi loquitur.

TV ne quæsieris scire (nefas) quẽ mihi quẽ tibi
Finẽ dij dederint, Leuconoe: nec [b] Babylonios
Tentaris numeros, [c] vt melius quicquid erit pati.
Seu plures hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum sapias, [d] vina liques: & spatio breui
Spem longam reseces. dũ loquimur fugerit inuida
Ætas. carpe diẽ, quam minimũ credula postero.

b Mathematicos. Astrologicos.
c Vt patiaris, ὡς ο οἴσειν.
d Quia vina percolata, delicatiora.

AD AVGVSTVM. Ode xii.

Hac ode imitatur principium cuiusdam Pindaricæ: & miro artificio insinuat se in Augusti laudes, dum dicit se dubitare quid potissimum canat: & à deorum laudibus, ad laudes heroum & Rom. ducum, tandemque ipsius Augusti, descendit.

QVem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia [e] sumes celebrare Clio

e Suscipies celebrandum.

Quem deum? cuius recinet iocosa
Nomen[a] imago, 466
Aut in vmbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidóue in Hæmo?
Vnde vocalem temere insequutæ
Orphea syluæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresq; ventos:
[b]Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, varijsq; mundum
Temperat [c] horis?
Vnde nil maius generatur ipso,
Nec viget quidquam simile aut secundum:
[d] Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores,
Prælijs audax: neque te silebo
Liber, & sæuis inimica[e] virgo
Belluis: nec te metuenda certa
Phœbe sagitta.
Dicam & Alciden,[f] puerósque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
[g] Defluit saxis agitatus humor:
Concidunt venti: fugiúntque nubes:
Et minax (quòd sic voluere) ponto

a Imago vocis, echo.

b Bl.ducere. Gnarũ ducendi blanditijs cãtus

c Partibus quatuor anni.

d Vt Virg. Proximus huic. longo sed prox. interuallo.

e Diana.

f Dioscuros, Castorem & Pollucem.

g Fluit de sax.

Vnda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
a Superb. imperium Tarq. *Pompili regnum memorem, an* [a] *superbos*
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum & Scauros, animaque magna
Prodigum Paulum, superante Pœno,
Gratus insigni referam camœna,
Fabriciúmque.
Hunc, & incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
b Fundus cum domo quæ conueniret fructibus ipsius, non magnificentior quam pro illis esset. *Sæua paupertas, & auitus* [b] *apto*
Cum lare fundus.
Crescit occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Iulium sidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
c Vt mox. Te minor, &c. *Cæsaris fatis data:* [c] *tu secundo*
Cæsare regnes.
d Insidiantes & mala illi machinantes. *Ille seu Parthos Latio* [d] *imminentes*
Egerit iusto domitos triumpho,
Siue subiectos Orientis oris
Seras & Indos:
e Æquo animo se inferioré te gerens, reget terras, vt tu cœlum. [e] *Te minor latum reget æquus orbem:*
Tu graui curru quaties olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD

AD LYDIAM. Ode XIII.

Queritur Telephum riualem sibi à Lydia præferri.

QVum tu Lydia Telephi
Ceruicem roseam, cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum
Feruens difficili bile tumet iecur.
Tunc nec mens mihi nec color
Certa sede manet: humor & in genas
Furtim labitur, arguens
Quàm lentis penitus[a] *macerer ignibus.*
Vror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ[b] *mero*
Rixæ: siue puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres[c] *perpetuum, dulcia barbarè*
Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
FELICES ter & amplius
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulsus querimonijs,
Suprema citius soluet amor die.

a Tabescam.

b Inter pocula ortæ.

c Fore perp.

IN BRVTVM, CIVILE BELLVM RE-nouantem. Ode XIIII.

Allegoria perpetua est in hac Ode, vt testatur Fabius: qui etiam nauis nomine temp. significari (quum alij potius Brutum intelligant) fluctuum tempestates pro bellis ciuilibus, portum pro pace atque concordia dici existimat.

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus, ô quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides vt
[a] Nudum remigio latus?
Et malus celeri saucius Africo,
Antennæq; gemant? ac sine funibus
Vix [b] durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? non tibi sunt integra lintea,
Non dij, quos iterum pressa voces malo.
[c] Quamuis Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
Iactes & genus, & nomen inutile.
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, [d] nisi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curáque non leuis,
Interfusa nitentes
Vites æquora cycladas.

a Destituta sis militibus.

b Perferre.

c Quamuis generis nobilitate glorieris, nihil eam curant milites.

d Nisi vis esse ludibrio ventis in naufragio.

NEREI VATICINIVM DE RVINA Troiæ. Ode xv.

PAstor quum traheret per freta nauibus
Idæis Helenem perfidus hospitam,
Ingrato [e] celeres obruit ocio
Ventos, vt caneret fera
Nereus fata. Mala ducis aui domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,

e Ventorũ flatum compressit

Et

Et regnum Priami vetus.
Eheu quantus equis, quantus adest viris
Sudor: quanta moues funera Dardanæ
Genti. iam galeam Pallas & ægida
Currúsque & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris præsidio ferox,
Pectes Cæsariem: gratáque fœminis
Imbelli cithara carmina [a] diuides.
Nequicquam thalamo graues
Hastas, & calami spicula [b] Cnosij
Vitabis, strepitúmque, & celerem sequi
Aiacem. tamen heu [c] serus adulteros
Crines puluere collines.
Non Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Nestora respicis?
[d] Vrgent impauidi te Salaminius
Teucérque, & Sthenelus, sciens
Pugnæ, siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionem quoque
Nosces. ecce [e] furit te reperire atrox
Tydides, [f] melior patre.
Quem tu, ceruus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus [g] tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matronísque Phrygum classis Achillei,
Post certas Hyemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

a Distribues singula in singularum gratiam canens.
b Cretensis. Nã Cnossus vrbs Cretæ.
c Serò tandem traheris mortuus.
d Insequuntur.
e Furit præ ardenti desiderio te reperiendi.
f Fortior, Præstantior.
g Helena: quum illi contrà tuum fort. iactares.

Et

PALINODIA. Ode xvi.

Veniam petit à puella, quam versibus læserat: & culpam in iram transfert, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cunque voles modum
Pones iambis: [a] *siue flamma,*
Siue mari libet Adriano.
Non [b] *Dindymene, non adytis quatit*
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non liber æque: non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Tristes vt iræ: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipse ruens [c] *tumultu.*
Fertur Prometheus addere [d] *principi*
Limo coactus particulam vndique
Desectam, & insani leonis
Vim stomacho opposuisse nostro.
Iræ Thyesten exitio graui
Strauere: & altis vrbibus vltimæ
Stetere causæ cur perirent
Funditus, imprimerétque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem, me quoque pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Misit furentem: nunc ego mitibus

a Siue igni siue aqua eos abolere libeat.
b Cybele.
c Fulmine.
d Ex quo primi homines fuerunt ficti.

Mutare

Mutare quæro tristia: dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobrijs,[a] *animúmque reddas.*

a Sic Ter. Reddidisti animum.

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Tyndaridem in Lucretilem inuitat commendans ab amœnitate, nec non alia commoda quæ ex eo percipiet, ostendens.

VElox amœnum sæpe[b] *Lucretilem*
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[c]*Defendit æstatem capellis*
Vsque meis, pluuiósque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma deuia
Olentis[d] *vxores mariti:*
Nec virides metuunt colubros,
Nec martiales[e] *hœdiliæ lupos:*
[f]*Vtcunque dulci Tyndari fistula*
Valles, &[g]*Vsticæ cubantis*
Læuia personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et musa cordi est. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, caniculæ
Vitabis æstus: & fide Teïa
Dices[h] *laborantes in vno*
Penelopen vitreámque Circen.
Hic[i] *innocentis pocula Lesbij*

b Faunus ex Lycæo in Lucretilem (qui mons est in Sabinis) sæpæ commigrat.
c Propulsat à cap.
d Capellæ.

e Pes Ionicus pro choriambo.
f Quandocunque: vel vbicunque.
g Vst. montis leuiter decliuis.

h Labore multo amplexus vnius Vlyssis petentes.
i Non accendentis pectus ad quicquam reprehensiuè dignum.

Duces sub vmbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes inyciat manus:
Et scindat hærentem coronam
Crinibus, immeritámque vestem.

AD QVINTILIVM VARVM.

Ode XVIII.

Moderatum vini vsum à curis & sollicitudinibus ad lætitiam hominem traducere, contrà ex immodico eius vsu mala multa oriri.

NVllam Vare sacra vite prius seueris arborem
Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.
[a] Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina grauem militiam aut pauperiem
[b] crepat?
Quis nō te potius, Bacche pater téq; decens Venus?
At ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithi rixa super mero
Debellata: monet [c] Sithonys non leuis Euius:
Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt [d] auidi. non ego te candide Bassarea
Inuitum quatiam: nec varys [e] obsita frondibus
Sub dium rapiam. sæua [f] tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcaníque fides prodiga, [g] perlucidior vitro.

a Vino non madentibus.
b Habet in ore militiam aut pauperiem?
c Thracibus grauis & infestus Bacchus.
d Cupidi explendæ libid.
e Tua sacra non diuulgabo.
f Contine tua tymp. patere me præ nimio vino insanire, vt tuæ Bacchæ, lymp. audito.
g Cui commissum arc. patefit, & velut perlucet.

DE

DE GLYCERA. Ode xix.

Se Glyceræ amore ita vri dicit, vt non bella sed amores tantum scribere possit.

Mater sæua Cupidinum,
Thebanæq; iubet me Semeles puer
Et lasciua licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Vrit me Glyceræ nitor
Splendentis pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas,
Et vultus nimium [a] lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit: nec patitur Scythas
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ [b] nihil attinent.
Hic viuum mihi [c] cespitem, hic
Verbenas pueri ponite, thuráque,
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hostia.

a Qui nimium lubricè & periculosè aspicitur

b Non spectant ad res meas, id est, ad amorem.

c Aræ loco, vt Venerē placem

AD MECÆNATEM. Ode xx.

Inuitat Mecænatem ad conuiuium, quod minimè sumptuosum fore dicit.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum [d] leui: datus in theatro
Quum tibi plausus,
Chare Mecænas, eques, [e] vt paterni
Fluminis ripæ simul & iocosa
Redderet laudes tibi Vaticani

d Cui contr. Releui dolia, apud Ter.

e Adeo Etrusci fl. rip. id est, Tiberis.

a Echo, vt Od. 12.

Montis [a] imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes vnam: [b] mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula Colles.

b Pocula mea non temperantur vino Fal. neque Formiano.

HORTATVR VIRGINES ET PVEROS ad canendas Apollinis & Dianæ laudes. Ode XXI.

DIanam teneræ dicite virgines,
Intonsum pueri dicite Cynthium,
Latonámque supremo
Dilectam penitus Ioui.
Vos lætam fluuijs, & nemorum coma,
Quæcunque aut gelido prominet [c] Algido,
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis [d] Cragi:
VOS Tempe totidem tollite laudibus,
Natalémque, mares, Delon Apollinis,
Insignémque pharetra
Fraternáque humerum lyra.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem
Pestémque, à populo & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.

c Monte in agro Tusculano.

d Montis & vrbis Lyciæ.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Integritatem vitæ & innocentiam vbique tutam esse dicit: ídque suo exemplo probat.

INteger vitæ scelerísque purus
Non eget [e] Mauri iaculis, neque arcu,

e Mauri. n. iaculat. optimi.

Nec

Nec venenatis grauida sagittis,
Fusce pharetra:
Siue per [a] *Syrtes iter æstuosas,*
Siue facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
Lambit [b] *Hydaspes.*
Nanque me sylua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor [c] *expeditus,*
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
[d] *Daunia in latis alit esculetis:*
Nec [e] *Iubæ tellus generat, leonum*
Arida nutrix.
[f] *Pone me pigris vbi nulla campis*
Arbor æstiua recreatur aura:
Quod latus mundi nebulæ [g] *malúsque*
Iupiter vrget:
Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

a Littora Syrtibus marinis propinqua.
b Indiæ flu.
c Al. expeditis.
d Appulia.
e Numidia.
f Pone me c.p. vbi.n.
g Graue & insalubre cœlum.

AD CHLOEN Ode XXIII.

Non esse cur ipsum extimescat, & à matris latere nunquam discedere velit, quum sit iam viro matura.

Vitas hinnuleo me similis Chloe,
Quærenti pauidam montibus auijs
Matrem, non sine vano
Aurarum & syluæ metu.

Nam seu mobilibus veris [a] inhorruit
Aduentus foliis, seu virides rubum
Dimouere lacertæ:
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris vt aspera,
Gætulúsue leo, frangere [b] persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

a Inhorruere folia flatu Fauonij, qui veris aduenientis est comes.

b Perse quor vt frangam & dilacerem sic vt hæ feræ fr. hinnuleos.

AD VIRGILIVM, DE QVINTILII morte. Ode XXIIII.

Q[c]Vis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor
Vrget? cui Pudor, & iustitiæ soror
Incorrupta Fides, nudáque Veritas,
Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
Tu frustra pius (heu) [d] non ita creditum
Poscis Quintilium deos.
[e] Quòd si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vana redeat sanguis imagini,
Quàm virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[f] Durum: SED leuius fit patientia,

c Quis stat ui finis possit desid. tam c. capitis? Gr. φιλη και φαλη. Alij. Præc. lug c. quis debeat esse mod. vel Queis, vt sit pro Quibus.

d Non ita cr. quasi nunquam repetendum.

e Al. Quid si Thr. &c. Num. van. r. san. imagini?

f Durum est, illum amisisse.

Quicquid [a] corrigere est nefas.

a Corrigi non potest.

AD LYDIAM. Ode xxv.

Insultat Lydiæ, quòd iam vetula, vicissim à iuuenibus contemnatur.

Parcius iunctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátq;
[b] Ianua limen.
Quæ prius multùm faciles mouebat
Cardines. audis minus & minus iam,
[c] Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
Inuicem mœchos anus arrogantes
Flebis in [d] solo leuis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
--lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ solet matres [e] furiare equorum,
Sæuiet circa iecur vlcerosum,
Non [f] sine questu:
Læta quòd pubes edera virenti
Gaudeat pulla magis atque myrto:
Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

b Ian. non recedit à limine: quia clausa manet.
c Amatoris exclusi verba.
d Deserto. Læuis pro vili.
e Virg. Scil. ante omnes furor est insign. equarum.
f Querendo etiam quod iuuentus puellas vetulis præferat

AD MVSAM DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Musarum amatorem & cultorem minùs curis & mœroribus obnoxium esse innuit: & Musæ Pimpleæ suum Lamiam commendat.

MVsis amicus, tristitiam & metus
Tradam [a] proteruis in mare Creticum
Portare ventis: quis sub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid [b] Tiridatem terreat, vnicè
Securus. ô quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam
[c] Pimplea dulcis nil sine te mei
Possunt honores: hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio [d] sacrare plectro
Téque tuásque decet sorores.

a Vt procacibus austris. Virg.
b Al. Mithridatem.
c Musa, à Pimpleo monte.
d Consecrare immortalitati fid Lat. & carmine Sapphico, vel Alcaico.

AD SODALES. Ode XXVII.

Sodales inter pocula rixantes, atque adeo pugnantes, reprehendit. & hunc esse barbarorum morem dicit. Inuitatus ad bibendum, id se facturum ea lege pollicetur, vt frater Megillæ nomen amicæ suæ proferat. Tandemque audito puellæ nomine, vicem huius amatoris miseratur.

N[e] Atis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
Morem, verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibere rixis.
Vino & [f] lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat. impium
Lenite clamorem sodales,
Et [g] cubito remanete presso.
Vultis seuerime quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus

e Natura comparatis.
f A compotationibus & conuiuijs plurimũ discr. ferrum. Luc. autem tanquam de noctur. conuiuijs.
g Quia cœnab. accumbentes, & cubito innitentes.

Vulnere,

Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cunq; domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuóque semper
Amore peccas. quicquid habes, age
Depone tutis auribus: ah miser,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.
Quæ saga, quis te soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimæra.

ODE XXVIII.

Archytas, Tarentinus philophus & geometra, nautæ cuidam respondet, communem esse omnibus moriendi necessitatem: & orat ne se naufragum insepultum iacere patiatur, sed aliquantulum arenæ corpori inijciat. Id beneficij præstare volenti, bene precatur, recusanti præstare, minatur.

TE maris & terræ numeróq; carentis arenæ
[a] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus parua [b] Matinum
Munera. [c] nec quicquam tibi prodest
Aerias tentasse domos animóque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit & Pelopis [d] genitor conuiua deorum:
Tithonúsq; remotus in auras:
Et Iouis arcanis Minos admissus. habéntq;
Tartara [e] Panthoiden, iterum Orco

a Geometram.
b In Apulia.
c Non profuit ad vitandam mortem.
d Tantalus. Hæc autem respondet Archytas.
e Pythagoram.

a Detracto.

Demissum: quamuis clypeo Troiana [a] refixo
Tempora testatus: nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, non [b] sordidus autor
Naturæ verique. SED omnes vna manet [c] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
Mista senum ac iuuenum densantur funera: nullū
Sæua caput Proserpina fugit.
Me quoque [d] deuexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit vndis.
At tu nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare [e] sic quodcunq; minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusinæ
Plectantur syluæ, te sospite: multáque merces,
Vnde potest, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunóq; sacri custode Tarenti.
[f] Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere? forsan,
Debita iura vicésq; superbæ
Te maneant ipsum. precibus non linquar inultis:
Téque piacula nulla resoluent.
Quanquam festinas (non est mora longa) licebit
Iniecto ter puluere curras.

b Contemptus.
c Tenebræ mortis.
d Ad occasum vergentis, vel, siti in decliui parte cœli.
e Precantis est.
f Forsan non dubitas admittere culpā quæ &c. Tibi ipsi igitur idem vicissim contingat. Al. committeres fors. & Deb. &c.

AD ICCIVM. Ode XXIX

Mirum quiddam & monstri simile dicit esse, cum à philosophiæ studio ad militiam transisse.

Icci

ICci [a] beatis nunc Arabum inuides
Gazis: & acrem militiam paras
Non antè deuictis Sabeæ
Regibus: horribilique Medo
[b] Nectis catenas. quæ tibi virginum
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur [c] vnctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coëmptos vndique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum.
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

a Opulentis.

b Te paras ad ducendum Medos captiuos.

c Vnguentatis.

AD VENEREM. Ode xxx.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ veniat.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in [d] ædem.
Feruidus tecum [e] puer, & solutis
Gratiæ zonis, properéntque Nymphæ,
Et parum comis sine te [f] Iuuentas,
Mercuriúsque.

d Sacellum tibi consecratum ab illa.
e Cupido.
f Iuuentæ dea.

AD APOLLINEM. Ode xxxi.

Se, parcè & frugaliter viuentē, non diuitias, sed mentem sanam in corpore sano, ab Apolline poscere dicit.

QVid[a] dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera nouum
[b] Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ segetes feracis:
Non æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum:
Non rura quæ Lyris quieta
[c] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[d] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: diues & aureis
Mercator [e] exiccet culullis
Vina Syra [f] reparata merce,
Dijs carus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor Atlanticum
[g] Impunè, me pascunt oliuæ,
Me cichorea, leuésque maluæ.
Frui [h] paratis & valido mihi
[i] Latoe dones, & (precor) [k] integra
Cum mente: nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

a Cui templum dedicauit Aug. in palatio.
b Libans dijs vini primitias
c Radit, Alluit.
d Amputent vuas cultello falcis instar incuruo.
e Pro exhauriat poculis vina per hypall.
f Rep. Empta nummis acceptis ex S. M.
g Sine naufragio.
h Partis.
i Apollo.
k Des mentem sanam in corp. sano.

AD LYRAM Ode XXXII.

Lyram alloquitur, eámque laudans, magnum solamen Alcæo primùm attulisse ait.

POscimus, siquid [l] vacui sub vmbra
Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat & plures: age, dic Latinum
Barbite carmen:
Lesbio primùm [m] modulate ciui:
Qui ferox bello, tamen [n] inter arma.

l Otiosi.
m Modulatis sonis adhibite ab Alcæo.
n Siue erat in castris, siue ad portum aliquẽ appulerat.

Siue iactatam religarat udo
Littore nauim:
Liberum & Musas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat:
Et Lycum, nigris oculis, nigróque
Crine decorum.
O deus Phœbi, & dapibus supremi
Grata testudo Iouis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi[a] *cunque salue*
Rite vocanti.

a Quotiescunque te enoco, salue Lex Por. b Exp. & aliter.

AD ALBIVM TIBVLLVM Ode XXXIII.

Consolatur eum aliorum exemplo, quibus itidem amantibus contingit, vt non redamentur.

ALbi,[b] *ne doleas plus nimio, memor*
Immitis Glyceræ: neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Læsa præniteat fide.
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoen: sed priùs Appulis
Iungentur capreæ lupis,
Quàm turpi Pholoe peccet adultero.
Sic visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.
Ipsum me melior quum peteret[c] *Venus,*
Grata detinuit compede Myrtale,
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curuantis Calabros sinus.

b Ne fortè doleas, & exaudi quod dicam, Insignem, &c. Vel Hoc te scire volo, Insignem, &c. Q. d. Ne hoc tibi soli vsu venire putes.

c Amica.

Ode XXXIIII.

Dicit se, qui anteà parcè deos coluerit, Epicureæ sectæ præceptis auscultans, nunc sententiam mutare, non inani deorum metu perterritum.

a Epicureæ.

b Consilium mutare.

c Iupiter.

d Ig. c. fulmine.

e Cœlo sereno quod Lucr. negat fieri posse.

f Immobilis, Ser.

g Vnde dicitur esse iter ad inferos.

h Summos honores.

Parcus deorum cultor & infrequens,
[a] Insanientis dum sapientiæ
Consultus erro, nunc [b] retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos. namq; [c] Diespiter
[d] Igni corusco nubila diuidens,
Plerumque [e] per purum conantes
Egit equos, volucrémque currum:
Quo [f] bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inuisi horrida [g] Tænari
Sedes, Atlanteúsque finis
Concutitur, valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat deus,
Obscura promens. hinc [h] apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD FORTVNAM. Ode XXXV.

Orat Fortunam vt seruet Cæsarem in Britannos ire meditantem.

i Cui est in promptu & ad manum, tollere, &c.

k Commutare fun.

O Diua gratum quæ regis Antium,
[i] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[k] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,

Qui-

Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Vrbésque gentésque, & Latium ferox,
Regúmque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
Stantem [a] columnam: neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiúmque frangat.
Te semper anteit sæua Necessitas,
[b] Clauos trabales & cuneos manu
Gestans ahena: nec seuerus
Vncus abest, liquidúmque plumbum.
Te Spes & albo rara Fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat,
[c] Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum & meretrix retrò
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter [d] dolosi.
Serues iturum Cæsarem in [e] vltimos
Orbis Britannos, & iuuenum recens
[f] Examen Eois timendum
Partibus, Oceanóque rubro.
Eheu [g] cicatricum & sceleris pudet.
Fratrúmque. quid nos dura refugimus,
Ætas? quid intactum nefasti

a Columen imperij Don. in Ter.

b Clauo trabali figere, Cic. pro Confirmare & constabilire.

c Quandocunque deseris, quos anteà beasti.

d Dolose agentes inferendo pariter iugo.

e Vt Virg. Et pen. toto diuisos orbe Brit.

f Exercitum è iuuenibus.

g In bello ciuili acceptarum. F. Ciuium. Vel, quia interdum duo fr. contr. erant partium.

Liquimus? vnde manus iuuentus
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ô vtinam noua
Incude [a] diffingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum.

a Arma aduersus ciues hebetata diffingens, alia ex ijsdē refingas in Mass.

ODE. XXXVI.

Gratulatur Numidæ amico reditum in patriam & hortatur ad prosequendum lætitiam hanc largiore potu.

ET thure & fidibus iuuat
Placare, & vituli sanguine debito
Custodes Numidæ deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab vltima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,
Quàm dulci Lamiæ: memor
Actæ non alio rege [b] pueritiæ.
Mutatæq; simul togæ.
[c] Cressa ne careat pulchra dies nota:
Neu promptæ modus amphoræ,
[d] Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat [e] amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu viuax apium, neu breue lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis ambitiosior.

b Magistro & doctore: vel quopiam amico potentiore.
c Cr. id est, alba
d Neu cessemus saltare saliorum more.
e Poculo capacissimo. Neu certicum Basso magnitudine poc. sed cum Numida.

OD

ODE. XXXVII.

Sodales suos ad lætitiam hortatur, ob Actiacam victoriam Augusti, atque hanc celebrat.

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [a] *Saliaribus*
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus sodales.
Antehac nefas depromere cæcubum
Cellis auitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
[b] *Contaminato cum grege turpium*
Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunáque dulci
Ebria, sed minuit furorem
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentemq; lymphatam [c] *Mareotico*
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volantem
Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
Aemoniæ) daret vt catenis
Fatale monstrum. quæ generosius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit ensem, [d] *nec latentes*
Classe cita reparauit oras.
Ausa & latentem visere regiam
Vultu sereno fortis, & asperas

a Opiparis, à Salijs.

b Cũ eunuchis & cinædis.

c Vino quod ad Mareotidẽ pal. AEgypti nascitur.

d Nec se contulit in abditas AEgypti latebras. Q.d. Nec reparauit salutẽ ad illas lat. confugiendo.

Cleopatra
Who nobly seeking how to dye
Not like a woman, timerously

Tractare serpentes: vt atrum
Corpore combiberet venenum:
Deliberata morte ferocior:
Sæuis Liburnis scilicet inuidens,
Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

AD MINISTRVM Ode XXXVIII.

Ministrum suum seu famulum aliud nihil adhibere vult ad extremum conuiuij apparatum quàm myrtum.

PErsicos odi [a] apparatus:
Displicent nexæ philyra coronæ:
Mitte sectari, rosa quo locorum
[b] Sera moretur.
Simplici myrto nihil [c] allabores
Sedulus curo. neque ministrum
Dedecet myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

a Vnguenta, odores, coronas sumptuosas, & alias conuiuiorum Persic. delicias.
b Serò nascens, quum iam alibi defecerit.
c Ne labores vt quicquam addas myrto.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM LIBER. II.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Asinium Pollionem monet vt suas de bellis ciuilibus tragœdias tantisper intermittat dum publicas res ordinarit. Eum deinde & illa eius carmina laudat. Cui laudationi deplorationem calamitatis belli ciuilis adiungit.

M[d] Otum ex Metello consule ciuicum,
Bellique causas, & vitia & modos,

d Bellum ciuile.

Ludúm-

Ludúmque Fortunæ, grauésque
Principum amicitias, & arma
[a] *Nondum expiatis vncta cruoribus,*
Periculosæ plenum opus aleæ,
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
Paulum[b] *seueræ musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox, vbi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mæstis præsidium reis,
Et consulenti Pollio curiæ.
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures, iam litui strepunt.
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitúmque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[c] *Non indecoro puluere sordidos:*
Et cuncta terrarum subacta,
Præter[d] *atrocem animum Catonis.*
Iuno, & deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat impotens
[e] *Tellure:*[f] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris impia prælia
Testatur, auditúmque Medis

a Cruenta sang. ciuili, nondum expiato.

b Careant theatra tuis trag. donec quæ in rep. sunt turbata, in suum ordinem restitueris.

c Vt pote quē collegerint moriendo pro patria.

d Imperterritum.

e Africa.

f Vict. Rom. posteros.

a Italicæ.

[a] *Hesperiæ sonitum ruinæ?*
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare [b] Dauniæ
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
Sed ne relictis Musa procax iocis
Ceæ retractes munera næniæ:
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leuiore plectro.

b Appulorum & Italorum.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM Ode II.

Nullam reconditi argenti gratiam esse dicit: laudatóque ob liberalitatem in fratres Proculeio, eum demũ qui cupiditatibus imperare nouit, & regem & beatum habendum esse ait.

c Q. d. Nulla est argenti gratia; vel perit argento sua gratia, nisi &c.

d Qui odisti laminam in terras defossam.

e Quæ cauet ne soluatur.

f Cupiditates refrænando.

g Morbum suum auget, dum desiderio suo obsequitur.

N[c]*Vllus argento color est auaris,*
Abditæ terris [d] inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.
Viuet extento Proculeius æuo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna [e] metuente solui
Fama superstes.
Latius regnes [f] auidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas: & vterque Pœnus
Seruiat vni.
[g] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi

Fugerit

Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten,
[a] *Dissidens plebi, numero beato-*
-rum eximit virtus: populúmque falsis
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, [b] *propriámque laurum,*
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

a Virtus, à plebe dissentiens, negat habendum esse inter beatos.
b Perpetuò mansuram lauream.

AD DELIVM Ode III.

Neque dimittendum aduersis, neque efferendum secundis rebus esse animum: sed hilariter viuendum, & genio indulgendum: quum æqua sit omnibus moriendi conditio, non minùs ijs qui hilarem, quàm ijs qui tristem vitam egerint.

A [c] *Equam memento rebus in arduis*
Seruare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia: moriture Deli,
Seu mæstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
[d] *Interiore nota Falerni:*
Quà pinus ingens albáque populus
Vmbram hospitalem consociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare riuo.
Huc vina, & vnguenta, & nimium breues

c AEquo animo ferre res aduersas memento, & in prosperis lætitia insolenti non efferre: ô Deli, qui moriturus es, seu mæstus, &c.

d Falerno interius recondito, & notam appositam habente qua commendetur.

Flores amœnæ ferre iube rosæ:
Dum res, & ætas & sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villaq́, flauus quam Tiberis[a] *lauit:*
Cedes, &[b] *extructis in altum*
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper & infima
De gente sub dio moreris,
Victima nil miserantis Orci.
Omnes eôdem[c] *cogimur, omnium*
Versatur[d] *vrna:*[e] *serius, ocyus*
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura[f] *cymbæ.*

a Pro lauat. i. alluit.
b Exaggeratis in altam molem

Thou shalt die & leave all thy wealth behind

c Compellimur Lib. 3. Ode 1.
d Omne capax mouet vrna nomen.
e Ser. Siue ser. siue oc. Vel, Alijs ser. alijs oc.
f Cym. Charontis.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non esse quòd eum pudeat amore ancillæ teneri, quum idem magnis ducibus olim vsu venerit: & ex eius moribus cõiectura fieri possit, honesto loco esse natam.

NE[g] *sit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia proceu,[h] *prius insolentem*
Serua Briseis niueo colore
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmessæ:
Arsit Atrides medio in triumpho
[i] *Virgine rapta:*
Barbaræ postquam cecidere turmæ

g Ne vt principio Odes 33. L. 1.
h Pr. olim.
i Cassandra, Priami filia.

Thessalo

[a] *Thessalo victore, & ademptus Hector*
[b] *Tradidit fessis leuiora tolli*
Pergama Grays.
[c] *Nescias an te generum beati*
Phyllidis flaua decorent parentes.
Regium certè genus & penates
Mœret iniquos.

a Achille, vel Neopt. eius filio
b Fecit vt faciliùs possent euerti.
c Fortassè Ph. nob. & pot. parentibus orta est, & quibus decoreris: desle saltè ipsa reg g.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam: neque sic fidelem,
Sic [d] *lucro auersam potuisse nasci*
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, teretésque suras
[e] *Integer laudo,* [f] *fuge suspicari,*
Cuius octauum [g] *trepidauit ætas*
Claudere lustrum.

d Quæ lucrum auersetur.
e Intactus amore illius.
f Caue ne id susp. de me, qui sim natus an. 40.
g Vel proper. Trepid. festinauit.

Ode v.

Ab amore virginis immaturæ seu nondum viro tempestiuæ (quam Lalagen vocat) dehortatur vel amicorũ quempiam, vel (vt quidam suspicantur) seipsum.

N[h]*Ondum subacta ferre iugum valet*
Ceruice: nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuijs grauem
[i] *Solantis æstum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis tolle cupidinem

h Allegoria à iuuenca nõdum iugum passa.
i Leuantis.

Immitis vuæ: [a] *iam tibi liuidos*
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore:
Iam te sequetur. currit enim ferox
Ætas: & illi, quos tibi dempserit,
Apponet [b] *annos. iam proterua*
Fronte petet Lalage maritum:
Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiúsue Gyges:
Quem si puellarum insereres choro,
Mirè sagaces [c] *falleret hospites*
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, [d] *ambiguoq́ue vultu.*

a Iamiam, Mox Breue tempus illam virginem immaturam, reddet maturam.

b Florentis ætatis. Quantum illa florescet ætate, tu tantum ingrauesces.

c Ab hospit. internosci non posset oblatentem differentiam.

d Qui incertos de sexu redderet.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Tiburtinæ & Tarentinæ regionis amœnitatem commendat & in hac, si in illa non possit, se libenter cum Septimio extremum ætatis tempus peracturum dicit.

SEptimi, Gades aditure mecum, &
Cantabrum [e] *indoctum iuga ferre nostra, &*
Barbaras Syrtes, vbi Maura semper
Æstuat vnda:
Tibur argeo [f] *positum colono,*
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
Sit [g] *modus lasso maris, & viarum,*
Militiæque.
Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,

e Iugo nostro non assuetum.

f Conditum à Tiburno Arg.

g Finis nauigationum & itinerum.

Dulce

Dulce pellitis ouibus [a] *Galesi*
Flumen & regnata petam Laconi
[b] *Rura Phalanto.*
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [c] *ridet, vbi non Hymetto*
Mella [d] *decedunt, viridíque certat*
[e] *Bacca Venafro:*
Ver vbi longum, tepidásque præbet
Iupiter brumas: & amicus [f] *Aulon*
Fertili Baccho, minimum Falernis
[g] *Inuidet vuis.*
Ille te mecum locus & beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lachryma [h] *fauillam*
Vatis amici.

a Al. Galesum.
b Est autem in Calabria. Tarentina.
c Arridet, Placet.
d Cedunt Hymettijs, Inferiora sunt.
e Cuius oliuæ certant cum Venafranis.
f Fortasse collis Tarento vicinu.
g Habet vuas que faciunt vt non inuideat Fal.
h Ibi meos cin. lacr. consperges.

AD POMPEIVM VARVM. Ode VII.

Pompeio Varo, suo olim commilitoni, reditum è militia gratulatur: eúmque ad conuiuium inuitat, in quo suam lætitiam largis poculis testetur.

O Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs, Italóque cœlo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo [i] *morantem sæpe diem mero*
Fregi, coronatus nitentes
[k] *Malobathro Syrio capillos.*
Tecum Philippos & celerem fugam
Sensi, relicta [l] *non bene parmula,*

i Diei qui longior solito videbatur partem poculis impendi.
k Mal. vnguento.
l Non b. Turpiter.

Quum fracta virtus, & minaces
[a] *Turpe solum* [b] *tetigere mento.*
Sed me per hostes Mercurius celer
Denso pauentem sustulit [c] *aëre:*
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit æstuosis.
Ergo [d] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque fessum militia latus
Depone sub lauru mea: nec
Parce cadis tibi [e] *destinatis*
[f] *Obliuioso læuia Massico*
[g] *Ciboria exple: funde capacibus*
Vnguenta de conchis. quis vdo
Deproperare apto coronas
Curátue myrto? quem [h] *Venus* [i] *arbitrum*
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor [k] *Edonis.* [l] *recepto*
Dulce mihi [m] *furere est amico.*

a Turpe quidã per parenth. intell. aduerb.
b Tetig. Succubuerunt.
c Sic Virg. Venus obscuro aëre sepsit.
d Votam, Promissam.
e Tibi addictis.
f Obliuiosum curarum afferente.
g Cib. Vasa.
h Talorum iactus Venereus.
i Arb. Moderatorem compotationis.
k Ed. Thrac. pop.
l Rec. Recuperato.
m Fur. Vsque ad furorem potare.

IN BARINEM MERETRICEM Ode VIII.

Non esse mirum si peierare non timeat, quum nullas periuriorum det pœnas, sed potius ex ijs pulchrior euadat.

VLla si iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
Dente si nigro fieres vel vno
Turpior vngui:
[n] *Crederem, sed tu, simul obligasti*
[o] *Perfidum votis caput, enitescis*

n Tibi iuranti.
o Per caput tuum perfide iurasti.

Pulchrior

Pulchrior multo, iuuenúmque prodis
[a] Publica cura.
Expedit matris [b] cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaq; diuos
Morte carentes.
Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.
Adde quòd pubes tibi crescit omnis.
[c] Seruitus crescit noua: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [d] iuuencis,
Te senes parci: miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua [e] ne retractet
Aura maritos.

a Talis vt ab omnibus iuu. publicè ameris.
b Per matris manes falsum iurare, & per sidera, &c.
c Amatorum numerus augetur.
d Filijs adolescentulis.
e Ne mariti tua venustate velut afflati, aliquid de suo in ipsas amore remittãt.

AD VALGIVM. Ode IX.

Eum hortatur vt Mystæ pueri mortem aliquando tandem flere desinat.

NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Vsque: nec Armenijs in oris
Amice Valgi stat glacies [f] iners
Menses per omnes: aut aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et folijs viduantur orni.

f Ab effectu.

Tu semper vrges flebilibus modis
Mysten ademptum: [a] *nec tibi vespero*
Surgentes decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non [b] *ter æuo functus amabilem*
Plorauit omnes Antilochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ sorores
Fleuere semper. [c] *desine mollium*
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Augusti trophæa
Cæsaris, & rigidum [d] *Niphaten,*
Medúmque flumen gentibus additum
Victis, minores voluere vortices:
Intráque præscriptum [e] *Gelonos*
Exiguis equitare campis.

a Nec vesperi nec mane cessas de flere tuos amores.
b Nestor, qui tres ætates vixit
c Vt Gr. λήγειν ὀδυρμῶν.
d Niph. Arm. & Medum Medie, fluuios quasi sentientes se cum Medis & Arm. victos, suos cursus contrahere.
e Gel. pop. Scythiæ Europææ.

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritatem, & animi in vtraque fortuna æquabilitatem, ad beatè viuendum aptas esse.

RECtius viues, Licini, neque [f] *altum*
Semper vrgendo: neque, dum procellas
Cautus horrescis nimium premendo
Littus iniquum.
AVREAM quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret [g] *inuidenda*
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ [h] *grauiore casu*

f In alto mari nauigando.
g Inuidiæ obnoxia, Inuidiosa
h -tolluntur in altum, vt lapsu grauiore ruant.

Decidunt

Decidunt turres: feriúntque summos
Fulmina montes.
SPERAT[a] *infestis, metuit secundis*
Alteram sortem bene[b] *præparatum*
Pectus,[c] *informes hyemes reducit*
Iupiter, idem
Summouet. non, si malè nunc, & olim
Sic erit.[d] *quondam cithara tacentem*
Suscitat musam,[e] *neque semper arcum*
Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

a In rebus aduersis.
b Ad omnem euentum præmunitus animus.
c Deformantes omnia.
d Interdum.
e Neq; sem. est tratus. vt, Condito lenis placidúsque telo.

AD Q. HIRPINVM. Ode XI.

Hilariter viuendum esse potius quàm fatigandum animum curis rerum futurarum.

QVid bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet Adria
[f] *Diuisus obiecto, remittas*
Quærere: nec[g] *trepides in vsum*
Poscentis æui pauca. fugit retro
Leuis iuuentas, & decor, arida
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilémque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid[h] *æternis minorem*
Consilijs animum fatigas?

f Seiunctus à nobis.
g Anxius sis de ijs quæ vitæ sunt necess.
h Vide annot.

Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes [a] sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaq; nardo,
Potamus uncti? dissipat [b] Euius
Curas edaces. quis puer ocyus
[c] Restinguet ardentis Falerni
Pocula [d] prætereunte lympa?
Quis [e] deuium scortum eliciet domo,
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
[f] Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

a Qualemcunque sedẽ vel locum ex tẽpore præbebit humus.
b Bacchus.
c Temperabit.
d Aqua riui aut, fl. prætereuntis.
e Minimè obuium: cuius ædes à via publica sunt remotæ.
f Mat. venire rel. co. in nodum comptum more Lac. i. negligenter. A. Incõptu, de quo in Annot.

AD MÆCENATEM. Ode XII.

Lyricorum versuum mollitiei res graues & tragicas non conuenire: soluta antem oratione res gestas Augusti Mæcenatem ipsum melius perscripturum: se nihil posse præter Liciniæ formam canere.

N[g]Olis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec siculum mare,
Pœno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:
[h] Nec sæuos Lapithas, & nimium mero
[i] Hylæum, domitósque Herculea manu
[k] Telluris iuuenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. túque, [l] pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas melius, [m] ductaq; per vias
Regum colla minantium.

g Ne iubeas.
h Q. d nihilo magis quã Lap.
i Hyl. Centaurum.
k Terræ fil. gig.
l Soluta orat. scriptis.
m Ducta in triumphum.

Me

Me dulces dominæ Musæ [a] *Liciniæ*
Cantus, me voluit dicere [b] *lucidum*
Fulgentes oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
[c] *Quam nec ferre pedem dedecuit choris,*
Nec certare ioco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianæ celebris die.
Num tu quæ tenuit diues Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Liciniæ?
Plenas aut Arabum domos?
Dum [d] *fragrantia detorquet ad oscula*
Ceruicem, aut facili sæuitia negat
[e] *Quæ poscente magis gaudeat eripi:*
Interdum rapere occupet.

a Vel, Licinniæ. Al. Lycymniæ sit paulò post.
b Lucidè fulg.

c Quã non ded saltare, &c. quòd eius ætati & formæ hæc conueniant. Vel Quæ decenter hæc fecit.

d Al. flagrantia
e Quæ osc. magis gaudeat sibi eripi quàm gaudeat ille ipse qui ea poscit. Interdum prior illa rapiat.

IN ARBOREM, CVIVS CASV IN agro Sabino penè oppressus est.
Ode XIII.

Execratus arborem, cuius casu, dum in suo agro esset, penè oppressus fuerat, inde probat circunstare mortales in horas pericula mortis, à quibus minimè sibi timẽdum esse putent. Tandemq;, postquam dixit parum abfuisse quin videret apud inferos Sapphonem & Alcæũ, vtriusque carmina (sed Alcæi præsertim) ipsis etiam vmbris summam admirationem mouere ait.

ILle & nefasto posuit die,
Quicunque primum & sacrilega manu
Produxit arbos, in [f] *nepotum*
Perniciem, probriúmque pagi.

f Posterioris.

Illum & parentis crediderim sui
[a] Fregisse ceruicem, & [b] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena Colchi-
-ca, & quidquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [c] caducum
In domini caput immerentis.

a Sic & Cic loq.
b In penetr. domus hospitem occidisse.
c Quod tandè casurum erat.

QVID quisq; vitet, nunquam homini satis
[d] Cautum est in horas: nauita Bosporum
Pœnus perhorrescit, neq; vltra
Cæca [e] timet aliunde fata:
Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed [f] improuisa lethi
Vis rapuit rapiétque gentes.
Quàm penè furuæ regna Proserpinæ,
Et iudicántem vidimus Æacum,
Sedésque descriptas piorum, &
Æolijs fidibus querentem
Sapphô puellis de [g] popularibus:
Et te sonantem [h] plenius aureo
Alcæe plectro dura nauis,
Dura [i] fugæ mala, dura belli
Vtrunque sacro digna silentio
Mirantur vmbræ dicere: sed magis
Pugnas & [k] exactos tyrannos
Densum humeris [l] bibit aure vulgus
Quid [m] mirum? vbi illis carminibus stupens
Demittit

d Cautè prospectum. Et In horas possit iungi cũ Vitet.
e Hic met. alitribr. pro dactylo.
f A qua sibi cauendum esse nesciunt.
g Lesbijs.
h Grauiore carmine, & plus neruorum habente.
i Exilij. vt Gr. φυγῆς.
k Expulsos.
l Auidissimè audit.
m Quod de vmbris dixi.

Demittit atras [a] *Bellua centiceps*
Aures, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.
Quin & Prometheus & Pelopis parem
Dulci [b] *laborum decipitur sono.*
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

a Cerberus.

b Non est hic hellen. qui creditur, vide annot.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Quum mors maneat omnes, ac sit omnino ineuitabilis, non esse defraudandum Posthumo suum genium, parcendo bonis hæres abutetur.

EHeu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non si tricenis, quotquot eunt dies,
Amice places illachrymabilem,
Plutona tauris: qui ter [c] *amplum*
Geryonem Tityónque tristi
Compescit [d] *vnda, scilicet omnibus,*
Quicunque terræ munere vescimur,
Enauiganda: siue reges,
Siue inopes erimus coloni.
Frustra cruento [e] *Marte carebimus,*
Fractísque rauci fluctibus Adriæ:
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus [f] *metuemus Austrum*
Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danaï [g] *genus*

c Tricipitem, cum Hesiodo, vel tricorporem.

d Vnda enauig.

e Prelia vitabimus & mare.

f Vitabimus.

g Filiæ infames cæde suorum maritorum.

Infame, damnatúsque longi
Sisyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: neque harum quas colis arborum
Te, præter inuisas cupressos,
Vlla[a] breuem dominum sequetur.
Absumet hæres cæcuba dignior,
[b] Seruata centum clauibus: & mero
[c] Tinget pauimentum superbum,
Pontificum potiore cœnis.

a Br. d. futurũ, vel, Qui fuerit breuis d.
b A te ser.
c Tantum aberit vt eius potui parcat. Vide annot.

ODE XV.

Luxum circa ædificia ingentem reprehendit, & veterum contrà frugalitatem commemorat.

IAM pauca aratro iugera regiæ
[d] Moles relinquent: vndique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu. platanusque[e] cælebs
[f] Euincet vlmos, tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium,
Spargent oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea[g] feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præscriptum & intonsi Catonis
Auspicijs, veterumq; norma.
Priuatus illis census erat breuis,
[h] Commune magnum[i] nulla decempedis
Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:

d Vt Cic. Substructionum insanæ moles.
e Quæ nõ solet maritari viti, vt vlmus.
f Frequentior erit vlmis: & ex oliuetis fient violaria, myrteta, &c.
g Arborem radiorum solis vmbra sua arcebit.
h Vt Græc. τὸ κοινόν.
i Publ. res, magna. Nemo priuatam domum ædificans. X. pedem porti cum septẽtr. obiectũ metabatur.

Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa noua decorare saxo.

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam verò non congerendis opibus, honoribúsve, sed coercendis cupiditatibus comparari.

O[a]Cium diuos rogat in patenti
[b] Prensus Ægæo, simul atra nubes
Condidit Lunam, néque certa fulgent
Sidera nautis:
Ocium bello furiosa Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, néque purpura ve-
-nale, nec auro.
NON enim gazæ néque consularis
Summouet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas [c] laqueata circum
Tecta volantes.
VIVITVR parua [d] bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos timor aut cupido
Sordidus aufert,
Quid breui fortes [e] iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? [f] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
[g] Scandit æratas vitiosa naues

a Quietem, vel vitam quietam & tranquillam.
b Pr. A tempestate interceptus.
c Laquearibus ornatas domos diuitum.
d Beatè viuitur ab eo cui p.
e Affectamus. Quidam, Appetimus.
f Quis, relinquendo patriam, suos etiam illos tumultus mentis & curas relinquit?
g Sic.O.1.lib.3. sed timor & minæ Scandunt. &c.

Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
[a] *Lætus in præsens animus,* [b] *quod vltra est*
Oderit curare: & amara læto
Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget hora.
Te greges centum Siculæq; circum
Mugiunt vaccæ, tibi tollit hinni-
-tum apta quadrigis equa, te bis Afro
[c] *Murice tinctæ*
Vestiunt lanæ: mihi parua rura &
[d] *Spiritum Graiæ tenuem camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

a O. 8. lib. 3. Dona præsentis capit lætus horæ.
b Quod futurum est.
c Pisce ex cuius sang. confici solitus color purpureus.
d Venam è Graia eam. deriuatam.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.

Ode XVII.

Tantum esse inter se & Mœcenatem animorum coniunctionem dicit, vt eum animæ suæ partem existimet, sine qua viuere nec possit: nec velit.

CVr me querelis exanimas tuis?
Nec dijs amicum est nec mihi, te prius
Obire, Mœcenas, mearum
Grande decus [e] *columénque rerum.*
Ah, te meæ si partem animæ rapit

e Vt. o. 1. lib. 1. O. & præsid. & dulce decus meum.

Maturior vis, [a] *quid moror altera*
Nec charus æquè, nec superstes
Integer? ille dies vtranque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum ibimus, ibimus,
[b] *Vtque præcedes,* [c] *supremum*
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus [d] *Gyas,*
[e] *Diuellet vnquam. sic potenti*
Iustitiæ, placitúmque Parcis.
[f] *Seu Libra seu me* [g] *Scorpius aspicit*
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ [h] *Capricornus vndæ:*
Vtrunque nostrûm incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
Tutela [i] *Saturno refulgens*
Eripuit, volucrísq; fati
Tardauit alas, quum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset, [k] *Mercurialium*
Custos virorum. reddere victimas
Ædémq; votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

a Quid ego, qui sum alt. pars non statim sequor, quum nec c æ. nec integ. sim superuicturus?
b Quandocunque.
c Extremum vitæ diem tecum obire.
d Al. Gyges. & gigas.
e Abstrahet à te.
f In quocunque signo sit meus horoscop. conueni tuo. L. Venus.
g Sc. Mars.
h Capr. Saturnus.
i Sat. stella pericula affert, sed euincitur super fulgente Iouis stella Por.
k Nam poëta sub tutela Mercurij.

Ode XVIII.

Se sua sorte & mediocri fortuna contentum viuere

dicit, dum alij in extruendis magnificis domibus cum pauperum etiam iniuria se fatigant: Idque ab ijs quoque fieri dicit qui capulo sunt vicini, quasi communem sibi cum alijs esse moriendi necessitatem sint obliti.

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,
Non trabes [a] Hymettiæ
Premunt columnas vltima recisas
Africa: [b] neque Attali
Ignotus hæres regiam occupaui:
Nec [c] Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[d] Benigna vena est: pauperémque diues
Me petit. [e] nihil suprà
Deos lacesso: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus: vnicis Sabinis.
Truditur dies die,
Nouæque pergunt interire Lunæ:
Tu secanda marmora
Locas [f] sub ipsum funus: & sepulcri
Immemor, struis domos:
Marísque Baijs obstrepentis vrges
Summouere [g] littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quòd vsque proximos
[h] Reuellis agri terminos, & vltra
Limites clientium

a Ex Hymetto monte.
b Nullius diuites hæreditaté malis art. expugnaui.
c Meorum cl. vxores non carpunt mihi lanas ad cons. prætextas.
d Larga.
e Non fatigo d precibus vt vltra sint in me benefici.
f Sub tempus funeris conducis qui mar. secent ad ædif.
g Quia iactis vltra littus in mare molibus ædificas, non contemtus terra continente.
h Reuulsis term. occupas agellos vic. tuorum & cl.

Salis

Salis auarus? pellitur paternos
In sinu ferens [a]*deos*
Et vxor, & vir, sordidósque natos.
[b]*Nulla certior tamen*
Rapacis Orci fine destinata
Aula diuitem manet
Herum. quid vltra tendis? ÆQVA tellus
Pauperi recluditur,
Regúmque pueris: nec satelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit auro captus. hic superbum
Tantalum atque Tantali
Genus coercet: hic [c] *leuare functum*
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus audit.

a Penates.

b Nulla cert. aula d.m.h. quàm rap. O. finis distin. id est, domus te accipiens vita finita.

c Audit vt veniat leuatum.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Sibi fas esse dicit, Bacchi laudes canere quippe, qui numine illius sit correptus.

BAcchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri)
Nymphásque discentes, & aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Euoe, recenti mens trepidat metu,
Plenóque Bacchi pectore [d] *turbidum*
Lætatur. euoe, parce Liber,
Parce, graui metuende thyrso.
Fas peruicaces est mihi Thyadas,
Viníque fontem, lactis & vberes
Cantare viuos, atque truncis

d Turbidùm lætatur, aduerbial.

Lapsa cauis [a] iterare mella.
Fas & beatæ [b] coniugis additum
Stellis [c] honorem, tectaq; Penthei
Disiecta non leni ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu separatis [d] vuidus in iugis
Nodo [e] coerces viperino
Bistonidum sine fraude crines:
Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors gigantum scanderet impia:
Rhœcum retorsisti leonis
Vnguibus horribiliq; mala:
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris: sed idem
Pacis eras [f] mediúsque belli.
Te vidit [g] insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

a Iterum atque iterum cantare.
b Ariadnæ.
c Hon. coronam.
d Vino madidus.
e Serpentibus implicas cr. Thrac. sine damno.
f In medio constitutus, quasi æquè ad vtrunque paratus.
g Ita vt nihil tibi noceret.

AD MÆCENATEM Ode xx.

Gloriam immortalem sibi partam esse suis poëmatis ac se exteris nationibus, etiam omnium maximè barbaris, celebrem fore dicit.

NOn vsitata nec tenui ferar
Penna [h] biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius, inuidiáque maior

h Bif. vates. Lyr. & Satyricus. Alij, Nouam alitis formam sumens.

Vrbes

Vrbes relinquam. non ego [a] pauperum
Sanguis parentum. non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam [b] residunt, cruribus asperæ
Pelles: & album mutor in [c] alitem,
[d] Superna: nascunturq́ plumæ.
Iam Dædalæo ocyor Icaro
Visam [e] gementis littora Bospori,
Syrtesque Gætulas canorus
Ales, Hyperboreósque campos.
Me colchus, & qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, & vltimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodaníque potor.
Absint inani funere næniæ,
Luctúsque turpes & querimoniæ:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte superuacuos honores.

a Obscuro loco natus, libertino patre.

b Insidunt.
c Cygnum
d Al. Supérne, vt vlt. sit breuis
e Murmure gemitum imitantis.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER. III.

Ode I.

Vitæ beatudinem non in opibus aut honoribus, sed in tranquillitate animi positam esse: atque hanc ijs demum qui eo quod satis est contenti esse possunt, contin-

gere dicit. Ab hoc autem suo sermone, non secus ac mysterijs quibusdam, vulgus contrarijs opinionibus praue imbutum arcet.

ODi profanum vulgus, & arceo.
[a] Fauete linguis. carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum, in proprios greges,
REGES in ipsos imperium est Iouis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta [b] supercilio mouentis.
Est [c] vt viro vir latius ordinet,
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat in campum petitor:
Moribus, hic meliórque fama
Contendat illi turba clientium
Sit maior: ÆQVA lege [d] necessitas
Sortitur insignes & imos:
Omne capax mouet [e] vrna nomen.
[f] Districtus ensis, cui super impia
Ceruice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non auium citharæque
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis Virorum non humiles domos
Fastidit, vmbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
DESIDERANTEM [g] quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare.

a Malè ominatis verbis parcite. vt Ode 14.

b Ad Hom. dictum respexisse putatur.

c Fieri quidem potest vt alius plus agrorum, alius plus bonorum obtineat, &c. sed æqua lege mors, &c.

d Nec mortis. vt Gr. ἀνάγκη & ἦμαρ ἀναγκαῖον.

e Virg. AEn 6. Quæstor. Minos vrnam mouet.

f Distr. Cui semper aliquis terror impendet: vt hoc exemplo Dionys. tyr. signif.

g Non plus quàm satis est.

Nec

Nec sæuus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundúsque mendax. arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt.
[a] *Iactis in altum molibus. huc frequens*
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominúsque terræ
[b] *Fastidiosus. sed timor & minæ*
[c] *Scandunt eodem quò dominus: neque*
Decedit ærata triremi, &
Post equitem sedet atra cura.
Quòd si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit vsus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniúmq; costum:
Cur inuidendis postibus & nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem [d] *Sabina:*
Diuitias operosiores?

a Iactis in mare mol. ad ædif. Vide oden.15. lib.2.

b Qui terram fastidiens, in mari ædific.

c Vt Scandit æratas vitiosa naues Cura, &c.

d Valle fundi mei Sabini.

AD AMICOS. Ode II.

Tolerandæ paupertati ferendísque militiæ laboribus bellicis pueritiam assuefacere suadet, fortitudinem bellicam laudans.

ANgustam, amici pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat: & Parthos feroces

Vexet eques metuendus hasta
Vitámque sub dio & trepidis agat
In rebus. Illum ex mœnibus hosticis
[a] *Matrona bellantis tyranni*
Prospiciens, & adulta virgo,
[b] *Suspiret, Eheu ne* [c] *rudis agminum*
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu [d] *leonem, quem cruenta*
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori.
[e] *Mors & fugacem persequitur virum:*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidóque tergo,
[f] *VIRTVS, repulsæ nescia sordidæ,*
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusq; vulgares & vdam
Spernit humam fugiente [g] *penna.*
Est & fideli tuta silentio
Merces. vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcana, sub iisdem
Sit trabibus, fragilémque mecum
Soluat faselum, sæpè Deispiter
Neglectus incesto addidit integrum:
Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

a Vxor.

b Suspirans hęc dicat.

c R. ag. Imperitus rei mil.

d Rom. hunc mil.

e Ex Simonide.

f Quia virtus non finit nos petere eos hon. in quorum petitione rep. pati possimus.

g Vide od. vlt. lib. primi.

ODE III.

Iustitiæ cum constantia iunctæ maximum & insuperabile robur esse ostendit. Quùmque Romuli mentionem fecisset, sumpta hinc occasione, Iunonis oraculum de Romano imperio commemorat, quod illa stare non posse dixerit, si Troia instauraretur.

IVstum & tenacem propositi virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
[a] *Mente quatit solida: neque Auster,*
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
[b] *Hac arte Pollux, & vagus Hercules*
Innixus, arces attigit igneas.
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar:
Hac te [c] merentem Bacche pater tuæ,
Vexere tigres, indocili iugum
Collo trahentes. hac Quirinus
[d] *Martis equis Acheronta fugit:*
Gratum eloquuta [e] consiliantibus
Iunone diuis: Ilion, Ilion
Fatalis incestúsque iudex
Et mulier peregrina vertit
In puluerem ex quo [f] destituit deos
Mercede pacta Laomedon mihi
Castæque damnatum Mineruæ
Cum populo & duce fraudulento.

a De sententia dimouet, in qua semel se obfirmarit.
b Hac arte iustitiæ & constantiæ.
c Militantem Vel, Mer. præmium.
d Bellica fortitudine immortal. consequutus est Romulus.
e Conf. Consilium habentibus.
f Fraudauit.

Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
Famosus hospes, nec Priami domus
Periura pugnaces Achiuos
Hectoreis opibus refringit:
Nostrisque[a] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: protinus & graues
Iras, & inuisum[b] *nepotem,*
[c] *Troica quem peperit sacerdos,*
Marti[d] *redonabo, illum ego lucidas*
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[e] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridísque busto
[f] *Insultet armentum, & catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, triumphatísque possit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda latè nomen in vltimas
Extendat oras: quà[g] *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà, tumidus rigat arua Nilus:
Aurum irrepertum, & sic melius situm,
Quum terra celat[h] *spernere fortior,*
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum rapiente dextra.
Quicunque mundi terminus obstitit,

a Productum, Protractum b. sedatum est.
b Romulum.
c Ilia.
d Condonabo Alibi pro Reddere.
e Dummodo longum aëris spatium inter Tr. & Ro. sit interiectum. Troiani regnanto, &c.
f Dummodo ita deserta sit Troia, vt lustra feris suppeditet.
g Interdictum fretum Gaditanum.
h Roma fortudinem ostendens potiùs in spernendo auro & relinquendo ineffossũ quàm in eo congerendo h[illegible]

Hunc

Hunc tangat armis, visere gestiens
[a] *Qua parte debacchentur ignes,*
Qua nebulæ pluuijque rores.
Sed bellicosis [b] *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimium pij,
Rebúsque fidentes, auitæ
Tecta velint reparare Troiæ.
Troiæ renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
Authore Phœbo, ter pereat meis
Excisus Argiuis, [c] *ter vxor*
Capta virum puerósque ploret.
[d] *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine peruicax
Referre sermones deorum, &
Magna modis tenuare paruis.

a Plagam torridam & pl. glacialem.
b Fata de imperij dilatatione.

c Intel. quod præc. ex eo quod consequitur.
d Sic f. od. 1. li. 2 Sed ne rel. Mu. procax iocosis, &c.

ODE IIII.

Musarum præsidio è periculis ereptum se dicit eodémq; tutum semper fore sperat. Ab illis consilium dari: sine consilio autem vim sua ipsius mole ruere, exemplo gigantum ostendit.

DEscende cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis

Insania? audire[c] & videor pios
Errare per lucos, amœna
Quos & aquæ subeunt & auræ.
Me fabulosæ[a] Vulture in Appulo,
Altricis extra limen[b] Apuliæ,
Ludo fatigatúmque somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ[c] nidum[d] Acherontiæ,
Saltúsque Bantinos, & aruum
Pingue tenent[e] humilis Ferenti:
Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & vrsis: premerer sacra
Lauróque, [f] collatáque myrto,
[g] Non sine dijs animosus infans.
[h] Vester, Camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
Præneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Vestris amicum fontibus & choris,
Non me[i] Philippis versa acies retrò,
[k] Deuota non extinxit arbos,
Nec Sicula[l] Palinurus vnda.
Vtcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem nauita Bosporum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Assyrij, viator.
Visam Britannos hospitibus feros.
Et lætum equino sanguine Concanum.

a Monte.
b App. altricis fa. Alij Fab pal. me pu. fr. noua texere. id est, recenti viridi.
c Ach. vrbis Lucaniæ.
d Nidum autem, quod sita esset in monte.
e Hum. in valle positi.
f Congesta.
g Diuino num. redditus animosus.
h Vestro præsidio tutus.
i De qua in ode 7. lib. 2.
k De qua in ode 17. lib. 2.
l Pal. Promont. Lucaniæ.

Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inuiolatus amnem.
Vos Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. [a] *scimus vt impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, & vrbes, regnáque tristia,
Diuósque mortalésque turbas
Imperio regit vnus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens iuuentus horrida brachijs,
Fratrésque tendentes opaco
[b] *Pelion imposuisse Olympo.*
Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, euulsísque truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis [c] *ægida*
Possent ruentes? hinc auidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris positurus arcum,
Qui rore puro Castaliæ [d] *lauit*
Crines solutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalémque syluam,

a Consilio & prudentia fregit immensas gigantum vires. Vide v. 65. Vis consili expers, &c.

b Virg. Ter. sunt con. imponere Pelio Ossam.

c Clypeum Iouis, quo & Pallas vtitur.

d Lauit pro lauat, vt alibi.

Delius & Patareus Apollo.

VIS consili expers mole ruit sua,
Vim[a] temperatam dij quoque prouehunt
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
Testis mearum centimanus[b] Gyges
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta,
Iniecta monstris terra dolet suis:
Mæretq; partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer[c] ignis Ætnam:
Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Custos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

a Quæ consilio regitur.

b Al. Gigas. Quidam rep. Gyas.

c Ignis nó properat absumere Aetnam, vt illius impositæ onere semper grauentur.

ODE V.

Augusti de Britannis & Persis victoriam canit: qua sublatum esse id quod cum indignatione commemorat dedecus, videtur innuere: quòd ij qui sub Crasso militauerunt, quum captiui essent, affinitate cum hostibus contracta vitam suam redemerint. Atque sumpta hinc occasione, Reguli de non redimendis captiuis sententiam laudibus extollit.

COElo tonantem[d] credidimus Iouem
Regnare: præsens diuus habebitur
Augustus adiectis Britannis
Imperio, grauibúsque Persis.
[e] Milesne Crassi, coniuge barbara,

d Cred. anteà I. r. nunc Aug. p. d. h.

e Itáne mil. Cr. sustinuit mar. esse coniugis bar. Sustinuit turpitud. & infamiam talis coniugi? Vide argum. huic odæ præfixum.

Turpis

Turpis maritus vixit? & hostium
(Prô curia, inuersiq; mores)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege[a] *Medo, Marsus & Appulus,*
Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, æternæque Vestæ,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[b] *Hoc cauerat mens prouida Reguli,*
Dissentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)
Direpta vidi: vidi ego ciuium
Retorta tergo brachia libero,
[c] *Portásque non clausas, & arua*
Marte coli populata nostro,
Auro[d] *repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
Damnum.[e] *neque amissos colores*
Lana refert medicata fuco:
NEC vera virtus, quum semel excidit,
Curat reponi[f] *deterioribus.*
Si pugnat extricata densis
Ceruа plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis se[g] *credidit hostibus?*
Et Marte Pœnos proteret altero,

a M pro Persa & Partho.

b Ne ab hoste vita redimeretur tam turpibus con.

c Vt sublato omni metu.

d Redemptus.

e Vt lana am. c. non ref. ita nec virtus, &c.

f Ijs qui facti fuerint deteriores.

g Permisit se hostium potestati.

Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners, timuitque mortem?
Hic unde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
Altior Italiæ ruinis.

a Regulus.
b Capite minutus.

[a] *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruósque natos, vt [b] capitis minor,
A se remouisse, & virilem
Toruus [c] humi posuisse vultum:

c In humum deiecisse.
d Vacillantes & nutantes.

Donec [d] labantes consilio patres
Firmaret autor nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exul.

e Non alio vultu, non magis tristi v. valedixit prop.

Atqui sciebat quæ sibi barbarus
Tortor pararet. [e] non aliter tamen
Dimouit obstantes propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quàm si clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS Ode VI.

Ob contemptum religionis multa Romanis mala imminere, iam multa passis, dicit. Deinde cum corruptis sui sæculi moribus, quo adulteria impunè committuntur, (ad quæ ipsa etiam tenera virginum ætas velut instituitur) antiquam simplicitatem, atque huic coniunctam fortitudinem confert.

DElicta maiorum immeritus lues
Romane: donec templa refeceris
Ædesque labentes deorum, &
Fœda nigro simulacra fumo.
[a] Dijs te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum,
Dij multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosæ.
Iam bis Monæses, & Pacori manus
Non Auspicatos contudit impetus
Nostros: & [b] adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Penè occupatam seditionibus
Deleuit urbem Dacus & Æthiops:
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
[c] Fœcunda culpæ sæcula, nuptias
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[d] Hoc fonte deriuata clades
In patriam populúmque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, & fingitur [e] artubus
Iam nunc: & incestos amores
[f] De tenero meditatur vngui.
Mox [g] iuniores quærit adulteros
Inter mariti vina: neque eligit
Cui donet impermissa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed iussa coram non sine conscio

a Ex deorum cultu imperium adeptus es, fac vt eodem conseruetur.

b Lætatur se nostris spolijs esse ditatum.

c Quæ noua subinde vitia pariunt.
d Ex nuptijs per adulteria inquinatis.

e Al. Artibus.

f Iam inde à teneris vngui c. ἐκ τῶν ἀπαλῶν ὀνύχων.
g Iun. marito suo.

Surgit marito: seu vocat institor,
Seu nauis Hispanæ magister,
Dedecorum [a] pretiosus emptor,
Non his iuuentus orta parentibus
Infecit æquor sanguine Punico:
Pyrrhúmque & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalémque dirum:
Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Versare glebus, & seueræ
Matris ad arbitrium recisos
Portare fustes: sol vbi montium
Mutaret vmbras, & iuga demeret
Bobus fatigatis, [b] amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnosa quid non imminuit dies?
ÆTAS parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

a Qui magno pretio hoc adulterij dedecus emit.

b Gratū & optatum quietis tempus adducens.

AD ASTERIEN. Ode VII.

Asterien hortatur vt Gygis mariti desiderium patienter ferat: & quemadmodum ille interim fidem coniugalem ei seruat, ita & ipsa seruare velit. Quod vt faciat, ea vitet quibus ad eam frangendam sollicitari aut impelli posset.

QVid fles Asterie quem tibi candidi
Primo restituent vere Fauonij,
Thyna merce beatum,
Constanti iuuenem fide
Gygen? ille notis actus ad Oricum

Post

Post [a] insana [b] Capræ sidera, frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lachrymis agit.
Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloen, & miseram [c] tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
[d] Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat penè datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet,
Frustra. nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. at [e] tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus iusto placeat caue:
Quamuis non alius flectere equum sciens,
Æquè conspicitur gramine Martio:
Nec quisquam citus æquè
Tusco denatat alueo.
Prima nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ despice tibiæ:
Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

a Post occasum capre & hœdorum.
b Ins. quòd eorum ortus magnas tempest. excitet.
c Tuis ign. Amore illius qui tuus est.
d Narrat vt Prœtum vxor impulerit ad occid. Bell. fals. cr.
e Vt ille tibi fidem seruat, tu ei vicissim seruato, & omnem eius frangendæ occas. vita.

AD MÆCENATEM. Ode VIII.

Mæcenati rationem reddit cur cœlebs Calendas

Martias celebret, quæ alioqui à matronis celebrari solebant & festæ illis erant. Deinde ipsum lætitiæ participem esse & se quoque largius inuitare iubet, quum hostes sint superati.

MArtijs cœlebs quid agam calendis?
Quid velint flores? & acerra thuris
Plena, miraris, positúsque carbo in
Cespite viuo,
Docte [a] sermones vtriúsque linguæ.
Voueram dulces epulas, & album
Libero caprum, propè [b] funeratus
Arboris ictu.
Hic [c] dies, annos redeunte festus,
Corticem astrictum pice dimouebit
[d] Amphoræ fumum bibere institutæ
Consule Tullo.
Sume Mæcœnas cyathos amici
Sospitis centum: & vigiles lucernas
Perfer in lucem procul omnis esto
Clamor & ira.
Mitte ciuiles super vrbe curas.
Occidit Daci Cotisonis agmen:
[e] Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis:
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
Cantaber, sera domitus catena:
Iam Scythæ [f] laxo meditantur arcu
Cedere campis.
[g] Negligens, ne qua populus labores,

a Al. sermonis, quod creditur antiquè scriptum pro sermones.
b De hoc ictu, Ode 13. lib 2.
c Dies festus anniuersarius.
d Ab amphora dim. seu demouebit. Relinetur amphora picato cortice obstructa. De famo vide Annot.
e Persæ inter se laborant seditionibus.
f Deposita pugnandi voluntate.
g Tu negl. non pop. negl.

Parce

Parce priuatus nimium cauere: &
Dona præsentis rape lætus horæ, ac
Linque seuera.

AD LYDIAM. Ode IX.

Horatij & Lydiæ amicæ colloquium de amoris mutui redintegratione.

HO. DOnec gratus eram tibi,
Nec quisquã potior brachia candidæ
Ceruici iuuenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.
LY. Donec non alia magis
Arsisti, neque [a] erat Lydia post Chloen:
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HO. Me nunc Thressa Chloe regis,
Dulces docta modos, & citharæ sciens:
Pro qua non metuam mori,
Si [b] parcent animæ fata superstiti.
LY. Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.
HO. Quid si prisca redit Venus,
Diductósque iugo cogit aheneo?
Si flaua excutitur Chloe,
Reiectæq; patet ianua Lydiæ?
LY. Quanquam sidere pulchrior
Ille est, tu leuior cortice, & improbo
Iracundior [c] Adria:

a Lydia postponebatur Chloæ.

b Si morte mea vitã eius possim redimere.

c Vt ode 33 lib. 1. fretis acrior Adriæ.

Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN. Ode x.

Lycen monet ne sua superbia Venerem offendat, atque vt sibi supplici, licet crudelis, parcat.

E[a] Xtremum Tanaim si biberes Lyce,
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores obijcere incolis
[b] Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra situm tecta remugiat
Ventis? & positas vt glaciet niues
[c] Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri pone superbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [d] tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice saucius
[e] Curuat: supplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior æsculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus,
Non hoc semper erit [f] liminis aut aquæ
Cœlestis patiens latus.

a Etiamsi barbara barbaro nupsisses.

b Misericordia moquereris, quominus obijceres me aq.

c Sereno cœlo, quod hyeme magis frigidum est quàm nebulosum.

d Violaceum colimitans.

e [Fl]ectit animum tuum.

f [P]ernoctationis in limine. Vel, Laboris incendi in lim. Aq. c. Pluuiæ.

AD MERCVRIVM. Ode xi.

Mercurium rogat vt sua testudine, cuius vim delenificam in alijs expertus est, Lydes amicæ animum flectat: & proposito pœnarum quas Dauaides dant apud inferos, exemplo, eam terreat. Atque hic factum vnius illarum, Hypermnestres, celebrat.

MErcuri (nam te docilis magistro
Mouit Amphion lapides, canendo)
Tuque testudo, resonare septem
[a] Callida neruis:
(Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica templis)
Dic modos, Lydæ quibus obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exultim: metuítque tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
[b] Cruda marito.
Tu potes tigres comitésque syluas
Ducere, & riuos celeres morari.
[c] Cessit immanis tibi blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius, atque
Spiritus teter saniésque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion Tityósque vultu
Risit inuito: stetit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo:
Seraque fata,
[d] Quæ manent culpas etiam sub Orco.

a Perita resonandi.

b Immatura.

c Quum Orph. Eurydicem suã reuocatum iret.

d Quæ s. sunt destinata peccatis.

Impiæ: nam quid potuere [a] *maius?*
Impiæ sponsos potuere duro
Perdere ferro,
Vna de multis, face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
[b] *Splendide mendax, & in omne virgo*
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne longus tibi somnus, vnde
Non times detur: socerum & scelestas
[c] *Falle sorores.*
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo,
Me pater sæuis oneret catenis,
Quòd verò clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe relêget.
I, pedes quo te rapiunt & auræ:
Dum fauet nox, & Venus: i secunda
Omine: & nostri memorem sepulcro
Sculpe querelam.

a Quid magis impium pot.

b Ita mẽdax vt inde magnũ nominis sui splendorẽ acquisierit Vel, Cum magna laude & gloria mentita est.

c Effuge.

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Miseram esse dicit, quæ tanto sit Hebri adolescentis amore correpta, vt neque genio quicquam indulgere, neque lanificio suo vacare vt antea possit.

M*Iserarum est, neque* [d] *amori dare ludum,*
Neque dulci mala [e] *vino lauere: aut exanimari,*

d Amori indulgere.

e Vt alibi vini cadum amara curarum eluere efficacem dicit.

-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cytharea puer ales,
Tibi telas, operosæq́ Mineruæ
Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri.
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
Simul victos Tiberinis humeros lauit in vndis.
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDVSIAM.
Ode XIII.

Blandusiæ fonti, quem in Sabinis habebat, hœdum se immolaturum, eúmque fontem carmine suo nobilitaturum se pollicetur: necnon aliquas interim eius laudes attingit.

O Fons Blandusiæ, splendidior vitro,
Dulci [a] digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hœdo:
Cui frons turgida cornibus
Primis, & venerem & prælia [b] destinat
Frustra. [c] nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Prebes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium
Me dicente cauis impositam ilicem

a Vide Annot

b Spe facit veneris & præliorum.
c Nam tibi immolabitur.

Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

ODE XIIII.

Cæsaris victoriam canit, eámque sacrificijs & festis dapibus prosequi hortatur. Sic Epod. Carm. 9. Quando repostum cæcubum ad festas dapes, Victore lætus Cæsare, &c.

HErculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petijsse laurum,
[a] Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat [b] iustis operata diuis:
Et [c] soror clari ducis, & decoræ
Supplice vitta
Virginum matres, iuuenúmque nuper
Sospitum vos ô pueri, & puellæ
Iam virum expertæ, malè [d] ominatis
Parcite verbis.
Hic dies verè mihi [e] festus atras
Eximet curas ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæsare terras.
I, pete vnguentum puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli:
Spartacum si qua potuit vagantem
[f] Fallere testa.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crimen.

a Cæsar qui modo dictus fuer. ad bellum profectus, vt mortis periculo emeret victoriæ honoré, Hisp. r. p. v. ab ora.
b Iustis d. Qui victoriam & reditum Cæsari merenti dederint.
c P. Sor. Augusti Octauia.
d Al. Nominatis. Vide Annot.
e Sic, festas dapes ob lætitiam de victoria Cæs. dicit Epod. Carm. 9.
f Latere.

Si

Si per inuisum mora ianitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
Non ego hoc [a] *ferrem, calidus iuuenta,*
Consule Planco.

a Tulissem.

IN CHLORIM. Ode xv.

Vel ipsa senectute admoueri illam dicit, tempus esse imponendi finem libidini & Famosis laboribus.

VXOR pauperis Ibyci,
Tandem [b] *nequitiæ* [c] *pone modum tuæ,*
Famosisq́ laboribus.
[d] *Maturo proprior desine funeri*
Inter ludere virgines,
Et stellis [e] *nebulam spargere candidis.*
Non, siquid Pholoen satis,
Et te Chlori decet. filia [f] *rectius*
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas vti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus rosæ,
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

b Libidini & meretricijs lab.
c Pro Pone legitur & Fige.
d Maturę morti
e Tua canitie obscurare illarũ virg. nitorem similem stellis.
f Magis decet filiam: do. iu. expugnare.

AD MÆCENATEM. Ode xvi.

Quanta sit ad omnia expugnanda, etiam ad expugnandam pudicitiam, vis auri, exemplis docet. Sed esse id pecuniæ insitum vt nulla eius copia satiet, & crescen-

te ea crescat simul cura & sollicitudo. Ideóque beatum esse qui mediocritate contentus viuit.

INclusam Danaen turris ahenea,
Robustæ quæ fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acrisium, virginis abditæ:
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
Risissent.[a] *fore enim tutum iter & patens,*
Conuerso[b] *in pretium deo.*
AVRVM per medios ire satellites,
Et perrumpere[c] *amat saxa, potentius*
Ictu fulmineo, concidit[d] *auguris*
Argiui domus, ob lucrum
Demersa excidio. diffidit vrbium
Portas[e] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus, munera nauium
Sæuos[f] *illaqueant duces.*
CRESCENTEM sequitur cura pecuniam,
Maiorumq; fames. iure[g] *perhorrui*
Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
[h] *Quanto quisque sibi plura negauerit,*
A dijs plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto: transfuga, diuitum
Partes linquere gestio:
Contemptæ[i] *dominus splendidior rei,*
Quàm si, quicquid arat non piger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,

a Fore enim dicebant vel sciebant.
b Aurum.
c Solet, vt alibi.
d Amphiarai.
e Phil. Alex. pater.
f Irretiunt.
g Perhorruit videtur legisse vet. schol.
h Quanto paucioribus contentus esse voluerit.
i Dom. cont. rei. Quia qui bona contemnit. nihilo magis se carere ijs sentit, quàm si possideret. vel aliter vide An. not.

Magna

Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, syluáque iugerum
Paucorum, & [a] segetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
[b] Fallit sorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læstrygonia Bacchus in amphora
[c] Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
[d] Contracto melius parua cupidine
Vectigalia porrigam:
Quàm si [e] Mygdonis regnum Aliattici
Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. bene est cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

a Seges fidelis, non mendax.
b Fallit prolatet. hoc autem exemplo Gr. λανθάνει αὐτὸν οὖσα εὐδαιμονεστέρα.
c Vt alibi languidiora vina, de vetustioribus.
d Repressa cupiditate.
e Vt alibi quã si Lib remouis Gad. iungas.

AD ÆLIVM LAMIAM Ode XVII.

Eum à nobilitate commendat: deinde hortatur ad genio indulgendum postridie, dum sæuiet tempestas.

AELI, venusto nobilis ab Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos)
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[f] Princeps, & innantam [g] Maricæ
Littoribus tenuisse [h] Lyrin,
Latè tyrannus. cras folijs nemus

f Prin. Primus.
g Mar. nymphæ.
g Fluuium qui in Minturnas influit.

Multis & alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit [a] *augur*
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum. cras genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

a Vt Ode 27. Imbrium diuina auis imminentum.

AD FAVNVM Ode XVIII.

Faunum precatur vt nullum suis finibus damnum inferat, quum per eos transibit: ac vult esse memorem eorum quæ quotannis ipsi religiosè præstat.

FAune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines & aprica rura
Lenis incedas, abeásque paruis
Æquus [b] *alumnis:*
Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec desunt [c] *Veneris sodali*
Vina crateræ: vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboso pecus omne campo:
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
Festus in pratis vacat otioso
Cum boue pagus:
Inter [d] *audaces lupus errat agnos:*
Spargit agrestes tibi sylua frondes:
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

b Paruo fetui pec. vt agnis & hædis Alij de vernulis intel.
c Ven. sod. Qui a sine Cer. & B. friget Venus.
d Qui tunc ad ludos accedere audent.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Telephum non ita veterum quarundam historiarum

rum studio vult esse deditum, vt interim quæ ad hilariter & iucundè viuendum spectant, negligat.

QVantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo [a] *Chium pretio cadum*
Mercemur: [b] *quis aquam temperet ignibus:*
Quo præbente domum, & [c] *quota,*
Pelignis caream frigoribus: taces.
[d] *Da lunæ properè nouæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. tribus aut nouem
Miscentur cyathis pocula commodis.
Qui musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis iuncta sororibus.
[e] *Insanire iuuat: cur Berecynthiæ*
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[f] *Parcentes ego dextras*
Odi. sparge rosas. audiat inuidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem Telephe vespero,
Tempestiua petit Chloe.

a Chij vini cadum.
b Quis balneum calfaciat.
c Quota hora fr. propulsemus, ad luculentum focum cœnantes.
d Da poc. vel cyathum Propter mediam noctem & no. lu & Mur. auguratũ, ternos ter cy. petit. Auson.

e Quum iuuet insanire, cur Ber.
f Parcè ministrantes.

Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD PYRRHVM. Ode xx.

Pyrrhum monet, tam periculosum esse illi, Nearchum adolescentem à puella quæ eum deperit, conari abstrahere, quàm leænæ, catulos auferre. Pyrrhum raptori, puellam leænæ, Nearchum (de quo ceu præda, certatur) leænæ catulo comparat.

Non vides, quanto moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos leænæ?
Dura post paulo fugies [a] inaudax
Prælia raptor:
Quum per obstantes iuuenum cateruas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
Interim dum tu celeres sagittas
Promis, [b] hæc dentes acuit timendos:
[c] *Arbiter pugnæ posuisse nudo*
Sub pede palmam
Fertur: & leni recreare vento
Sparsum adoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
[d] *Raptus ab Ida.*

a Timidus, Ignauus.

b Hæc leæna: cui puella comparatur. Vide argum.

c Near. pugnæ arbiter futurus, palmam suppos. ped. fertur.

d Ganymedes.

AD AMPHORAM. Ode xxi.

Petit ab Amphora vt sibi vinum vetustum in coruini gratiam promat: atque hinc oblata occasione laudes vim largius hausti commemorat.

O Nata mecum consule Manlio,
[e] *Seu tu querelas, siue geris iocos,*
Seu rixam, & insanos amores,

e Siue querelis & rixis excitandis siue iocis mouendis aptum est vinum quod continet.

Seu facilem pia teſta ſomnum:
[a] *Quotunque lectum nomine Maſſicum*
Seruas, moueri digna bono die:
Deſcende. Coruino iubente,
Promere [b] *languidiora vina:*
Non ille, quanquam Socraticis mades
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
Tu lene [c] *tormentum ingenio admoues*
Plerunque duro: tu ſapientium
Curas & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyæo:
Tu ſpem reducis mentibus anxijs,
Vireſq;: & [d] *addes cornua pauperi,*
Poſt te neque iratos trementi
Regnum apices, neque militum arma.
Te Liber, & ſi læta aderit Venus,
Segnéſque nodum ſoluere Gratiæ,
[e] *Viuæq; pro ducent lucernæ:*
Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

a Cuiuſcunque conſ. nomen inſcriptum eſt Maſſico quod ſeruas.
b Vetuſtate facta leniora.
c In Epiſt. commiſſúmque teges & vino tortus & ira.
d Audacem & pugnacem reddet.
e Sic Ode 8. -& vigiles lucernas Perfer in lucem.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ conſecrat pinum villæ ſuæ propinquam, & quotannis verris immolati ſanguine arborē hanc aſperſurum ſe vouet.

MOntium cuſtos nemorúmq; virgo,
Quæ laborantes vtero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho,
Diua triformis

a Pinus quæ villæ imminet, esto tua: cui quotannis offeram verris immolati sanguinem.

[a] Imminens villæ tua pinus esto:
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Ab illa posse placari Lares exiguis etiam beneficijs dicit, & minimè sumptuosis, modò hæc à puris manibus proficiscantur.

COElo supinas, si tuleris manus
Nascente luna, rustica Phidile:
Si thure placaris & horna
Fruge Lares, auidáque porca:
Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
[b] Pomifero graue tempus anno.
Nam quæ niuali pascitur [c] Algido
[d] Deuata, quercus inter & ilices:
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
Ceruice tinget. te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
Paruos [e] coronantem marino
Rore deos fragiliq; myrto.
[f] Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollibit aduersos penates
Farra pio, & saliente mica.

b Pomifera parte anni. id est, autumno.
c Monte.
d Ex voto debita.
e Quæ paruos habes deos, quos coronas rosmar.
f Imm. à scelere. Vide annot.

Ode XXIIII.

In auaros inuehitur, qui domos domibus subinde addunt,

addunt, in ipſo etiam mari ædificantes: quum tamen nulla ædificia neceſſitate mortis eos liberare poſſint. Scythas, qui plauſtris domos ſuas trahant, & in commune agros colant, feliciores eſſe ait. Quinetiam eam morum corruptelam & peccandi licentiam apud hos eſſe negat quæ ſit apud Romanos. Ad hæc autem mala extirpanda, vna cum praua illa augendi opes cupiditate, diſciplina aſperiore opus eſſe dicit.

I[a] Ntactis opulentior
Theſauris Arabum, & diuitis Indiæ,
[b] Cœmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
Si figit [c] adamantinos
Summis verticibus dira neceſſitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [d] expedies caput.
Campeſtres melius Scythæ,
(Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos)
Viuunt, & rigidi Getæ:
[e] Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
[f] Defunctumq́; laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priuignis mulier temperat [g] innocens
Nec dotata [h] regit virum
Coniunx, nec nitido fidit adultero:
Dos eſt magna parentium
Virtus, & metuens alterius viri

a Sic apud Propert. intactæ Arabiæ: quia nondum Rom. arma ſenſerat.
b Lapidibus cæſis ad ædificandum.
c Vt alibi clauos trabales.
d Extricabis.
e Quorum agri quam nullis term. ſint inter ſe ſeparati liberum eſt cuique percipere quas producunt fruges.
f Singulis annis alij, ſuſcepta per vices cultura, dant quieſcendi ſpatium ijs quibus ſuccedunt.
g Innocenter.
h Imperat viro. vt Plaut. Arg. accepi, dote imperium vẽdidi.

Certo fœdere castitas:
Et peccare nefas, aut [a] *pretium est mori.*
O quisquis volet impias
Cædes, & rabiem tollere ciuicam:
Si quæret, pater vrbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam,
[b] *Clarus post genitis: quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
Quid tristes querimoniæ,
Si non supplicio culpa reciditur,
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt? si, neque feruidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Durataeque solo niues
Mercatorem abigunt? horrida callidi
[c] *Vincunt æquora nautæ?*
Magnum pauperies [d] *opprobrium iubet*
Quiduis & facere & pati,
Virtutisque viam deserit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus scelerum si bene pœnitet,
Eradenda cupidinis

a Punitur morte peccatum, videl. adulterium.

b Claris futurus posteris.

c Repete particul.

d Qui existimatur opprobrium.

Praui

Praui sunt elementa: & teneræ nimis
Mentes asperioribus
Formandæ studijs. [a] *nescit equo rudis*
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet: ludere doctior
Seu Græco iubeas trocho:
Seu malis vetita legibus alea.
Quum periura patris fides
Consortem socium fallat & hospitem,
Indignóque pecuniam
Hæredi properet: scilicet improbæ
Crescunt diuitiæ, tamen
[b] *Curtæ nescio quid semper abest rei.*

a Ingenui pueri discunt prius trocho ludere & alea, quàm quod potius discere deberent: i. nimirum equitari aut venari.

b Aliquid semper deesse videtur: qui fit vt curt esse iudicetur.

AD BACCHUM. Ode xxv.

Se Bacchi numine afflatum Augusti laudes velle canere ait: ac se primum Romanis inusitatam carminis lyrici artem protulisse significat. Hoc enim innuere existimatur istorum verborum allegoria, *vt mihi deuio Rupes & vacuum nemus Mirari libet.*

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos agor in specus,
Velox mente noua? quibus
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[c] *Stellis inserere & concilio Iouis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio [d] *non secus in iugis*
[e] *Ex somnis stupet Euias,*
Hebrum prospiciens, & niue candidam
Thracen, ac pede barbaro

c Laudibus in cœlum tollere.
d Non aliter Thyades expercecta admiratione subita percelluntur.
e Exs. vna voce vt Gr. ἐξυπνος. vulgaris lectio, Ex somnis.

Lustratam Rhodopen. [a] *vt mihi deuio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet. ô Naiadum potens,
Baccharúmq; valentium
Proceras manibus [b] *vertere fraxinos,*
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar, dulce [c] *periculum est,*
O Lænee, [d] *sequi deûm*
Cingentem viridi tempora pampino.

a Quàm libet mirari rupes. Quanta cum admiratione simul & voluptate specto rupes, &c.
b Euertere.
c Non sine periculo rem tantam aggredior, decus Cæs. canere: sed dulce peric.
d Sequi deum rapientem. vt in princ.

AD VENEREM. Ode XXVI.

Militiæ Cupidineæ valedicturus, arma amatoria Veneri se velle consecrare dicit: eamque rogat vt amicæ suæ Chloes arrogantiam semel castiget.

VIxi puellis nuper idoneus,
Et militaui non sine gloria:
Nunc arma defunctumq; bello
Barbiton hic paries habebit,
Leuum marinæ [e] *qui Veneris latus*
Custodit. hîc, hîc ponite lucida
Funalia, & vectes, & arcus
Oppositis foribus minaces.
O quæ beatam diua tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sithonia niue,
Regina, [f] *sublimi flagello*
Tange Chloen semel, arrogantem.

e Qui Læuo Ven. lateri est contiguus vel proximus.

f In sublime elato, vt ictus sit grauior.

AD GALATEAM. Ode XXVII.

Galateam à nauigatione deterrere volens, nulla quidem esse omina aut auspicia dicit, quæ eam ab incepto itinere reuocent (qualia numerat quædam, impijs obijci solita) sed esse ait quæ tempestatem minentur. Quinetiam Europæ exemplo metum illi incutere conatur.

[a] *Impios*

I[a] Mpios parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis. aut ab agro
Raua decurrens lupa Lanuuino,
Fœtáq; vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum,
[b] Si per obliquum similis sagittis
Terruit mannos. ego [c] cui timebo,
Prouidus auspex?
Antequam stantes repetat paludes
[d] Imbrium [e] diuina auis imminentum,
[f] Oscinem coruum prece suscitabo
Solis ab ortu.
[g] Sis licet felix vbicunq; mauis,
Et memor nostri Galatea viuas:
Teq; nec læuus vetet ire picus,
Nec vaga cornix:
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego, quid sit ater
Adriæ, noui, sinus: & quid albus
[h] Peccet Iapyx
[i] Hostium vxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.
Sic & Europe niueum doloso
[k] Credidit tauro latus, & scatentem
Belluis pontum [l] mediásque fraudes
Palluit [m] audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &

a Impij malo omine duce iter ingrediantur. quale est parræ cantus, & fœta canis vel lupa, &c.

b Quam terruerit equos. Sag. autem quidam intell. de ea quę in vite dicitur.

c Al. Quid tim.

d Cornix, aquę augur.

e Diuina præscia.

f Præbentem augurium cãtu.

g Per omnia quidem tibi licet esse felici, id est, feliciter conficere iter. seu, felix habere iter.

h Peccare soleat.

i Tales sunt illi motus vt hostibus eos imprecari oporteat.

k Fidem illi habens commisit.

l Med. quas animaduertit quum iam in medio mari esset.

m Aud. antea. Vide an coniungi possit cum seq. Nuper.

Debitæ nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri, nihil astra præter
Vidit & vndas.
Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, Pater ô relictum
Filiæ nomen, pietásque [a] dixit
Victa furore.
Vnde? quò veni? leuis vna mors est
Virginum culpæ [b] vigilánsque ploro
Turpe commissum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliúsue fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multum amati
Cornua tauri.
[c] Impudens liqui patrios penates,
Impudens Orcum moror. ô deorum
Si quis hæc audis, vtinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræq́ue succus
Defluat [d] prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
Vilis Europe, pater vrget absens:
Quid mori cessas? potes hac ab orno

a Vel. victa furore dixit, vel, Pi. victa f.

b Hócne mihi verè contigit? an species falsa in somnis mihi occurrit?

c Impudenter liqui p. p. & impudentiæ est etiam, mortem differre.

d Mihi quę esse volo prædæ tigribus.

Pendulum

Pendulum zona bene te sequuta
[a] Lædere collum.
Siue te rupes & acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
Crede veloci: nisi herile mauis
Carpere [b] pensum,
Regius sanguis: dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
[c] Perfidum ridens Venus, & remisso,
Filius arcu.
Mox [d] vbi lusit satis, Abstineto
(Dixit) irarum, calidæque rixæ,
Quum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua taurus.
[e] Vxor inuicti Iouis esse nescis?
Mitte singultus: benè ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
[f] Nomina ducet.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur eam vt secum Neptunaliorum diem in potu & cantu transigat.

FEsto quid potius die
Neptuni faciam? [g] prome reconditum
Lyde strenua Cæcubum:
[h] Munitæque adhibe vim sapientiæ
Inclinare meridiem
Sentis: [i] ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.

a Al. Elidere vt prima syl. pertineat ad præced. vers.
b Ar. Theseo apud Nas. Neue traham serua grandia pensa manu.
c Perfidum ridens: vel Querenti illum perfidum id est, de illius perfidia.
d Quum iam Europam satis ludos fecisset, vel ludificata esset.
e Ambig. vel Nescis te gerere, Gr. more, pro nescis te esse vx. Io. vel vt decet vxorem Iou. Qu. d. Nescis hanc personam sustinere
f Nomen à te accipiet tertia pars orbis.
g Inuerso ordine dixit: pro eo quod erat dicendum Prome Cæc. quid enim potius facere?
h Vim affer sap. quæ aduersus voluptates munita, abhorret etiam à largiore potu.
i Ac, veluti pro, Et tamen,

Nos cantabimus inuicem
Neptunum & virides Nereidum comas:
Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris spicula Cynthiæ:
[a]*Summo carmine, quæ Gnidon*
Fulgentésque tenet Cycladas, & Paphon
Iunctis visit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque nænia.

a Summa parte carminis (i. extrema) cant. tũ quæ Gn. &c. i. Venere.

AD MÆCENATEM. Ode xxix.

Mæcenatem ad suas epulas inuitat. quas illi gratas fore sperat, quòd diuitibus ad pauperum frugales cœnas se conferentibus vicissitudo illa placeat. Vrbem propter vehementes æstus, & cum vrbe curas ab eo vult relinqui. Non debere mortales de futuris anxios esse, sed ad omnem euentum benè præparatum pectus (vt ipse alibi loquitur) habere dicit. Sed hoc sibi (simul etiam sui similes intelligens) facilius esse innuit, quam ijs qui congerendis opibus sunt dediti.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante [b] verso lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[c] *Pressa tuis balanus capillis*
Iamdudum apud me est. eripe te moræ:
Ne semper vdum Tibur &, Aesulæ
Decliue contempleris aruum, &
Telegoni [d] iuga parricidæ.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum & opes strepitumq; Romæ.

b Quia vinum è cado propturi cadũ vertebãt.

c Ex qua oleum expressum est ad capillos tuas vng.

d Tusculum.

Plerumque

Plerumque grata diuitibus vices,
Mundæque paruo sub lare pauperum
Cœna, sine aulæis & ostro,
Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedes[a] *pater* — a Cepheus. Proc. stella quæ ante Canic. oritur.
Ostendit ignem. iam Procyon furit,
Et stella vesani leonis,
Sola dies referente[b] *siccos.* — b Indicat autẽ feruentiss. æstum instare.
Iam pastor vmbras cum grege languido
Riuúmq; fessus quærit, & horridi
Dumeta Syluani: carétque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid Seres & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaísque discors.
PRVDENS futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus:
Ridétque si mortalis vltra
Fas trepidat. quod adest, memento
[c]*Componere æquus: cætera fluminis* — c Administrare æquo animo.
Ritu feruntur, nunc medio alueo
[d]*Cum pace delabentis Etruscum* — d Q.d. pacificè i. leniter.
In mare, nunc lapides adesos,
Stirpésque raptas, & pecus & domos
Voluentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæque syluæ:
Quùm fera diluuies quietos
Irritat amnes. ille [e]*potentes sui* — e Obnoxius potestati fortunæ.

a In diem vixi. Vel, In diem dix.

Lætúsque deget, cui licet, [a] *in diem,*
Dixisse, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel sole puro. non tamen irritum
Quodcunque [b] *retro est, efficiet: neque*
Diffinget, infectumq́ reddet,
Quod fugiens semel hora vexit,
Fortuna sæuo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
[c] *Laudo manentem: si celeres quatit*
Pennas, resigno quæ dedit: & mea
Virtute me inuoluo, probámque
Pauperiem [d] *sine dote quæro.*
[e] *Non est meum, si mugiat Africis*
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere: & votis pacisci,
Ne Cypriæ Tyriæque merces
Addant auaro diuitias mari,
[f] *Tunc me biremis præsidio scaphæ,*
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret, geminúsque Pollux.

b Præterijt.

c Gaudeo eam manere: sed si vult auolare, reddo quæ dedit: & me finibus meæ virtutis includo.

d Sine dote, tanquam de vxore quæ satis dotata est, si benè morata.

e Non est m. Nihil ad me attinet. Cura hæc ad me non pertinet.

f Tunc me b. Vide annot.

ODE XXX.

Scribendis carminibus lyricis se melius consuluisse immortalitati nominis sui dicit, quàm si obtinuisset vt sibi æreæ statuæ aut pyramides erigerentur. Præcipuámque laudis materiam fore innuit, quòd primus ex Latinis in hoc carminum genere Græcos imitatus fuerit. Sic Naso de suo Metamorph. opere,

Iámque

Iámque opus exegi, quod nec Iouis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas, &c.

EXegi monimentum ære perennius,
Regalíque situ pyramidum altius:
Quod non imber edax, non Aquilo [a] impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & [b] fuga temporum.
Non omnis moriar: multáque pars mei
[c] Vitabit Libitinam. vsque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus, agrestium
[d] Regnator populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

a Impotenti ira puniens.

b Lapsus, Cursus.

c Immortalis erit. Nam Libitina erat funerum.

d Al. Regnauit, ex grammaticis. Erit autem constructio Gr. verborum βασιλεύειν, ανασσειν, ἄρχειν, & similium.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER. IIII.

AD VENEREM. Ode I.

Quum iampridem amoribus valedixisset, queritur apud Venerem, se rursum ad eos sollicitari: quum alio-

qui ipsa etiam ætas ab illis abhorreat. Eam ergo hortatur vt potius ad Paulum Maximum se cōferat. Tandémque se vnius Ligurini amori succumbere fatetur. Videntur autem, intermissis amoribus, simul & carmina lyrica intermissa fuisse.

a Alij interrog.

INtermissa Venus diu,
Rursus bella[a] moues. parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bonæ
[b] Sub regno Cynaræ, desine, dulcium
Mater sæua Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperijs. abi
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
Tempestiuius in domo
Pauli, purpureis[c] ales oloribus,
Comessabere Maximi:
Si torrere iecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et [d] centum puer artium,
Latè signa feret militiæ tuæ.
Et [e] quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope te lacus
Ponet marmoreum, sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Ducet thura: lyræq; & Berecynthiæ
Delectabere tybiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic bis pueri die

b Dum Cyn. mihi esset domina.

c Velociter currens & propemodum volans curru oloribus iuncto

d Cui est ingenium ad quasuis laudabiles artes promptum.

e Quoties effeceris vt illa apud amicam superior sit æmulo suo, quantumuis munifico, tibi marmoreum signum statuet.

Numen

Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[a] *In morum Salium, ter quatient humum.*
Me nec [b] fœmina, nec puer
Iam, nec spes animi iuuat mero:
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somnijs
Iam captum [c] teneo: iam volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

a Vt ode 36. li. 1. Nec morem in Salium sit requies pedum.
b Sub. iuuat.
c Tenere videor. Sic Seq. sequi videor.

AD ANTONIVM IVLVM. Ode xi.

Pindarum esse eiusmodi poëtam dicit, vt siquis eum imitari conetur non minus famæ suæ periculum sit aditurus quàm si cum Icaro pennis Dædaleis cœlo se credere audeat. Deinde vt Pindarum cygno altè volanti, ita se api grata thyma laboriosè carpenti comparat: ideóque ipsum Antonium ad celebrandam maiore plectro Cæsaris victoriam hortatur. Tradunt autem veteres scholiastæ hunc Antonium fuisse M. Antonij triumuiri filium.

Pindarum quisquis studet æmulari, I-
-ula [d] ceratis ope Dædalea
[e] *Nititur pennis, vitreo daturus*
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres,

d Cera iunctis.
e Conatus eius similis est conat. Icari.

Quem super notas[a] aluere ripas,
Feruet immensúsque ruit profundo
Pindarus ore:
[b] Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces noua dithyrambos
Verba deuoluit, numerísque fertur
[c] Lege solutis:
Seu deos regésque canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere iusta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Siue quos Elea domum reducit
Palma [d] cœlestes: pugilémue equúmue
Dicit, & centum potiore signis
Munere donat:
Flebili sponsæ iuuenémue raptum
Plorat: & vires animúmque moriens-
-que aureos [e] deducit in astra, nigro-
-que inuidet Orco.
[f] Multa Dircæum leuat aura cygnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego, apis matinæ
More modóque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, vuidíque
Tiburis ripas, operosa paruus
Carmina fingo.
Concines maiore poetæ plectro
Cæsarem quandoque trahet feroces

a Ita auxerunt vt extra suas ripas erumpat.

b Laurum Delphicam vocat s. lib. 3. ode vlt.

c Minus astrictis quàm alij.

d Vt ode. 1. metáq; fer. Euitata rotis p. nob. Terrarũ dominos euehit ad deos.

e Tollit laudib. in cœlum Sic Cic. Laudes nostras in astra sustulit.

f Pindarũ altè volanti cygno, grandi loquentiã & suauitatẽ, se api cõparati tanquã innuẽs sua carmina humilia quidẽ esse, sed dulc.

Per

Per[a] sacrum cliuum, merita decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil maius meliúsue terris
Fata donauere, boníque diui:
Nec dabunt, quamuis[b] redeant in aurum
Tempora priscum.
Concines[c] lætosque dies, & vrbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forúmque
Litibus orbum.
Tum mea (siquid loquar[d] audiendum)
Vocis accedet bona pars:[e] &, ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Cæsare felix.
Túque dum procedis, Io triumphe,
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidémque vaccæ.
Me tener[f] soluet vitulus relicta
Matre, qui largis iuuenescit herbis
[g] In mea vota:
Fronte curuatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
[h] Qua notam duxit, niueus videri,
Cætera fuluus.

a Capitolinum. Nam qui triũphabãt, per viã Sacram & forũ Rom. in Cap. vehebantur.
b Redeant aurea seculi tempora.
c Lætitiã publ. ob impetratum à dijs red. Augusti: quam testabitur pop. ferijs & ludis.
d Dignum auditu.
e Et canam ô dies pulcher.
f Soluet voto.
g Ad persoluẽda vota mea.
h Qua fronte notam accepit, ita vt cãdor ibi spectetur. Vel, In qua notatus est cãdore spectabili, quũ reliquo corpore sit fuluus. Existimatur autem imitatus Gr. genus loquẽdi, λευκὸς ἰδέσθαι.

AD MELPOMENEN. Ode III.

Melpomenæ acceptum ferri debere poetices donum ait: quòd, siquidem in ipsa natiuitate beneuolis

oculis intuita fuerit, is ad nullum aliud quàm poetices studium sit animum appulsurus, nec aliunde gloriam sibi comparaturus. Deinde illi de laude quam ipse ex lyricis versibus reportat, gratias agit.

QVem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
[a] Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica [b] Delijs
Ornatum folijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
[c] Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis vrbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
Et iam dente minus mordeor inuido.
O testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O mutis quoque piscibus
Donatura cygni, si libeat, sonum:
Totum muneris hoc tui est,
Quòd monstror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ?
Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

a Clarum reddet, Nobilitabit.
b Del. fol. Apollinari laurea, vt ode præc.
c Efficient.

ODE IIII.

Drusi Neronis, qui fuit Augusti Cæsaris priuignus, victoriam

ctoriam de Rhœtis & Vindelicis celebrat. Quinetiam Claudij Neronis fortia quædam facta commemorat. Tandem verò & totius gentis Romanę fortitudo ore ipsius hostis (nimirum Annibalis) laudatur. Sed de Druso loquens poeta, disciplinam & educationem multum ad virtutem posse ostendit, tanquam aliquam harum eius laudum partem in Augustum deriuans.

Q[a] Valem ministrum fulminis alitem,
(Cui rex deorum regnum in aues vagas
Permisit, expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo)
Olim iuuentas & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
Venique, iam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ:
Qualemue lætis caprea pascuis
Intenta, filuæ matris ab vbere
Iam lacte depulsum leonem,
Dente nouo peritura videt:
Videre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici:[b] quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire fas est omnia) sed diu
Lateque victrices cateruæ,

a Qualem min. f. al. olim iuuentas propulit, &c. Qualémue leonem &c. id est, Qualis est ales min. ful. quẽ iuuen. prop. nido, insc. laborũ: aut qualis est catulus leonis, quem &c. (talem) Drusũ videre Rhœti, &c.

b Qui cur Amazonicis securibus vtantur in prælio, non iam quærendum censui.

Consilijs iuuenis reuicta,
Sensere quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam:
Doctrina sed vim promouet insitam:
Rectique cultus pectora roborant:
[a] Vtcunque defecere mores,
Dedecorant [b] bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Deuictus. & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma risit [c] adorea:
Dirus per vrbes Afer vt Italas,
Ceu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
Post hoc secundis vsque laboribus
Romana pubes creuit: & impio
Vastata Pœnorum tumultu
Fana [d] deos habuere rectos:
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cerui, luporum prædæ rapacium,
Sectamur vltro quos opimus
[e] Fallere & effugere est triumphus.

a Quandocũq; vel Vbicunque.
b B.n. Quæ quãdam naturæ bonitatem erant nacta.

c Victoria & gloria, vel, Victoria gloriosa. Qui primus dies parta victoria lætitiam attulit Rom. ex quo Ann. Italiã percursauit vt fl. tedas, vel Eurus vndas.
d Deorum statuas erectas, quæ fuerant deiectæ.

e Latere.

Geni

Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis æquoribus, sacra,
Natosque, maturosque patres
Pertulit Ausonias ad vrbes:
Duris [a] vt ilex tonsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Alcido,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animúmque ferro.
Non hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem:
Monstrúmue summisêre [b] Colchi
Maius, Echioniæue Thebæ.
[c] Merses profundo, pulchrior euenit:
Luctere, multa proruet [d] integrum
Cum laude victorem: geretque
Prælia coniugibus loquenda.
Carthagini iam non ego nuntios
Mittam superbos, occidit, occidit
Spes omnis & fortuna nostri
Nominis, Adrubale interempto,
Nil Claudiæ non [e] efficient manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expediunt [f] per acuta belli.

a Vt ilex amputatis ramis eo magis crescit sic Ro. ipsæ etiã cædes vires & animum addunt.

b Vide Annot.

c Si merses.

d Cui sunt integræ vires.

e Al. perficiẽt. Sunt autẽ poetæ verba.

f Permaxima quæque discrimina. Alij (minus verisimiliter) de ijs quæ quis in bello excogitat acumine ingenij & solertia.

AD AVGVSTVM. Ode v.

Augustum, vt reditum suum omnibus optatissimum maturet, precatur: & quàm felix sit eius beneficio rerum Romanarum status, commemorat. Vnde illum, non aliter quàm olim in Græcia Castorem & Herculem, coli dicit.

Diuis orte bonis optime Romulæ
Custos gentis, abes iam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
[a] Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ dux bone patriæ.
Instar veris enim vultus vbi tuus
Affulsit populo gratior it dies,
Et soles melius [b] nitent.
Vt mater [c] iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet à domo,
Votis ominibúsque & precibus vocat,
Curuo, nec faciem [d] littore demouet:
Sic desiderijs icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.
Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almáque Faustitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur casta domus stupris:
[e] Mos & lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur [f] simili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paueat? quis gelidum Scythem?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
[g] Condit quisque diem collibus suis,

a Sancto conuentu senatorum.
b Nitere videntur.
c Filium qui iuuenis est.
d Ad quod appulsurum sperat.
e Boni mores & lex Iulia de adulterijs compresserunt fœditatem nefariam.
f Sim. pr. Quum antea in adulterijs, liberi parentes ore non referrent.
g Totum diem vsque ad vesp, moratur in vinetis suis. Sic Virg. Condere soles.

Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, &[a] alteris
Te mensis adhibet deum.

a Secundis m.

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris: &[b] Laribus tuum
Miscet numen, vti Græcia Castoris,
Et magni memor Herculis.

b Lares colens, simul & tuum numen colit.

Longas ô vtinam dux bone ferias
Præstes Hesperiæ: ducimus [c] integro
Sicci mane die, dicimus vuidi,
Quum sol Oceano subest.

c Vt solido die Ode 1. lib. 1.

AD APPOLLINEM. Ode VI.

Apollinis & Dianæ laudes hac ode canit, quæ est carmen seculare: vt etiam ostendunt hæc eius verba. *ego dijs amicum, Sæculo festas referente luces, Reddidi carmen.*

D[d]Iue, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit, & Troiæ propè victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris maior, tibi miles impar:
Filius quanuis Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit latè, posuitque [e] collum
Puluere Teucro.
[f] Ille, non inclusus equo, Mineruæ

d Qui Niobes magniloquam & superbam ling. in eius prole vltus es: & Tityum Latonam rapere conatum, necnon Ach.
e Al. collum in pul.
f Si Paris Achillem non occidisset, te sagittam & manum eius dirigente, nô equum esset commentus Achilles ad Troiam capiendam, sed in eam aperto Marte captam crudelis omnibus modis fuisset.

Sacra mentito, malè feriatos
Troas & latam Priami choreis
Fallere aulam:
Sed palàm captis grauis (heu nefas heu)
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[a] *Ni tuis victus Venerísque grata*
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lauis amne crines:
[b] *Dauniæ defende decus camœnæ,*
Læuis Agyeu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
[c] *Deliæ tutela deæ, fugaces*
Lyncas & ceruos cohibentis arcu,
Lesbium seruate pedem, meique
Pollicis [d] ictum.
Rite [e] Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem [f] face [g] noctilucam,
Prosperam frugum, celerémque pronos
Voluere menses.
Nupta iam dices. Ego dijs amicum,
Sæculo festas referente luces,

a Nisi Iup. Æneæ rebus ita fauisset vt concederet illi muros auspicio meliore condere.

b Latinæ, vt Ode 1 lib. 2. Dauniæ cædes.

c Del. Sic Cat. Dianæ sumus in fide Puellæ & pueri integr.

d Nodulationē lyrici carm. Quod dicit quasi lyram ipsa percutiat P.

e Appoll filium Lat.

f F. Lumine.

g N. Noctu lucentem.

Reddidi

Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

AD TORQVATVM Ode VII.

Immortalia ne speres, monet annus & almum Quæ rapit hora diem.

Hi enim istius odes versus argumentum prioris eius partis complectuntur. Addit verò, & reparari vitam semel amissam non posse, & quo die simus eam amissuri incertum esse. Interim igitur nos, animo nostro obsequentes, frui rebus illis debere quæ alioqui in auidas hæredis manus venturæ essent.

DIffugêre niues: redeunt iam gramina campis,
Arboribúsque comæ.
Mutat terra vices, & [a] decrescentia ripas
Flumina [b] prætereunt.
Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
ducere nuda choros.
IMMORTALIA ne speres, monet [c] annus, (& almum
Quæ rapit hora diem
Frigora mitescunt zephyris: ver proterit æstas,
Interitura simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret iners.
Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ:
Nos vbi [d] decidimus
Quo pius Æneas, quò Tullus diues, & Ancus,
Puluis & vmbra sumus.
QVIS SCIT an adijciant hodiernæ crastina (e summæ
Tempora dij superi?
Cuncta manus auidas fugient hæredis, amico

a Nunc decresc. quum hyeme creuissent.
b Præter ripas suas eunta. ripas suas non excedunt, sed intra alueum labuntur. P. Vel iunge accus. cum decresc. Vnde An. Annuorum temporum vicissitudo.
c Sic Cat. Soles occidere & redire possunt, Nobis, &c.
d Decid. eo quò deciderunt AEn. & Tullus.
e Ad summam dierum quos ad hoc vsque tempus viximus.

a Quæ in obsequendo animo tuo seu animi tui desiderijs, consumpseris.

[a] *Quæ dederis animo.*
Quum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethæa valet Theseus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.

AD MARCIVM CENSORINVM Ode VIII.

Se nihil aliud amicis quàm carmina donare posse dicit: quod munus quanto alijs omnibus præstantius sit, ostendit.

b In ea re commodū me sod. exhiberē, quòd donarem p.
c Æra pro signis aut vasis æreis
d Acciperes, si quidem abundarem signis & tabulis pictis, in quibus Parrh. & Sc. artis suæ specimen ediderunt.
e Solers in fingendo nunc h.
f Vis pro fac. seu copia.
g Ostendere quam pretiosum munus sit carmen P.

Donarem pateras gratáque [b] *commodus*
Censorine meis [c] *æra sodalibus:*
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessime munerum
[d] *Ferres: diuite me scilicet artium,*
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas.
Hic saxo, liquidis ille coloribus
[e] *Solers nunc hominem ponere, nunc deum.*
Sed non hæc mihi [f] *vis: non tibi talium*
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, & [g] *pretium dicere muneri.*
Non incisa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,

Reiectaque retrorsum Annibalis minæ,
Non incendia Carthaginis impiæ.
[a] Eius qui domita nomen ob Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quàm Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ [b] sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris, [c] quid foret Ilia
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis inuida Romuli?
Ereptum Stygijs fluctibus Æacum
Virtus & fauor & lingua potentium
Vatum diuitibus consecrat insulis.
DIGNVM laude virum Musa vetat [d] mori,
[e] Cœlo Musa beat. sic Iouis interest
Optatis epulis impiger Hercules:
[f] Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
Quassas eripiunt æquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

a P. Corn. Scipionis, qui inde dictus est Africanus.
b Sil. tua benefacta & merita.
c Quo esset in honore? Vel potius. Quæ eius memoria extaret?
d Immortale reddens eius nomen.
e Cœlo b. Beatum efficit, quũ receptum esse in cœlum omnibus carmine suo persuadet. Cuius rei addit exempla.
f Repete aduerb. sic. Item in seq.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Lollij laudes cantaturus, prius eam quam concepit de carminum suorũ immortalitate spem prædicat. Neque enim Homeri tantum sed aliorum etiam eo inferiorum carmina viuere. Deinde multorum res gestas obliuione deletas esse dicit, quod illis poetæ defuerint. Postremo, ne idem & Lollio vsu veniat, eius virtutes celebrat.

NE forte credas interitura quæ
Longè sonantem natus ad Aufidum,
Non antè vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis

Non, si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cææque & Alcæi minaces,
Stesichoriq; graues camœnæ.
Nec, siquid olim lusit Anacreon;
Deleuit ætas spirat adhuc amor,
Viuúntque commissi calores
[a] *Æoliæ fidibus puellæ.*
[b] *Non sola comptos arsit adulteri*
Crines, & aurum vestibus illitum
Mirata, regalésque cultus,
Et comites, [c] *Helene Lacæna:*
Primúsue Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnauit ingens
Idomeneus Sthenelósue solus
Dicenda Musis prælia. non ferox
Hector, vel acer Deïphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus purísque, primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illachrymabiles
Vrgentur ignotíque longa
Nocte: carent quia vate sacro.
[d] *PAVLVM sepultæ distat inertiæ*
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum sileri,
Tótue tuos patiar labores
Impunè, Lolli, carpere liuidas

a Sic lib. 3. ode vlt. Princeps AEolium car. ad Italos De-duxit se modos.
b Sapphus.
c Quamuis de sola Hel. memoriæ id proditum sit, tamen & aliæ idem antea fecerant: nec primus Teuc. fuerat insignis iaculator: nec semel Il. &c. sed ideo ignorãtur quòd ipsis non contigerit vates vt illis. Sic mox, carent quia vate sacro.

d Non multum distat ab inertia virtus, si vt de illa, ita de hac quoque sileatur P.

Obliuio-

Obliuiones est animus tibi
Rerúmque prudens, & secundis
Temporibus dubiisque rectus:
[a] *Vindex auaræ fraudis, & abstinens*
[b] *Ducentis ad se cuncta pecuniæ:*
Consulque non vnius anni,
[c] *Seu quoties bonus átque fidus*
Iudex honestum prætulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu: & per obstantes cateruas
Explicuit sua victor arma,
Non possidentem multa, vocaueris
Recté beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter vti,
Durámque callet pauperiem pati:
Peiúsque letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

a Punitor auaritiæ .P.
b Cui cuncta dareut.
c Quoties incorruptum te iudicem præbes, & fortiter pro rep. te geris, totis consularibus fascibus orna te tua virtus

AD LIGVRINVM. Ode x.

Futurũ esse dicit vt quum ei flos ætatis exaruerit doleat quod in illo flore mens eadem quæ postea, sibi non fuerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potẽs
Insperata tuæ quum veniet [d] *pluma superbiæ:*
Et quæ nunc humeris inuolitat deciperint comæ:
Nunc & qui color est puniceæ flore prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit hispidam:
Dices, Heu (quoties te in speculo videris alterum)

d Prima barba.

Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit:
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

AD PHILLIDEM. Ode XI

Phillidem amicã ad celebrandum secum Mæcenatis natalem inuitat. De Telepho autẽ iam illi cogitandum non esse dicit quippe, qui alius puellæ amore captus sit: ac certè Phaethontem & Bellerophontem documento illi esse, vt sibi disparem vitet.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus [a] Albani cadus: est in horto
Phylli nectendis apium coronis:
Est ederæ [b] vis
Multa qua crines religata fulges:
[c] Ridet argento domus: ara castis
Vincta verbenis, auet immolato
Spargier agno.
Cuncta festinat manus: huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ [d] trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris quibus aduoceris
Gaudiis: idus tibi sunt agendæ:
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Iure solennis mihi, sanctiorque
Penè natali proprio: [e] quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos,
Telephum, quem tu [f] petis, occupauit
[g] (Non tuæ sortis iuuenem) puella

a Alb. vini.

b Copia.

c Renidet, Splendet.

d Sursum feruntur cum tremulo quodam motu.

e Quod sit natalis Mæcenatis.

f Quem expetis. In quẽ propensa es

g Non t. s Disparem tibi, vt seq.

Diues

Diues & lasciua: tenétque grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet ales
Pegasus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem,
Semper vt te digna sequare: &, vltra
Quàm licet sperare, nefas putando,
Disparem vites, age iam meorum
Finis amorum,
(Non enim post hac alia calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas minuentur atræ
Carmine curæ.

AD VIRGILIVM. Ode XII.

Vnà cum vere (à cuius descriptione incipit) tempora sitim adduxisse dicit, (vtpote de adulto iã vere loquẽs) ideoque ad sua pocula eum inuitat: sed ea conditione vt ipse vnguenti nardini onychem afferat.

IAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt [a] *animæ lintea Thraciæ:*
Iam nec prata rigent, nec fluuij strepunt
Hyberna niue turgidi.
Nidum ponit, Itin flebiliter gemens,
Infelix [b] *auis, & Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd male barbaras
Regum est vlta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ouium carmina fistula:

a An. Thr. Vẽti Thracij, videl. Fauonij Alij Etasias intel.

b Hirundo veris nuncia.

a Pana.

Delectántque [a] *deum, cui pecus & nigri*
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere sitim tempora Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis iuuenum nobilium cliens,
[b] *Nardo vina merebere.*
Nardi paruus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitijs accubat horreis,
Spes donare nouas largus, amaráque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox [c] *merce veni non ego te meis*
Immunem meditor tingere poculis,
Plena diues vt in domo.
Verùm pone moras, & studium lucri.
[d] *Nigrorúmque memor, dum licet, ignium,*
[e] *Misce stultitiam consilijs breuem.*
Dulce est [f] *desipere in loco.*

b Sed si vino Calenũ haurire capis nardus tua erit mei vini pretium. Suprà dixit vnam prelo Caleno domitam Vt.s. Deripere horreo cess. amphorã O 28 l. 3 c. M. vt dixit, merebere.

d Nig. ign. Lugubrium, Regalium.

e Misce ludicra & iocosa serijs.

f Solutiore risu desipiẽtes imitari: modò id alieno tempore non fiat.

IN LYCEN. Ode XIII.

Lycæ meretrici iusultat. tanquã suæ ferociæ (de qua queritur, ode 10. libri 3) pœnas danti, quas illi imprecatus est: cum iam senectus totã mutrit ab illa quæ olim fuerit: ita vt quum & formosa haberi, & se vt iuuenem genere velit, à iuuenibus contra fastidiatur.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
Ludisq;, & bibis impudens:
Et cantu [g] *tremulo pota Cupidinem*
Lentum solicitas, ille virentis &

g Qualis est senilis.

Docta

Docta psallere Chios
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transuolat aridas
Quercus: & refugit, te quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant & capitis [a] *niues*
Nec Coe referunt iam tibi purpuræ,
Nec clari lapidis, [b] *temporáque semel*
Notis condita factis
Inclusit volucris dies,
Quò fugit [c] *venus? (heu) quóue color decens?*
Quó motus? quid habes illius, illius,
Quæ spirabat [d] *amores;*
Quæ me surpuerat mihi?
Felix post Cynaram, notáque & [e] *artium*
Gratarum facies? sed Cynaræ breues
Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Possent vt iuuenes visere feruidi,
Multo non sine risu
Dilapsam in cineres facem.

a Canities.

b Periphr. temporum præteritorum.

c Venus pro venustate.

d Vt Gr. πνέουσι ἔρωτας, & Κύπριν.

e Instructæ ijs omuibus quæ aliqua all[i]ciendi amoris arte valeut.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

Augusto nullo à senatu populóq; Rom. honores deferri dicit, qui virtutes eius æquare possint. Victorias, quas eius priuigni de variis gẽtibus reportarũt, celebrat tanquã ad ipsius Augusti felicitatem simul & gloriã pertinẽtes: quòd nimirũ bella auspicijs illius gesserint. Tandem igitur quaslibet gentes, etiam, quæ in remotissimis terræ partibus sitæ sint, eius imperiũ agnoscere & venerari ait.

*Q*VÆ *cura patrum, quæue Quiritium,*
[a]Plenis honorum muneribus tuas
Auguste virtutes in æuum
Per titulos memoresque fastos
[b]Æternet? ô quà sol habitabiles
Illustrat oras, [c] maxime principum,
[d] Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didiscere nuper,
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces, & arces
Alpibus impositas tremendis
Deiecit acer [e] plus vice simplici.
Maior Neronum mox graue prælium
Commisit, immanésque Rhœtos
Auspicijs pepulit secundis:
Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas propè qualis vndas
Exercet auster, Pleiadum choro
Scindente nubes: [f] impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes.
[g] Sic tauriformis voluitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli:
Qui sæuit, horrendámque cultis
Diluuiem meditatur agris:
Vt barbarorum Claudius agmina

a Quasi nullis honoribus plenè meritis eius satisfacere possint senatus populúsque Rom.
b AEternas reddat, immortalitati consecret.
c Max. omniũ orbis habitabilis principum.
d Quem didiscere quid posses. Hellenismus, vet. Lat. vsitatus.
e Plus quàm vt quidam exp. Por. intell. cum in illis deijciendis intulisse cladẽ duplam, & Ita non simplici vice reddidisse eã quam illi intulerant.
f Impiger host. v.t. & mittere. &c. qualis est auster quũ exercet & agitat vndas, Pl. ch. sc. n.
g Sic taur. Iúg. cum seq. vt Cl. vasto impetu dir.

Ferrata

Ferrata vasto diruit impetu:
Primósque & extremos metendo,
Strauit humum, [a] *sine clade victor:*
Te copias, te consilium, & [b] *tuos*
Præbente diuos nam tibi, quo die
Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,
[c]*Fortuna lustro prospera tertio*
Belli secundos reddidit exitus,
Laudémque & optatum peractis
Imperijs [d] *decus arrogauit.*
Te cantaber non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præsens
Italiæ dominæque Romæ:
Te fontium qui celat origines
Nilúsque, & Ister, te rapidus Tigris,
Te belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes Sicambri
[e] *Compositis venerantur armis.*

a Sine vlla suorum iactura.
b T. Tibi fauente.
c Indicat autẽ bellũ illud auspicijs eius gestũ fuisse. Quia ita euenit vt post annos xv. Drusus eo die Rhœtos Vindel. vinceret, quo die Aug. Alexandriam vicerat P. Alij post XIII. annos.
d Decus de consec. intell. P. Quidam de cognomine patris patriæ.
e In sua sede recõditis. Quidam, pacatis bellis.

AVGVSTI LAVDES. Ode xv.

Augusti laudes hac quoq; oda canit, licet à canendis eius prælijs ab Apolline deterritum se fuisse dicat. Potissimum autem laudat eum quòd pacem suis reddiderit, & refrænata quæ cum summa licẽtia vagabatur morum corruptela, eas artes reuocarit per quas imperiũ à maioribus fuerit amplificatum.

PHœbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbes, increpuit, lyra:
[a] Ne parua Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit vberes:
Et signa nostro restuuit Ioui,
Derepta nostrorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
[b] Ianum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, [c] & vaganti fræna licentia
Iniecit: [d] amouitq; culpas:
Et veteres reuocauit artes,
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famáque & imperî
Porrecta maiestas ad ortum
Solis, ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non furor
Ciuilis aut vis [e] eximet otium:
Non ira, quæ procudit enses,
Et miseras [f] inimicat vrbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Iulia: non Getæ,
Non Seres, infidíue Persæ,
Non Tanaim prope flumen orti.
Nósque profestis lucibus & sacris,
Inter iocosi munera Liberi,
Cum prole, matronísque nostris,
Rite deos prius apprecati
Virtute functos, more patrum, duces,

a Alleg. ne magna modis paruis tenuarē, vt O. 3. lib. 3.

b Quidam Ianum Quirinum legi volūt, quidam Panū Quirini.
c Al. Euagāti.
d Al. Emouit.

e Al. exiget id est, expellet.
f Inimicas inter se reddit, Ad inimicitias compellit.

Lydis

Lydis remisto carmine tibys,
Troiámque, & Anchisen, & alma
Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI EPODΩN LIBER.

AD MÆCENATEM Epodi 1.

Mæcenati ad bellum Actiacum proficiscenti comitem se offert, non tam quòd præsentia suam quicquam cõmodi sit ei laturus, quàm quòd minùs de salute eius sollicitus sit futurus.

IBis [a] liburnis inter alta nauium,
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstite
Iucunda: si contrà, grauis:
[b] *Vtrúmne iussi persequemur otium,*
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros,
Feremus? & te vel per Alpium iuga,
Inhospitalem & Caucasum,
Vel occidentis vsq; ad vltimum sinum,
Forti sequemur pectore?
Roges, tuum labore quid iuuem meo,
Imbellis, ac firmus parum:

a Liburnicis nauibus, dictis à Liburnia, parte maioris Illyriæ.

b Otiabimur ne vt antea, quum ortum sine te iniucundum futurũ sit?

Comes minore sum futurus in metu,
Qui maior absentes habet:
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentium allapsus [a] timet:
Magis relictis: non, vt adsit auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
Pecúsue [b] Calabris ante sidus feruidum
Lucana mutet pascua:
Nec vt [c] superni villa candens Tusculi
Circæa [d] tangat mœnia.
Satis supérque me benignitas tua
Ditauit haud parauero
Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,
Discinctus aut perdam vt nepos.

a Magis timet rel.

b Sic Ep. 2. lib. 2. Calabris saltibus adiecti Lucani.

c Sup. In colle siti.

d Pertingat vsque ad Circ. m. videl. Tusculũ. Vt villæ ædificia pertingant vsq; ad ipsam vrbẽ.

EPODI II.

Varias vitæ rusticæ laudes hæc ode complectitur: præsertim vero ab animi tranquillitate & frugalitate eam laudat.

BEatus ille, qui procul negotijs,
(Vt prisca gens mortalium)
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore:
Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
Forúmq; vitat, & superba ciuium

Poten-

Potentiorum limina,
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
Inutileſq́; falce ramos amputans,
Feliciores inſerit:
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat errantes greges:
Aut preſſa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel quum decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
Vt gaudet inſitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam purpura!
Qua muneretur te Priape, & te pater
Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò ſub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labantur altis interim ripis aquæ:
Queruntur in ſyluis aues:
Fonteſque lymphis [a] obſtrepunt manantibus,
Somnos [b] quod inuitet leues,
At quum tonantis [c] annus hybernus Iouis
Imbres niueſque comparat:
Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
Apros in obſtantes plagas,
Aut [d] amite leui rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos:
Pauidúmque leporem, & [e] aduenã laqueo gruem,
Iucunda captat præmia.

a Pro. ſimpl. Srrepunt, id eſt, Strepitũ edunt.
b Qui inuitet.
c Anni tempus hyb.
d Furcula ex qua rete ſuſpẽditur ad capiẽdas aues.
e Tranſmarinũ.

Quis non malarum quas amor curas habet,
Hæc inter obliuiscitur?
[a] Al. Quid si.
[a] *Quod si pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
(Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis vxor Appuli)
[b] Al. Sacrum & vet.
[b] *Sacrum vetustis extruat lignis focum,*
Lassi sub aduentum viri:
Claudénsque textis cratibus lætum pecus,
[c] Mulgeat Mulgendo exhauriet.
Distenta [c] siccet vbera:
Et horna dulci vina promens dolio
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina iuuerint Conchylia,
Magísue rhombus, aut scari,
[d] Siquos sc. cũ tonitru excitata tempestas in fluct. maris Orient, vertat ad hoc mare Tyrrh.
Siquos eois [d] intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare:
Non Afra auis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus,
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
[e] Quidam exp. Aegroto. Rectius de graui ob duram aluũ.
Aut herba Lapathi prata amantis, & [e] graui
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa Terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.
[f] Quam iuuat.
Has inter epulas. [f] vt iuuat pastas oues
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis examen domus,

Circum renidentes Lares:
Hæc vbi locutus fænerator Alphius,
Iamiam futurus rusticus,
[a] *Onmem relegit idibus pecuniam:*
Quærit calendis ponere.

AD MÆCENATEM Epod. III.

Esus allij detestatio.

PArentis olim siquis impia manu
Senile guttur fregerit:
[b] *Edit cicutis allium nocentius.*
O dura messorum ilia.
[c] *Quid hoc veneni sæuit in præcordijs?*
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me [d] *fefellit? an malas*
Canidia tractauit dapes?
Vt Argonautas præter omnes candidum
Medea [e] *mirata est ducem,*
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam siderum insedit [f] *vapor*
Siticulosæ Appuliæ:
Nec [g] *munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius,
At siquid vnquam tale concupiueris,
Iocose Mæcenas, precor
Manum puella suauio opponat tuo,

a Rel.o.p.vt iamiam fu. rust. sed ad ingeniū rediēs & ad innatā sibi auaritiā, quærit rursum pec. collocare in fœnus seu dare, quum eā paulo antè recollegisset, exactam ab ijs quib. ea fœnori dederat. Quidā dist. post. loq. vt sit pro loquu. sum.

b Edit ex vet. c. & scho. pro Edat, vt sat. vlt. Sic Plau. comedit pro comedat.

c Quid ven. h. est. quod s. pro Quod est ven. Quale genus ven.

d Latuit i. m. insc. fuit insc.

e Mir. amare cœpit.

f Pro calore vt ap. Lucr.

g Palla q. D. misit H. cruo. Nessi cent. imbut d. v. p. 118.

Extrema & in sponda cubet.

AD MENAM LIBERTVM. Epod. IIII.

Pompeij magni: in cuius, ex mutata conditione, arrogantiam inuehitur.

a Sorte naturali. q. dicat, Quanta innata est ill. disc.

LVpis & agnis quanta [a] sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et Crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, sacram metientem te viam
Cum his [b] ter vlnarum toga,
Vt ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio:
[c] Sectus flagellis hic triumuiralibus,
Praeconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam [d] mannis terit.
[e] Sedilibúsque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.
[f] Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

b Nimiam laxitatem reprehēdit, vt Cic. in Cat. 2. Manicatis & alaribus tunicis, velis amictos non togis.

c Indignātium verba.

d Qui erant equi virorum princ. A.

e Sed. ordinibus.

f Quid prodest armare cl. ab Augusto contra seruos, quos armauit S. Pomp. si M. seruus ac latro, trib. est mil. & ci. praefectus? A.

IN CANIDIAM VENEFICAM. Epod. V.

Loquentem inducit puerum quendam, quem aliquot veneficae sub terra defoderant mento tenus, fame necandum: vt ex eius iecore & medulla poculum amatorium

torium conficerent. Huius preces primùm, deinde imprecationes aduersus eas describit. Existimatur autem Gratidiam Canidiæ nomine significare.

At ô deorum quicquid in cœlo regit
Terras & humanum genus,
[a] *Quid iste fert tumultus? & quid omnium*
Vultus in vnum me truces:
Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris affuit:
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Ter improbaturum hæc Iouem.
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
Petita ferro bellua?
[b] *Vt hæc trementi quæstus ore, constitit*
[c] *Insignibus raptis puer,*
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia breuibus implicata viperis
Crines & incomptum caput,
[d] *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus funebres,
Et vncta turpis oua ranæ sanguine,
Plumámque nocturnæ strigis,
Herbásque quas Colchos atque Iberia
Mittit, venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapto ieiunæ canis,
Flammis aduri [e] Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens auernales aquas,

a Quid sibi vult iste tum. Quid ita tumultuamini?

b Hic loqui incipit Hor.
c Prætexta (quã purp) dix. & bulla.

d Iub. Can. flam. aduri Colch. imp. corp. Sed alij Puer. impubè corp. per app.

e Magico ritu præparatis ob Medeã Colch. A.

Horret capillis, vt marinus, asperis,
Echinus, aut [a] *currens aper.*
Abacta nulla Veia conscientia.
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus:
Quò posset infossus puer
[b] *Longo die bis terue mutata dapis*
Inemori spectaculo:
Quum promineret ore, quantum extant aquæ
Suspensa mento corpora:
[c] *Exerta vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris esset poculum:
[d] *Interminato quum semel fixæ cibo*
Intabuissent [e] *pupulæ.*
Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem Poliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
Quæ sidera excantata voce Thessala,
Lunámque cœlo deripit,
Hic irresectum sæua dente liuido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ,
Nox, & Diana, quæ silentium regis,
Arcana quum fiunt sacra:
Nunc nunc adeste: nunc in hostiles domos,
Iram atque numen vertite.
Formidolosis dum latent syluis feræ,

a Cursu incitat. & iratus.

b Quidã Longo spect. Sed l. die i, æstiuo vult An.

c Al. Exucta, vel Execta.

d A cuius esu arcebatur.

e P. acies oculorum.

Dulci

Dulci sopore languida.
Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent[a] *Suburanæ canes,*
Nardo perunctum: quale non perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent,
Quibus superbam fugit ulta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba nec latens in asperis
Radix[b] *fefellit me locis.*
[c] *Indormit unctis omnibus cubilibus*
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat venefica
Scientioris carmine.
Non vsitatis Vare[d] *potionibus*
(O[e] *multa fleturum caput)*
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marsis redibit[f] *vocibus.*
Maius parabo, maius infundam tibi
[g] *Fastidienti poculum.*
Priúsque cœlum sidet inferius mari,
Tellure[h] *porrecta super:*
Quàm non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus,
Sub hæc puer, iam non, ut antè, mollibus
[i] *Leuire verbis impias:*

a Sic vet. In vul. Suburranæ, vel Suburbanæ. Vide Annot.

b Latuit.

c Duplex esse potest verborũ ordo, Vide Annot.

d Al. cantionibus.

e Pœnas magnas daturum.

f Carminib.

g Fast. me.

h Superiecta.

i Lenibat.

a Loqui inciperet. *Sed dubius vnde* [a] *rumperet silentium,*
b Thyesteis similes imprecationes. *Misit* [b] *Thyasteas preces,*
Venena, [c] *magnum fas nefásque, non valent*
c Vide Ann. *Conuertere humanam vicem*
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, vbi perire iussus expirauero,
Nocturnis occurram furor:
Petámque vultus vmbra curuis vnguibus:
(Quæ vis deorum est manium)
Et inquietis assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet, obscœnas anus.
d In diuersas partes auferent. *Pòst, insepulta membra* [d] *different lupi,*
Et Exquilinæ alites.
Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

IN CASSIVM SEVERVM. EPOD. VI.

e Cané vocat, quòd oblatraret sua obtrectatione & maledicus esset. *QVid immerentes hospites vexat,* [e] *canis,*
Ignauus aduersus lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas
Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus, aut fuluus Lacon,
(Amica vis pastoribus)
f Persequar. [f] *Agam per altas aure sublata niues,*
Quæcunque præcedet fera,
Tu quum timenda voce complecti nemus,
Proiectum

Poiectum odoraris cibum,
Caue, caue, namque in malos asperrimus
Parata collo cornua
Qualis Lycambæ spretus infido [a] gener,
Aut acer [b] hostis Bupalo.
An siquis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

a Archilochus, qui Ly. quòd filiam sibi despōsam denegasset, ad suspendium maledicis vers. suis adegit.
b Ac. h. Hipponax.

AD POPVLVM ROMANVM EXECRAtio belli ciuilis in Brutum & Cassium.

EPOD VII.

QVò quò scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parúmne [c] campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas inuidæ Carthaginis?
Romanus arces vreret:
[d] Intactus aut Britannus vt descenderet
Sacra catenatus via:
Sed vt, secundum vota Parthorum, sua
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, nisi in dispar [e] feris.
Furórne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
Mentésque [f] perculsæ stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelúsque fraternæ necis:
Vt immerentis fluxit in terram Remi

c Terrestribus & naualibus prælijs.
d Nodum bello lacessitus.
e Non nisi in dispar genus feris. Al. in dispar genus:
f Perc. conscientia sceleris.

Sacer nepotibus cruor,

IN ANVM LIBIDINOSAM.

Epod. VIII.

a Non pudet te rog. Vel, Oportétne. Decétne,

R[a]*Ogare longo putidam te sæculo,*
Vires quid eneruet meas?
Quum sit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem senectus exaret:
Hiétque turpis inter aridas nates
Podex, velut [b] crudæ bouis.
[c] Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
Equina quales vbera
Venterque mollis, & femur tumentibus
Exile suris additum.
Esto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta baccis ambulet.
Quid, quòd libelli Stoici inter sericos
Iacere puluillos amant?
Illiterati num minus nerui rigent?
Minúsue languet fascinum?
Quod vt superbo prouoces ab inguine,
Ore allaborandum est tibi.

b Indomitæ vel vetulæ. A. Quidam, Quæ cruditate laborans cibum non concoquit. sed eijcit.
c Sed inc. Ironicè, q.d. Scilicétne.

AD MÆCENATEM.

De Cæsaris aduersus Antonium & Cleopatram victoria, quam spe præcipit & velut præsentit.

Epod. IX.

Q[d]*Vando [d] repostum cæcubum ad festas dapes*
Victore lætus Cæsare.

d Repositum, Ad hoc reseruatum.

Tecum

Tecum sub alta (sic Ioui gratum) domo
Beate Mecœnas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
[a] *Hac Dorium, illis barbarum?*
Vt nuper, actus quum freto [b] *Neptunius*
Dux fugit, vstis nauibus,
Minatus vrbi vincla, quæ detraxerat
[c] *Seruis amicus perfidis.*
Romanus (eheu posteri negabitis)
Emancipatus [d] *fœmina,*
Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire rugosis potest:
Intérque signa turpe militaria
Sol aspicit [e] *conopeum.*
[f] *Ad hunc frementes verterunt bis mille equos*
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [g] *sinistrorsum* [h] *citæ.*
Io triumphe, tu [i] *moraris aureos*
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti ducem,
Neque Africano: [k] *cui super Carthaginem*
Virtus sepulcrum condidit.
Terra marique victus hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis iturus [l] *non suis,*
Exercitatas aut petit Syrtes Noto:

a Hac lyra s. Dor. illis tib. barbarum. Vide Ann.
b Nept. Sex. Pomp. Magni fil qui se Neptuni fil. esse prędicabat.
c Ser. quos ad nauale prælium duxerat.
d Quidam, fœminæ vallum & arma. Vide Ann.
e C. Velum ad culices arcendos: quos Gr. κώνωπας appellant.
f Al. At huc.
g Quidam ad infortunium referunt.
h Leg. & sitæ pro citæ.
i M. In mora es curr. triumphalibus iam paratis.
k Illum ducem cui sup.
l Non s. Non secundis. Aduersis.

Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
Dulci Lyæo soluere.

IN MÆVIVM POETAM, CVI TEMPEstatem & naufragium imprecatur.

EPODI X.

a Auspicio malo. vt s. Mala ducis aui domum.
b Latus nauis qua vehitur.
c Agitato & velut perturbato.
d Nimbosus, Vir. Excitat autem grauiss. tēpestates in occasu suo.

MAla soluta nauis exit [a] alite,
Ferens olentem Mæuium.
Vt horridis vtrunque verberes [b] latus
Auster memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, [c] inuerso mari,
Fractósque remos differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec sidus atra nocte amicum appareat
Qua [d] tristis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm Graia victorum manus:
Quum Pallas vsto vertit iram ab Ilio
In impiam Aiacis ratem.
O quantus instat nauitis sudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis eiulatio,
Preces & auersum ad Iouem:
Ionius vdo quum remugiens sinus

Noto

Noto carinam ruperit.
[a] *Opima quòd si præda curuo littore*
Porrecta mergos iuueris,
Libidinosus immolabitur caper
Et agna tempestatibus.

a Quòd si naufragi corpus fuerit præda mergis, immol. &c.

AD PETTIVM, VEL PECTIVM, SE amore auocari à scribendis, vt antea, versiculis.

EPODI XI.

PEtti, nihil me, sicut antea, iuuat
Scribere versiculos
Amore perculsum graui:
Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
Hic tertius [b] December, ex quo destiti
Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me per vrbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui.
Conuiuiorum & pœnitet,
In queis amantem & languor & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.
Contráque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar, applorans tibi:
Simul calentis inuerecundus [c] deus,
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.

b Annus tertius ex quo destiti furioso Inachiæ amore teneri.

c Bacchus. quòd ebrij sint inuerecundi.

Quòd si meis inæstuet præcordijs
Libera bilis, vt hæc
Ingrata ventis diuidat
a Querimonias, A. Vide Annot. de hoc & seq.
a *Fomenta, vulnus nil malum leuantia:*
Desinet imparibus
Certare summotus pudor.
Vbi hæc seuerus te palam laudaueram,
Iussus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
Limina dura, quibus
Lumbos & infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycesci me tenet:
Vnde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliæ graues
Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

IN ANVM QVANDAM, FOEDAM ac fœtidam, necnon libidinosam.

EPODI. XII.

QVid tibi vis mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi quídue tabellas
Mittis, nec firmo iuueni, neque naris obesa?
Nanque sagacius vnus odoror,
Polypus, an grauis hirsutis cubet hircus in alis:

Quàm

Quàm canis acer, vbi lateat sus
Quis sudor vietis & quàm malus vndiq; membris
Crescit odor, quum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare: nec illi
Iam manet humida creta, colórque
Stercore fucatus crocodili: iamq; subando
Tenta cubilia tectaq; rumpit.
Vel mea quum sæuis agitat fastidia verbis:
Inachia langues minus ac me:
Inachiam ter nocte potes: mihi semper ad vnum
Mollis opus. pereat malè quæ te
Lesbia, quærenti taurum monstrauit inertem:
Quum mihi Cous adesset Amyntas,
Cuius in indomito constantior inguine neruus,
Quàm noua collibus arbor inhæret:
Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret æquales inter conuiua, magis quem
Diligeret mulier sua quàm te.
O ego non felix, quam tu fugis, vt pauet acres
Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICOS.

Vt genio indulgendi occasionem ex tempestate simulque ex ætate capiant. EPODI. XIII.

HOrrida tempestas cœlũ contraxit, & [a] imbres
Niuesq; deducũt Ioue. Nunc mare, nũc sylua
Threïcio Aquilone sonant. rapiamus amici
Occasionem de die: Dúmq; virent genua,

a Tanta vis est imbriũ & niuiũ vt Iouem ipsum solio deducere & secum trahere videantur.

Et decet, obducta soluatur fronte senectus
Tu vina Torquato moue Consule pressa meo.
[a] *Cætera mitte loqui: deus hæc fortasse benigna*
Reducet in sedem vice. Nunc & [b] Achæmenia
Perfundi nardo iuuat, & fide [c] Cyllenea
Leuare diris pectora Sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit [d] centaurus alumno,
Inuicte mortalis, dea Nate puer Thetide,
Te manet [e] Assaraci tellus, quam frigida parui
Findunt Scamādri flumina, Lubricus & Simois
Vnde tibi reditum certo sub tegmine Parcæ
Rupere: nec mater domum Cærula te reuehet.
Illic omne malum vino cantúque leuato,
Deformis ægrimoniæ Dulcibus [f] alloquijs,

a Vt alibi, Permitte diuis cætera.
b Persica, vel Assyria.
c Cyll. Mercuriali, Cuius inuétor est Merc.
d C. Chiron Achilli.
e Ass. Sic Assarici domus Vir. à Troianis oriūdi.
f Vinum & cātum vocat alloquia ægrim. i. solatia.

AD MÆCENATEM.

Cui se de non absolutis iambis excusat, ob Phrynes amorem. EPODI XIIII.

MOllis inertia cur tantum diffuderit imis
Obliuionem sensibus,
Pocula Lethæos vt si ducentia somnos
Arente fauce traxerim:
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
Deus deus nam me vetat,
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
[g] *Ad vmbilicum adducere.*
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium:
Qui persæpe caua testudine fleuit amorem,
Non elaboratum ad pedem.

g Absoluere.

Vreris ipse miser.[a] *quòd si non pulchrior ignis*
Accendat obsessam Ilion,
Gaude sorte tua: me libertina neque vno
Contenta Phryne macerat.

a Si Hel. Troiani incendij causa, pulchrior non fuit tua puella.

AD NEÆRAM AMICAM,
Querimonia de eius periurio.
EPODI XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat luna sereno
Inter minora sidera,
Quum tu, magnorum numen læsura deorum,
In verba iurabas mea;
Arctius atque edera procera astringitur ilex,
[b] *Lentis adhærens brachijs:*
[c] *Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion*
Turbaret hybernum mare,
Intonsósque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute Neæra.
Nam siquid in Flacco[d] *viri est,*
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus[e] *parem.*
Nec semel offensæ cedet constantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat:
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati:
Formáque vincas Nirea:

b Flexilibus, Sequacibus.
c Semper fore mut. amorem.
d Siquid virile habet Fl. Siquid virilis animi ei inest.
e Parem in amore & æqualem, vt Cic. Quę in amore paria faciat.

Eheu translatos aliò mœrebis amores:
Ast ego vicissim risero.

AD POP. ROMANVM.

Deploratio Romę suis viribus ruentis in bellis ciuilibus: & adhortatio ad relinquendam ob ea patriam.

EPODI XVI.

ALtera iam teritur bellis ciuilibus ætas:
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Nouísque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibúsque abominatus Annibal:
Impia [a] perdemus [b] deuoti sanguinis ætas:
Ferísque [c] rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres insistet victor, & vrbem
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa Quirini,
(Nefas [d] videre) dissipabit insolens.
Forte, quid [e] expediat, cõmuniter aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: Phocæorum
Velut profugit execrata ciuitas:
Agros atque lares proprios, habitandáque fana
Apris reliquit & rapacibus lupis:
Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus,
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
Ratem

a Perdemus quam neque finitimi &c.
b De sang. Quorum sanguis cædi mutuæ deuotus esse videtur, ad expianda maiorum scelera.
c Rursus, vt occupatum erat antequam haberet ædificia.
d Al. videri.
e Expediat facere quid facto sit opus, vt caretis.

Ratem occupare quid moramur alite?
Sed Iuremus in hæc: [a] *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, redire sit nefas:
Neu conuersa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina lauerit cacumina:
In mare seu celsus procurrerit Apenninus:
Nouáque monstra iunxerit libidine
Mirus amor: iuuet vt tigres [b] *subsidere ceruis,*
Adulteretur & columba miluio:
Credula nec flauos timeant armenta leônes:
Amétque salsa leuis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas:
[c] *Aut pars indocili melior grege, mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus [d] *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, [e] *diuites & insulas:*
Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret vsque vinea:
Germinat & nunquam [f] *fallentis termes oliuæ:*
[g] *Suámque pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis crepante lympha desilit pede.
Illic iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:
Refértque [h] *tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus circumgemit vrsus ouile,
Nec intumescit alta viperis humus:

a Ne prius reuertamur, quàm saxa è fundo maris in summã aquam emerserint, & quàm Padus fluuius ad montis Matini cacumen perueneriт.
b Sic Lucr. Et pecudes & equæ maribus subsidere possent.
c Qui vulgo imperito præstamus.
d Quo terra omnis est circumfusa. Cic.
e Quæ fortunatæ à Lat. dicuntur, Græcorum exemplo.
f Fall. spem. vt in Epist. Spem mentita seges.
g Nigra, vel Nigricãs: quòd maturitatem indicat. Suam autem. i. naturalem, non insitam.
h Distenta, vt supra.

Pluráque felices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus arua radat imbribus.
Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:
Vtrunque rege temperante cœlitum.
Non huc [a] *Argoo contendit remige pinus:*
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc [b] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[c] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [d] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora genti.
[e] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ære, dehinc ferro durauit secula: quorum
Pijs secunda vate me datur fuga.

a Argois remigibus. Cadmo duce. Corn. Ta. Ann. lib. 2. Cum his autem & præced. sub. Por hæc.
b Si enim huc venissent noluissent recedere.
c Sæuitia impotens.
d Vel Ferocia impotens. vt ferox & impotẽs à Cic. coniunguntur.
e Ex quo inq. vel postquam.

AD CANIDIAM VENEFICAM

Palinodia seu deprecatio ironica sub qua latet alia eius accusatio.

IAM iam efficaci do manus scientiæ,
Supplex, & oro regna per Proserpinæ,
Per & Dianæ non mouenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo deuocare sidera:
Canidia parce [f] *vocibus tandem sacris,*
Citúmque retro solue, solue [g] *turbinem:*
[h] *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem.

f V. s. Carm. magicis. vel diris & imprecationibus. Abstine.
g Turb. Magicum rhombũ qui & Thessalicus.
h M. n. Achilles inimicis suis inexorabilem se non præbuit.

Postquam

Postquam relictis mœnibus rex procidit
(Heu) peruicacis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Vlyssei
Volente Circe membra. tunc mens, & sonus
[a] *Relatus, atque notus in vultus honor.*
Dedi satis supérque pœnarum tibi,
Amata nautis multum & institoribus.
Fugit iuuentus, & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
Tuis [b] *capillus albus est odoribus,*
Nullum à labore me reclinat otium:
Vrget diem nox, & dies noctem: neque est
Leuare [c] *tenta spiritu præcordia.*
Ergo negatum [d] *vincor vt credam miser,*
Sabella pectus increpare carmina,
[e] *Capútque Marsa dissilire nænia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana feruida
Furens in Ætna flamma. tu, donec cinis
Iniuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut [f] *quod me manet stipendium?*
Effare: iussas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, seu poposceris
Centum iuuencos: siue mendaci lyra
Voles sonari, tu pudica, tu proba,
Perambulabis astra sidus aureum.

a Al. Relatus.

b Canitiem mihi attulerunt tua vnguenta veneficijs mixta.

c Respirando leuare non possum præc. quæ spiritu sunt distenta.

d Adigor ad credendum quod negaueram, Canidiæ Sab. cautiones vim habere ad perturband. animos, &c.

e Al. vires.

f Cuius pœnæ irrogationem vis me expectare?

a Castor & Pollux quum indignati Stesichoro quod Helenam versibus suis infamasset visum ei ademissent, postea reddiderunt, vbi palinodiam cecinit.
b O nec p. Palinodia ironica, qua affirmat quæ se negare dicit.
c Partum aptus. Qui partum edere potest & solet. vt quidam exp. Sed vet. schol. nomen proprium putant: vt dicatur hic filius eius esse, non suppositius. Leg. & Partumeius: item Pactumeius.
d Mare hyberni tempest. concitatum.
e Itane permittam vt tu inultus ris. Cot. quæ sacra erant nocturna, flagitiosa, à Cotytione dea.
f Pont. Constitutus à me arbiter & censor veneficiorum quæ in Esq. tracto.

[a] Infamis Helenæ Castor offensus vice,
Fratérque magni Castoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina,
Et tu (potes nam) solue me dementia,
[b] O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Nouendiales dissipare pulueres.
Tibi hospitale pectus, & puræ manus:
Tuúsque venter [c] partum erit: & tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lauit,
Vtcunque fortis exilis puerpera.

CANIDIÆ RESPONSIO

qua veniam Horatio denegat.

QVID obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora nauitis
[d] Neptunus alto tundit hybernus salo,
[e] Inultus vt tu riseris Cotytia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
Et Esquilini [f] pontifex venefici
Impunè vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Pelignas anus,
Velociúsue miscuisse toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Nouis vt vsque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat supremo collocare Sisyphus

In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[a] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus Norico recludere:
Frustráque vincla gutturi innectes tuo,
Fastidiosa tristis ægrimonia.
[b] *Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,*
Meæque terra cedet insolentiæ:
An quæ mouere cereas imagines,
Vt ipse nosti, curiosus, & polo
Deripere lunam vocibus possum meis:
Possum crematos excitare mortuos,
Desiderique temperare poculum:
[c] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

a Sic tu voles &c.

b Q. d. An quæ res adeo difficiles arte mea magica efficere possum nullam tandem viam, qua te vlciscar, inueniã? Videtur enim Plorẽ ita dictum vt multus vt flebo pueros.

c Legitur autẽ varie vl. versus: de quo in Ann.

Q. HORATII FLACCI CARMEN SECVLARE, pro imperij Ro. incolumitate.

PHœbe syluarúmque [d] potens Diana.
Lucidum cœli decus; ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[e] *Tempore sacro:*
Quo Sibyllini monuere versus,
Virgines lectas, puerósque castos,
[f] *Dijs, quibus septem placuere colles,*
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliúsque & idem
Nasceris: possis nihil vrbe Roma

d Pot. i. domina.

e De festo, vel diebus festis vt Oda 12. lib. 12. Sacro Dianæ celebris die.

f Dijs Romæ præsidib. & custod. seu tutelaribus.

Visere mauis.
Rite maturos aperire partus
[a] *Lenis Ilithyia, tuere matres:*
Siue tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis
Diua, producas sobolem: patrúmque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolísque noua feraci
Lege marita:
[b] *Certus vt denos decies per annos*
Orbis & cantus referátque ludos,
[c] *Ter die claro, totiésque grata*
Nocte frequentes.
Vósque veraces cecinisse Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilísque rerum
Terminus seruat, bona iam peractis
Iungite fata.
Fertilis frugum pecorísque tellus
Spicea dones [d] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
Et Iouis auræ.
Condito mitis placidúsque telo
Supplicet audi pueros Apollo:
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas:
Roma si vestrum est opus, [e] *Iliæque*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[f] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
Sospite cursu:

a Lenis in aperiendis part. Quæ leni manu fœtus in lucem profers. Alij intell. facilem & propitiam.

b Al. certus vndenos. d. p. a: Orbis vt cantus &c. vt intell ludos sæculares centesimo decimo quóque anno fieri solitos fuisse.

c T. d. tribus totidémque noctibus.

d Tib. Flaua Ceres tibi sit nostro de rure corona Spicea.

e Troianæ.

f Iussu Apollonis Æneam sequuto.

Cui

Cui per ardentem [a] sine fraude Troiam
Castus Æneas [b] patriæ superstes
Liberum muniuit iter, daturus
Plura relictis:
Dij probos mores docili iuuentæ,
Dij senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque prolem-
-que, & decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
[c] Clarus Anchisæ Venerisque sanguis,
Imperet bellante [d] prior, iacentem
Lenis in hostem.
Iam mari terráque manus potentes
Medus Albanasque timet secures:
Iam Scythæ [e] responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi:
Iam fides, & pax, & honor, pudórque
Priscus, & neglecta redire virtus
Audet: apparétque beata pleno
Copia cornu.
Augur & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptúsque nouem Camœnis,
Qui salutari leuat arte fessos
Corporis artus:
Si Palatinas videt [f] æquus [g] arces,
Rémque Romanam, Latiúmque fœlix,
Alterum in lustrum meliúsque semper
Proroget æuum.
Quæque Auentinum tenet Algidúmque

a Sine damno vllo effugium dedit P. f.
b Qui patria euersa euasit.
c Augustus. Is enim a Iulio Cæsare Iulius autem ab Iulo.
d P. Superior, Præstantior.
e Expectant quid sibi imperetur.
f Propitius, Placidus.
g Alaras.

a Quindecim Diana preces virorum
Curet & votis puerorum amicas.
Applicet aures.
Hæc Iouem sentire deósque cunctos,
Spem bonam certámque domum reporto,
b Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

a Quia Quindecim virùm collegio ludorum secularium cura mandabatur, vt scr. Tac. lib.2.
b Ego chorus peritus canēdi laudes Ph.& D.reporto d. spem b.c.1.& d.his assentiri, vota nostra habere rata.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

SATYRA PRIMA.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua sit vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

QVi fit, Mecœnas, vt nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu sors obiecerit, illa
Contentus viuat, laudet c diuersa sequentes?
O fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contrà mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. d quid enim? concurritur: horæ
Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
Sub galli cantum consultor vbi ostia pulsat.

c Diuersa studia seq. Quibus est aliud vitæ institutum.
d Cur.n.cōtra dicat qui hoc neget.

a Ille

[a] *Ille datis vadibus qui rure extractus in vrbē est,*
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
[b] *Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacē*
Delassare valent Fabium, ne te morer, audi
Quò rem deducam: siquis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quòd vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: tu consultus modò, rusticus: hinc vos
Vos hinc mutatis discedite partibus. eia,
Quid statis? nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causæ est meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus buccas inflet? neq; se fore posthac
Tam facilem dicat, votis vt præbeat aurem?
Præterea, [c] *ne sic, vt qui iocularia, ridens*
Percurram. quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? vt pueris olim dant [d] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille grauem duro terram qui vertit aratro:
Perfidus hic caupo miles nautæq; per omne
Audaces mare qui currunt: hac mente laborem
Sese ferre, senes vt in otia tuta recedant,
Aiunt, quum sibi sint congesta cibaria: sicut
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; potest, atque addit aceruō,
Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ, [e] *simul inuersum cōtristat* [f] *Aquarius annū,*
Non vsquam prorepit: & illis vtitur ante
Quæsitis, sapiens. quum te neque feruidus æstus
Demoueat lucro, neq; hyems, ignis, mare, ferrum,

a Agric. qui con. vadimonio prom. se judicio staturum.
b Lucr. hemistichium.

c Ne hæc ita percurram, vt qui ioc. percurrit. Relinquitur autem oratio suspensa, per hyperb.
d Placentas, aut earum frustra.

e Simulátque aduenit hyems.
f Aquarium sol ingreditur mēse Ian.

Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter:
Quid iuuat immensum in te argẽti pōdus & auri
Furtim defissa timidum deponere terra?
[a] Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
At ni id fit, quid habet pulchri cōstructus aceruus?
Millia frumenti tua triuerit area centum,
Non tuos [b] hoc capiet vẽter plus quàm meus: vt si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portàrit, vel dic, quid referat [c] intra
Naturæ fines viuenti, iugera centum, an
Mille aret: at suaue est ex magno tollere aceruo,
Dum ex paruo nobis tantundẽ haurire relinquas:
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Vt tibi si sit opus [d] liquidi non amplius vrna,
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. eò fit,
[e] Plenior vt si quos delectes copia iusto,
Cum ripa simul auulsos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget quanto est opus, is neque limo
Turbatã haurit aquam, neq; vitã amittit in vndis
At bona pars hominum, decepta [f] cupidine falsa
Nil satis est, inquit: quia tanti, quantũ habeas, sis.
Quid facias illi? iubeas miserum esse libenter,
Quatenus id facit. vt quidã memoratur Athenis
Sordidus, ac diues, populi contemnere voces
Sic solitus, Populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simulac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris sitiens fugientia captat

Flumina,

a At si minuas, insumẽdo paulatim Verbi sūt auari: cui Hoc. At ni. &c.
b Hoc, propter hoc, ideo. Alij Hoc δεικτικῶς.
c Contento ijs quæ naturæ necessitas poscit.
d Aquæ. τὸ ὑγροῦ.
e Alleg. vt qui mediocritate non contenti sunt, ijs immensarum opũ cupido sit exitio.
f Cupiditate praua.

Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians: & [a] tanquam parcere ſacris — a Parc. t. ſacr.
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis [b] quo valeat nummus? quem præbeat vſum? — b Quò val. Ad quem vſum. Al. Quid.
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
Quæis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem: noctéſq; dieſq;
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
Ne te compilent fugientes: hoc iuuat? [c] horum — c Talium, quæ tantus metus ſequatur.
Semper ego optârim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te [d] afflixit, habes qui — d Ar. affixit.
Aſſideat? fomenta paret? medicum roget vt te
Suſcitet? ac reddat natis cariſq; propinquis?
Non vxor ſaluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, quum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet quum non merearis amorem?
[e] At ſi cognatos, nullo natura labore — e Vide annot.
Quos tibi dat, retinere velis ſeruaréq; amicos:
Infelix operam perdas: vt ſiquis aſellum
In campo doceat parentem currere frænis.
Deniq; ſit finis quærendi: quóq; habeas plus,
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias, [f] parto quod auebas: nec facias quod — f Partis opibus quas cupiebas.
Vmidius quidam (non longa eſt fabula) [g] diues, — g Ita diues vt met. n. non numeraret. Ita, [illegible].
Vt metiretur nummos: ita ſordidus, vt ſe
Non vnquam ſeruo melius veſtiret: ad vſq;

Supremum tempus, ne se penuria victus
a Vel vxor, vel concubina.
Opprimeret, metuebat. at hunc [a] liberta securi
b Q.d. Ipsa etiã Clytẽn. fortior.
Diuisit medium, [b] fortissima Tyndaridarum.
c Mæn. & Nom. luxuriosi.
Quid mi igitur suades? vt viuam [c] Mænius? aut sic
Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus aduersis componere. non ego, auarum
d Nequam.
Quum veto te fieri, [d] vappam iubeo ac nebulonem,
e Libertũ Mẽn.
Est inter [e] Tanaim quiddam socerúmque Viselli,
Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
Quos vltra citráque nequit consistere rectum.
f Vide annot.
Illuc, vnde abij, redeo: [f] nemon' vt auarus
Se probet, ac potius laudet diuersa sequentes?
Quodq; aliena capella gerat distentius vber,
Tabescat? neque se maiori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atq; hunc superare laboret?
Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt quum carceribus missos rapit vngula currus,
Instat equis auriga, suos vincentibus, illum
g Contemnens illum quẽ præterijt, vt auarus minus diuites cont. ditiores assequi studet.
[g] Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit vt rarò, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat, Dum vitant stulti vitia in contraria currunt. Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

Ac

A[a] Mbubaiarum collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones: hoc genus omne
Mæstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat. contra[b] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
Hunc si perconteris, aui cur atque parentis
Præclaram ingrata[c] stringas malus ingluuie rem,
Omnia[d] conductis coemens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quod parui nolit haberi,
Respondet, laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius[e] vappæ famam timet ac nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
[f] Quinas hic capiti mercedes execat: atque
Quanto perditior quisque est, tanto acrius vrget.
[g] Nomina sectatur, modò sumpta veste virili,
Sub patribus duris, tironum, Maxime, quis non,
Iupiter, exclamat, simulatque audiuit?[h] at in se
Pro quæstu sumptum facit hic, vix credere possis
Quàm sibi non sit amicus: ita vt pater ille, Terẽti
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
Inducit, non se prius cruciauerit atque hic.
Siquis nunc quærat quò res hæc pertinet; illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demissis ambulat: est qui
Inguen ad obscœnum subductis vsque facetus:
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium est, sunt qui nolint tetigisse nisi illas
Quarum subsuta talos tegat instita veste:

a Vagarum & impudic. mulierum. Alij tibicinas vel tibicines, intell. Vide annot.

b Alius qui est auarus.

c Velut in fascem aut cumulum cõpressam profundat.

d Fœnori acceptis.

e Sic vappã ac neb. sat. præc.

f Quinas centes. de sorte deducit. Cap. Gr. τῷ κεφαλαίῳ.

g N. sect. dat operã vt habeat in nominibus tirones, illis fœnerans.

h At (dices) pro magnitudine quæstus in suum victum & cultũ sumptus facit.

Contra alius, nullam nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, Macte
Virtute esto, [a] inquit sententia dîa Catonis.
Nam simul ac venas inflauit tetra libido,
Huc iuuenes aequum est descendere, non alienas
Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire est operae pretium, [b] procedere recte
Qui moechis non vultis, vt omni parte laborent:
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque haec rara, cadat dura inter saepè pericla.
Hic se praecipitem tecto dedit. ille flagellis
Ad mortem caesus: fugiens hic decidit acrem
Praedonũ in turbã: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones quin etiam illud
Accidit, vt cuidam testes [c] caudamq́; salacem
[d] Demeteret ferrum. [e] iure, omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda?
Libertinarum dico: Sallustius in quas
Non minùs [f] insanit, quàm qui moechatur. at hic si
Quà res, quà ratio suaderet, quaq́; modestè
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse, [g] daret quantum satis esset, nec sibi damno
Decoriq́; foret. verũ [h] hoc se amplectitur vno,
Hoc amat, hoc laudat, Matronã nullã ego tango,
Vt quondam Marsaeus amator [i] Originis ille
Qui patrium mimae donat fundumq́; laremq́;
Nil fuerit mi (inquit) cũ vxorib. vnquam alienis.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus: vnde
Fama

a Inquit illi Cato. Periphr.
b Qui gaudetis moechis suã nequitiam infeliciter cedere.
c Penem.
d Amputaret.
e Iure omnes factum dicebant.
f Insanos sūptus facit.
g Non plus daret quàm satis esset.
h Hoc vno sibi placet.
i Meretricis.

Famaᵃ malũ grauius, quã res trahit. an tibi abunde
ᵇ Personam satis est, non illud quicquid vbique
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malũ est vbicũq; quid inter-
-est in matrona, ancilla, peccésue togata?
Villius in Fausta, Syllæ gener (hoc miser vno
Nomine deceptus) pœnas dedit vsque, supérque
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferroq; petitus,
Exclusus fore, quum Longarenus foret intus,
Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret hæc animus: Quid vis tibi? nũquid ego à te
Magno prognatum deposco consule cunnum,
Velatúmque stola, mea quum conferbuit ira?
Quid responderet? Magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet, pugnantiaq; istis.
Diues opis natura suæ, si tu modò rectè
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere: tuo vitio, rerũmne labores
Nil refferre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier: vnde laboris
Plus haurire mali est, quã ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niueos viridesq; lapillos,
(Sit licet hoc Cherinte tuum) tenerum est femur,
aut crus
Rectius: atque etiam melius persæpe togatæ.
Adde huc, quòd mercem sine fucis gestat, apertè
Quod venale habet, ostendit, nec, siquidᶜ honesti est
Iactat, habetque palàm, quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos est: vbi equos mercentur, apertos

a Damnum gr. accipit fama quã facultates.
b Pers. matronæ euitare, & interim eandem famæ & rei famil. iacturam in alijs mul. facere.
c Pulchri Speciosi.

a Cupidipate illius accesum, Emere illũ percupientem.
b Recte faciũt.

Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpe) decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat [a] hiantem,
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi [b] rectè: ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis, Hypsea cæcior illa
Quæ mala sunt spectes, ô crus, ô brachia: verùm
Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.
Matronæ, præter faciem, nil cernere possis.

c Si matronam concuties, lege vetitũ, & multis difficult. obseptum.
d Cinerarij, qui calamistris crines inurunt.
e Vel, nil obstat. Cois tibi.

Cætera, ni Catia est, demissa veste tegentis
Si [c] interdicta petes, vallo circundata, (nam te
Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes, lectica, [d] ciniflones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, & circundata palla:
Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi rem.
Altera [e] nil obstat: Cois tibi penè videre est
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
Metiri possis oculo latus: an tibi mauis
Insidias fieri, pretiúmque auellier, antè
Quàm mercem ostendi? leporem venator vt alta

f Vide annot.
g Quidam rep. Captat: de quo vide annot.

In niue sectatur, [f] positum sic tangere nolit:
[g] Cantat, & apponit: meus est amor huic similis: nã
Transuolat in medio posita, & fugientia captat.
Hiscéne versiculis speras tibi posse dolores,
Atque æstus, curásque graues è pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum? quẽ,
Quid latura sibi, quid sit doliturа negatum,

h Inutilia & vana ab vtil. & necessarijs discernere.

Quærere plus prodest, & [h] inane abscindere soldo?
Num, tibi quum fauces vrit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter

Pauonem,

Pauonē, rhōbumq́; tument tibi quū inguina, num, si
Ancilla aut verna est præsto puer impetus in quem
Continuò fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namq́; parabilem amo venerem, facilemq́;.
Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neq; magno
Stet pretio, neq; cunctetur, quum est iussa, venire.
Candida rectaq́; sit: munda hactenus, vt neq; longa
Nec magis alba velit, quàm det natura, videri.
Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi læuum,
Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurrat:
Ianua frangatur, latret canis: vndiq; magna
Pulsa domus strepitu resonet: vel pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se conscia clamet:
Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mi.
Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici paradoxi delabitur, quo paria esse peccata dicunt.

OMnibus hoc vitiū est cantoribus, inter amicos
Vt nunqam inducant animū cantarē, rogati:
Iniussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc [a] Cæsar, qui cogere posset,

a Cæs. quum esset is qui cogendi potestatē haberet.

Si posset per amicitiam patris, atque suam, non
Quicquam proficeret. si collibuisset,[a] ab ouo
Vsque ad mala[b] citaret, Io Bacche, modò summa
Voce, modò hac resonat chordis quæ quatuor ima,
Nil æquale homini fuit illi,[c] sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem: per sæpè velut qui
[d] Iunonis sacra ferret. habebat sæpè ducentos,
Sæpè decem seruos: modò reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò: Sit mihi mensa tripes, et
Concha salis puri: & toga, quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat. Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totum stertebat. nil fuit vnquam
Sic[e] impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentẽ Nouiũ quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) ignoras te? an vt ignotũ dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum?
Quam aut aquila, aut[f] serpẽs Epidaureus? at tibi contra
Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.
Iracundior est paulò, minùs aptus[g] acutis
Naribus

a Ab initio cœnæ vsque ad secundam mẽsam.
b Clara voce inuocaret Bacchum.
c Qui sæpè curr. velut fug.
d Iun. s. quæ qui ferebant, tardissimè incedebant.
e Vt s. Nil æquale h. fuit.
f Serp. Epid. pro quolibet.
g Sagaciter odorantibus.

Naribus [a] horum hominum rideri possit, eo quod
[b] Rusticius tonso toga defluit & male laxus
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam. at tibi amicus: at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[c] Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala. namque
[d] Neglectis vrenda filix innascitur agris.
Illuc [e] præuertamur: amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant: veluti Balbinum [f] polypus Agnæ.
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem
Appellat patum pater: & pullum, male paruus
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
Sisyphus: hunc, varum, distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum, prauis fultum male talis.
Parcius hic viuit: frugi dicatur: ineptus
Et iactantior hic paulo est: concinnus amicis
Postulat vt videatur: at est truculentior, atque
Plus æquo liber: simplex fortisq; habeatur.
[g] Caldior est: acres inter numeretur, opinor,
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At nos virtutes ipsas inuertimus, atque
[h] Sincerum cupimus vas incrustare: probus quis
Nobiscum viuit? multum est demissus homo. illi

a Huius ætatis.

b Ep. 1. l. Si curtatus in æq. tõs. capillos. Ibidẽ si toga dissidet impar.

c Examina.

d Meg. de vitijs quæ innascitur animis qui doctrina & præceptis non excoluntur.

e Præuert. Prius sermonẽ eõ conuertamus.

f Narium morbus.

g Ingenio feruidiore pr. editus.

h Quæ sincera & pura sunt suapte natura, impuro tectorio deformamus.

Tardo, cognomen pinguis damus. hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum?
(Quum genus hoc inter vitæ versetur, vbi acris
Inuidia atque vigent vbi crimina) pro benè sano
Ac non incauto, fictum astutúmque vocamus.
Simplicior siquis (qualem me sæpè libenter
Obtulerim tibi Mæcenas) vt fortè legentem
Aut tacitum[a] impellat quouis sermone molestus:
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus iniquam.
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est
Qui minimis vrgetur. amicus dulcis, vt æquū est,
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus hisce,
(Si modò plura mihi bona sunt)[b] inclinet amari
Si volet, hac lege, in trutina ponetur eadem
Qui,[c] ne tuberibus proprijs offendat amicum,
Postulat, ignoscat verrucis illius. æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
Denique,[d] quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res
Vt quæque est, ita supplicijs delicta coërcet?
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidúmque ligurierit ius,
In cruce suffigat: Labeóne insanior inter
Sanos dicatur, quanto hoc furiosius atque
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi concedas, habeare insuauis:[e] acerbus
Odisti: & fugis, vt Drusonem debitor æris:

Qui

a Quidam appellet.

b Virt. cum vitijs comparans, propendeat in virt. & earum pondere vitia eleuet.

c Alleg. Qui grauiora pecc. vult sibi ignosci, ignoscat ei leuiora.

d Quandoquidē extirpari vitia nequeūt, cur nō saltem trutina rationis examinātur & castigantur?

e At tu id non concedis et ignoscis, sed eū acerbè odisti.

Qui nisi, quum tristes misero venêre calendæ,
Mercedē aut nummos vnde vnde extricat: amaras
Porrecto iugulo [a] *historias, captiuus vt audit.*
Comminxit lectum potus: mensáue catillum
[b] *Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,*
Aut positum ante mea quia pullū in parte catini
Sustulit esuriens: minùs hoc iucundus amicus
Sit mihi [c] *quid faciam, si furtum fecerit? aut si*
Prodiderit commissa [d] *fide?* [e] *sponsúmue negarit?*
Queis [f] *paria esse ferè placuit peccata, laborant,*
Quum ventum ad verum est: sensus moresque repugnant,
Atque ipsa vtilitas, iusti propè mater & æqui.
Quum prorepserunt primis animalia terris,
Mutū & turpe pecus, glandē atq; cubilia propter,
Vnguibus & pugnis, dein fustibus atque ita porro
Pugnabant armis, quæ pòst fabricauerat vsus.
Donec verba, quibus voces sensúsque notarent,
Nomináque inuenêre. dehinc absistere bello:
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Nequis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes, more ferarum,
Viribus editior cædebat, vt in grege taurus.
Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est,
Tempora si fastósque velis euoluere mundi.
Nec natura potest iusto secernere iniquum,
[g] *Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis.*

a Vide annot.

b Vetustiss. ideóque pretiosissimum.

c Qualis in illum esse debeam, si &c.

d Pro fidei.

e Sp.n. Promissum inficiatus sit.

f Ad Stoici paradoxi confutationem tandem apertè descendit.

g Sicut secernit bona à malis.

a Nec inuenietur rationi consentaneum esse, vt omnia pecc. sint paria.
b Noctu sacril. commiserit.
c Eadem pœna puniturum parua pecc. qua magna.
d Cur addis hanc condit. Si tibi regnum perm. h.
e Quomodo? Alij, Quò istuc pertinet? Legitur & Qui.
f Tibi ineptienti illudentes: vel parum tuam regiam potestatẽ metuentes.
g Rum. clamore.
h Quamdiu vt vnus è vulgo bal. quadr. pro mercede persolues.

[a] Nec vincet ratio hoc, tantundem vt peccet, idemq́;
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui [b] nocturnus diuûm sacra legerit. adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne scutica dignum, horribili sectere flagello.
Nam vt ferula cædas meritum maiora subire,
Verbera, non vereor: quum dicas esse pares res
Furta latrocinijs, & [c] magnis parua mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si diues, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex:
[d] Cur optas quod habes? Non nosti quid pater (inquit)
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam
Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. [e] quo?
Vt quamuis tacet Hermogenes, cantor tamen, atq;
Optimus est modulator: vt Alfenus vafer, omni
Abiecto instrumento artis, clausáque taberna,
Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. [f] vellunt tibi barbam
Lasciui pueri: quos tu nisi fuste coërces,
Vrgeris turba circum te stante: misérque
[g] Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: [h] dum tu quadrante lauatum
Rex ibis: neque te quisquam stipator, ineptum
Præter Crispinum, sectabitur: & mihi dulces
Ignoscent, siquid peccauero stultus, amici,
Inque vicem illorum patiar delicta libenter:
Priuatúsque magis viuam te rege beatus.

SATVRA

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait: sua tamen scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitij alicuius conscia, se ibi perstringi sciat. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm iocosa & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

EVpolis, atque Cratinus, Aristophanesq́, poëtæ,
Atque alij quorũ comœdia prisca virorũ est:
Siquis erat dignus describi, quòd malus aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus: multa cum libertate notabant.
[a] *Hinc omnis pendet Lucilius, hosce sequutus,*
Mutatis tantum pedibus numerisq́, facetus,
[b] *Emunctæ naris* [c] *durus componere versus.*
Nam fuit hoc vitiosus. in hora sæpè ducentos,
[d] *Vt magnum, versus dictabat, stans pede in vno.*
Quum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem
Scribendi rectè. nam [e] *vt multum, nil moror. ecce*
Crispinus [f] *minimo me prouocat: accipe, si vis,*
Accipe iam tabulas. detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus vter plus scribere possit.
Dij benè fecerunt, inopis me quódque pusilli
Finxerunt animi, rarò & perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus Fannius, vltro
[g] *Delatis capsis & imagine: quum mea nemo*
Scripta legat, vulgò recitare timentis: ob hanc rem,

a Ex horum exemplo, vel imitatione.
b Sagax, Acri iudicio prædi tus.
c Durus in comp.v.
d Vt magnam rem. Quasi futuri essent res magna admiratione dignæ.
e Vt mult. scribatur.
f Min. digito in signum contemptus, Vide annot.
g Cuius imago & capsa cum libris in bibliothecas vltro receptæ sunt, P.

Quòd sunt quos genus hoc minimè iuuat: vtpote plures
Culpari dignos. quemuis media erue turba:
Aut ob auaritiam aut misera ambitione laborat:
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor, stupet albius ære:
Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, vti puluis collectus turbine: nequid
a De summa perdat. [a] *Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.*
Omnes hi metuunt versus, odere poetas.
b Verba sunt illorum vitiosorum. Fugiendus est hic vt taurus cornupeta. [b] *Fænum habet in cornu, longe fuge. dummodo risum*
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque semel chartis illeuerit, omnes
Gestiet à furno redeuntes scire, lacúque,
Et pueros & anus, agedum pauca accipe contra.
Primùm ego me illorum, dederim quibus esse poetas
Excerpam numero, neque enim concludere versum
Dixeris esse satis: neque, siquis scribat vti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
c Son. quod sonare possit. d Illi des. e Esset poëma nécne. *Magna [c] sonaturum, [d] des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, comœdia, [e] nécne poëma
Esset, quæsiuere: quòd acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd pede certo
Differt sermoni sermo merus: at pater ardens
f Luxuriosus. *Sæuit, quòd meretrice [f] nepos insanit amica:*
Filius, vxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ante

Noctem

Noctem cum facibus: numquid Pomponius istis
Audiret leuiora, pater si viueret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis:
Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem
Quo[a] *personatus pacto pater. his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[b] *Tempora certa modósque, & quod prius ordine verbum est,*
Posterius facias, præponens vltima primis.
Non, vt si soluas, POSTQVAM DISCORDIA TETRA
BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT,
[c] *Inuenias etiam disiecti membra poetæ.*
Hactenus hæc: aliâs, iustum sit nécne poëma.
Nunc illud tantùm quæram; meritóne tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cúmque[d] *libellis:*
Magnus vterque timor latronibus; at bene siquis
Et puris viuat manibus contemnat vtrumque.
[e] *Vt sis tu similis Cœli Birrique latronum,*
Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?
Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus:
Non vbiuis, corámue quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi: quique[f] *lauantes:*
Suaue locus voci resonat conclusus. inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num sine sensu,

a Comicus, qui in comœdia personam patris sustinet.
b Pedes suos & numeros: vt, pede certo. Differt ser.
c Si dissoluas & meos & Luc. versus, non ita comperies aliqua poëtica remanere, vt in his Ennij.
d Lib. in quibus descripta sunt maleficorum nomina & crimina.
e Quamuis sis sim. latr. illis, cur metuas me, si non idem C. & S. similis sim? & nulla tab. aut columna lib. meos venales habeat?
f In ipsis balneis.

Tempore num faciant alieno. [a] *lædere gaudes,*
Inquis: & hoc studio prauus facis. [b] *vnde petitũ*
Hoc in me iacis? est autor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante: solutos
Qui captat risus hominum, famámque dicacis:
Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit: hic niger est, hunc tu Romane caueto
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
E quibus vnus amet [c] *quauis* [d] *aspergere cunctos,*
Præter eũ qui præbet aquã: post hũc quoq; potus
Condita quum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,
Infesto [e] *nigris. ego, si risi, quòd ineptus*
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Liuidus & mordax video tibi? mentio siqua
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit: defendas [f] *vt tuus est mos:*
Me Capitolinus conuictore vsus amicó-
-que à puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto iudicium illud
Fugerit. [g] *hîc nigræ succus loliginis, hæc est*
Ærugo mera. quod vitium procul abfore [h] *chartis,*
Atque animo prius, vt siquid promittere de me
Possum aliud, verè promitto liberius si
Dixero quid, si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. [i] *insueuit pater optimus hoc me,*
Vt fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.

a Voluptatem capis ex obtrectatione.
b Ex quo audisti hoc quod mihi obijcis.
c Quauis ratione Quouis modo, vt dicitur etiam Qualibet.
d Dicterijs incessere: præterq. pr. aquam. i. conuiuatorē. Postea vbi est potus hunc quoq; aspergit. Quidam leg. aqua. iung. cum quauis.
e Nigr. Virulentis.
f Non candidè nec sincerè.
g Sub his verbis quibus dicis te mirari quo pacto sit absolutus quum tamen te illi benè velle dicas, latit liuor quidam maleuolus.
h A scriptis meis.
i Huic rei me assuefecit. Alij, Vt fugerē hoc, Vide annot.

Quum

Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi vt malè viuat filius? vtq;
Barrus inops? magnum documentum, ne patriã rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessa quum venere vti
Possem. Deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. sapiens, vitatu quidq; petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem seruare, tuamq;,
Dum custodis eges, vitam famamq; tueri
Incolumem possim, simulac [a] durauerit ætas
Membra, animúmq; tuũ, [b] nabis sine cortice. sic me
Formabat puerum dictis: & siue iubebat
Vt facerem quid, Habes autorem quo facias hoc:
Vnum ex iudicibus selectis obyciebat:
Siue vetabat: An hoc inhonestum & inutile factu
Nécne sit, addubites, flagret rumore malo quum
Hic atque ille? Auidos vicinum funus vt ægros
Exanimat, mortisq; metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitys. ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcunq; ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitys teneor, fortassis & istinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. neque enim, quum lectulus aut me
Porticus excepit, [c] desum mihi: Rectius hoc est:

a Corroborauerit.

b Non pẽdebis ex aliena disciplina, non egebis monitis custodis seu pædagogi.

c Non negligo quæ ad formandos mores meos pertinent, dicẽs apud me, Rect.

Hoc faciens, viuam melius: sic dulcis amicis
Occurrā: hoc quidam [a] *non bellè: num quid ego illi*
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris vbi quid datur oti,
[b] *Illudo chartis. hoc est mediocribus illis*
Ex vitijs vnum. cui si [c] *concedere nolis,*
Multa poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi: nam multo plures sumus: ac veluti te
Iudæi cogemus in hanc concedere turbam.

a Non bellè fecit.
b Chartas perdo. A. Vide annot.
c Locum dare, vel ignoscere, vt s.

SATYRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundisium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidē quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerint: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio.

EGressum magna me [d] *excepit Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longè doctissimus. inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignaui [e] *diuisimus, altius ac nos*
Præcinctis vnum minus est grauis [f] *Appia tardis.*
Hic ego, propter aquā, quod erat deterrima, ventri
[g] *Indico bellum, cœnantes haud animo æquo*
Expectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere [h] *signa parabat.*
Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ
Ingerere. huc [i] *appelle trecentos inseris: ohe*
Iam satis est. dum æs exigitur, dum [k] *mula ligatur,*
Tota abit hora. mali culices, ranæque palustres
Auer-

d Al. accepit.
e Partiti sumus in duos dies iter quod confici potest vno ab ijs qui sunt expeditiores.
f App. via non ingrata t. ob creba diuersoria.
g Ieiunare cogo.
h S. cœlestia.
i Nimium multos imponis. Vel eorundem verba, vel nautæ.
k M. quæ nauim trahat.

Auertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque[a] viator
Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit: ac[b] missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec[c] cerebrosus prosilit vnus,
Ac mulæ nautæque caput lumbósque saligno
Fuste dolat. quarta vir demum[d] exponimur hora,
Ora manúsque tua lauimus Feronia lympha.
Millia tum pransi tria repimus: atque subimus
Impositum saxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas[e] optimus, atque
Cocceius: missi magnis de rebus vterque
Legati. auersos soliti componere amicos.
Hîc oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere interea Mæcenas aduenit, atque
Cocceius: Capitóque simul Fonteius,[f] ad vnguem
Factus homo,[g] Antoni, non vt magis alter, amicus.
[h] Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, & latum clauum, prunæq;[i] batillum
[k] In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone [l] culinam.
Postera lux oritur multo gratissima. nanque
Plotius & Varius Sinuessæ Virgiliúsque
Occurrunt: animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit deuinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerant!

a V. Qui mulam regebat.
b Nauta p. rel. saxo ret. mulæ missæ pastum .i. nauem saxo diligat, funibus quibus mula eam traxerat.
c Cer. Cerebro male affecto.
d Mente commita. Vel.
e Omni elegantiæ genere politus.
f Sic am. Ant. vt non alius magis.
g Fundi, vrbs in via Appia.
h Al. Vatillum Paruum vas cui imponuntur prunæ: at hic incensis in eo odor. Ioui hospitali sacra fiunt. A..
i In M. vr. Formijs.
k Cul. Cœnam.
l Quæ tenentur suppeditare missis publicè.

Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit: & parochi[a] *quæ debent ligna, salémque.*
Hinc muli Capuæ clitellas[b] *tempore ponunt.*
Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliúsque.
Nanque pila lippis inimicum & ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit[c] *plenissima villa,*
[d] *Quæ super est Claudi cauponas. nũc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus vterq;
[e] *Contulerit lites:*[f] *Messi clarum genus Osci,*
Sarmenti domina extat. ab his maioribus orti,
Ad pugnam venêre. prior Sarmentus, Equi te
Esse feri similem dico. Ridemus: & ipse
Messius, Accipio. caput & mouet. O, tua cornu
Ni foret execto frons (inquit) quid faceres? quum
Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setosam læui frontem turpauerat oris.
Campanum in[g] *morbũ, in faciem permulta iocatus.*
Pastorem saltaret vti Cyclopa rogabat:
Nil illi larua, aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne[h] *catenam*
Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,
Deterius nihilo dominæ ius esse rogabat
Denique cur vnquam fugisset: cui satis vna
Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tẽdimus hinc rectà Beneuẽtũ: vbi sedulus[i] *hospes*
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.

a Quæ tenentur suppeditare missis publicè.
b Tempori, Tempestiuè.
c Plen. bonis, Abundantiss.
d Quæ est supra Cl.
e Litigarint. Alij leg. Contulerint. M. cl. h. Osci sunt cl. g. Messij.
f Ironicè dictum, quum Oscis nihil esset ignobilius & magis infame.
g L. oris. In sinistra parte faciei. Vitium faciei, videlicet verrucas magnas, quæ Cap. in temporibus innascuntur.
h Cat. compedes.
i Hospitis domus arsit.

Nam

Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano, summum properabat lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam seruósque timentes
Tum rapere, atq; omnes restinguere velle videres
Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret [a] *Atabulus: & quos*
Nunquam erepsemus, nisi vos vicina Triuici
Villa recepisset, lachrymoso non sine fumo,
Vdos cum folijs ramos vrente camino.
Hîc ego mendacem stultissimus vsque puellam
Ad mediam noctem expecto: somnus tamen [b] *aufert*
Intentum Veneri: tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant, ventremq; supinum.
Quattuor hinc [c] *rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri [d] *oppidulo, quod versu dicere non est:*
Signis perfacile est, venit vilissima rerum
Hîc aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
Callidus vt soleat humeris portare viator.
Nam Canusi [e] *lapidosus: aquæ non ditior vrna*
Qui lacus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.
Inde Rubos fessi peruenimus, vtpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior: via peior, adusque
Bari mœnia piscosi. dehinc Gnatia [f] *lymphis*
Iratis extructa dedit risúsque iocósque:
Dum flamma sine thura liquescere [g] *limine sacro*
Persuadere. [h] *cupit. credat Iudæus* [i] *apella:*
Non ego. namque deos didici securum agere æuum,

a Ventus Appuliam infestans.

b Rapit me, vel opprimit.

c Vehimur celeriter.

d Equotutio.

e Lappanis. Qui locus non dic. a quæ vrna (i. nihilo magis abũdans aqua) quam Equotutium. Ita quidam.

f Ob aquæ penuriam. Vide alias rat. in Annot.

g In vestibulo templi.

h Cup. Gnatia. i. sacerdos templi illius.

i Recutitus, Verpus.

Nec siquid mirifaciat natura, deos id
Tristes ex alto cœli demittere tecto.
Brundusium longæ finis chartæque viæq;

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom, de nobilitate iudicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis qua tribunatum posse quenquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis cõmendatione quæsita. Tandemque suam conditionem longè meliorem in vita priuata ostendit quàm in magistratu esse posset.

a Lydi quicunque incol. Etr. f. eorum nemo gen.

NON, quia, Mæcenas, [a] Lydorum quicquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te:
Nec, quod auus tibi maternus fuit atq; paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint:
Vt plerique solent. [b] naso suspendis adunco
Ignotos: vt me, libertino patre natum.
Quum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi verè,
Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros nullis maioribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, [c] Læuinum, Valeri genus, vnde superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris licuisse: notante
Iudice, quem nosti, populo: qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ seruit ineptus:

b Derides μυκτηρίζεις Quidã. Vafrè derides.

c L.V.L. Poplic. fil. nunquã pluris æstimatum esse vno asse. Vilissi. & contẽptiss. fuisse.

Qui

Qui stupet in titulis & imaginibus, [a] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latéque remotos?
Nanque esto: populus Læuino mallet honorem
Quàm Decio mandare, [b] *nouo censórque moueret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
Vel meritò, quoniam in propria non pelle quiessem,
Sed fulgente trahit constrictos [c] *gloria curru*
Non minus ignotos generosis. [d] *quò tibi Tulli*
Sumere depositum clauum? fieríque tribunum?
Inuidia accreuit, priuato quæ minor esset.
Nā vt quisq; insanus [e] *nigris medium impediit crus*
Pellibus, & latum demisit pectore clauum:
Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?
Vt siqui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Vt cupiat formosus: eat quâcunque, puellis
Iniiciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, nū ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & quærere cogit
Túne Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
[f] *Deiicere è saxo ciues? aut tradere Cadmo?*
At Nouius collega [g] *gradu post me sedet vno.*
Námque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus
Et Messala videris. [h] *at hic, si plostra ducenta,*
Concurrántque foro tria funera magna sonabit
[i] *Cornua quod vincátq; tubas:* [k] *saltē tenet hoc nos*

a Si pop. quum talis sit, tamen Læuinum hominem alioqui nobiliss. contempsit, quod esset degener: quid oportet, &c.
b N. homini nouo: cuius maiores ornati nō fuerant pop. honoribus.
c Gloriæ cupido.
d Quò tibi profuit? In quem vsum tibi cessit?
e Senat. vestitu cœpit vti.

f Tribuni officio fungi, cuius iussu deiiciuntur c. è saxo, aut traduntur C. carnifici.
g Respondet, At coll. est libertus, quum sim libertinus.
h Hanc ob rem tibi P. & M. vid.
i At hic ita valet voce vt strepitum pl. & qui editur in fun. possit superare.
k Huius saltem rei admiratione tenemur.

Nunc ad me redeo, libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc quia Mæcenas tibi sum conuictor: at olim,
Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est, quia non vt forsan honorem
Iure mihi inuideat quiuis, ita te quoque amicum
Præsertim cautum dignas assumere, praua
Ambitione procul felicem dicere non hoc
Me possum casu, quòd te sortitus amicum
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
Vt veni coram, singultim pauca loquutus,
([a] Infans namq; pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. respondes (vt tuus est mos)
Pauca: abeo: & reuocas nono pòst mense, iubesq;
Esse in amicorum numero, magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[b] Non patre præclaro, sed vita & pectore puro,
Atqui si vitijs mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore næuos)
Si neque auaritiam, neque sordes, ac [c] mala lustra
Obijciet verè quisquam mihi: purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
Causa fuit pater his: qui macro [d] pauper agello
Noluit in [e] Flaui ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,

a Ab effectis: qui infantes reddit. i. fari non sinit quæ cogitamus.

b Placui non p. præcl. i. splendore generis, vel, Qui. t. sec. h. non p. pr.

c Flagitiosas libidines.

d Quamuis pauper. Fl. docentis artem numerandi & calculos ponendi.

e Quidam fœneratorem fuisse intell. ob. v. 75.

Laeuo

Læuo suspensi loculos tabulámque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes quas doceat quiuis eques atque senator
Semet prognatos. vestem, seruósque sequentes
In magno vt populo siquis vidisset,[a] auita
Ex re præberi sumtus mihi crederet illos.
Ipse mihi cunctos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solùm facto, verùm opprobrio quoque turpi:
Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) [b] coactor
Mercedes sequerer. neq; ego possem questus. ab hoc
Laus illi debetur, & à me gratia maior. *(nunc*
Nil me pœniteat sanum patris huius: eóque
Non, vt magna dolo factum negat esse suo pars
Quòd non ingenuos habeat clarósque parentes,
Sic me defendam: longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberes
[c] A certis annis æuum remeare peractum,
Atque alios legere ad fastum quoscunq; parentes
Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere, demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem onus (haud vnquam solitus) portare molestum.
Nam mihi continuò maior quærenda foret res.
Atque salutandi plures: ducendus & vnus

a Ex patrim. auito.

b Coactores, publicanorum ministri. Item, argentariorum min. qui in auctionibus pretia rerum vendit. exigebant. Vel ipsi arg. qui & collectarij, vt A.

c Post certum annorum spatiũ renasci, & eligere ex quibus nasci vellet.

Et comes alter, vti ne solus rúsne peregré-
-ue exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda petorita. nunc mihi [a] *curto*
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
Mantica cui lũbos onere vlceret, atq; eques armos
Obijciet nemo sordes mihi, quas tibi Tulli,
Quum Tiburte via prætorẽ quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes œnophorúmque.
Hoc ego commodius, quàm tu, præclare senator,
[b] *Millibus atque alijs, viuo quacunque libido est,*
Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
Fallacem [c] *circum, vespertinúmque pererro*
Sæpe forum: assisto [d] *diuinis: inde domum me*
Ad porri & ciceris, refero laganíque catinum.
Cœna ministratur pueris tribus: & lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: astat echinus
Vilis, cum patera guttus [e] *Campana supellex.*
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane [f] *obeundus Marsya, qui se*
[g] *Vultum ferre negat Nouiorum posse minoris.*
Ad quartã iaceo: post hanc vagor: aut ego [h] *lecto,*
Aut scripto quod me tacitum iuuet, vngor oliuo,
Non quo fraudatis immundus Natta lacernis.
Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatum
Admonuit, fugio rabiosi [i] *tempora signi.*
Pransus non auidè, [k] *quantum interpellet inani*
Ventre diem durare, domesticus otior. hæc est
Vita solutorum misera ambitione grauique:
His me consolor, victurus suauiùs ac si

Quæstor

a Cui cauda est decurtata.

b Quidam put. legẽdum, Multis atque alijs.

c Ob astrol. & diuinatores, qui ibi frequentes erant.

d Rebus diuinis, Sacrificijs.

e Fictilis.

f Obeunda pars fori in qua est Marsyæ statua.

g Quia ad hanc statuam turpiss. fœnerabatur.

h Lectito aut scriptito.

i Dies, caniculares æstuosos.

k Non plus prãsus, quam quòd vetr. me totum d. ventre in. permanere.

Quæstor auus, pater atq; meus patruúsq; fuissent.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Persio describit. Proscriptus enim ab Augusto Rex, fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse fertur, qui nunc eam contumeliam vlcisci velit.

Proscripti Regis Rupili [a] *pus atque venenum*
[b] *Hybrida quo pacto sit Persius vltus, opinor*
Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse:
Persius hic permagna negotia diues habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas:
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem:
Confidens, tumidúsque: adeo sermonis amori,
Sisennas, Barros vt [c] *equis præcurreret albis.*
Ad regem redeo. postquam nihil inter vtrunque
Conuenit: hoc etenim sunt omnes iure [d] *molesti,*
Quo fortes, quibus aduersum bellum incidit inter
Hectora Priamidem, animosum atq; inter Achillē
Ira fuit capitalis, vt vltima diuideret mors:
Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. duo si discordia vexet [e] *inertes:*
Aut si disparibus bellum incidat, vt Diomedi
Cum Lycio Glauco: discedat [f] *pigrior, vltro*
Muneribus missis: Bruto prætore tenente
Ditē Asiam. Rupili & Persi [g] *par pugnat, vti non*
Compositis melius cum Bitho Bacchius, in ius
Acres procurrunt, magnum spectaculum vterque.
Persius exponit causam: ridetur ab omni

a Pus venenosum Liuorē seu virulentiam pestilentem.
b Semiromanus: ex patre Gr. & matre Ro.
c Prouerb. Lōgè superaret.
d Mol. eo sunt iure. i. idem sibi ius vsurpant quod fortes, &c
e Ignauos.
f Ignauior.
g Horum par: vt dicitur par gladiatorum.

Conuentis: laudat Brutum, laudatq; cohortem
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasq; salubres,
Appellat comites, excepto Rege, canem illum,
Inuisum agricolis sidus, venisse, [a] ruebat
Flumen vt hybernum, fertur quò rara securis.
Tum Prænestinus salsô multumq; fluenti
Expressa [b] arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui sæpe viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius, exclamat. per magnos Brute deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem iugulas? operum hoc (mihi crede)
tuorum [c] est.

a Tanto impetu ad maledicẽtiam, ferebatur, quantus est torrentis, qui abripere, quicquid obuiã est, solet.

b E. pectore multã vim dicacium verborum fundente: qualia sunt vindemiatoris seu putatoris arbusti à viatore prouocati In Vindem. synæresis.

c Dignum est quod sit.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querẽtem de Canidia & Sagana veneficis & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignũ:
Quum faber incertus scãnum faceretne Priapum.
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiumq;
Maxima formido. nam fures [d] dextra coercet,
Obscenoq; ruber porrectus ab inguine palus.
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatq; nouis considere in hortis.
Huc prius angustis eiecta cadauera [e] cellis
[f] Conseruum vili portenda locabat in arca.
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,

d Falcem tenẽs seu fustem.

e Tigurijs.

f Ibi humabãtur serui.

Pantolabo

Pantolabo scurræ, Nomentanóque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos [a] *cippus in agrum*
Hic dabat: hæredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Equilijs habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari, quo modò tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum:
Quum mihi non tantum furésque feræq; [b] *suetæ*
Hunc vexare locum curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ versant atq; venenis
Humanos animos. has nullo perdere possum
Nec prohibere modo, simulac vaga Luna decorũ
Protulit os, qui ossa legant, herbasq; nocentes.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana maiore vlulantem, (pallor vtrasq;
Fecerat horrendas aspectu) scalpere terram
Vnguibus, & pallam [c] *diuellere mordicùs agnam*
Cœperunt. cruor in fossam confusus: vt inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: maior
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem,
Cerea suppliciter stabat, seruilibus, vtque
Iam peritura, modis. Hecaten vocat altera, sæuam
Altera Tisiphonem. serpentes atque videres
Infernas errare canes: Lunámque rubentem,
Ne foret his testis. post magna latere sepulcra.
Mentior at siquid, merdis caput inquiner albis
Coruorum: atque in me veniant mictum atq; cacatum

a Cippus in agro erectus testabatur datos esse.m.p.in fr.

b Sueta.trisyl. per diæresin.

c Dilacerare, Discerpere.

a Fr. Mollis, Effæminatus vnde mutato gē. dicitur Ped. pro Pediatius. fuit autē eques Rom.

b Disrupta cū sonitu.

c Ficulnus ego Pr.

c Cal. Comam suppositam. vel, cap. ornamentum.

Iulius & [a] fragilis Pediatia, furq; Voranus.
Singula quid memorē? quo pacto alterna loquētes
Vmbræ cum Sagana resonarent triste & acutum?
Vtque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris? & imagine cerea
Largior arserit ignis? & vt non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum.
Nam, [b] displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffisa nate [c] ficus. at illa currere in vrbem.
Canidiæ dentes, altum Saganæ [d] caliendrum
Excidere, atque herbas, atq; incantata lacertis
Vincula, cum magno risuq; iocoq; videres.

SATYRA IX.

Describit cuiusdam, in quem forte inciderat, importunam & pertinacem garrulitatē: qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia stultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

e In vulg. occurrit.

f Quod rerum ages dulc.

IBAM forte via Sacra (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, & totus in illis:
[e] Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu, Quid [f] agis, dulcissime, rerum?
Suauiter, vt nūc est, inquā: & cupio omnia quæ vis.
Quum assectaretur, Nunquid vis: occupo. at illa,
Noris nos (inquit) docti sumus. Hic ego, Pluris
Hoc (inquam) mihi eris. Miserè discedere quærēs,
Ire modò ocyus, interdum consistere: in aurem
Dicere nescio quid puero quum sudor ad imos
Manaret talos, ô te Bollane celebri.

Felicem,

Felicem, aiebam tacitus, quum quidlibet ille
Carriret, vicos, vrbem laudaret, vt illi
Nil respondebam, Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. sed nil agis: vsque tenebo,
Persequar. hinc quò nũc iter est tibi? Nil opus est te
Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trãs Tiberim lõgè cubat is, prope Cæsaris hortos.
Nil habeo quod agam, & non sum piger: vsque sequar te.
Demitte auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Quum grauius dorsô subijt onus, incipit ille:
Sic bene me noui, non Viscum pluris amicum,
Non Varum facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra mouere
Mollius? inuideat quod & Hermogenes, ego canto,
[a] *Interpellandi locus hic erat, Est tibi mater?*
Cognati, queis te saluo est opus? Haud mihi quisquam:
Omnes [b] *composui* [c] *Felices. nunc ego resto:*
Confice, námque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna.
Hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis;
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando consumet cunq;. loquaces,
Si sapiat, vitet, simulátque adoleuerit ætas.
Ventum erat ad Vestæ, quarta iam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere vadato
Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream si

a Inijciendi alium sermonem quo ille interrũperetur.
b Condidi in vrna reliquias eorum.
c Al. Composui felices. vide an. de hoc & de seq.

Aut valeo [a] stare, aut noui ciuilia iura:
Et propero quò scis. Dubius sum quid faciã, inquit:
Té ne relinquam, an rem. Me, sodes, Non faciã, ille.
Et praecedere coepit. ego (vt contendere durum est
Cum victore) sequor. Maecenas [b] quomodo tecum?
Hinc repetit, Paucorũ hominũ, & mentis bene sanae
Nemo dexterius fortuna est vsus. Haberes
Magnum adiutorem, posset qui ferre [c] secundas,
Hunc hominem velles si [d] tradere dispeream ni
Summosses omnes: Non isto viuimus illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla est,
Nec magis his aliena malis, nil mi officit vnquam
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus vni-
-cuiq; suus. Magnum narra, vix credibile. Atqui
Sic habet. [e] Accendis quare cupiam magis illi
Proximus esse. Velis tãtummodo: quae tua virtus,
Expugnabis. & est qui vinci possit: eoq;
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus seruos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam: tempora quaeram:
Occurram in triuijs: deducam. NIL sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit, ecce,
Fuscus Aristius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè nosset: consistimus. Vnde venis? &,
Quò tendis? [f] rogat: & respondet. vellere coepi,
Et [g] prensare manu lentissima brachia, nutans.
Distorquens oculos, vt me eriperet male salsus
Ridens dissimulare: meum iecur vrere bilis.
Certè nescio quid secretò velle loqui te

Aiebas

a Stare in iudicio, seu in iure.

b Qualé se erga te praebet? vel tibi exhibet? Quomodo se erga te gerit?

c Secundum in amicitia Maecen. locum obtinere.

d Commendare me illi. Facere vt me amicitiam acciperet.

e Accendis eo maiori cupiditate illus amicitiae.

f Rogat: & idé à me rogatus, resp. vicissim.

g Al. pressare. Fortasse vellere & pressare br.

Aiebas mecum: Memini bene: sed meliori
Tempore dicam: hodie tricesima sabbata. vin' tu †
[a] Curtis [b] Iudæis oppedere? Nulla mihi (inquam)
Relligio est. At mi sum paulò infirmior, vnus
Multorum ignosces: aliàs loquar. Hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus
Sub cultro linquit, casu venit obuius illi
Aduersarius: &, Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce &, Licet [c] antestari? Ego verò
Oppono auriculam. rapit in ius. clamor vtrinque,
Vndique concursus: sic me seruauit Apollo.

a Iud. religionem contẽnere & irrideres.
b Curt. recutitis.
c Licétne te Horati, testem sumere aduersus eum? Hoc autem dicendo prehendebat auriculam.

SATYRA X.

Hac satyra respondet ijs quos offenderat suprà, satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

NEmpe incomposito dixi pede currere versus
Lucilî quis tam Lucilî fautor ineptè est,
Vt non hoc fateatur? at idem, quod [d] sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuẽs, dederim quoq; cætera: nã sic
Et laberi mimos, vt pulchra poemata, mirer,
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen hic quoq; virtus.
Est breuitate opus: vt currat sententia, non se
Impediat verbis lassas onerantibus aures
Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso
Defendente vicem modò rhetoris atq; poetæ,

d Salsè & non sine acrimonia atque mordacitate vrbis vitia notarit.

Interdum vrbani, parcentis viribus atq;
Extenuantis eas consultò. ridiculum atri
Fortius, & melius magnas plerunq; secat res.
Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est.
Hoc [a] *stabant, hoc sunt imitandi: quos neq; pulcher*
Hermogenes vnquam legit, neq; [b] *simius iste,*
Nil præter Caluum & doctus cantare Catulum,
At [c] *magnum fecit, quod verbis & Græca Latinis*
Miscuit ô [d] *seri studiorum, quine putetis*
Difficile & mirum, Rhodis quod Pitholeonti
Contigit, at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: vt Chio nota si commista Falerni est.
Quũ versus facias, teipsum percontor, an & quum
Dura tibi peragenda rei sit causa Perilli,
Scilicet oblitus patriæque patrisq; Latini,
Quum Pidius causas [e] *exudet Poplicola, atque*
Coruinus, patrijs intermiscere petita
Verba foris malis, [f] *Canusini more bilinguis.*
Atque ego quũ Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos: vetuit me tali voce Quirinus.
Post mediam noctem visus, quum somnia vera:
In syluam non ligna feras [g] *insanius, ac si*
Magnas Græcorum malis implere cateruas.
Turgidus Vlpinus [h] *iugulat dum Mẽnona, dumq;*
Diffingit Rheni luteum caput: hæc ego ludo
Quæ nec in æde sonent certantia iudice Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterũ spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Dauoq; Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos.

a Probabãtur. Hac re efficiebant ne exploderentur.
b Ineptus imitator.
c Rem magnã.
d Gr. ὀψιμαθεῖς. Sic & Prisc. legit. qui ait partic. istam esse hic cõfirm. aut enunciantem.
e Sudore agat: quum vterque sudet in causis Lat. sermone componendis.
f Canusinorum more, qui partim Græcè, partim Latinè loquebantur.
g Tam insanis, hoc faciendo, quàm si feras ligna, &c.
h Vide annot.

Vnus viuorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, [a] pede ter percusso forte epos acer,
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
[b] *Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,*
Atq; quibusdam alijs, melius quod scribere possem,
[c] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere ausim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragicis mutat Lucilius Atti?
Non ridet versus Enni grauitate minores,
Quum de se loquitur, non vt maiore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis [d] factos & euntes
Mollius? ac si quis pedibus quid claudere senis
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus. Etrusci
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium: capsis quem fama est esse librisq;
Ambustum proprijs, fuerit Lucilius, inquam,
Comis & vrbanus fuerit [e] limatior idem,
Quàm rudis, & Græcis intacti carminis autor:
Quamq; poëtarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in æuum,
Detereret sibi multa, recideret omne quod vltra
Perfectum traheretur: & in versu faciendo

a Iamb. senarijs qui & trimetri.

b Satyricũ carmen. Alij, illud molle atque f.

c Lucilio.

d Elaboratos Accuratos.

e Limatior quã necesse esset autori ca-m. rudis & Gr. id est, Alij aliter.

Sæpe caput ſcaberet, viuos & roderet vngues.

a Stylo inuerſo inducas & obliteres quæ ſcripſeris.

Sæpe [a] *ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,*
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Nõ ego: nã ſatis eſt equitẽ mihi plaudere: vt audax

b Mima: quæ & meretrix.
c Fœtidus.
d Obtrectet.

Contemptis aliis, exploſa [b] *Arbuſcula dixit.*
Mén' moueat [c] *cimex Pantilius? aut crucier quòd*
Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
Fannius Hermogenis [d] *lædat conuiua Tigelli?*
Plotius, & Varius, Mecenas, Virgiliúſq;,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus, & hæc vtinam Viſcorum laudet vterq;,
Ambitione relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlq;
Vos Bibuli, & Serui: ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos, & amicos
Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunq;,
Arridere velim: doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtra, Demetri, teq; Tigelli
Diſcipularum inter iubeo plorare cathedras.
I puer, atq; meo citus hæc ſubſcribe libello.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II

SATYRA PRIMA.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potius quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar nimis acer & vltra
[a] Legem tendere opus: sine neruis altera, quicquid
Composui, pars esse putat: similesq; meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciã, praescibe, Quiescas. Ne faciã, inquit.
Omnino versus?? Aio. Peream male, si non
Optimum erat: verùm nequeo dormire. Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
Irriguumq; mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris inuicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus, cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neq; enim quiuis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Pathi.
Attamen & iustum poteras, & scribere fortem,
[b] Scipiadam, vt sapiẽs Lucilius. Haud mihi deero,
Quum res ipsa feret nisi dextro tempore, Flacci

[a] Legittimos fines Satyricae reprehensionis.

[b] Vt Luc. iustitiam & fortitud. Scipionis vers. suis celebrauit.

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
a *Cui male si palpere, recalcitrat vndiq; tutus*
Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumq; nepotem:
Quũ sibi quisq; timet, quanq̃ est intactus, & odit?
Quid faciam? saltat Milonius, vt semel b *icto*
Accessit feruor capiti, numerusq; lucernis.
Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem,
Pugnis c *quot capitum viuunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba,
Lucili ritu, nostrûm melioris vtroque
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris: neque si male cesserat, vsquam
Decurrens d *alio, neque si bene. quo fit vt omnis*
Votiua pateat veluti descripta tabella. (ceps.
Vita senis, sequor hunc, e *Lucanus an Appulus, an-*
Nam Venusinus arat finẽ sub vtrunque f *colonus.*
Missus ad hoc pulsis (vetus est vt fama) Sabellis
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis:
Siue quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta, sed hic stylus haud petet vltro
Quenq̃ animantem: & me veluti custodiet ensis
Vagina tectus. quem cur destringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? O pater & rex
Iupiter, vt pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
g *Flebit. & insignis tota cantabitur vrbe.*
Seruius iratus leges minitatur & vrnam:

Canidia

a Cui si assentatione ineptat blandiaris, ita est aduersus eã munitus, vt ad eum penetrare non possit.
b Percusso violentia.
c Vt Ter. Quot homines, tot sententiæ.
d Alio quam ad libros.
e Ego quiesum anceps inter Luc & App.
f Intell. coloniã in Venusiã fuisse missã, ne ea host. in Rom. incurrerent.
g Dabit pœnas.

Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum:
Grande malum Turius, siquis se iudice certet.
Vt quo quisque valet suspectos terreat, vtque
Imperet hoc natura potens: sit collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, nisi [a] *intus*
Monstratum? [b] *Sceua viuacem crede nepoti*
Matrem: nil faciet sceleris pia dextera ([c] *mirum:*
Vt neq; calce lupus quenq̃, neque dente petit bos)
Sed mala tollet anum vitiato melle sicuta.
Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Expectat, seu mors atris circumuolat alis:
Diues, inops, Romæ, seu fors ita iusserit, exul,
Quisquis erit vitæ, scribam, color. [d] *O puer, vt sis*
Vitalis, metuo, & [e] *maiorum nequis amicus*
[f] *Frigore te feriat. Quid quũ est Lucilius ausus:*
Primus in hunc operis cõponere carmina morem?
Detrahere & [g] *pellem, nitidus qua quisq; per ora*
Cederet, introrsum turpis? num Lælius, aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
Famosisq; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit, populumq; [h] *tributim:*
Scilicet vni æquus virtuti, atq; eius amicis,
Quin vbi se à vulgò & scena in secreta remôrant
Virtus Scipiadæ & mitis sapientia Læli:
Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti quicquid sum ego, quã-
Infra Lucili censum ingeniumq;, tamen me (uis
Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsque

a A natura.
b Quia hic matrem veneno necarat.
c Mirum, per iron. q. d. Nihilo magis mirum quam quod neque c. l. q.
d Treb. verba vereor ne nõ sis viuax. ne diu nõ viuas.
e Apud potentiores gratia valens.
f Frigore lethi. vt apud Lucr.
g Inuolucra, velamenta.
h Per sing. tributus. Quidam leg. tributum.

Inuidia: & [a] fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido: nisi quid tu docte Trebati
Dissentis. Equidem nihil hinc diffindere possum.
Sed tamen vt monitus caueas (ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum)
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est.
Iudiciumq́; Esto, siquis mala: sed bona siquis
Iudice condiderit laudatur Cæsare. Siquis
Opprobrijs dignum [b] latrauerit: integer ipse,
Soluentur risu [c] tabulæ: tu missus abibis.

a Dum volet me reprehēdere, tanquam facilè materiam reprehensionis inuenturus, cōperiet integritate mea omnē reprch. repelli. Aliam expos.

b Al. lacerauerit.

c Tabu. in quibus scriptæ sunt leges.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos ac luxu modò non perditos insectatur: & quidem de eo loquens qui gulæ seruit, non certo iudicio sed ex opinione quadam stulte concepta delicias in nonnullis cibis consectari dicit: Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum est luxum, ita commoda quæ tenui & frugali insunt enumerat.

Q[d]Væ virtus & quanta boni, sit viuere paruo:
(Nec meus hic sermo est, sed quem præcepit Ofellus:
Rusticus, [e] abnormis sapiens, crassaq́; Minerua)
Discite non inter lances, mensasq́; nitentes:
Quum stupet insanis acies fulgoribus, & quum
Acclinis falsis animus, meliora recusat:
Verùm hîc impransi mecum disquirite cur hoc?
Dicam, si potero. malè verum examinat omnis
Corruptus iudex, leporem sectatus, equóue
Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat
Militia assuetum [f] græcari: seu pila velox.

d Quàm laudabilis sit frugalitas ô boni veri: per Ironiā, Al. bonis.

e Al. abnormi.

f Quidā moll. iungunt cum Græc.

a Molliter

Molliter austerum studio fallente laborem:
Seu te discus agit, pete cedentem aera disco:
Quum labor [b] extuderit fastidia siccus, inanis
Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris est promus & atrum
Defendens pisces hyemat mare. Cum sale panis
Latratem stomachum bene lenıet. Vnde putas, aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, sed in teipso est. tu [c] pulmentaria quaere
Sudando. pinguem vitys, albumq́; nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina iuuare [d] lagois.
Vix tamen [e] eripiam, posito pauone, velis quin
Hoc potius quàm gallina tergere palatum:
Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
Rara auis, & picta pandat spectacula cauda:
Tanquã ad rem attineat quicquã. nũ vesceris ista,
Quã laudas, pluma? coctõue nũ adest [f] honor idẽ?
Carne tamẽ quamuis distat nihil [g] hac magis illa,
Imparibus formis deceptum te patet, esto.
Vnde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet? pontésne inter iactatus, an amnis
Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem
Mulum: in singula quẽ minuas pulmẽta necesse est.
[h] Ducit te species, video. quò pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit, his breue pondus.
[i] Ieiunus stomachus rarò vulgaria temnit.
Porrectum magnò magnum spectare catino
Vellem, ait harpyis gula digna rapacibus. at vos

a Excusserit satietatem quae fastidium parit.
b Sitibundus & famelicus sperne cib. & ne biberis per Ironiam, q.d.

c Vide an poteris tam delicatus esse vt spernas.
d Vt Saec. spotiando dicebat se obsonare coena.
e De hac sententia dimouebo.
f Honor plumę.
g Quidam haec verba, haec magis illa, iung. sequentibus.

h Moueris eius aspectu.
i Al. ieiunus r[?] st. v. t. vt sit sent. eos qui raro ieiuni sunt, & vix vnquã famẽ experisitur, cibos vulg. fastidire.

Præsentes Austri[a] coquite horum obsonia quãuis
Putet aper rhombusq; recens: mala copia quando
Ægrũ sollicitat stomachum: quum rapula plenus,
Atq; acidas mauult inulas, necdum omnis abacta
[b] Pauperies epulis regum: nam vilibus ouis
Nigrisq; est oleis hodie locus haud ita pridem
Galloni præconis erat acipensere mensa
Infamis. quid? non rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoq; ciconia nido:
Donec vos autor docuit [c] prætorius. ergo
Siquis nunc mergos suaues edixerit assos.
[d] Parebit praui docilis Romana iuuentus
Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
Iudice: nam frustrà vitium vicaueris illud,
Si te alio prauum detorseris Auidienus,
Cui Canis ex vero dictum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas[e] est, & syluestria corna:
Ac, nisi[f] mutatum, parcit defundere vinum: &
Cuius odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, aliosue dierum
Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
Vtrũ imitabitur? hac vrget lupus, hac canis, aiunt.
[g] Mundus erit, qui non offendet [h] sordibus, atque
In neutram partem cultus miser. hic neque seruis,
Albuti senis exemplo, dum [i] munia didit,
Sæuus erit: nec, sicut, simplex Næuius, [k] vnctam
Cõuiuis præbebit aquã: vitiũ hoc quoq; magnum.

Accipe

a Coq. calore vestro humido putrefacite.

b Victus vilis ep. diuinum.

c Sempronius Rufus, in præturæ petitione repulsam passus.

d Vel per interrog.

e Edit.

f Mut. vinum. οἶνον ἐκτετραμμένον vel ἐξεστηκότα.

g Mundus cultus, assumendo ex v. seq.

h Leg. & sordidus.

i Munera distribuit.

k Vnguentis perfusam. Alij aliter.

Accipe nunc, victus tenuis quæ quantáque secum
Afferat: in primis [a] valeas bene, nam [b] variæ res
Vt noceant homini, credas, memor illius escæ
Quæ simplex olim tibi [c] sederit. at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis:
Dulcia se in bilem vertent, stomachoq́ tumultum
Lenta feret pituita. vides vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitijs animum quoque prægrauat vnà,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:
Alter, vbi dicto citius curata sopori
Mēbra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondā,
Siue diem festum rediens aduexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus: vbique
Accedent anni, & tractari mollius ætas:
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus [d] præsumis, mollitiem? seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidū aprum antiqui laudabant: non quia nasus
Illis nullus erat, sed (credo) hac mente, quod [e] hospes
Tardius adueniens, vitiatum commodius quàm
Integrū edax dominus consumeret. hos vtinā inter
Heroas natum tellus me prima tulisset.
[f] *Das aliquid famæ? quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam grandes rhombi patinæq́
Grande ferunt vnà cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustrà mortis cupidum, quum deerit egenti

a Vt Val.
b Varij cibi.
c Placuerit. At comm vet. Quam facilè digesseris.
d Ante tempus sumis.
e Vtilius esset hospiti seruari, & ab eo edi etiam rancidum.
f Aliquámne habes famæ rationem?

Æs, laquei pretium. [a] *Iure (inquis) Thrasius istis*
Iurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Diuitiásque habeo tribus amplas regibus, ergo
Quod [b] *superat, non est melius quo insumere possis?*
Cur eget indignus quisquam, te diuite? quare
[c] *Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe, caræ*
Non aliquid patriæ tanto emetiris aceruo?
[d] *Vni nimirum tibi rectè semper erunt res?*
O magnus posthac inimicis risus. vterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assuerit mentem corpúsque superbum:
An qui, contentus paruo, metuénsque futuri,
In pace, vt sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego paruas Ofel-
Integris opibus noui non latius vsum, *(lum*
Quàm nunc accisis. videas metato in agello
Cum pecore & gnatis fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temerè edi luce profesta
Quicquam præter olus, fumosæ cum pede pernæ.
Ac mihi quum longum post tempus venerat hospes,
Siue operum vacuo gratus conuiua [e] *per imbrem*
Vicinus [f] *benè erat, non piscibus vrbe petitis,*
Sed pullo atque hœdo, tum pensilis vua secundas
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc [g] *ludus erat culpa potare magistra:*
Ac venerata Ceres vt culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractæ seria frontis.
Sæuiat atq; nouos moueat fortuna tumultus, *(vos*
Quãtũ hinc imminuet? quãto aut ego parcius, aut
O pueri

a Iure (inquis) obiurgatur, cuius bona non ferunt tantos sumptus: at ego, &c.
b Sup, super est.
c Ode 6. lib. 3. -donec templa refeceris ædésque lab. deorũ.
d An tibi soli fortuna instabilis non erit?

e Quidam hæc, per imbrem, iung. cum operum vacuo.
f Bene erat Iucundę & gratæ erant epulæ, ac lautæ videbantur.
g Lud. Vide annot.

O pueri[a] nituistis, vt huc nouus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit: nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inscitia iuris,
Postremò expellet certè viuacior hæres.
Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius: sed cedet in vsum
Nunc mihi, nunc alij. quocirca viuite fortes,
Fortiáque aduersis opponite pectora rebus.

a Vt, Me pinguem & nitidū benè curata cute vises Epist. 4. lib. 1.

SATYRA III.

Sub persona Damasippi Stoicum paradoxum tractat, à Cicerone quoque tractatum: quo stultos omnes insanire dicebant. Ipse autem his verbis hanc eorum sententiam proponit,

Quem mala stultitia & quæcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus & grex Autumat.

Initio Damasippum inducit ipsum accusantem; quòd præ desidia nihil scriberet: deinde quomodo ad Stoicam sectam se contulisset, narrantem. De qua etiam nonnulla per Ironiam sub eius persona dicit, vt, *Sapientem pascere barbam*: &, *Stertinius sapientum octauus.* Tandem verò ita claudit Satyram vt sub ipsius Damasippi nomine cæteros omnes apertè irridere videatur, quum varijs insaniæ generibus ab eo commemoratis, aliquot suæ quoque audiens, respondet, *O maior tandem parcas insane minori.*

S[b]Ic raro scribis, vt toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorū quæq; retexens,
Iratus tibi quod[c] vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas. quid fiet?[d] ab ipsis
Saturnalibus huc fugisti sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe, nil est.

b Al. Si raro. De qua lect.
c Dum largo vino & somno vteris.
d A Saturn. post Saturnalia. Vel Fugisti à Satur. huc. i. venisti fugiens & vitans Sat.

Culpantur frustrà calami, immeritúsque laborat
Iratis natus paries dys atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilocum, comites educere ventos?
[a] *Inuidiam placare paras virtute relicta?*
Contemnêre miser: vitanda est improba Siren
Desidia: aut quicquid vita meliore parasti,
Ponendum æquo animo: dy te, Damasippe, deæq;
Verum ob consilium donent [b] *tonsore. sed vnde*
Tā benè me nosti? [c] *Postquam omnis res mea Ianū*
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus proprys. olim nam quærere amabam
Quo vafer ille pedes lauisset Sisyphus ære,
Quid sculptum infabrè, quid fusum durius esset.
Callidus huic signo ponebam millia centum:
Hortos egregiásque domos mercarier vnus
Cum lucro noram, vnde frequentia [d] *Mercuriale*
Imposuere mihi cognomen compita. Noui:
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
[e] *Emouit veterem nouus, vt solet, in cor*
Traiecto lateris miseri capitísque dolore:
Vt lethargicus hic, quū fit pugil, & medicū [f] *vrget*
Dum nequid simile huic, esto vt libet. ô bone, ne te
Frustrere: insanis & tu, stultique propè omnes:
Siquid Stertinius veri crepat: vnde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus iussit [g] *sapientem pascere barbam,*

a Mauísne otiari & nihil scribere, atque ita virtutem relinquere, quàm inuidiæ obnoxius esse?
b Iocatur in promissam barbam philosoph. quam sapientē paulò pòst vocat.
c Ex quo fortunis sum euersus in foro merc. & fœneratorum.
d Sic vet. in vulg. edit. Mercur.
e Expuls. est ill. vetus mor. ab alio mirè nouo qui ei successit.
f Vel, Vrget ad seq. pertinet, vt Dum nequid, &c. sint verba vrgentis.
g Philosophicam.

Atque à Fabricio non triſtem ponte reuerti.
Nam malè re geſta quum vellem mittere operto
Me capite in flumen: dexter ſtetit, & Caue faxis
Te quicquã indignũ pudor (inquit) te malus vrget
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primũ nam inquirã, quid ſit furere. hoc ſi erit in te
Solo,[a] nil verbi. pereas quin fortiter, addam.

a Nil cauſa dicam quin per.

Quem mala ſtultitia, & quæcunque inſcitia veri
Cæcum agit, inſanum Chryſippi porticus & grex
Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe quare
Deſipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. velut ſyluis, vbi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit:
Ille ſiniſtrorſum, hic detrorſum abit: vnus vtrique
Error, ſed varijs illudit partibus: hoc te
Crede modo inſanum: nihilo vt ſapientior ille,
Qui te deridet, [b] caudam trahat, eſt genus vnum

b Riſum moueat. Riſu excipiatur. vel riſu dignus ſit Alij. Dei ecto ſit animo. Quidam Magnificè ſe oſtentet.

Stultitiæ nihilum metuenda timentis: vt ignes,
Vt rupes, fluuióſque in campo obſtare queratur,
Alterũ & huic varium, & nihilo ſapientius, ignes
Per medios fluuióſque ruentis. clamet amica,
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis, pater, vxor:
Hic foſſa eſt ingens, hic rupes maxima: [c] ſerua

c Obſerua. Quidam, Serua te vt Gall. Gardez vous: φυλάττου.

Non magis audierit, quàm Fuſius ebrius olim,
Quum Iliona edormit, Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.

Integer est mentis Damasippi creditor? esto
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors,
[a] Reiecta præda, quam præsens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio non est satis: adde Cicutæ
Nodosi [b] tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
Quũ rapies in iura, [c] malis ridentẽ alienis, (arbor,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: &, quum volet,
Si malè rem gerere, insani est: [d] contrà, bene sani:
Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,
[e] Dictantis quod tu nunquam [f] rescribere possis.
Audire atque [g] togam iubeo componere, quisquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, tristiue superstitione,
Aut alio mentis morbo calet, huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est ellebori multo pars maxima auaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Hæredes Staberi summam incidêre sepulchro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atq; epulũ, arbitrio Arri:
Frumenti quantum metit Africa. Siue ego prauè
Seu rectè, hoc volui: [h] ne sis patruus mihi. Credo
[i] Hoc Staberi prudentẽ animũ vidisse. Quid ergo
Sensit quum summam patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cauit nihil acrius: vt si
Forte minus locuples vno quadrante periret,

a Si non acceperis hanc prædam quæ offertur.

b Al. tabulas, centum nulle adde, vt sit pro Centum aut etiam mille.

c De risu simulato vt Hom. γναθμοῖσι γελώων. ἀλλοτρίοισι.

d Potius, contra benè, sani.

e Dict. credentis.

f Rescr. reddere

g Toga composita venire ad me, aud. vt mox. Q. d. Accingere vos.

h Ne me repr. vel castig. Per Quum sap. patruos.

i Hoc, quod dicam. sed interpellatur.

Ipse

Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, diuina humanaq; pulchris
Diuitijs parent: quas qui construxerit ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,
Et quicquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Sperauit magnæ laudi fore, quid[a] simile isti
Græcus Aristippus? qui seruos proijcere aurum
In media iussit Libya quia tardius irent
Propter onus segnes, vter est insanior horum?
Nil agit exemplum,[b] litem quod lite resoluit.
Siquis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si scalpra & formas, non sutor: nautica vela,
Auersus mercaturis: delirus & amens
Vndique dicatur meritò. quid discrepat istis
Qui nummos aurúmque recondit, nescius vti
Compositis, metuensq; velut contingere sacrum?
Siquis ad ingentem frumenti semper aceruum
Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque illinc
Audeat[c] esuriens dominus contingere granum:
Ac potius folijs parcus vescatur amaris:
Si positis intus Chij veterísque Falerni
Mille cadis (nihil est: tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, si & stramentis incubet, vnde
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eo quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus vt ebibat hæres,

a Sim. sub. fecit.

b Quod rē controuersam ad decidendam controuersiam affert.

c Licet & dominus sit, & esuriat.

Dijs inimice senex custodis? ne tibi desit?
Quantulum enim summæ curtabit quisque dierũ,
Vngere si caules oleo meliore, capútque
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,
a Si quolibet victu & cultu es contentus.
Si [a] quiduis satis est, periuras, surripis, aufers
Vndique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósue tuos, quos ære pararis:
Insanum te omnes pueri clamént que puellæ.
Quum laqueo vxorẽ interimis, matremq́; veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque hoc facis Argis.
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente?
Ac non ante malis dementem actum furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
b Male sanæ, cui non tutum sit se cõmittere.
Quin ex quo est habitus [b] male tutæ mẽtis Orestes,
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis.
Non Pyladen ferro violare ausúsue sororem
c Ex Euripidis Oreste.
Electram: tantùm [c] maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam, hunc, aliud, iussit quod splẽdida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappámque profestis:
Quondam lethargo grandi est oppressus: vt hæres
Iam circum loculos & claues lætus ouánsque
Curreret. hunc medicus multum celer atq; fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
d Excitat, vt modo dixit.
Ad numerandũ. hominem sic [d] erigit. addit & illud

Ni

Ni tua custodis, auidus iam hæc auferet hæres.
Men, viuo? Vt viuas igitur, vigila: hoc age. Quid (vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
[a] Quid cessas? agedũ sume hoc ptisanarium oryzæ. a Al. Tu cessas?
Quanti emptæ? paruo: quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, morbo, an furtis pereamq́ rapinis?
Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
[b] Continuò sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam. b Consequens est vt sit sanus?
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic æger. Rectè est igitur? surgetq́? Negabit:
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est periurus, neque sordidus. Immolet æquis
Hic porcũ laribus. Verum ambitiosus & audax.
Nauiget Anticyram. quid enim differt, [c] barathróne c Profundas, Perdas.
Dones quicquid habes, an nunquam vtare paratis?
Seruius Oppidius Canusi duo prædia diues,
Antiquo censu, natis diuisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos Aule nucesq́
Ferre sinu laxo, donare & ludere vidi:
Te Tiberi numerare, cauis abscondere tristem.
Extimui ne vos ageret vesania discors:
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam:
Quare per diuos oratus vterque Penates,

Tu caue ne minuas, tu, ne maius facias id
Quod satis esse putat pater, & natura[a] coercet.
Præterea ne vos titillet [b] gloria, iure-
-iurando obstringam ambo: vter ædilis fueritue
Vestrûm prætor, is intestabilis & sacer esto.
[c] *In cicere atque faba bona tu perdásque lupinis,*
[d] *Latus vt in circo spatiere, aut æneus vt stes,*
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet vt plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
[e] *Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?*
[f] *Ne quis humasse velit Aiacem Atrida vetas cur?*
[g] *Rex sum: Nil vltra [h] quæro plebeius. Et æquam*
Rem imperito? ac si cui videor non iustus, inulto
Dicere, quæ sentit, permitto. Maxime regum
Dij tibi dent capta classem redducere Troia.
Ergo [i] consulere, & mox respondere licebit?
Consule. Cur Aiax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamúsque inhumato
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro?
[k] *Mille ouium insanus morti dedit, inclytũ Vlyssem*
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide natã
Ante aras, spargísque mola caput improbe salsa,
[l] *Rectum animi seruas? Quorsum?[m] Insanus quid enim Aiax*
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore, & gnato, mala multa precatus Atridis.
Nõ ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
Verùm

a Ad quæ suos limites extẽdit.
b Gloriæ dulcedine & illecebris capti, petatis magistratus.
c Itáne in spargendis pop. his legum tua bona perdas, vt ædilitatis honorem consequare?
d Pro Latè spatiere, turba sũmota. Quidam intell. In lato circo.
e Alludit ad fab. quæ & de asino. Cumano narratur.
f Ex Sophocl. Aiace magist. exemplum insaniæ in principe quoque.
g Rex sum. vt, Sic volo, sic iubeo: sit pro ratione vol.
h Quidam leg. quare: quod etiam ex quodã vet. affertur.
i Cons. Interrogare.
k Archaismus, pro Mille oues.
l Q. d. rectitudinem animi.
m Ins. Qui à te vocatur ins.

Verùm ego, vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem, prudens placaui sanguine diuos.
[a] *Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.*
Qui species [b] *alias veris, scelerisq́; tumultu*
Permistas capiet, commotus habebitur: atque,
Stultitiáne erret, nihilum distabit, an ira.
[c] *Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos?*
Quum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? & purum est vitio tibi quum tumidum
est cor?
Siquis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurũ:
[d] *Pusam aut pusillam appellet, fortique marito*
Destinet vxorem: interdicto huic omne Adimatius
Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? siquis gnatam pro muta deuouet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hic summa est insania qui sceleratus,
[e] *Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama,*
Hunc [f] *circumtonuit gaudens Bellona cruentis.*
Nunc age luxuriam & Nomentanũ arripe mecũ.
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum [g] *Velabro omne macellũ,*
Mane domũ veniant. Quid tũ? Verêre frequentes:
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid &
horum

a Quidam leg. cum intert.
b Alias à veris, & ab illis differt. Spec. falsas.
c Si, Aiax dicẽdus est desipere. quid tũ quũ prud. &c.
d Al. Pupam. Item, Rutam. Et Pupillam pro pusillam.
e Idem etiam furiosus.
f Attonitũ reddidit & stupidũ. Qui stupet ad auram popularem.
g Cum vnguẽtarijs in Vel. habitantibus.

Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras.

a AEquus ad seq. refertur. q. d. Quid resp. quo se æquum esse velle ostéderet.
b Decies centena sestertiûm nummûm millia, vt quidam exp.
c Dilutam aceto deglutiuit.
d Margaritam.
e Prauarum rerum.
f Per synæresin.
g Notati.
h Xenocratis philosophi.

Accipe, quid contra iuuenis responderit [a] æquus.
Inniue Lucana dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego: tu pisces hyberno ex æquore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:
Sume tibi [b] decies: tibi tantundem: tibi triplex,
Vnde vxor media currat de nocte vocata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
(Scilicet vt decies solidum exorberet) aceto
[c] Diluit insignem [d] baccam: quî sanior ac si
Illud idem in rapidum flumen iaceretue cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
Nequitia & nugis, [e] prauorum & amore gemellũ,
[f] Luscinias soliti impenso prandere coëmptas.
Quorsum abeant sani creta an carbone [g] notandi?
Ædificare casas, plostello adiungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum: amentia verset.
Si puerilius his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre: vtrúmne in puluere trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quæro, faciásne quod olim
Mutatus Polemo: ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce [h] magistri,
Porrigis irato puero, quum poma, recusat.
Sume Catelle: negat. si non des, optat. amator
Exclusus

Exclusus qui distat? [a] agit vbi secum, eat, an non,
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
Inuisis foribus. Nec [b] nunc quum me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit, reuocat, redeam? non, si obsecret. ecce
Seruus, non paulo sapientior, O here, quæ res
Nec modum habet, neque consiliũ ratione modóq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala; bellũ,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia, & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere [c] certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens semina pomis,
Gaudes si cameram percusti forte, penes te es?
Quid? quum [d] balba feris annoso verba palato,
[e] Ædificante casas qui sanior? adde cruorem
Stultitiæ, atq; ignẽ gladio scrutare. modo (inquam)
Hellade percussa Marius quum præcipitat se,
Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Absolues hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita [f] siccus
Lautis mane senex manibus currebat: & vnum,
([g] Quiddã magnũ addens) vnũ me surpite morti:
Dijs etenim facile est: orabat sanus vtrisque
Auribus atque oculis mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus quũ venderet. hoc quoq; [h] vulgus
Chrysippus ponit fœcunda in gente Meneni.
Iupiter, ingentes qui das adimisque dolores,

a Agit secum, Intra se deliberat. A. In vulg. ait.
b Ex Ter. Eunucho.

c Vel potius, Reddere certa sibi.

d Apud Ter. Nihilo plus agas quàm si des operam vt cum ratione insanias.
e Hypall. pro Palatum feris balbis verbis. Illud autem erat blandiri amicæ volentis.
f Sobrius, Minime potus.
g Al. Quid tam magnum?

h Hanc turbã superstitiosorum.

(Mater ait pueri menses iam quinque cubantis)
Frigida si puerum quartana reliquerit: illo
Mane die quo tu indicis ieiunia, nudus
In Tyberi stabit. casus medicúsue leuarit
Ægrum ex[a] præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa febrímque reducet.
Quóne malo mentem concussa? [b] timore deorum.
Hæc mihi Stertinius[c] sapientum octauus amico
Arma dedit, post hanc ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
[d] Respicere ignoto discet pendentia tergo
Stoice, [e] post damnum sic vendas omnia pluris:
Qua me stultitia (quoniam non est genus vnum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum demens quum portat Agaue
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantum hoc edissere, quo me
Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primum
[f] Ædificas: hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis, & idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
Spiritum & incessum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, [g] te quoq; verũ est
Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?
[h] Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognato eliserit. illa rogare,
Quantáne? [i] nũ tandẽ (se inflans) sic magna fuisses.

Maior

a Ex periculo, Ex periculoso morbo. Sic dicitur, Stans in præcipiti.
b Tim. superstitioso.
c Dignus qui septem sapient. Græciæ addatur.
d Catullus, Sed non videmus manticæ quod in tergo est.
e Alij, post damnum iug. cum Stoice. & legunt si pro sic.
f Proceros, Sub statura autem breuitate notat opum tenuitatem Superbiam.
g Te quoque par est facere? vel æquum est.
h AEsopi fabula.
i Al num tantum sufflans se, m. f.

Maior dimidio. Nunc tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, si te ruperis (inquit)
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc (hoc est, oleum adde camino)
Quæ siquis sanus fecit, sanus facis & tu.
[a] *Non dico horrendam rabiem (Iam desine) Cultū*
Maiorem censū (teneas [b] *Damasippe tuis te)*
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas insane minori.

a Non dico horr. rab. cultū m. censu: mille puell. &c.
b Damasippe verba, quæ hic ab Horatio interrumpuntur. Fur. autem pro furiosis amoribus. Qua voce poëtica aptè hic vtitur, de eo cui insaniam in alijs etiam rebus tribuit.

SATYRA IIII.

Catium Epicureum inducit quædam artis culinariæ præcepta tradentem. Sub hujus Catij persona sectam illam irridet, vt quæ in huiusmodi rerum cognitione, tanquam maximi facienda, valde sibi placeret, & lautæ mensæ honorem affectaret. Interim tamen pleraque à vera culinariæ artis scientia aliena hic ei tribuere existimatur, vt illos eam quoque falsò sibi arrogare ostendat.

VNde, & quò Catius? Non est mihi [c] *tempus* [d] *auenti*
Ponere signa nouis præceptis: qualia vincant
Pythagoram, [e] *Anytique reum, doctumq́ Platona.*
Peccatum fateor, quum te sic tempore læuo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si [f] *interciderit tibi nūc aliquid repetes mox*
[g] *Siue est naturæ hoc, siue artis, mirus vtroque.*
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem:
Vtpote res [h] *tenues, tenui sermone peractas.*
Ede hominis nomen simul, an Romanus, an hospes
Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.

c Otium nō est respondendi, Non vacat tibi respondere.
d Auenti, cupienti.
e An r. Socratem?
f Elapsum sit è memoria.
g Siue hæc res à natura contingit, siue ars eam donat, vt reperantur quæ memoria exciderint.
h Quidam aliter, Tē. subtiles.

Longa quibus facies ouis erit, illa memento,
Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis
Ponere nanque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, qui siccis creuit in agris,
Dulcior. irriguo nihil est [a] *elutius horto.*
Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris viuam misto mersare Falerno.
Hoc teneram faciet pratensibus optima fungis
Natura est. alijs male creditur: ille salubres
Æstates peraget, qui nigris [b] *prandia moris*
Finiet, antè grauem quæ legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno,
Mendosè: quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. leni præcordia mulso
Prolueris melius. si dura morabitur aluus,
Mitulus & viles pellent obstantia conchæ:
Et lapathi breuis herba, sed albo non sine [c] *Coo.*
Lubrica nascentes implent conchylia Lunæ.
Sed non omne mare est [d] *generosæ fertile testæ.*
Murice Boiano melior Lucrina Peloris:
Ostrea Circæis, Misono oriuntur Echini:
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quiuis temerè arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces auerrere [e] *mensa,*
Ignarum quibus est ius aptius, & quibus assis
Languidus [f] *in cubitum iam se conuiua reponet:*
Vmber & iligna nutritus glande rotundas,

Curuet

a Insipidius, quasi irrigatione eluatur & ipse herbarum sapor, cum naturali bonitate soli.

b Qui prandia sua finiet moris à quibus etiam illa inchoauerit, Id est, Nihil præter illa comedet: Alij intell. de vltimo ferculo, quod prādia finiat: vt Catio stultè hoc præcipiente.

c Coo vino.

d Generos. cōchyliorum.

e Vbi exponuntur venales.

f Lances eius qui abhorret à carne apri, qui inertia pinguis factus sit.

Curuet aper lances carnem vitantis inertem.
Nã Laurens malus est, vluis & arundine pinguis.
Vinea submittit [a] capreas non semper edules.
Fœcundi leporis [b] sapiens sectabitur armos.
Piscibus atq; auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæsita palatum.
[c] Sunt quorũ ingeniũ noua tantũ crustula promit.
Nequaquam satis in re vna consumere curam:
Vt siquis solum hoc, maláne sint vina, laboret,
Quali perfundat pisces securus oliuo.
Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna, siquid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor neruis inimicus: at illa
Integrum perdunt [d] lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
Vina columbino limum benè colligit [e] ouo:
Quatenus ima petit [f] voluens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis & Afra
Potorem cochlea nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. perna magis ac magis hillis
Flagitat inmorsus refici: quin omnia malit
Quæcunque immundis feruent allata popinis.
Est operæpretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. simplex è dulci constat oliuo:
Quod pingui miscere mero muriámque decebit,
Non alia quàm qua Byzantia [g] putruit orca.
Hoc vbi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioq; croco sparsum stetit: insuper addes
Pressa Venafranæ quod bacca remisit oliuæ.

a Capr. è syluis ad eã progressas.
b Sap. Peritus rerum ad gulæ delicias pertinentium.
c Sunt qui nouis dũtaxat placentis excogitandis sunt dediti siue pématis.
d Lineo colo. Leg. & limo.
e Vitello c. in eodem cõiecto fæcem collectã ab eo quod est liquidum & sincerum secernit.
f Vol. Secum deuoluens in fundum ea quæ sunt aliena à natura vini.
g Al. putuit.

Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:
Nam facie præstant. Venuncula conuenit [a] *ollis.*
Rectius Albanam fumo duraueris vuam.
[b] *Hanc ego cum malis, ego fæcem primus & alec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[c] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium, dare millia terna macello,
Augustoq; vagos pisces vrgere catino.
Magna mouent stomacho fastidia, seu puer vnctis
Tractauit calicem manibus, dum [d] *furta ligurit:*
Siue grauis veteri [e] *crateræ limus adhæsit.*
Vilibus in scopis, in mappis, in [f] *scobe* [g] *quantus*
Consistit sumptus? neglectis flagitium ingens.
[h] *Ten' lapides* [i] *varios lutulenta radere palma,*
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?
Oblitum, quanto curam sumptumq; minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius illis,
Quæ nisi diuitibus nequeunt contingere mensis.
Docte Cati per amicitiam diuosq; rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunq; memento.
Nā quamuis referas memori mihi pectore cuncta
Non tamen interpres tantundem iuueris. adde
Vultū habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus,
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, fontes vt adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

a In ollis cōdita vua melius conseruatur.
b Ego pr. inuenior hanc v. cū m.& fe. & a. & p. al. cū s.n. incr. circ. p catillis.
c Inc. autē purgatum per incerniculum.
d Ciborū quos surripuit.
e Quidam creterræ, ex vet. & Nonio.
f Sc. qua vas. defricentur.
g Q. quātulus.
h Tenet decet.
i Pauimenta versicol. scopis palmeis mūdare. & pur. lectorū instrag. cōtegere sub stragulis immundis.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis (quem inducit sciscitantem ex Tiresia apud inferos, quibus artibus res amissas reparare

rare

rare queat) describit varias artes quibus vtebantur, qui hæreditates captabant.

HOC quoq; Tiresia, præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? Iamne doloso
Non satis est Ithacam reuehi, patriosq; Penates
Aspicere? O nulli quicquam mentite, vides vt
Nudus inopsque domum redeam, te vate neq; illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus: atqui
Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem missis ambagibus horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere. turdus
Siue aliud [a] *primum dabitur tibi, deuolet illuc*
Res vbi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare diues.
Qui quamuis periurus erit, [b] *sine gente, cruentus*
Sanguine fraterno, [c] *fugitiuus: ne tamen illi*
Tu comes [d] *exterior, si postulet, ire recuses.*
[e] *Vtne tegam spurco Damæ latus? haud ita Troiæ*
Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare iubebo.
Et quondam maiora tuli. tu [f] *protinus, vnde*
Diuitias ærisque ruam, dic augur, aceruos.
Dixi equidem, & dico. captes astutus vbique
Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter,
Insidiatorem præroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorue foro si res certabitur olim,

a Quod ille qui donat, proprijs delicijs reseruarat.

b Nimirũ libertus aut libertinus: qui gentiles dici non poterant.

c F. Seruus.

d Ab ext. parte i. à sinistro latere, vt interior.

e Vtne teg. sic in vet. non visne q.d. Itane iubes vt tegam.

f Deinceps.

Viuet vter locuples ſine gnatis,[a] improbus, vltro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius eſto
Defenſor: fama ciuem cauſáq; priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundáue coniux.
[b] *Quinte puta, aut Publi (gaudẽt ꝑnomine molles*
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Ius anceps noui, cauſas defendere poſſum.
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Cõtemptũ caſſa nuce [c] pauperet. hæc mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu ſis iocus, ire domum atq;
Pelliculam curare iube: [d] ſis cognitor ipſe.
Preſta, atq; obdura, ſeu rubra canicula findet
Infantes ſtatuas, ſeu pingui tentus omaſo
Furius [e] hybernas canamiue conſpuet Alpes.
Nónne vides (aliquis cubito ſtantem propè tangẽs
Inquiet) vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?
[f] *Plures annabunt thynni, & cetaria creſcent.*
Sicui præterea [g] validus malè filius in re
Præclara ſublatus aletur: ne manifeſtum
Cœlibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
Arrepe [h] officioſus: vt & ſcribare ſecundus
Hæres, &, ſiquis caſus puerum egerit Orco,
[i] *In vacuum venias, perrarò hæc alea fallit.*
Qui teſtamentum tradet tibi cunq; legendum,
Abnuere, & tabulas à te remouere memento:
Sic tamen vt [k] limis rapias quid prima ſecundo
Cera velit verſu, ſolus, multiſne cohæres,
Veloci percurre oculo, plerunq; [l] recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum deludet hiantem,

a Eſto def. improbus (i. indefeſſæ pertinacitatis) illius qui v. loc. ſ. gnatis, etiã ſi vltro meliorẽ vocet in ius.
b Formulam captatoriã ſeu aucupatoriam præſcribit.
c Pauperiorem reddat vel. c. n.
d Fias cogn. vulg. edit. Sis cogn. Dic te velle curã omnẽ ſuſcipere, & eſſe cognitorẽ.
e Hyb. In deſcrib. hyeme vtitur Furij Bibaculi verbis. Eius ineſt hic verſus, Iub. hyb. c. n. conſpuit Alp.
f Alleg. Plures ſenes accedẽt, ſua negotia tibi commiſſuri.
g Val. m. Infirma valetudine.
h Officijs eum demerendo.
i In filij locum qui vacuus ſit.
k Limis & obl. oculis raptim inſpicias quid iubeat prima tab. in qua ſcrib. primi hæredes.
l Quidã expoſ.

Capta-

Captatorq́; dabit risus Nasica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
O Laertiade,[a] *quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede-
[b]*Tempore quo iuuenis Parthis horrēdus, ab alto*
Demissum genus Ænea, tellure mariq́;
Magnus erit:[c] *forti nubet procera Corano*
Filia Nasicæ, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atq́;
Vt legat orabit. multum Nasica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget: inuenietq́;
Nil sibi legatum præter plorare, suisq́;
[d]*Illud ad hæc iubeo: mulier si forte dolosa*
Libertusq́; senem delirum[e] *temperet, illis*
Accedas socius: laudes lauderis vt absens.
Adiuuat hoc quoq́; sed vincit longè prius ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?
Laudato. scortator erit? caue te roget: vltro
Penelopen facilis potiori trade: putásne
Perducit poterit, tam frugi, tamq́; pudica?
Quam nequiore proci[f] *recto depellere cursu?*
[g]*Venit enim magnum donandi parca iuuentus,*
Nec tantum veneris, quantum studiosa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi est, quæ si semel[h] *vno*
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Vt canis, à corio nunquam absterrebitur vncto.
Me sene, quod dicā, factum est. anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata. cadauer

a Quicquid dicā futurū, eueniet: quicquid non fut. nó eueniet.
b Quū Parthi Augusto imperāti reddēt signa militaria.
c Forte quidā exp. diuiti. vt fortē familiam expos.
d Non. apud Plautū. Alludit ad Gr. οἰμώζειν λέγω, vel κλαίειν. Aliud preceptum ad captādi artem petinēs de familiaritate cū domesticis ineunda.
e Temp. regat, ita vt suis cōsilijs obsequentē habeat.
f De recto cōseruandæ pudicitiæ proposito dimouere.
g Tiref. resp. in causa fuisse quod venerint ad ea iuuenes nimium parci, Quidam, Venit pro venalis est sub Pen. at iuuētus parca est donand.
h Alicuius senis vnctā liberalitatē experta sit.

Vnctum oleo largo nudis humeris tulit hæres?
Scilicet elabi si posset mortua. credo,
Quod nimium institerat viuenti, cautus adito:
Neu desis opera, néue immoderatus abundes.
Difficilem & morosum offendet [a] *garrulus: vltro*
Non etiam sileas. Dauus, sic comicus: atq;
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
[b] *Obsequio grassare: mone* [c] *si increbruit aura,*
Cautus vti velles charum caput: extrahe turba,
Oppositis humeris: aurem substringe loquaci,
Importunus amat laudari? donec ohe, iam
In cælum manibus sublatis, dixerit, vrge, &
Crescentem tumidis infla sermonibus vtrem.
Quum te seruitio longo curaq; leuarit:
Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,
Audieris, hæres: [d] *ergo nunc Dama sodalis*
Nusquã est? vnde mihi tam fortem, tamq́; fidelem?
Sparge subinde: & si paulũ potes, illacrymare, [e] *est*
Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
Commissum arbitrio, sine sordibus extrue. funus
Egregiè factum laudet vicinia. siquis
Forte cohæredum senior [f] *male tussiet, huic tu*
Dic, ex parte tua, seu fundi siue domus sit
Emptor, [g] *gaudentem nummo te addicere. sed me*
Imperiosa trahit Proserpina: viue valeq;.

a Al. garrulus vltro. Legitur & vltra.

b Quod nimia officiorũ sedulitate odiosus illi fuisset, Cautè igitur in adeundo te geras, vt neutram in partem pecces.

c Obsequio illũ velut ex insidijs aggredere, Obsequiũ tuum omnibus occasionibus immineat.

Dices de Dama qui te hæredem reliquerit, tanquã eius mortẽ ægerrimè ferẽs.

e Licet tibi ita cõparare vultũ vt celet gaudia, quãuis alioqui ea prodere soleat.

f Periculosa tussi.

g Quidã, gaudentẽ nummo.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere, ac plura non optare dicit. Deinde otij sui, quo ruri fruitur, commo-

da

da cum incommodis negotiorum & molestiarum quæ vitam vrbanam comitantur comparat.

HOc erat in votis: modus agri nō ita magnus,
Hortus vbi, & tecto vicinus iugis aquæ fons,
Et paulum syluæ super his foret. auctius atq;
Dij melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
Maia nate: nisi vt propria hæc mihi munera faxis:
Si neq; maiorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus vitio culpáue minorem.
Si veneror stultus nihil horum ô si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc [a] denormat agellum:
O si vrnam argenti fors [b] quà mihi mōstret (vt illi,
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, diues amico
Hercule) si quod adest, [c] gratum iuuat: hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
Ingenium: vtq; soles, custos mihi maximus adsis.
Ergo vbi me in montes & in arcē ex vrbe remoui,
Quid prius illustrem Satyris [d] musaq; pedestri?
Nec mala me ambitio perdit, nec [e] plumbeus auster.
Autumnusq; grauis, Libitinæ quæstus acerbæ.
Matutine pater, seu Iane libentius audis,
Vnde homines [f] operum primos vitæq; labores
Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium. Romæ sponsorem me rapis: eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, vrge.
Siue Aquilo radit terras, seu bruma niualem

a Denormē & inæqualē reddat.

b Quà, pro Aliqua via seu ratione. Vel, Aliqua parte, vt A. Al. fors quæ, fortasse melius.

c Gratum & iuuat.

d Versibus orationi solutæ similibus.

e Quo corpora ingrauescūt.

f Pr. lab. operū vitæ i. vitæ operosę & negotiosæ.

Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Postmodo, quod mi obsit, clarè certumq; loquuto,
Luctandum in turba: facienda iniuria tardes.
Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget
Iratis precibus. tu pulses omne quod obstat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras.
Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput & circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabas sibi adesses ad puteal cras.
De re communi scribæ magna atq; noua te
Orabant hodie meminisses Quinte reuerti.
Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit: & instat,
Septimus octauo proprior iam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cepit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & concredere [a] nugas
Hoc genus: hora quota est? Thrax est Gallina Syro pars?
Matutina parum cautos iam frigora mordent.
Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subiectior in diem & horã
Inuidiæ.[b] noster ludos spectauerat vnà.
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus à rostris manat per compita rumor.
Quicunq; obuius est, me consulit: ô bene (nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet)
Num quid de Dacis audisti? Nil equidem. Vt tu
Semper

a Nugas eiusmodi quales sunt interrogãtium, Hora q. est, item Thrax. &c.

b Quidam μίμον esse volunt, alij verba Horarij.

Semper eris derisor ad omnes. Dij exagitent me,
Si quicquã. Quid? [a] *militibus promissa Triquetra*
Prædia Cæsar an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil, mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altiq; silenti.
Perditur hæc inter misero lux, non sine votis:
O rus, quando ego te aspiciam? quandoq; licebit,
Nũc veterũ libris, nunc somno & inertibus horis
Ducere sollicitæ iucunda obliuia vitæ?
O quando faba Pythagoræ [b] *cognata simulq;*
Vncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
[c] *O noctes cœnæq; deûm: quibus ipse, meiq;,*
Ante larem proprium vescor: vernasq; procaces
Pasco [d] *libatis dapibus* [e] *prout cuiq; libido est,*
Sic catinæ quales calices conuiua solutus
Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
Pocula: seu modicis vuescit lætius. ergo
Sermo oritur non de villis domibúsue alienis
Nec malè nécne Lepos saltet: sed q; magis ad nos
Pertinet, & nescire malum est, agitamus. vtrúmne
Diuitijs homines an sint virtute beati:
Quídue ad amicitias? [f] *& vsus rectũne trahat nos*
Et quæ sit natura boni, summumq; quid eius.
Ceruius, hæc inter, vicinus garrit aniles
[g] *Ex re fabellas. nam siquis laudat Arelli*
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cauo, veterem vetus hospes amicum:
Asper, & attentus quæsitis, [h] *vt tamen arctum*

a Mil. prom. prædia C. ex Sicilia an ex Italia?

b Quasi ab ea abstineret, quòd metueret ne eo quoq; anima parentis, aut propinqui seu cognati inesset.

c Quidam exp. Nocturnæ cœnæ, & deûm intel. quales sunt deûm, quæ carent omni sollicitudine.

d A me degustatis. vel, E quibus particulam dijs Penatibus libaui.

e Pr. cuique. Quisque ebibit cal. quales vult etiãsi sint alijs inæquales.

f Vtilitas, an honestas.

g Quæ ad rem faciunt.

h Sic tamen vt hospites animo soluto & alacri acciperet.

Solueret hospitijs animum: quid multa? neq; illi
Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ:
Aridum & ore ferens acinum, semesáq; lardi
Frusta dedit. cupiens varia fastidia cœna
Vincere tangentis [a] *malè singula dente superbo:*
Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
[b] *Esset ador, loliúmq;, dapis meliora relinquens.*
Tandē vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
Prærupti nemoris patientem viuere dorso?
[c] *Vis tu homines vrbemq; feris præponere syluis?*
Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
Mortales animas viuunt sortita, neq; vlla est
Aut magno aut paruo lethi fuga. [d] *quo bone circa*
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor quàm sis æui breuis. Hæc vbi dicta
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis auentes
Mœnia nocturni subrepere. iamq; tenebat
Nox medium cæli spatium, quum ponit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaq; de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul extructis inerant hesterna canistris.
Ergo vbi purpurea porrectum in veste locauit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatq; dapes: necnon [e] *vernaliter ipsis*
Fungitur officijs, prælambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, [f] *bonisq;*

a Non hilariter, sed cum fastidio. vel, Non auidè, sed remissè & lāguidè.
b Ederet.
c Al. Vin' tu? Quod quidam exp. verúmne est te velle præp. &c.
d Tmesis, pro Quo circa bone.
e Vernarum sedulitate vtens. Al. Verniliter.
f Inter lautas epulas præbet se lætum conuiuam, omnia fecit quæ letitiæ conuiuali conueniunt. Quidā verò exp. Præbet speciem læti conuiuæ.

Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus lectis excussit vtrunque.
Currere per totum pauidi conclaue, magisq;
Exanimes trepidare, simul domus alta molossis
Personuit canibus: tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) & valeas: me sylua cauúsque
Tutus ab insidijs tenui solabitur aruo.

SATYRA VII.

Inducit seruum liberè (pro ea nimirum libertate quæ Saturnalium tempore concedebatur seruis) vitia heri sui reprehendentem, atque ostẽdentem talem eius esse vitam vt suam illi meritò anteponere possit.

IAmdudum ausculto: & cupiens tibi dicere seruus
Pauca reformido. Dauúsne? Ita, Dauus, amicum
Mancipium domino, & [a] frugi, quod sit satis: hoc est,
Vt vitale putes. Age, libertate Decembri,
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
Pars hominum vitijs gaudet constanter, & vrget
Propositũ: pars multa [b] natat, modò recta capessens,
Interdum prauis obnoxia: sæpe notatus
Cum tribus annellis, modò læua Priscus inani,
Vixit [c] inæqualis: [d] clauum vt mutaret in horas:
Ædibus ex magnis subitò se [e] conderet. vnde
Mundior exiret vix libertinus honestè.
Iam mœchus Romæ, iam mallet doctus Athenis
Viuere: [f] Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra
Contudit articulos, qui pro se tolleret atque

a Vel, & frugi quod sit s.&c. Hoc est, quod satis esse possit ad persuadendum tibi me vita dignum esse. alias expos.

b N. de inconstantia dictum, vt fluctuare.

c Inæq. Eundẽ vitæ tenorẽ non seruans. Sibi nõ constans.

d Ita vt mut. cl. angustum lato, aut vicissim.

e Cond se in locum vnde. &c.

f Variè mutans vitæ genus, seu statũ, & in nullo felix.

a Al.Phymum.

Mitteret in[a] pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pauit. quanto constantior idem
In vitijs tanto lenius miser ac prior ille
Qui iam contento, iam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum hæc tam[b] putida tēdāt,
Furcifer? Ad te, inq̄. Quo pacto, pessime?[c] Laudas
Fortunam & mores antiquæ plebis: & idem.
Siquis ad illa deus subitò te agat, vsq; recuses:
Aut quia non sentis, quod clamat, rectius esse:
Aut quia non firmus rectum defendis: & hæres,
Nequicquam cœno cupiens euellere plantam.
Romæ rus optas, absentem[d] Rusticus vrbem
Tollis ad astra leuis, si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas securum olus: ac, velut vsquā
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasq́;,
Quòd nusquam tibi sit potandum. iusseris ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Conuiuam, Nemon'[e] oleum feret ocyus? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore furisq́;.
Miluius & scurræ tibi non referenda precati
Discedunt. etenim fateor, me dixerit ille
Duci ventre leuem: nasum nidore[f] supinor:
Imbecillus, iners, siquid vis, adde popino.
Tu, quum sis quod ego, & fortassis nequior, vltro
Insectere, velut melior? verbisq; decoris
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipse
Quingentis empto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere, manum stomachúmq; teneto,
Dum quæ Crispini docuit me[g] ianitor, edo,

b Auribus iniucūda. Odiosa.

c Sic Naso, Laudamus veteres, sed nostris vtimur annis.

d Rusticans, Quū ruri agis.

e Poscis oleū, quo vnctus properes ad Mæcenam. Alij de lucerna intell.

f Gestū hominis naribus attrahentis odorem exprimit.

g Ne me pulses, neque mihi stomacheris.

Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.
Peccat vter nostrum cruce dignius? acris vbi me
Natura incendit, sub clara nuda lacerna
Quæcunq; excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:
Dimittit neq; famosum, neq; sollicitum ne
Ditior aut formæ melioris meiat eodem,
Tu, quum proiectis insignibus, annulo equestri,
Romanoq; habitu prodis, ex iudice, Dama
Turpis, [a] *odoratum caput obscurante lacerna:*
Non es quod simulas? metuens [b] *induceris, atque*
[c] *Altercante libidinibus tremis ossa pauore,*
Quid refert, vri virgis, ferroq; necari?
Auctoratus eas an turpi clausus in arca,
Quò te demisit peccati conscia herilis,
Contractum genibus tangis caput: éstne marito
Matronæ peccantis in ambos iusta potestas?
In [d] *corruptorem, vel iustior? illa tamen se*
Non habitu mutátue loco peccátue supernè,
Quum te formidet mulier, neq; credat amanti
Ibis sub furcam prudens: [e] *dominóq; furenti*
Committis rem omnẽ & vitam, & cũ corpore famã
[f] *Euasti? credo metues, doctúsq; cauebis*
Quæres quando iterum paueas, iterúmq; perire
Possis. ô toties seruus quæ bellua ruptis,
Quum semel effugit reddit se praua catenis
Non sum mœchus, ais neq; ego, herculè, fur, vbi
Prætereo sapiens argentea. tolle periclum, (vasa
Iam vaga prosiliet frænis natura remotis.

a Odoribus delibutum.
b Intromitteris in ædes mulieris.
c Qui repugnat libidinosæ cupiditati.
d Adulterum.
e Marito, vel furioso amori.
f Pro euasisti Credo, ironicè Metues credo: imo vero simile periculum tibi accerses.

Tune mihi dominus, rerum imperijs hominumq́;
Tot tantisq; minor? [a] *quem ter vindicta quaterq́;*
Imposita haud vnquam misera formidine priuet?
Adde supradictis, quod non leuius valeat, nam
Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego nempe
Tu (mihi qui imperitas, alijs seruis) miser, atq;
Duceris vt neruis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, sibiq́; imperiosus.
Quem neque pauperies, neq; mors, neque vincula terrent.
[b] *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus [c] *teres atq; rotundus:*
Externi nequid valeat per leui morari.
In quem manca ruit semper fortuna: potésne
Ex his vt proprium quid [illegible]*cere? quinque talenta*
Poscis te mulier, vexat, foribusq; repulsum
Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi
Colla iugo, liber, liber sum, dic age, non quis.
Vrget enim dominus mentem non lenis, & arces
Subiectas lasso stimulos, versatq́; negantem.
Vel quem [d] *Pausiaca torpes insane tabella,*
[e] *Qui peccat minus atq; ego? quũ Fului Rutubaq;*
Aut placideiani contento poplite miror
Prælia, rubrica picta aut carbone: velut si
Reuera pugnent, feriant, vitentq́; mouentes
Arma viri nequam & cessator [f] *Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus audis.
[g] *Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens*

Virtus

a Qui obnoxius es vel cedis tot & tantis imp. rerũ atque hominum. Vel, Qui eo inferior es me, quod res tot & t. tibi imperant.

b Fortis ad responsandũ cup. &c.

c AEqualis cõstans, A.

d Pausiæ pictoris insignis, de quo Plin.

e Cur minus peccat in spectanda Pausiæ tabula, quã ego in contẽpl. gladiat. prælijs in pariete depictis?

f Sub. audis.

g Dicor esse homo nihili si d. l.

Virtus atq; animus cœnis [a] responsat opimis.
Obsequium ventris mihi perniciosius est cur?
Tergo plector enim. [b] qui tu impunitior illa
Quæ paruo sumi nequeunt cùm obsonia captus?
Nempe [c] inamarescunt epulæ sine fine petitæ,
[d] Illusiq; pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer vuam
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ parens, habet? adde, quod idem
Non horam [e] tecum esse potes, non otia rectè
Ponere: teq; ipsum vitas fugitiuus, & erro?
Iam vino quærens, iam somno fallere curam,
Frustra: nã comes atra premis sequiturq; fugacẽ
Vnde mihi lapidem? Quorsum est opus? Vnde sagittas?
[f] Aut insanit homo, aut versus facit. Ocyus hinc te
Ni rapas, accedes [g] opera agro noua Sabino.

a Aduersatur: cum ironia.
b Qui tu impunitius quã ego consectaris illa obs. Al. Quid? enim.
c Sapore gratũ amittere vidẽtur, & fieri amaræ.
d Ill. Decepti multo vino & cibo. Sic, A. Exp. alias.
e Tuis cogitationibus vacare, Vel, In tuo proposito manere.
f At vet. sch. Sanæ mentis esse, minatur hærus seruo.
g Operarius nonus.

SATYRA VIII.

Fundanium inducit describentem cœnam Nasidieni, & quidem ita: vt multa sint quæ risum ipsi audienti mouere possint. Præsertim verò putidam lautitiarum ostentationem, atq; adeo lautitias minime lautas. siue luxum lautitijs & omni gratia carentem, Horatius sub Fundanij persona irridere videtur.

VT Nasidieni iuuit te cœna [h] beati?
Nam mihi quærenti cõuiuã, dictus [i] here illic
De medio potare die. Sic, vt mihi nunquam
Inuita fuerint melius. [k] Da (si graue non est)
Quæ prima iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper leni fuit Austro

h Al. Vt te N. iuuit c. b. Al. Nas. qui iu. te c. b. Beati pro diuitis.
i Al. heri.
k Da prodic, vt apud Vir.

Captus, vt aiebat [a] *cœna pater. acria circum*
Rapula, lactuca, radices: qualia lassum
Peruellunt stomachum: siser, alec, fæcula Coa.
His vbi sublatis, puer altè cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, & alter
Sublegit quodcunque iaceret inutile, quódque
Posset cœnantes offendere: vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Cæcuba vina ferens: Alcon, Chiũ, [b] *maris expers.*
Hic herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum
Te magis appositis delectat, habemus vtrumque.
[c] *Diuitias miseras. Sed queis cœnantibus vnà,*
Fundani, pulchrè fuerit tibi nosse laboro.
Summus ego, & prope me Viscus Turinus, & infrà,
(Si memini) Varius: cum Seruilio Balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [d] *vmbras.*
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infrà,
[e] *Ridiculus totas* [f] *simul absorbere placentas.*
Nomentanus [g] *ad hoc, qui siquid fortè lateret,*
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto colantia succum.
Vt vel continuò patuit, quum [h] *passeris atque*
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi,
Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta, quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
Nos nisi damnosè bibimus, moriemur inulti.
Et calices poscunt maiores, vertere pallor

Tum

a C. par. Conuiuator, infrà, & parochus, herus, dominus.

b Aqua marina.

c Hor. exclamat esse diuitias miseras, i. hominis miseri, qui nesciat illis vti quum opus est, Schol. An. subaudit verbũ narras.

d In summo lecto vmbræ, quos quis ad conuiuium secum adducit.

e Ridic. in absorbendis placentis.

f Al. semel. & absorbere.

g Ad hoc, ad hanc rem ridet. A.

h Pass. piscis.

Tum[a] parochi faciem, nil sic metuentis vt acres
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile exurdant vina palatum.
[b]Inuertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius Balatróque, sequutis omnibus: imi
Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis,
Affertur squilas inter muræna natantes
In patina porrecta sub hoc herus, Hæc grauida, inquit,
Capta est, deterior post partum carne futura.
His mistum ius est oleo, quod prima Venafri
Pressit cella: garo de succis [c] piscis Iberi.
Vino quinquenni, verùm citra mare nato,
Dum coquitur (cocto Chium sic conuenit, vt non
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: sine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui incoquere, illutos Curtillus echinos,
Vt melius muria quàm testa marina remittat.
Interea suspensa graues aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos maius veriti postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus,[d] posito capite, vt si
Filius immaturus obisset, flere[e] quis esset
Finis? ni sapiens sic Nomentanus amicum
[f]Tolleret, Heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te deus? vt semper gaudes illudere rebus
Humanis. Varius mappa compescere risum
Vix poterat Balatro suspendens omnia naso,

a Qui supra horas & cœna pater.

b Inuertūt versa vinaria, i, in Caput vertunt. vel, Inuertūt Aliphanos calices, toto vino ebibito

c Scombri.

d Deiecto & demisso.

e Q. d. Nec finem flendi fecisset, ni saq.

f Toll. animum amici erigeret.

Hæc est conditio viuendi, aiebat: eóque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Te ne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine m districtum? ne panis adustus.
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comptíque ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruent si,
Vt modò: si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed conuiuatoris (vti ducis) ingenium res
Aduersæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc, Tibi dij, quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es, conuiuáque comis.
Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
Stridere secreta diuisos, aure susurros.
[a] *Nullos his mallem ludos spectasse. sed illa*
[b] *Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum*
Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quòd sibi poscenti non dentur pocula: dúmque
Ridetur [c] *fictis rerum, Balatrone secundo,*
Nasidiene redis mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus [d] *fortunam deinde sequuti*
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis pastum iecur anseris albi,
Et leporum auulsos, vt multò suauius, armos,
Quàm si cum lumbis quis edat: tū pectore adusto
Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes.
[e] *Suaues res, si non causas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos sic fugimus vlti,

a Horatij verba.
b Redde mihi rationem eorū quæ deinceps risum tibi mouerunt.
c Ficta rerum, pro Res fictæ, vt Abdita rerum, pro Res abditæ.
d Fortuitum istum aulæorum casum.
e Qui tibi poterant esse suaues, si non obtunderet nos dominus, narrando causas c. & nar.

Vt nihil omnino gustaremus: velut illis
[a] *Candia afflasset, peior serpentibus Afris.* — a Can. venefica

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM.

EPIST. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea quæ ad virtutem ducunt, amplecti: sic tamen vt in nullius magistri verba iuret. Eiusmodi autem esse hæc studia, vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurē commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium reprehendit.

P[b]Rima dicte mihi, summa dicende camœna
Spectatum satis & donatū iam [c] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro:
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem,
Solue senescentem maturè sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & versus & cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc sum:
[d] *Condo & compono quæ mox depromere possim.*
Ac ne fortè roges, quo me duce, quo lare tutor:

b Primo poëmate à me celebrate & celebrande: vltimo.
c R. metaph. à gladiat. sicut & quum ludum dicit. Et V. glad. nomen.
d Instruo animum præceptis quæ in promptu ei esse possint.

Nullius addictus iurare in verba magistri,
[a] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
Nunc agilis fio, & mersor [b] *ciuilibus vndis,*
Virtutis vera custos rigidúsque satelles:
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et [c] *mihi res, non me rebus submittere conor.*
Vt nox longa, quibus mentitur amica, diésque
Longa videtur opus debentibus, vt piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingratáq; tempora, quæ spem,
Consiliúmque morantur: agendi gnauiter, id quod
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibúsque nocebit.
[d] *Restat vt his ego me ipse regam soléra; elemētis.*
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
Est quôdam prodire tenus, si non datur vltra.
Feruet auaritia miseráque cupidine pectus?
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
Ter purè lecto, poterunt [e] *recreare libello,*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo ferus est vt non mitescere possit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,
Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis

Esse

a Tempori seruio.
b Ciuilia munia obeo Ciuilium offic. & negot. turbis me implico.
c Valedicens negotijs & curis, animo meo obsequor.
d Q. d. Interim boni consulere debeo quā consecutus sum primordiorum cognitionem. Vel quæ ex prima cognitione præstare possum. q. d. ex cog. mediocri. Quid si his ill. ad seq. referas?
e Recr. refocillare tanquam à morbo.

Esse mala, exiguum censum, turpemq́ [a] repulsam
Quanto deuites animi, [b] capitísque labore.
Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
[c] *Ne cures ea quæ stultè miraris & optas*
Discere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia cui spes,
Cui sit conditio dulcis, sine puluere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
Virtus post nummos. hæc [d] Ianus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata senésque,
Læuo suspensi loculos, tabulámque lacerto.
[e] *Si quadringentis, sex, septem, millia desunt.*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidésque:
Plebs eris, at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facies. HIC MVRVS aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia (dic sodes) meliòr lex an puerorum
Nænia? quæ regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curijs & decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, [f] qui rem facias: rem,
Si possis, rectè: si non, quocunque modo rem:
Vt proprius, spectes lachrymosa poëmata Puppi:
An qui Fortunæ te responsare superbæ
Liberum & erectum præsens hortatur & optat?
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, vt porticibus, sic iudicijs fruar ijsdem,

a Quum nō obtinueris magistr. quē petierit.
b Cap. Corporis vel vitæ.
c Quum laborem illum perferas currendi ad In. non vis facere quod facile est, discere & aud. vt desinas stultè mirari opes illas & hon.

d Via quædam à Iani templo, vbi trapezitæ & fœneratores.

e Si quadr. mill. sestertium desunt sex aut s. millia, non eris eques, sed plebeius: quamuis sit tibi animus, &c.

f Qui suadet vt rem facias. Al. vt rem.

Nec ſequar, aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam,[a] *Quia me veſtigia terrent.*
Omnia te aduerſum ſpectantia, nulla retrorſum.
[b] *Bellua multorum es capitum. nam quid ſequar? aut quem?*
Pars hominum geſtit conducere[c] *publica: ſunt qui*
[d] *Cruſtis & pomis viduas venentur auaras,*
[e] *Excipiántque ſenes, quos in viuaria mittant:*
Multis occulto creſcit res fœnore. verùm
[f] *Eſto alijs alios rebus, ſtudijſque teneri.*
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Bayis prælucet amœnis,
Si dixit diues, lacus & mare ſentit amorem
Feſtinantis heri, cui ſi vitioſa libido
Fecerit[g] *auſpicium, cras ferramenta Theanum*
Tolletis fabri,[h] *lectus genialis in aula eſt?*
Nil ait eſſe prius, melius nil cœlibe vita.
Si non eſt, iurat benè ſolis eſſe maritis,
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper?[i] *ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonſores? conducto nauigio, æquè
Nauſeat ac locuples, quem ducit[k] *priua triremis.*
Si[l] *curtatus inæquali tonſore capillos*
Occurri, rides: ſi fortè ſubucula[m] *pexæ*
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar,
Rides.[n] *quid mea quum pugnat ſententia ſecum?*
Quod petijt, ſpernit, repetit quod nuper omiſit?
Æſtuat, & vitæ diſconuenit ordine toto:

Diruit,

a Ex Aeſopi fabula.
b Apoſtrophe ad ipſum populum.
c Vnde dicti publicani.
d Pro Cr. eſt fruſtis in al.
e Exc. inſidijs ſ. Inſidientur ſenibus.
f Eſto al. Liceat illis, illud. diuerſis teneri.
g Si vitioſa libido quam pro auſpice habet, aliam cupiditatem immiſerit.
h L.g. Eſtne illi vxor?
i Q.d. Facit & ipſe quod riſu dignum ſit.
k Pr. propria.
l Decurtati ſunt inæqualiter ca.
m P. opponit tritæ: quia hæc non amplius lanoſa ſed villoſa eſt, pecus illa.
n Quid quum m ſ p. ſecum ſ. quum ſper. q. p. r. n. q. o. æſtuat, &c. cur idem tu quoque non facis. Nimirum quia putas me inſ.

Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas solennia me: neque rides:
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati, rerum tutela mearum
Quum sis, & prauè sectum stomacheris ab vnguẽ
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
Præcipuè sanus, nisi quum [a] pituita molesta est.

a In pit. synæresis esse putatur.

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poëmatis pleniùs ac meliùs quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: Amborum afferens argumenta, Iliade quidem, quales sunt in stultis regibus & populum animi motus, describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo, quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos sanaturos. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, præneste relegi:
Qui quid sit pulchrũ, quid turpe, quid vtile, quid nõ
Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim (nisi quid te detinet) audi.
[b] Fabula qua Paridis propter narratur amorem
Græcia barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quid Paris? vt saluus regnet, viuatq; beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites

b Iliadis argumentum.

Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:
Hunc amor, ira quidem communiter vrit vtrunq;
Quidquid delirant reges, plectuntur Achiui.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira,
Iliacos intra muros peccatur, & extra
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis exemplar [a] *Vlyssem:*
Qui domitor Troiæ, multorum prouidus vrbes
Et mores hominum inspexit: latúmque per æquor,
Dum sibi, dum socijs reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum immersabilis vndis.
Sirenum voces & Circes pocula nosti:
Quæ si cum socijs [b] *stultus cupidúsque bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
[c] *Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoïque,*
In cute curanda plus æquo operata iuuentus,
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepitum cithara cessatum ducere curam.
Vt iugulent homines, surgunt de nocte latrones:
Vt teipsum serues, non expergisceris? atqui
Si nolis sanus cures hydropicus: & ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studijs, & rebus honestis:
Inuidia vel amore vigil torquebere: nam cur
Quæ lædunt oculos, festinas demere: siquid
[d] *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
Dimidium facti qui cœpit, habet, sapere [e] *aude:*
Incipe.

a Odysseæ argumentum.

b Si æquè stultus & cupidus ac socij fuisset, ita vt cum illis pocula Circes biberet.

c Q. d. nihil differimus à sp. Pen. quos ille describit. Num. autem. i. homines nihili, qui duntaxat augemus hominum numerum. Et firmus iuuentus. Alc.

d Est pro Edit, siue Exedit. Si quis animi morbus eum corrumpit.

e Aude s. fortiter in animum tuum inducito, sapientiæ studium amplecti.

Incipe. qui recte viuendi prorogat horam
Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisq; beata creandis
Vxor, & incultæ pacantur vomere syluæ.
Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non æris aceruus & auri
[a] *Ægroto domini deduxit corpore febres,*
Non animo curas, valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat vti.
Qui cupit, aut metuit, iuuat illũ sic domus, aut res
Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes,
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper auarus eget: certum voto pete finem.
Inuidus alterius macrescit rebus opimis:
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. qui non moderabitur iræ,
[b] *Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens,*
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira, furor breuis est, animum rege: qui nisi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem ceruice magister
Ire viam quam monstrat eques. venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in syluis catulus, nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
QVO semel est imbuta recens, seruabit odorē

a Sic Lucr. Nec calidæ citius decedunt corpore f. Textilibus si in pict. &c

b Pœnitebit eũ eius quod fecerit dum violẽto animi impetu fertur ad vltionem eius quem odit.

Testa diu: quòd si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.

AD IVLIVM FLORVM. EPIST. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorũ scriptis, interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVLI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti priuignus, scire laboro
Thracáne vos, Hebrúsque niuali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia[a] turres,
An pingues Asiæ campi collésque[b] morentur?
Quid studiosa cohors operũ struit? hæc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces longum diffundit in æuum?
Quid Titius, Romana breui venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus & riuos ausus apertos:
Vt valet? vt meminit nostri?[c] fidibúsne Latinis
Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
An tragica desæuit & ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus multũque monẽdus,
Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit[d] Apollo:
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum,
Furtiuis nudata coloribus: ipse quid audes?
Quæ[e] circumuolitas agilis thyma? non tibi paruũ
Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.

a Sestum & Abydum.
b Detinent.
c Lyricis versibus Latinis Pindaricos imitari.
d Bibliotheca templo Apollinis, quod Aug. exrruxerat adiuncta.
e Ab apibus metaph. q.d. Quibus ex floribus mellitum aliquod poëma nobis paras?

Seu

Seu linguam causis acuis, seu ciuica iura
Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima feres ederæ victricis præmia, quòd si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quò te cælestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studiũ parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis viuere cari.
Debes hoc etiam rescribere,[a] *si tibi curæ*
Quantæ conueniat Nunatius. an malè sarta
Gratia nequicquam coit, & rescinditur? at vos
Seu[b] *calidus sanguis seu rerum inscitia vexat,*
Indomita ceruice feros: vbicunque locorum
Viuitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum votiua iuuenca.

a An. Mal. si tibi tantæ curæ quantæ decet esse fratrem. Quid? illáne reconciliatio firma nõ est? Vel. an malè sarta, &c. pertinent item ad Rescr. sine interr.
b C. vt alibi, calidus iuuẽta.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
EPIST. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquenque diem, extremum sibi fore putet.

ALbi, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nũc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum syluas inter[c] *reptare salubres,*
Curantem quicquid dignum[d] *sapiente bonóque est?*
Non tu[e] *corpus eras sine pectore, dij tibi formam,*
Dij tibi diuitias dederant, artémque fruendi.
Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quàm sapere & fari vt possit quæ sentiat, & cui

c Lentius ambulare.
d Sic alibi hæc duo coniungit.
e Corpus sp. excors.

Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curámque, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superueniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQVATVM. EPIST. V.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat: & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit quorum studiosus sit in apparatu conuiuij: primam autem ponit munditiem.

SI potes [a] archaicis conuiua recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella
Supremo te sole domi Torquate manebo
Vina bibes iterum [b] Tauro [c] diffusa palustres
Inter Minturnas, Sinuessanúmque Petrinum.
Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
Mitte leues spes, & certamina diuitiarum,
Et Moschi causam, cras nato Cæsare festus
Dat veniam somnúmque dies impunè licebit
Æstiuam sermone benigno extendere noctem.
[d] Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?
Parcus ob hæredis curam nimiúmque seuerus,
[e] Assidet insano: potare & spargere flores
Incipiam, patiárque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit:
Spes iubet esse ratas: in prælia trudit inermem.

a Aliquid ex rudis antiquitatis artificio retinētibus.

b Consule T. Statilio. Tauro.

c Transcusa è torculari vel lacu vel dolio in amphoras.

d In quem vsū. quorsum optē, vel comparem.

e Proximum insano locum tenet. i. ei simillimus est.

Sollicitis

Sollicitis animis onus eximit: addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere disertum:
Contracta quem non in paupertate solutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Inuitus: ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[a] *Ostendat tibi te, ne fidos inter amicos*
Sit qui dicta foras eliminet: vt coeat par
Iungatúrque pari. [b] *Brutum tibi, Septimiúmque,*
Et nisi cœna prior potiórque puella Sabinum
Detinet, assumam, locus est & pluribus vmbris.
Sed [c] *nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.*
Tu quotus esse velis, rescribe: & rebus omissis,
Atria seruantem postico falle clientem.

a Splendet instar speculi imaginem tibi ostendentis.
b Al Brutam, & quidam, iungunt hæc cum præc.
c Vbi nimis arctè sedetur, existit grauis alarum odor.

AD NVMICIVM EPIST. VI.

Nihil admirari, rem esse dicit quæ propemodum sola ad vitæ beatudinem conferat: quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent. illis contraria, eodem ferè modo mirentur. Verùm ex ijs quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustra in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

NIL admirari, propè res est vna, Numici,
Soláque, quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent, quid censes munera terræ?
Quid, maris extremos Arabas ditantis & Indos?
Ludicra quid plausus, & amici [d] *dona Quiritis?*
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

d Honores qui à pop. deferuntur.

Qui timet his aduersa, ferè miratur eodem
Quo cupiens pacto pauor est [a] *vtrique molestus:*
Improuisa simul species exterret vtrunque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: quid ad rē?
Si quicquid vidit melius peiúsue sua spe,
Defixis oculis, animóque & corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est virtutem si petat ipsam.
I [b] *nunc, argentū, & marmor vetus, æráq; & artes*
Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude quod spectant oculi te mille loquentem:
Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotabilis emetat agris
Mucius: [c] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.
Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas,
Defodiet condétque nitentia. quum bene notum
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[d] *Ire tamen restat Numa quò deuenit & Ancus*
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi: vis rectè viuere? quis non?
Si virtus hoc vna potest dare, fortis omissis
[e] *Hoc age delicijs. virtutem verba putas, vt*
Lucum ligna? caue ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta [f] *rotundentur, totidem altera porro:*
Tertia succedant, & quæ pars quadret aceruum.
Scilicet vxorem cum dote, fidémque, & amicos,
Et genus & formam regina pecunia donat:

a Al. vtrobique

b Si ne virtus quidem ipsa expeti debet, vltra quam satis est.

c Itáne digna hæc censebis: quæ tantopere admireris?

d Moriendum est.

e In hanc de comparanda virtute curam incumbe.

f Quidam exp. Congerantur ad summam complendam.

Ac bene nummatum decorat Suadela, Venúsque.
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex.
Ne fueris hic tu chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scænæ præbere rogatus.
Qui possũ tot? ait: tamẽ & quæra, & quot habebo
Mittam post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel tolleret omnes.
Exilis domus est, vbi non & multa supersunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus: ergo
Si res sola potest facere & seruare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species & gratia præstat,
Mercemur seruum, qui dictet nomina, [a] læuum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
Porrigere. Hic multũ in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic fasces dabit, eripiétque curule
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuíque est ætas, ita quénque facetus adopta.
Si benè qui cœnat, benè viuit: lucet, eamus
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui manè plagas, venabula, seruos,
Differtum transire forum populúmque iubebat:
Vnus vt è multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. crudi tumidíque lauemur,
Quid deceat, quid non obliti? [b] cerite cera
Digni: remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si (Mimnermus vti censet) sine amore iocísque
Nil est iucundum: viuas in amore iocísque

a Qui læuum domini latus pungens, admoneat hunc vel illum esse salutandum: & cogat prensare, vel trans pondera porrecta manu (siqua fortè huiusmodi obstacula in via esse contingat) quem dicet multum autoritate valere in tribum Fab. & quem in Vel.

b Tali tabula qualis erat ea qua Cerites ignominia affecti fuerunt, suffragiorum iure priuati. Ita quidam ex Gellio. lib. 16. cap. 63.

Viue. vale, si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM. EPIST. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit. Eius in se liberalitatem commemorat & laudat: sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

QVinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror, atqui
Si me viuere vis sanum, rectéque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam: [a] dum ficus prima calórque
Designatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
Officiosáque sedulitas & opella forensis
Adducit febres, & testamenta resignat.
Quòd si bruma niues Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, & [b] sibi parcet,
Contractúsque leget: te dulcis amice reuiset
Cum Zephyris (si concedes) & hirundine prima
Non, quo more piris vesci Calaber iubet hospes,
Tu, me fecisti locupletem, Vescere sodes.
Iam satis est. At tu quantumuis tolle. [c] Benignè.
Non inuisa feres pueris munuscula paruis.
Tam teneor dono quàm si dimittar onustus.
Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit.

a Tempus anni indicat quo multi morbis correpti moriuntur.

b Suæ valetudinis rationem habebit, & ei consulet.

c Miror hanc tuam in me benignitatem. Nimium liberaliter mecum agis

Hæc

Hæc seges ingratos tulit, & feret omnib. annis.
Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat[a] *quid distent æra lupinis.*
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quòd si me nolis vsquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulcè loqui, reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere proteruæ.
Forte per angustam tenuis velpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti: pastáq; rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra cauum repetes arctũ, quem macra subisti.
Hac ego si compellar imagine, cuncta[b] *resigno:*
Nec somnum plebis laudo, satur altilium. nec
Otia diuitijs Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti: rexq; paterq;
[c]*Audisti coram, nec verbo parcius absens:*
Inspice si possum donata reponere lætus.
Haud malè Telemachus, proles patientis Vlyssei,
Non est aptus equis Ithacæ locus:[d] *vt neq; planis*
Porrectus spatijs, neq; multæ prodigus herbæ.
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Paruum parua decent: mihi iam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus & fortis, causisq; Philippus agendis
Clarus, ab officijs octauam circiter horam
Dum redit: atque foro nimium distare Carinas
Iam grandis natu queritur: conspexit (vt aiunt)

a Quid intersit inter bonos & malos nummos.

b Restituo.

c Appellatus es à me. Rex autẽ de superiori seu potentiori amico.

d Vtpote neque pl.

Adrasum quendam vacua tonsoris in vmbra,
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
Demetri (puer hic non laeuè iussa Philippi
Accipiebat) abi: quaere, & refer, vnde domo, quis,
Cuius fortunae: quo sit patre, quóue patrono.
It, redit: & narrat, Vulteiam nomine Menam,
Praeconem, tenui censu, sine crimine [a] notum,
Et properare loco & [b] cessare, & quaerere & [c] vti
Gaudentem paruisq; sodalibus, & lare certo,
Et ludis, & post decisa negotia, [d] campo.
Scitari liber ex ipso quaecunque refers dic
Ad coenam veniat. non sanè credere Mena:
Mirari secum tacitus. quid multa? benignè
Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus & te
Negligit, aut horret Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat, & saluere iubet prior, ille Philippo
Excusare laborem, & mercenaria vincla,
Quòd non mane domum venisset: denique quod non
[e] Prouidisset eum. Sic ignouisse putato
Me tibi, si coenas hodie mecum. Vt libet. Ergo non
[f] Post nonam venies nunc i, rem strenuus auge.
Vt ventum ad coenā est dicenda tacenda loquutus,
Tandem dormitum dimittitur, hîc vbi saepe
Occultum visus decurrere [g] piscis ad hamum,
Mane cliens & iam certus conuiua, iubetur
Rura suburbana [h] indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, aruum coelúmque Sabinum
Non cessat laudare. videt ridetq; Philippus.

a Al. natum.
b Feriari: vel interquiescere.
c Vti quaesitis, quod auari non faciunt.
d C. Martio. Vel ben. vox est respondētis: vel iūgitur cū Resp. Vtrolibet autē modo, existimatur dici ab eo qui quamuis recuset, tamen gratiā habeat. Nam esse recusantis, ostendūt quae sed. Philippi, Negat ille mihi? At quae Demet. Negat impr.
e Alij Praeuidisset Quidam, Prouidisset.
f Alleg. vbi visus est Maena saepe ad delicias mensae Phil. redire iam illis inescatus.
g Quidā Saepe iung. cum occultum.
h Al. etiam. i. fertis Lat. quas consul. indicebat, seu imperabat.

Et

Et sibi dum requiem, dum risus vndique quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum,
Mercatur. ne te longis ambagibus vltra
Quam satis est, morer, ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos & vineta [a] crepat mera: præparat vlmos:
Immoritur studijs, & amore senescit habendi.
Verùm vbi oues furto, morbo, periere capellæ:
Spem mentita seges, bos est enectus arando:
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratúsq; Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit scabrum intõsúmq; Philippus
Durus (ait) Vultei nimis attentúsque videris
Esse mihi: Pol, me miserum patrone vocares,
Si velles (inquit) verum mihi [b] dicere nomen.
Quòd te per genium, dextramq; deosq; Penates,
Obsecro & obtestor, vitæ, me redde priori.
Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
Præstent, maturè redeat, repetatq; relicta.
METIRI se quemq; suo modulo, ac pede, verũ est.

a Nihil aliud in ore habet quã s.

b Al. ponere.

AD CELSVM ALBINOVANVM EPIST. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

C [c] Elso gaudere, & benè rem gerere, Albinouano,

c Celso dic salutem meis verbis. Sed Græca expressit χαίρειν καὶ εὐπράττειν.

Musa rogata refer, comiti scribæq; Neronis,
Si quæret quid agã: dic, multa & pulchra minãtẽ,
Viuere nec rectè, nec suauiter, haud quia grando
Contuderit vites, oleámq; momorderit æstus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod leuet ægrum:
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
[a] Cur me funesto properent arcere veterno:
Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat & se:
Vt placeat iuueni, percontare, atq; cohorti.
Si dicet, rectè primùm gaudere, subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento,
[b] Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.

a Irascar am. cur prop. i. propterea quod prop. vel, Cur me f. &c. cũ in terr. verba sunt Horatij.

b Si moderatè for. non feras sed ea insolescas, nec nos mores tuos feremus.

AD CLAVDIVM NERONEM EPIST. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit, & ita vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

SEptimius, Claudi, nimirum intelligit vnus,
Quãti me facias. nã quũ rogat, & prece cogit,
Scilicet, vt tibi se laudare & tradere coner
Dignum mente domóq; legentis honesta Neronis:
Munere quum fungi propioris censet amici:
Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso,
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:

Sed timui, mea ne finxisse minora putarer.
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus vni,
Sic ego, maioris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad vrbanæ descendi [a] præmia. quòd si
Depositum laudas ob amici iussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonumq́ue.

a Præ. f. vrb. Hoc dicit quasi húc fructũ consequãtur quidã ex minùs verecũda cõmẽdatione, vt auctoritate & gratia valere se persuadeant.

AD FVSCVM ARISTIVM EPIST. X.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam, non rusticam, comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem Fuscum saluere iubemus
Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè gemelli.
Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter [b] vetuli notiq́ue columbi.
Tu [c] nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & musco circumlita saxa, nemusq́ue.
[d] Quid quæris? viuo & regno simul ista reliqui
Quæ vos ad cælum effertis rumore secundo,
[e] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore placentis.
Viuere naturæ si conuenienter oportet,
Ponendæq́ue domo quærenda est area primùm,
Nouistíne locum potiorem rure beato?
Est vbi [f] plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem canis, & momenta leonis,
Quum semel accepit solem [g] furibundus acutum

b Tãquam vet.

c Te domo tua inclusum tenes.

d Q.d. Quid maius tibi possum dicere, quã hoc quod viuo. &c.

e Idem facio quod sac. seruus, qui excusso domini iugo, pane cõtentus est.

f Minus sunt frigidæ.

g Vt sanum vocat oda. 29. li. 3.

Est vbi[a] *diuellat somnos minus inuida cura?*
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vitis aqua tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronũ trepidat cũ murmure riuũ?
[b] *Nempe inter varias nutritur sylua columnas,*
Laudaturq́ domus, longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furca, tamen vsque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potentia vellere fucum,
Certius accipiet damnum, propiusq́ medullis,
Quàm qui non poterit vero distinguere falsum,
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ quatient, si quid mirabere, pones
Inuitus fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vita præcurrere amicos.
Ceruus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Implorauit opes hominis, frenumq́ recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atq́
Seruiet æternum: quia paruo nesciat vti.
Cui[c] *non conueniet sua res, vt calceus olim,*
Si pede maior erit, subuertet, si minor,[d] *vret.*
Lætus sorte tua viues sapienter Aristi:
Nec me dimittes incastigatum, vbi plura
Cogere quàm satis est ac non cessare videbor.

Imperat

a Al. depellat.

b Q. d. Hoc quidẽ certè mihi fateberis, in ipsa etiam vrbe syluas inter col. versicolores nutriri. & placere domũ quæ prospectum habeat in agros vnde appareat quo nos impellat natura, quã tumuis hominũ fast. ei resistere conentur.

c Nõ con. quod plus minusue habeat quàm satis sit.

d Vret, Dolore afficiet, nimium premendo.

Imperat aut seruit collecta pecunia cuiq́;,
Tortum digna sequi potius quàm ducere finem.
Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non simul esses, cætera lætus.

AD BVLLATIVM. EPIST. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quis loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in ijs senserimus.

QVid tibi visa Chios, Bullati, notaq́; Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Crœsi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophō? maiora minorǽne fama?
Cunctǽne præ campo & Tiberino flumine sordēt?
An [a] venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
An Lebedum laudas, odio maris atq; viarum?
Scis Lebedus quàm sit Gabijs desertior atq;
Fidenis vicis. tamen illic viuere vellem:
Oblitusq́; meorum, obliuiscendus & illis,
Neptunum procul è terra spectare furentem.
Sed neq;, qui Capua Romam petit imbre lutoq́;
Aspersus, volet in caupona viuere nec qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec, si te validus iactauerit Auster in alto,
Idcirco nauem trans Ægæum mare vendas
[b] Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit q̄
Penula solstitio, campestre niualibus auris,

a Optatur à te habitatio in vna ex Asiaticis vrb.

b Qui animo valet, qui est animo bene cōposito, ei non magis prodest Rhod. & Mityl. quam pen.

Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
a Dum per fortunam tibi licet Roma frui, ibi mane, licet placeat tibi Sa.&c.
[a] *Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,*
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos abses
Tu, quamcunq; deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: nec dulcia differ in annum:
Vt quocunq; loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas.
Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:
Cœlum non animũ mutãt qui trans mare currũt.
Strenua nos exercet inertia: nauibus atq;
Quadrigis petimus bene viuere. quod petis, hic est,
Est Vlubris: animus si te non deficit æquus.

AD ICCIVM EPIST. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse. innuens nimirum, tantum esse diuitem vnum quemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo, mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ, certiorem facit.

b Gr. more pro Fieri nõ potest vt.
c Quidã abst. iung. cum pos.
d Sic viues etiã deinceps (i. æquè parco victu cõtentus eris.)
e Etiãsi statim superueniens fort. riuus te inauret.

FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si rectè frueris [b] non est vt copia maior
Ab Ioue donari possit, tibi tolle querelas.
Pauper enim non est cui rerum suppetit vsus.
Si ventri bene, si lateri est pedibusq; tuis, nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si forte in medio positorum [c] abstemius herbis
Viuis & vrtica, [d] sic viues protinus, [e] vt te
Confestim liquidus Fortunæ riuus inauret:

Vel

Vel quia naturam mutare pecunia nescit.
Vel quia cuncta putas vna virtute minora.
Miramur si Democriti pecus edit agellos,
Cultaq́; dū peregrè est animus sine corpore velox:
Quum tu inter scabiem tantam & contagia lucri,
Nil paruum sapias, & adhuc sublimia cures?
Quæ mare [a] compescant causæ, quid tēperet annū:
Stellæ sponte sua, iussæne vagentur & errent
Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbē:
Quid velit, & possit rerum concordia discors:
Empedocles, an Stertinij deliret acumen.
Verùm [b] seu pisces, seu porrum & cæpe trucidas,
Vtere Pompeio Grospho: & siquid petet, vltro
Defer. nil Grosphus nisi verum orabit & æquum.
[c] Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest,
Ne tamen ignores quo sit Romana loco res,
Cantaber, Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit. ius imperiumq́; Phraates
Cæsaris accepit genibus minor, aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

a Comprimāt, in terras obruant.

b Siue opiparè, siue parcè viuis.

c Non magno constant amici, quū viris bo. aliquid deest. Virorū bo. quum impia premuntur amicitia nō magno emitur. Vide nū possit intelligi. Vbi quid deest bonis. i. vbi nō adsunt ea bona quæ satis esse possint.

AD VINNIVM ASELLAM EPIST. XIII.

A Vinnio petit vt in offerendis Augusto suis libris & temporis & decori rationem habeat.

VT proficiscentem docui te sæpe diuq́;,
Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
Ne studio nostri pecces, odiumq́; libellis
[d] Sedulus importes opera vehementer minister.

d Sed. min. ep. v. Tanta sedulitate vtens vt etiam vrgere velit.

Si forte meæ grauis vret sarcina chartæ,
Abijcito potius, quàm quò perferre iuberis
Clitellas ferus impingas: Asinæque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
Viribus vteris per cliuos, flumina, lamas.
[a] *Victor propositi simulac peruenerit illuc*
Sic positum seruabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum.
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ
Vt cum pileolo soleas conuiua tribulis.
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresque[b] morari
Cæsaris. oratus multa prece, nitere porro.
Vade, vale: caue ne titubes, mandataque frangas.

a Itinere confecto ex animi sententia.

b Detinere oculos, dicit Naso.

AD VILLICVM SVVM EPIST. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis oblupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ antea tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

VIllice syluarum & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum [c] Bariam dimittere patres:
Certemus, spinas animóne ego fortius an tu
Euellas agro: & melior sit Horatius, an res.
Me quamuis Lamiæ pietas & cura moratur,
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis

c Al. Variam.

Insola-

Insolabiliter: tamen istuc mens animusq́;
Fert, & amat spatijs obstantia rumpere claustra.
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus vterq; locum immeritum causatur iniquè.
In culpa est animus, qui se non [a] *effugit vnquam.*
Tu [b] *mediastinus tacita prece rura petebas.*
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
Me [c] *constare mihi scis, & discedere tristem,*
Quandocunq; trahunt inuisa negotia Romam,
Non eadem miramur: eo disconuenit inter
Meq́; & te, nam quæ deserta & inhospita tesqua
Credis, amœna vocat, mecum qui sentit & odit,
Quæ tu pulchra vocas. [d] *fornix tibi & vncta popina*
Incutiunt vrbis desiderium, (video) & quòd
Angulus iste feret piper & thus, ocyus vua:
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
Ad strepitum salias terræ grauis. & [e] *tamen vrges*
Iampridem non tacta ligonibus arua bouemq́;
Disiunctum curas, & strictis frondibus exples.
Addit opus pigro riuus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age; quid nostrum concentum diuidat, audi:
Quem tenues decuere togæ nitidiq́; capilli:
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
Quem [f] *bibulũ liquidi media de luce falerni:*
Cœnat breuis iuuat, & prope riuũ sõnus in herba

a Sic O.16.l.2. patria qui exul. Se quoq; fugit.
b Med. seruus atriēsis. quidam de seruo balneatoris.
c C. in sententia manere.
d Lupanar.
e Quamuis agrum meum fastidiat.
f Bibatem.

a Finire.

b Quidam exp. Atterit, siue Minuit.

c Prouerb. in eos qui munus ad quod apti sunt, fastidiunt: alienũ ad quod sunt inepti, poscunt.

Nec lusisse pudet, sed non [a] incidere ludum.
Non istis obliquo oculo mea commoda quisquam
[b] *Limat, non odio obscuro morsuq; venenat:*
Rident vicini glebas & saxa mouentem.
Cum seruis vrbana diaria rodere mauis:
Horum tu in numerum voto ruis. inuidet vsum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
[c] *Optat ephippia bos piger, optat arare caballus,*
Quam scit vterq; libens, censebo, exerceat arcem.

AD VALLAM. Ep. XV.

Quòd, Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems & quale cœlum, percontatur: sed se non ita salubricatis rationem habere minuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

d Iunguntur hæc versui 25. Scribere te, &c. Suntq; interrupta interrog. vsq; ad v. 14. Maior. &c.

e Alius locus obeundus mihi est.

f Dicet eques seu equo ad diuersoria nota tendenti. sed quod impetrares ab equo (nimirum vt vellet prætergredi) si eius auris tua verba intelligeret, id impetrare potes ab ore, quod fræno parere cogitur.

Q[d] *Væ sit hyems Veliæ, q; cœlum, Vala Salerni.*
Quorum hominum regio. & qualis via (nam mihi Baias
Musa superuacuas Antonius, & tamen illis
Me facit inuisum, gelida quum perluor vnda
Per medium frigus. sanè myrteta relinqui,
Dictaq; cessantem neruis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, inuidus agris.
Qui caput & stomachũ supponere fontibus audet
Clusinis, Gabiosq; petunt & frigida rura,
[e] *Mutandus locus est, & diuersoria nota*
Præteragendus equus. quò tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Baias: læua stomachosus habena
[f] *Dicet eques: sed equi frænato est auris in ore)*
Maior vtrum populum frumenti copia pascat:

Colle-

Collectósne bibant imbres, puteósne perennes
Dulcis aquæ: nam vina nihil moror illius ora
Rure meo possum quiduis perferre patíque:
Ad mare quum veni generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum[a] *spe diuite manet*
In venas animúmq; meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ iuuenem commendet amicæ.
Tractus vter plures lepores, vter educet apros.
Vtra magis pisces & echinos æquora celent:
Pinguis vt inde domum possim Phæáxq; reuerti:
Scribere te nobis, tibi nos accedere par est.
Menius, vt rebus maternis atque paternis
Fortiter assumptis, vrbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum[b] *præsepe teneret,*
Impransus non qui ciuem dignosceret hoste:
Quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus:
Pernicies & tempestas barathrúmque macelli,
Quicquid quæsierat, ventri donabat auaro,
Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi
Vilis & agnini, tribus vrsis quod satis esset.
Scilicet[c] *vt ventres lamna candente nepotum*
Diceret vrendos, correctus Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris. vbi omne
Verterat in fumum & cinerem, non herculè miror
(Aiebat) si qui[d] *comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, nil vulua pulchrius ampla.
Nimirũ hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,
Quum res deficiunt, satis inter vilia fortis:

a Sic O. 12. li. 4. de vini cado Spes donare nouas largus, amaraque Curarum soluere efficax.

b Alienas mensas sectans, modò hanc, modò illam.

c Me. vt nepotũ ventres quouis cruciatu dignos esse diceret Lãna pro lamina.

d C. bona. vt faciunt quos modò dixi nepotes.

Verum vbi quid melius cōtingit & vnctius, idem
Vos sapere & solos aio bene viuere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QVINTIVM. EP. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit: monétque ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse quam videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Aruo pascat herū, an baccis opulētet oliuæ:
Pomísne, & pratis, an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed vt veniens dextrum latus aspiciat sol,
Læuum discedens curru fugiente [a] vaporet.
Temperiem laudes, quid si rubicunda benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex,
Multa fruge pecus, multa dominū iuuat vmbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus.
Infirmo capiti fluit vtilis, vtilis aluo.
[b] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
[c] Tu rectè viuis, si curas esse quod audis.
Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui de te plus quàm tibi credas:
Néue putes [d] alium sapiente, bonoq́ beatum:
Neu, si te populus sanum rectéq́ valentem

a Tepefaciat, vel Calefaciat. vt vapor calore.

b Hic meus recessus, qui mihi dulcis atque adeo amœnus est.

c Q.d. Ad tuā autē vitā quod attinet.

d Alium à sap. vel, quam sapientem.

Dictitet,

Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules donec manibus tremor incidat vnctis.
STVLTORVM incurata pudor malus vlcera celat.
Siquis bella tibi terra pugnata mariq;
Dicat & his verbis vacuas permulceat aures:
[a] Téne magis saluum populus velit, an populum tu,
Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,
Iupiter: Augusti laudes agnoscere possis:
Quùm pateris sapiens emendatúsque vocari,
Respondésne tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: vt si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
[b] Pone, meum est, inquit: pono, tristisq; recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordear opprobrijs falsis? mutémque colores?
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret,
Quē? nisi mēdosum & mendacē? vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges iuráque seruat:
Quo multa magnaque secantur iudice lites:
Quo responsore & quo causa teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, sed mihi dicat
Seruus: Habes pretium, loris non vreris, aio,
Non hominem occidi: non pasces in cruce coruos.
Sum bonus, & frugi: Renuit negat atque [c] Sabellus.
Cautus enim metuit foueam lupus, accipitérque

a Téne m. Hic versus & sequēs existimātur esse alicuius poëtæ Augusto adulātis.

b Depone magistratū, inquit populus. Depone hanc rem à me datam.

c Ego Horat. Sabellus nego te dicendū bonū, quòd hom. non occideris.

Suspectos laqueos, & opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis,
Nam de mille fabæ modijs quum surripis vnum,
[a] Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto,
Vir bonus, omne forũ quẽ spectat & omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
[b] Iane pater, clarè quum dixit, Apollo:
Labra mouet, metuens audiri: pulchra Lauerna
Da mihi fallere, da iustam sanctúmque videri,
Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.
[c] Quo melior seruo, quo liberior sit auarus,
In triuijs fixum quum se demittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
Perdidit arma, [d] locum virtutis deseruit, qui
Semper augenda festinat & obruitur re.
Vendere quum possis captiuum, [e] occidere noli:
Seruiet vtiliter, sine pascat durus, aretque:
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
Annonæ prosit, portet frumenta penúsque.
[f] Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre, patíque
Indignum coges? adimam bona. [g] nempe pecus, rem,
Lectos, argentum, tollas licet. In manicis &
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
Ipse deus, simulátque volam, me soluet. Opinor,
Hoc sentit, Moriar. mors [h] vltima linea rerũ est.

a A peccato abstinebis, dum formidabis pœnã: at si spes sit fall. i. latẽdi. Al. Est dãn. leuius mihi, nõ facinus tamen: esto, ex Accursio Fl.
b Vbi clarè Ianum vel Apoll. inuocauit, illis relictis precatur L. summissa voce. Vel, Iani quidem & Ap. nomen clarè profert, sed quæ addit, non vult audiri.
c Al. Qui mel. Si. & P.
d Est πεῖποτακτης.
e Non est occidendus auarus. quẽ captiuũ tenet pec. sed adhibẽdus est seruilibus ministerijs.
f Contra vir b. & s. aud. ex Eur. Bacchis.
g Nimirũ bona vocas, pec. r. Vel per interr. Alij iung. cum præc.
h Vlt. l. finis. Met. à pict.

AD SCÆVAM. Ep. XVII.

Scæuam monet ne potentiorum amicitias ſpernat, atque vt in ſuo vitæ genere Ariſtippum potius quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire,& illorum fauorem ac liberalitatem emereri,non cuiuſuis eſſe: & quanta ſit arte opus hac in re,docet.

QVamuis Scæua ſatis per te tibi cõſulis, & ſcis
Quo tandem pacto deceat maioribus[a] vti:
Diſce docendus adhuc,quæ cenſet amiculus: vt ſi
Cæcus iter monſtrare velit. tamen aſpice ſiquid
Et nos,quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies & primam ſomnus in horam
Delectat,ſi te puluis ſtrepitúſque rotarum,
Si lædit caupona: Ferentinum ire iubebo.
Nam neque diuitibus contingunt gaudia ſolis:
Nec vixit malè[b] qui natus moriénſque fefellit.
Si prodeſſe tuis,paulóque benignius ipſum
Te tractare voles: accedes ſiccus ad vnctum.
Si pranderet olus patienter, regibus vti
Nollet Ariſtippus. Si ſciret regibus vti,
Faſtidiret olus,qui me notat. Vtrius horum
Verba probes & facta,doce: vel,iunior, audi
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. namque
Mordacem Cynicum ſic eludebat (vt aiunt)
Scurror ego ipſe[c] mihi, populo tu: rectius hoc &
Splẽdidius multò eſt,[d] equus vt me portet,alat rex
Officium facio. tu poſcis[e] vilia: verum es
Dante minor: quamuis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color,& ſtatus,& res,
Tentantem maiora,ferè præſentibus æquum.

a Vti amicitia & famil potentiorũ. Sic mox, regibus vti.

b Qui vixit ita obſcurus & ignotus, vt eius & ortus & mors homines latuerint iuxta illud Epic. λάθε βιώσας.

c Mihi i.in meum commodũ: pop. i. in gratiã pop. vt ei riſum moueas.

d Prouerbium, quo ſignific. quidam ſe cõmodè viuere, quippe qui alienis ped.iter faceret, aliena quadra paſceretur.

e Al. vilia rerũ.

Contrà, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor vitæ via si conuersa decebit.
Alter purpureum non expectabit amictum,
Quidlibet. indutus celeberrima per loca, vadet,
Personámque feret non inconcinnus vtramq;
Alter Mileti textam cane peius & angue
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Retuleris pannum, refer, & sine viuat ineptus.
Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,
Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.
[a] *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
Non cuiuis homini contingit adire Corinthum,
[b] *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? qui peruenit, facitne viriliter? atqui
Hîc est, aut nusquã quod quærimus. hic onus horret:
Vt paruis animis & paruo corpore maius:
Hic subit, & perfert, aut virtus nomen inane est,
Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent. distat, sumásne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere [c] *firmus,*
Qui dicit: clamat, victum date, succinit alter,
Et mihi diuiduo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus inuidiæque.
Brundusiũ comes aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur salebras, & acerbũ frigus & imbres,
Aut

a Q. d. Quod si ita est, non vlt. in laude poni debet plac.
b Sic dicitur, supersedere aliquo labore.

c Non firmus in suppeditandis alimentis. firmitatẽ & constantiam in ea re nõ seruat.

Aut cistam effractam & subducta viatica plorat:
Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam,
Sæpè periscelidem raptam sibi flentis: vti mox
Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
Nec semel irrisus triuijs [a] attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lachryma: per sanctum iuratus dicat Osirim,
Credite: non ludo, crudeles tollite claudum.
Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.

a Alludit ad prouerb. Tollat te qui nó nouit. Aptè legeretur, curet: Vti mox nulla f. adsit, nec farr. curet.

AD LOLLIVM. Ep. XVIII.

Quæ ad conseruandam amicitiam facienda sint, quæ item vitanda, ac præsertim quomodo quis erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initiũ autem sumit ab ijs qui dum tenere modum non norunt, vel scurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur; vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Postremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit hortatur.

SI benè te noui, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
Vt matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurræ distabit amicus.
Est huic, diuersum vitio vitium propè maius,
Asperitas agrestis, & inconcinna, grauisque,
Quæ se commendat tonsa cute, dentibus atris:
Dum vult libertas mera dici, veráque virtus.
VIRTVS est medium vitiorum, & [b] vtrinque reductum.
Alter, in obsequium plus æquo pronus, & [c] imi

b Ab vtroque extremo remotum, Media est inter vitia.
c Imi d. l. Accubentium in imo lecto, vbi & ipse P.

Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit:
Vt puerum sæuo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana sæpè caprina,
Propugnat, nugis armatus: Scilicet, [a] vt non
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, vt non
Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat, an docilis plus
Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnosa Venus, quem preceps alea nudat:
[b] Gloria quem suprà vires & vestit & vngit:
Quem tenet argenti sitis importuna faméque,
Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,
Sæpe decem vitijs instructior odit & horret.
Aut, si non odit, regit: ac, veluti pia mater,
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse priorem
Vult: & ait propè vera, [c] Mea (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes: tibi paruula res est.
[d] Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum
Certare. Eutrapelus cuicunque nocere volebat,
Vestimenta dabat preciosa. beatus enim iam
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia, & spes:
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium, nummos alienos [e] pascet: ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:
Commissúmque teges & vino tortus & ira.
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:

a Nolim mercere alt. ætatem, vt non liceat mihi latratu meo obtinere quod pl. Si ætas altera mihi proponatur silentij pretium, sordebit.

b Quem gloriæ amor cogit vestitu sumptuosiore & vnguento largiori vti.

c Al. Mihi contendere noli. vt sit pro mecum.

d Vestitus parui pretij cum sanitate mentis debet esse coniunctus: non admittit stultitiã. Vel per hypall.

e Augebit, seu amplificabit, fœnus addendo. Q. vult, malè, poscet.

Nec

Nec quum venari volet ille, poëmata panges.
[a] Gratia, sic fratrum geminorum, Amphionis atq;
Zethi, dissiluit: donec suspecta seuero
Conticuit lyra fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotiésque educet in agros
Ætolis onerata plagis iumenta, canésque,
Surge, & inhumanæ [b] senium depone Camœnæ:
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
Romanis solenne viris opus, vtile famæ,
Vitæque & membris, præsertim quum valeas, &
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis, adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet scis quo clamore coronæ
Prælia sustineas campestria denique sæuam
Militiam puer & Cantabrica bella tulisti,
Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc, siquid abest, Italis adiudicat armis.
Ac, ne te retrahas, & inexcusabilis absis:
Quamuis nil [c] extra numerum fecisse modúmque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna
Te duce per pueros hostili more [d] refertur.
Aduersarius est frater: lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studijs qui crediderit te,
Fautor vtroque tuum laudabit [e] pollice ludum.
Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpè videto.

a Amicitia dissoluta est ex studiorum dissimilitudine.

b Seueritatem, qualis est senũ, qui ab omni relaxatione animi abhorrent.

c Ineptè, vel contra decorũ: per metaph. Sic alibi illa coniungit.

d R. simulatur, vel representatur. Sic dicit referre speciem.

e Poll. vtroque compresso. Nã premere poll. gestus erat fauentis. teste Plin. Alij, pro Vtraque manu. vt sit, Applaudet tibi.

Percontatorem fugito, nam garrulus idem est:
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures:
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
Non [a] ancilla tuum iecur vlceret vlla puérue,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulchri, charæue puellæ
Munere te paruo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & [b] quondã non dignũ [c] tradimus. ergo
Quem sua culpa premit, deceptus omitte tueri:
Vt penitus notum si tenent crimina, serues,
Tuterísque tuo fidentem præsidio: [d] qui
Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te pòst paulò ventura pericula sentis?
Nã tua res agitur, paries quum proximus ardet:
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. tu, [e] dum tua nauis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura,
Oderunt hilarem tristes, tristémque iocosi:
Sedatum celeres, agilem gnauúmque remissi:
Potores [f] bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.
[g] Deme supercilio nubem. plerumque modestus
Occupat [h] obscuri speciem, taciturnus acerbi,
Inter cuncta leges & percunctabere doctos,

Qua

a Ne anc. vel pueri amore capiaris ne dominus illam vel illum tibi dans: beneficij magni loco numeret quod paruum est: vel recusans, & tibi commodum se nõ præbens, animum tuum angat.
b Q. interdum.
c Tr. commendamus.
d In quem immerentem quũ maledicta iaciuntur, nónne idem periculi tibi impendere sentis?
e Dum in cursu es.
f Bib. potores Al. luce.
g Aufer è vultu tristitiam. Ne sit tibi vultus tetricus. Sic νεφέλην ὀφρύων. Soph. exp. tecti: qui dixit.
h Ob. Quidam Gr. κρυψίνους.

Qua ratione queas traducere leniter æuum:
Ne te semper inops agitet vexétque cupido,
Ne pauor, & rerum mediocriter vtilium spes.
Virtutem doctrina paret, naturáue donet:
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum:
Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, & fallentis semita vitæ.
Me quoties [a] reficit gelidus Digentia riuus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus:
Quid sentire putas? quid credis amice precari?
Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: vt mihi [b] viuã
Quod superest æui, siquid superesse volunt dij.
Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum
Copia: ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
Det vitam, det opes: [c] æquũ mî animũ ipse parabo.

a Animum recreat seu relaxat.
b Vt viuam m. Dummodo viuam. Ea conditione vt v. mihi. i. meo arbitratu, nullius volũtati obnoxius.
c Qui se æquabilem præbeat.

AD MÆCENATEM EPIST. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poëtarum vitijs potius quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans seruum pecus, se contra vestigijs aliorum insistere voluisse negat: Deinde rationem reddit cur ij qui librorum eius lectione domi delectarentur, eósque laudarent, foris eos vituperarent.

PRisco si credis Mæcenas docte Cratino,
Nulla placere diu nec viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus: vt malè sanos
[d] Adscripsit Liber Satyris, Faunísque poëtas.
Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus,
Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

d Adscripsit numero Satyrorũ & Faun. Quidã hæc iung. cum seq. accip. partic. vt, pro ex quo, vel postquam.

Prosiluit dicenda.[a] forum, puteálque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.
Hoc simul edixit, non cessauere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu toruo ferus, & pede nudo,
Exiguæq; togæ simulet[b] textore Catonem,
Virtutémne repræsentet morésque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum studet vrbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitijs[c] imitabile. quòd si
Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
O imitatores, seruum pecus, vt mihi sæpe
Bilem, sæpe iocum vestri mouêre tumultus.
Libera per vacuum posui vestigia princeps:
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animósque sequutus
Archilochi, non res & agentia verba Lycambem,
Ac, ne me folijs ideo breuioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
Temperat Archilochi Musa pede mascula[d] Sappho,
Temperat Alcæus: sed rebus & ordine dispar,
Nec socerum quærit quem versibus oblinat atris,
Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore,[e] Latinis
Vulgaui fidicen. iuuat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi manibúsque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametq; domi, premat extra limen iniquus?
Non

a F. Siccoso (i. vino non madẽtes) causas agere & iudicia exercere iubebo: nec permittam seueros cantare.

b Text. ita dictum, vti f. Curtatus inæquali tõsore capillos.

c Quod adiuncta habet vitia imitatu facilia.

d Sapphici & Alcaici versus.

e Al. Latinus.

Non ego ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum, & tritæ munere vestis,
Non ego, nobilium scriptorum auditor & vltor,
Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ, spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & [a] *nugis addere pondus:*
Si dixi, rides, ait: & [b] *Iouis auribus ista*
Seruas, fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego [c] *naribus vti*
Formido: &, luctantis acuto ne secer vngui,
Displicet iste locus, clamo: & [d] *diludia posco.*
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

a Nugas ostentare. Rem leuē magni facere.
b Augusti, Iouis nostri.
c Quidam de irrisione intell.
d Intermissionem, à gladiat. metaph.

AD LIBRVM SVVM. EPIST. XX.

Librum suum compellat, in lucem prodire cupientem: à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, nec non de corporis statura, & ætate, quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

V[e] *Ertumnum Ianúmq; liber spectare videris:*
Scilicet vt prostes [f] *Sosiorum pumice mundus.*
Odisti claues, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis: & communia laudas,
Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis.
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læserit. & scis
In breue te cogi, quum plenus languet [g] *amator.*
Quòd si non odio peccantis desipit augur,
Charus eris Romæ, donec te deserat [h] *ætas.*
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi

e Vertumni & Iani templa. quòd ante hæc libri, sicut aliæ res venales, prostarent.
f Sos. librariorū seu bibliopolarum.
g Am. qui paulo antè tui amator erat. i. tui legendi cupidus.
h Ætas prima. i. iuuentus.

Cœperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: vt ille
Qui malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
Hoc quoque te manet, vt pueros elementa docentē
Occupet extremis in vicis [a] Balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
[b] *Maiores pennas nido extendisse loquêris:*
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuisse domíque:
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:
Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.
Forte meum siquis te percontabitur æuum,
Me quater vndenos sciat impleuisse decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

a Balbus senex, pueros elementa docens: quasi ipse liber pueros elementa docturus sit. P.
b Maiora quàm pro natalibus meis consequutum esse. Siue, ad maiora peruenisse.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. EPIST. I.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poëmata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poëtis reprehensione digna. Poëticæ studium non multis antè seculis Romæ coli

cœptum

cœptum esse dicit: & fatetur quidem non minùs indoctos, quàm doctos poëmata scribere, sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poëticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. Poësin initio rudem, nonnisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant exponit. Postremò de poëtis illis agit qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

Qvum tot sustineas & tanta negotia solus
Res Italas armis tuteris, moribus ornes:
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
[a] *Romulus, & Liber pater, & cũ Castore Pollux,*
Post ingentia facta, deorum in templa recepti,
Dum terras hominumq; colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt:
Plorauere suis non respondere fauorem
Speratum meritis. [b] *diram qui contudit hydram,*
Notáque fatali portenta labore subegit,
Comperit [c] *inuidiam supremo fine domari.*
Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandásque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens & iustus in vno

a Hæc referuntur ad ista seq. Præsenti tibi mat. per cõparationem q.d. Tu vero contrà cõsequeris iam nunc hon.
b D. q. Hercules: Inuidetur ijs in quibus aliqua præstantia elucescit, sed ijdem post mortem amantur.
c Sic Naso, Pascitur in viuis liuor post f q.

Te nostris ducibus te Graijs anteferendo,
Cætera nequaquam simili ratione modóque
Æstimat: &, nisi quæ terris semota suísque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.
Sic fautor veterum, vt [a] tabulas peccare vetantes
Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte loquutas.
Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est quòd multa loquamur
[b] *Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.*
Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque
Psallimus, & luctamur Achiuis doctius vnctis.
Si meliora dies, vt vina, poëmata reddit,
Scire velim, pretiũ chartis [c] quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veterésque referri debet? an inter
Viles atque nouos? excludat iurgia finis.
Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? qui deperijt minor vno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veterésne poëtas?
An quos & præsens & postera respuet ætas?
Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense breui vel toto est. iunior anno.
Vtor permisso, [d] caudæque pilos. vt equinæ
Paulatim vello, & demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acerui.

a Leges. XII. tab. & fœdera regum Rom. cum Gab. &c.

b Perinde est ac si mihi dicãt, nihil duri esse, &c. a manifestè falsa dicant.

c Quoto demũ anno hanc laudem seu titulũ hunc, antiquitatis sibi arrogent.

d Alludit ad id quod Sertorius in exemplum socijs proposuit: de quo Plut.

Qui

Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miratúrque nihil nisi quod [a] *Libitina sacrauit.*
Ennius, & sapiens & fortis, & alter Homerus,
Vt critici dicunt, leuiter curare videtur
Quò [b] *promissa cadant & somnia Pythagorea,*
Næuius in manibus non est, & mentibus hæret
Penè recens. adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties vter vtro sit prior, aufert
Pacuuius docti famam senis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga conuenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
Hos ędiscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numerátq; poëtas
Ad nostrum tempus, [c] *Liui scriptoris ab æuo.*
Interdum vulgus rectum videt, est vbi peccat.
Si veteres ita miratur laudátque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè
Dicere credit eos, ignauè multa, fatetur:
Et sapit, & mecum facit, & Ioue iudicat æquo.
Non equidem insector, delendáque carmina Liui
Esse reor, memini quæ [d] *plagosum mihi paruo*
Orbilium dictare: sed emendata videri,
Pulchráque, & exactis minimum distantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [e] *ducit* [f] *venditq; poëma.*
[g] *Indignor quicquam reprehendi, non quia crassè*

a Vide s. Ode 30 lib. 3.

b Ita negligenter scribit vt nullà rationem habere videatur eius quod dixerit: somniasse mortuum se esse, & in suũ corpus (sec. Pyth. sententia) animam Homeri immigrasse.

c Liuij Andronici.

d Plagas multas seu graues discip. infligentem.

e Quidam D. exp. ostentat, producit quasi in pompa.

f Vendit autẽ, venditat.

g Indignor honore & præmijs dignos censeri, nedum veniam erratorum illis peti.

Compositum illepidéue putetur, sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorẽ & præmia posci.
[a] Rectè nécne crocum floréſque perambulet Attæ
Fabula,, si dubitem, clament perijſſe pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis Æsopus, quæ doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, senes perdenda fateri.
Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
Quod [b] mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingenijs non ille fauet, plauditq; sepultis,
Nostra sed impugnat, nos nostraque liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret tereretq; viritim publicus vsus?
Vt primùm positis [c] nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier æqua,
Nunc athletarum studijs, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris fabros aut æris amauit:
Suspendi picta vultum mentémque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petijt, [d] maturè plena reliquit.
[e] Quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventiq; secundi.
Romæ dulce diu fuit & solenne recluſa
Mane domo vigilare, clienti [f] promere iura:
Cautos nominibus certis expendere nummos,

a R. ii. cr. An meritò veniant in scenam croco perfusam, vt Luc.

b Perinde atque ego.

c Ad res minùs serias animum conuerteret.

d Maturè satiata, id est citò.

e Viciſſitudo est in reb. quæ placent & in ijs quæ displ.

f Respondere ius.

Maiores audire, minori dicere per quæ
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutauit mentem populus leuis, & calet vno
Scribendi studio pueri patrésque seueri
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior Parthis mendacior: & prius orto
Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
Nauem, agere ignarus nauis timet: abrotonũ ægro
Nõ audet nisi qui didicit, dare: quod medicorũ est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
[a] *Scribimus indocti doctique poëmata passim.*
Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige. vatis auarus
Non temere est animus: versus amat, hoc studet v-
Detrimenta, fugas seruorũ, incendia ridet: (nũ:
Non fraudem socio, puerôue colligat vllam
Pupillo: viuit siliquis & pane secundo.
Militiæ quanquam piger & malus, vtilis vrbi:
Si das hoc, paruis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerum pueri balbúmque poëta figurat
Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.
Rectè facta refert: [b] *orientia tempora notis*
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret vnde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit:

a Quum in illis art. nemo quicquam aggrediatur, nisi earum peritus: nos cõtra tam indoctè quàm docti scr.

b Proponens exempla, facit vt or. temp. i. venientia, cuiusmodi futura sint æstimemus. & instruamur ex ante gestis P.

Cœlestes implorat aquas docta prece blandus:
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem & locupletem frugibus annum.
Carmine dij superi placantur, carmine manes.
Agricolæ prisci, fortes, paruóque beati,
Condita post frumenta, leuantes tempore festo
Corpus & ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem porco, Syluanum lacte piabant,

a Qui vt memor est br. æui, ita & alios memores facit.

Floribus & vino Genium, [a] *memorem breuis æui.*
Fescennina per hunc inuenta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
Libertásque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam
In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas
Ire domus impunè minax. doluere cruento

b Etiam nō lacessiti prospiciendum putauerunt huic malo communi.

Dente lacessiti: fuit [b] *intactis quoque cura*
Conditione super communi. quin etiam lex
Pœnáque lata, malo quæ nollet carmine quenquam
Describi. vertêre modum, formidine fustis,
Ad bene dicendum delectandúmque redacti.

c Quum Ro. Græciā cepissent, viciſſim capti sunt illius artibus. i. amore artiū illius. Vel, Cepit vict. subegit illius ingenium. vt dicitur subactum ingenium.

Græcia [c] *capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit agresti Latio. sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius: & graue virus
Munditiæ pepulere. sed in longum tamen æuum
Manserunt hodiéque manent vestigia ruris.
Serus enim Græcis admouit acumina chartis:
Et post Punica bella quietus, quærere cœpit (rēt.
Quid Sophocles & Thespis & Æschylus vtile fer-

Tentauit

Tentauit quoque rem si dignè vertere posset:
Et placuit sibi, natura sublimis & acer.
Nam [a] *spirat tragicum satis, & feliciter audet:*
Sed turpem putat in scriptis metuítque lituram.
Creditur, [b] *ex medio quia res arcessit, habere*
Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi:
Vt patris attenti, lenonis vt insidiosi:
Quantus sit Dorsennus edacibus in parasitis:
Quàm non adstricto percurrat pulpita socco.
Gestit enim nummum in loculos dimittere, post hoc
Securus cadat, an recto stet fabula talo:
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Examinat lentus spectator, sedulus inflat.
Sic leue, sic paruum est, animũ quod laudis auarũ
Subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terrétque poëtam,
Quòd numero plures, virtute & honore minores,
Indocti stolidíque, & [c] *depugnare parati*
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut vrsum aut pugiles. his nã [d] *plebecula gaudet.*
Verùm equitis quoq; iã migrauit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos & gaudia vana.
Quatuor aut plures aulæa [e] *premuntur in horas*
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumq́; cateruæ.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis.
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naues:

a Spiritus tragicos habet.

b Quia petit argumentum è medio, è vita cõmuni, & quidem plebeiorũ. Al. accessit, non arcessit.

c Ita pertinaces vt p. sint ad arma venire, nisi assentiãtur equites.

d P. vidi prol.

e Hæc Terẽtij Aulæa quibus obtẽditur scena, remouẽtur, dũ aliquod pugnæ simulacrũ editur, dũ vincti reges in triumphum ducũtur.

a Captiui Cor. simulacrum.
b Prouerb. Surdo fab. narrare.
c Cuius histrionis vox quantumuis contenta inter hos strepitus & clamores exaudiri possit?
d Q.d Quo peregrino vestitu & cultu non dico ornatus, sed fœdatus.
e Con. Cóplodunturmanus. Plausus editur.
f Vestitus ianthinus.i.violacei coloris.
g M. parce detrahere eorum laudi.
h Per ext.f. Rẽ difficillimam præstare posse videtur, & vel idẽ quod funãbuli esse facturus, si opus sit.
i In.angit. Angit pectus licet metu inani i.ita me afficit suis verbis vt angat, irritet, &c.
k Multa q.n.f. m.s.p. sed tamẽ nonnulli sunt quib. aliquid cõcedendũ est.

Captiuum portatur ebur, [a] *captiua Corinthus.*
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem mimo spectacula plura,
Scriptores autem narrare putaret [b] *asello*
Fabellam surdo. nam [c] *quæ peruincere voces*
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganũ mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes
[d] *Diuitiæq; peregrinæ: quibus oblitus actor*
Quum stetit in scena, [e] *concurrit dextera læua.*
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?
[f] *Lana Tarentino violas imitata veneno.*
Ac ne forte putes me, quæ facere ipse recusem,
Quum rectè tractent alij, laudare [g] *malignè;*
Ille [h] *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poëta, meum qui pectus [i] *inaniter angit,*
Irritat mulcet, falsis terroribus implet,
Vt magus: modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde breuem: si munus Apolline dignam
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Vt studio maiore petant Helicona virentem.
[k] *Multa quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,*
(Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum

Sollicito

Sollicito damus, aut fesso: quum lædimur, vnum
Si quis amicorum est ausus reprendere versum:
Quum loca iam recitata reuoluimus irreuocati:
Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros, & tenui deducta poëmata filo:
Quum speramus eò rem venturam, vt simulatque
Carmina rescieris nos fingere, commodus vltro
Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
[a] *Æditũos habeat belli spectata domíque*
Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus & malè natis
Rettulit acceptos, regale numisma philippos.
Sed veluti tractata notam labémque remittunt
Atramenta, ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit:
Edicto vetuit nequis se, præter Apellem,
Pingeret, aut [b] *alius Lysippo duceret æra*
Fortis Alexandri vultum simulantia. quòd si
Iudicium subtile videndis artibus illud
Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,
[c] *Bœotum in crasso iurares aëre natum.*
At neque dedecorant tua de se iudicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variúsque poetæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,

a Aed. metaph. q.d. custodes. In quorum tutela sit, vt ædit. dicitur ab æde tuenda.

b Al. quàm Lys.

c Iur. Al. ex esse B. Alij Bœotum

Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent, nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quàm res componere gestas
Terrarúmque situs, & flumina dicere, & arces
Montibus impositas, & barbara regna, tuísque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustráque custodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam Parthis te principe Romam:
Si, [a] *quãtum cuperem, possem quoq; sed neq; paruũ*
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor quam vires ferre recusent.
[b] *Sedulitas autem, stultè quem diligit, vrget:*
Præcipuè quum se numeris commendat & arte.
Discit enim citius meminítque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
Nil moror officium, quod me grauat: ac nêque ficto
In peius vultu proponi cereus vsquam,
Nec prauè factis decorari versibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà
Cum scriptore meo, capsa porrectus aperta
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

a Sic sat. i. l. 2. cupidum p. opt. Vires deficiũt.

b Sedulitas grauat eum cui stultè aliquod officiũ testandi amoris sui causa defert. Præsertim quũ scribendis versibus eũ vult testari. Quod dixit vrget, dicit postea Grauat.

AD IVLIVM FLORVM EPIST. II.

Excusat se Iulio Floro, querenti quòd nec Epistolam vllam, nec ea quæ promiserat carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id ille prædixisse ait: ideóq; se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum pauper-

paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutũ quæ satis esse possint, malle somna id temporis dare quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis.

Carmina secessum scribentis & otia quærunt.

Denique, quamuis poëtæ vulgo mvtuis laudibus se ornent, multa componi ab illis quæ merito risu excipiantur. Contrà, verò, ad scribendũ legitimum poëma plurima requiri: rẽ magni laboris esse, & quæ animum etiã torqueat: at sibi non tanti esse sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ sit ætatis, ad illos numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ bene instituendæ. Atque adeo se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocant rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claróque fidelis amice Neroni,
Siquis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabijs: & tecum sic [a] agat, Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet erítque tuus, nummorum millibus octo:
[b] Verna ministerijs ad nutus aptus heriles:
Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: [c] argilla quiduis imitaberis vda.
Quinetiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa leuant, vbi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
[d] Res vrget me nulla: meo sum pauper in ære.
Nemo hoc mangonũ faceret tibi, non temere à me

a Agat, quidam exp. Loquatur. Rectius, Paciscatur.
b V. Seruus, ex ancilla mea natus: aptus minist. ad nutus domini obeũdis.
c Arg. Talem reddes eũ qualem libuerit. flectendo eius ingenium velut argillam.
d R. vr. Nihil est propter quod necesse sit mihi eũ vendere. nam quãuis pauper sim, in ære alieno non sum, sed meo.

Quiuis ferret idem, semel hic cessauit: & (vt fit)
[a] In scalis latuit metuens pendentis habenæ
Des nummos, [b] excepta nihil te si fuga lædat
Ille ferat pretium, pœnæ securus opinor.
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officijs propè mancum: ne mea sæuus
Iurgares ad te quòd Epistola nulla veniret.
Quid tum profeci? mecum facientia iura
Si tamen attentas? quereris super hoc etiam quòd
Expectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli [c] miles collecta viatica multis
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat: post hoc [d] vehemens lupus, & sibi &
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer, (hosti
Præsidium regale loco deiecit (vt aiunt)
Summè munito & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis:
Accipit & bis dena super sestertia nummûm.
Forte sub hoc tempus castellum euertere prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem.
I bone quò virtus tua te vocat: i pede fausto
Grandia laturus meritorum præmia. quid stas?
Post hæc ille catus, [e] Quantumuis rusticus, ibit,
Ibit eò quò vis, qui zonam perdidit: inquit.
[f] Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[g] Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles,
Adiecere

a In sc. Latuit mot. h. p. i. lori quod serui vincti cædebantur flagris.
b Ex. Si quidem nullũ tibi scrupulum (vel metum inijciat fuga à me excepta, & quam præstare nolo.
c Id est milites, vt quidã volũt. Alij tamen de certo quodam milite intell.
d V. ad prædãdũ factus acrior ex illa egestate, vt lup. ex fame.
e Q. d. Inopia quantumuis rusticum ad illud audiendum cõpellet.
f Imitari se velle dicit illius militis Luculli institutum.
g Ir. Gr. Doceri quantũ Ach. ir. i. doceri Iliadem Homeri.

Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ.
Scilicet vt possem curuo dignoscere rectum,
Atque inter syluas Academi quærere verum.
Dura sed amouere loco me tempora grato:
Ciuilísque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Vnde simul primùm me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopémque paterni
Et laris & fundi: paupertas impulit audax
Vt versus facerem, sed, quod non desit, habentem
Quæ poterunt vnquam satis expurgare [a] cicutæ.
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
Tendunt extorquere poëmata, quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amántque:
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:
Ille, [b] Bioneis sermonibus, & [c] sale nigro.
Tres mihi conuiuæ propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa palato.
Quid dē? quid nō dem? renuis tu quod iubet alter.
Quod petis, id sanè est inuisum acidúmque duobus.
Præter cætera, me Romæne poëmata censes
Scribere posse, inter tot curas, tótque labores?
Hic [d] sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
Omnibus officijs, cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Auentino: visendus vterque.
Interualla vides humanè commoda: verùm
[e] Puræ sunt plateæ, nihil vt meditantibus obstet.

a Quidā elleborum intell. quasi ita vocet ad medicamentorum infamiā. Alioqui Auicennā cicutam vocasse elleborum nigrū.
b Comicis versibus, à Bione Aristophanis patre.
c S. nigro. Sal. mordacibus & amarulentiæ plenis. Vt cōtra dicuntur candidus & candor, quū ad animū referuntur.
d Fedeiussum, ad fideiubēdū. Quidā exp. Interualla humano more commoda, i. nō valdè cōmod. quales esse solent res humanæ.
e Puræ, vacuæ obstaculis.

Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignũ:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, & versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit vrbes.
Rite cliens Bacchi, somno gaudentis & vmbra:
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
Et studijs annos septem dedit, insenuítque
Libris & curis, statua taciturnius exit
Plerunque, & risu populum quatit: hîc ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempestatibus vrbis,
Verba lyræ motura sonum connectere digner?
Frater erat Romæ. [a] *consulti rhetor: vt alter*
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus vt hic illi foret, huic vt Mutius ille.
Quî minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos: mirabile visu
Cælatumq́, nouem Musis opus aspice primùm,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
-spectemus vacuam Romanis vatibus [b] *ædem.*
Mox etiam (si forte [c] *vacas) sequere, & procul audi*
Quid ferat, & quare sibi nectat vterque coronam.
Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [d] *Samnites ad lumina prima duello.*
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?

a Iuriconsulti.
b AEdẽ Apoll. & bibliothecã ei adiunctam.
c Al. vacat.
d S. gladiatorũ genus. Tãquam Sam.

Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine crescit.
Multa fero, vt placem genus irritabile vatum,
Quum scribo, & supplex populi suffragia capto.
Idem, finitis studijs, & mente recepta,
[a] *Obturem patulas impunè legentibus aures,*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & se venerantur, & vltro
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quæcunq; parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba mouere loco: quamuis inuita recedant,
Et versentur adhuc [b] *intra penetralia Vestæ.*
Obscurata diu populo bonus eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atq; Cathegis:
Nunc situs informis premit & deserta vetustas.
Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.
Vehemens & liquidus, puroq; simillimus amni,
Fundet opes, Latiúmq; beabit diuite lingua.
Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
Leuabit cultu, virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, & [c] *torquebitur: vt qui*
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa [d] *mouetur.*
Prætulerim scriptor delirus inersq; videri,
Dum mea delectent mala me, vel denq; fallant,
Quam sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis.

a Obturare possim, vel ausim, Obt. mihi liceat.

b Quidam exp. Quamuis non debeant loco moueri vtpote eius sanctitati vota.

c Quod dixit torqueri. Quidam aliter.
d Saltar.

Qui se credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus sessor plausórq; theatro:
Cætera qui vitæ seruaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui ignoscere seruis,
Et [a] signo læso non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curísq; refectus,
Expulit elleboro morbum bilémque meraco,
Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici
Non seruastis (ait) cui sic extorto voluptas,
Et demptus per vim mentis gratissimus error.
Nimirum [b] sapere est abiectis vtile nugis,
Et tempestiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numerósque modósque ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret leuius: fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem dij donarent, illi decedere prauam
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen vteris monitoribus iisdem?
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidúmque minus te: nempe ruberes,
Viueret in terris te siquis auarior vno.

a Non irasci ad insaniam vsque ob leue seruorũ pecc. quale est quum lagenam resignant.

b Q. d. Si sapiã, numeros illos pueris relinquã, vt nugas illorũ ætati aptas: ipse aliud num. genus discam. vel Sap. pro Sapiẽter vitam instituere.

Si

Si proprium est q̃ quis libra [a] *mercatus & ære est,*
Quædam (si credis consultis) mancipat vsus:
Qui te poscit ager, tuus est: & villicus Orbi
Quum segetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
Quid refert, viuas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, quãuis [b] *aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
[c] *Sed vocat vsque suum, quà populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nũc pretio, nũc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perperpetuus nulli datur vsus, & hæres
Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:
Qui vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani? si metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sint qui non habeant, est qui non curat habere.
Cum alter fratrum cessare, & ludere, & vngi
Præferat Herodis palmetis pinguibus: alter
Diues & importunus, ad vmbram lucis ab ortu,
Syluestrem [d] *flammis & ferro mitiget agrum:*

a Al. mercatur & ære.

b Se fruct. suis ali. putat, non autem emptis.

c Suum voc. quod eo vsque patet, vbi pop. adsita pro limite est, qui distinguat agrum vicini à suo. Quidam adsita exp. viti maritata.

d Frutic. & arb. Syluestribus, partim succisis, partim incẽsis, fertiliorẽ reddat: aut, faciat vt non adeo sit sterilis.

Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum-
-quodq; caput: vultu mutabilis, albus, & acer.
Vtar, & ex modico, quantum res poscet, aceruo
Tollam: nec metuam quid de me iudicet hæres.
Quòd non plura datis inuenerit. & tamen idem
Scire volam quantum simplex hilarisq; nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neq; sumptū
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, puer vt festis quinquatribus, olim
Exiguo gratóque fruaris tempore raptim.
Pauperies immūda domus procul absit, ego, [a] *vtrū*
Naue ferar magna an parua, ferar vnus & idem:
[b] *Non agimur tumidis velis aquilone secundo:*
Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis vsq; priores.
Non es auarus: abi, quid? cætera iam simul isto
Cum vitio fugêre? caret tibi pectus inani
Ambitione? cares mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures, portentaq; Thessalia rides?
[c] *Natales gratè numeras? ignoscis amicis?*
Lenior & melior fis accedente senecta?
Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere si rectè nescis, decede peritis.
Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo

a Siue magna nisiue p. Vel, Vtrū naue m. an parua ferar nihil refert. ferar enim vnus & idem.
b Alleg. Si non ingentes nobis sunt opes, ac certè nō sumus inopes.
c Quidam exp. Tui generis autores libenter recenses: Alij de ætate intell. de qua ingrauescente nō libenter cogitamus.

Rideat

Rideat & pulset lasciua decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

H[a]Vmano capiti ceruicem pictor equinam,
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Vndiq; collatis membris: vt turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa supernè:
Spectatum admißi risum teneatis amici?
Credite Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ. [b] pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas,
Scimus, & hanc veniā petimusq; damusq; viciſsim:
Sed non vt placidis coeant immitia, non vt
Serpentes auibus geminentur, tigribus agni.
[c] Inceptis grauibus plerunq; & magna profeßis
Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter
Aſsuitur pannus: quum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumē Rhenū, aut plenius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: & fortaſse [d] cupreſsum
Scis simulare. quid hoc? si fractis enatat exspes
Nauibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit

a Corpori cuidam ex diuersi generis mēbris conflato cōparat poëma, cuius partes nullā inter se conuenientiā habēt.

b Hypophora ex dicto vulgi, Atqui pict. &c.

c In eos qui ornatū suo poëmati quærūt ex quibuslibet digreſsionibus & epeisodijs.

d Imitari vis pictorem, qui quod in pingēda cupresso esset exercitatus, eius picturā illi etiā tabellæ inseruit in qua depingendū illi erat naufragiū.

Institui, currente rota cur vrceus exit?
Deniq; sit quod vis, simplex duntaxat & vnum.
Maxima pars vatũ (pater, & iuuenes patre digni)
Decipimur specie recti. breuis esse laboro,
Obscurus fio. [a] *sectantem læuia, nerui*
Deficiunt animiq; professus grandia, turget:
Serpit humi tutus nimium, timidúsq; procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam,
Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.
[b] *Æmilium circa ludum faber* [c] *imus & vngues*
Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nesciet, hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quàm prauo viuere naso,
Spectandum nigris oculis nigroq; capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis æquam
Viribus: & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. cui lecta [d] *potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, & venus (aut ego fallor)
Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici
Pleraq; differat, & præsens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis autor.
In verbis etiam tenuis cautusq; serendis,
Dixeris egregiè, notum si callida verbum
Reddiderit [e] *iunctura nouum. si forte necesse est*
[f] *Indicijs monstrare recentibus abdita* [g] *rerum,*
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis

a Dum nimis ornatus sum studiosus, & polito genere orationis delector.

b Gladiatoriũ.
c Imus, Cuius tab. est infima, Alijs nomen prop.

d Q. d Habita potentiæ suæ ratione. i. viriũ suarum.

e Quidã intell. de ea quã cõpositionẽ dicimus: vt Cic. iũcta dicit quæ nos composita.
f Ind. vocabulis.
g Post rerũ in al. est partic. &c

Con-

Continget: dabiturq́ licentia sumpta pudenter.
Et noua fictaq́ nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant, parcè detorta. quid autem
Cæcilio Plautoq́ [a] dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varioq́? ego, cur acquirere pauca
Si possum, inuideor? quum lingua Catonis & Enni
Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, semperq́ licebit,
Signatum præsente nota [b] producere nomen.
Vt syluæ folijs pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et iuuenum ritu florent modò nata, vigentq́.
Debemur morti nos nostraq́. [c] siue receptus
Terra Neptunus, classes aquilonibus arcet,
Regis opus: sterilisue diu palus, aptaq́ remis,
Vicinas vrbes alit, & graue sentit aratrum:
Seu cursum mutauit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos, & gratia viuax.
Multa renascentur quæ iam cecidere, cadéntque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet vsus:
Quē penes arbitriū est & ius & norma loquendi.
Res gestæ regúmque, ducúmque, & tristia bella,
Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus.
[d] Versibus impariter iunctis querimonia primùm,
Pòst etiam [e] inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.
Archilochum proprio rabies armauit iambo.

a Al. dedit. Ad. Virg. i. negatū nō concessum.

b Al. Procudere.

c Siue portus Iulius, mari in Lucr. & Auernū lacū immissō, naues à vētis defendit (quod est Aug. opus) siue Pōtina Palus siccata, nūc aretur, & fruges vicinis vrb. ministret.

d Vers. elegis, vt mox.

e Illis scriptæ fuerunt res lætæ, & quæ ex animi sententia euenerant.

a Soc.& cot. Comœdia & trag.

b Lyricis versibus.

Hunc [a] *socci cepere pedem grandésque cothurni,*
Alternis aptum sermonibus, & populares
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
Musa dedit [b] *fidibus diuos, puerósque deorum,*
Et pugilem victorem, & equum certamine primum
Et iuuenum curas & libera vina referre.
Descriptas seruare vices operúmque colores
Cur ego si nequeo ignoróque, poëta salutor?
Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item priuatis ac propè socco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia tollit,
Iratúsque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
Telephus & Peleus, quum pauper & exul vterq;,
[c] *Proijcit ampullas, & sesquipedalia verba:*
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulchra esse poëmata: dulcia sunto,
Et quôcunque volent, animum auditoris agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primùm ipsi tibi: tunc tua me infortunia lædent.
Telephe, vel Peleu, malè si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo, tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
Ludentem, lasciua: seuerum, seria dictu.
[d] *Format enim natura prius nos intus ad omnem*

c Reijcit se.

d Affectum varium pro mutatione fortunæ nobis indit: facitq; vt cũ vultu prodamus, deinde & verbis deploremus.

Fortunarum

Fortunarum habitum: iuuat, aut impellit ad irã.
Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:
Pòst effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditésque cachinum.
Intererit multum [a] diuúsne loquatur an heros:
Maturúsne senex, an adhuc florente iuuenta
Feruidus: an matrona potens, an sedula nutrix:
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
Colchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi conuenientia finge
Scriptor. honoratum si fortè reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, inuictáque: flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Siquid inexpertum scenæ committis, & audes
Personam formare nouam, seruetur ad imum
Qualis ab incæpto processerit, & sibi constet.
Difficile est propriè [b] communia dicere: túque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quàm si proferres ignota indictáque primus.
Publica materies priuati iuris erit, si
Nec circa vilem patulúmque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere, [c] fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedem [d] proferre pudor vetet, aut operis lex:
Nec sic incipies, vt scriptor cyclicus olim,
FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET

a Sic v.227. Ne quicunque deus, quicunque adhibebitur heros.

b Arg. fabularũ in medio posita, & à nemine præoccupata sic tractare vt ex ijs propria facias.

c F. int. i. confid. Perinde ac si fidi interpretis officio fungi velles.

d Al. referre.

NOBILE BELLVM.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè:
Dic mihi musa virum, captæ post tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat: vt speciosa dehinc miracula promat,
Antiphatē, Scyllamq́; & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab [a] ouo,
Semper ad euentum festinat: & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit,
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primò ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego, & populus mecum desideret audi.
Si plausoris eges aulæa manentis, & vsque
Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat:
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
Mobilibúsque decor naturis dandus & annis.
Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere: & iram
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibúsque, & aprici gramine campi:
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper:
Vtilium tardus prouisor, prodigus æris:
[b] Sublimis, cupidúsq; & amata relinquere pernix.

a Ouo ex quo exclusa fuit Helena.

b Elatus. Elato animo.

Conuersis

Conuersis studijs, ætas animúsque virilis
Quærit opes & amicitias,[a] *inseruit honori:*
Commisisse cauet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumueniunt incommoda: vel quòd
Quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti:
Vel quòd res omnes timidè gelidéque ministrat,
Dilator, spe longus, iners,[b] *auidúsque futuri:*
Difficilis, querulus: laudator temporis acti
Se puero, censor castigatórque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt. ne fortè seniles
Mandentur iuueni partes, pueróue viriles,
Semper in adiunctis æuóque[c] *morabimur aptis.*
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri promes in scænam: multáque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius Atreus
Aut in auem Progne vertatur, Cadmus in anguẽ.
Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Néue minor neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi.
Nec[d] *deus intersit, nisi dignus vindice nodus*
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partes chorus officiúmque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,

a Ambitiosus est.

b Cupidus sciend. quæ futura sunt, contra illud, Quid sit futurum cras, fuge quærere. Qu. exp. Cupidus vitæ.

c Non discedemus ab ijs quæ vnamquamque ætatem consequuntur, & illi conueniunt. Vel, Cogitatio nostr. immorabitur in ijs, quæ, &c.

d Cic. Vt tragici poëtæ, quum explicare arg. exitum non potestis confugitis ad deũ. Hinc prou. θεὸς ἀπὸ μηχανῆς.

Quod non proposito conducat & hæreat aptè,
Ille bonis faueátque, & concilietur [a] *amicis:*
Et regat iratos, & amet peccare timentes,
Ille dapes laudet mensæ breuis, ille salubrem
Iustitiam, legésque, & apertis otia portis.
Ille tegat commissa: deósque precetur & oret
Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.
Tibia non, vt nunc, orichalco [b] *vincta, tubæque*
Æmula, sed tenuis simpléxque foramine pauco
Aspirare, & adesse choris erat [c] *vtilis, atque*
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu.
Quò sanè populus numerabilis, vtpote paruus,
Et frugi, castúsque verecundúsque coibat.
Postquam cœpit agros extendere victor, & vrbem
Latior amplecti murus: vinóque diurno
Placari Genius festis impunè diebus:
Accessit numerísque modísq; licentia maior,
Indoctus quid enim saperet, libérque laborum,
Rusticus, vrbano confusus, turpis honesto?
Sic priscæ [d] *motúmque & luxuriam addidit arti*
Tibicen: traxitque vagus per pulpita vestem.
Sic etiam fidibus [e] *voces creuere sonoris,*
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:
Vtiliúmque sagax rerum & diuina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui [f] *tragico vilem certauit ob hircum,*
Mox etiam agrestes satyros [g] *nudauit, & asper*
Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quòd
Illecebris erat & grata nouitate morandus

a Al. amicè. Legitur verò & concilietur amicis.

b Al. iuncta. Qu. vincta orich. exp. orichalco ex parte circundata.

c Vtilis aspirare, adesse, compl. Gr. more. For. p. quatuor foram.

d Mot. de saltatione vel de gestu.

e Ex voc. i. sonis, quidã chordas int. vt dicat ch. esse additas. Sexta illos qui trag. deducunt, ἀπὸ τοῦ τράγου.

f i. hirco qui illius scriptoribus præmium erat.

g Nud. Nudos introduxit.

Spectator,

Spectator, functúsque sacris, & potus, & exlex.
Verùm ita risores, ita commendare dicaces
Conueniet satyros, ita vertere seria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper & ostro,
[a] *Migret in obscuras humili sermone tabernas:*
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet.
Effutire leues indigna tragœdia versus:
Vt festis matrona moueri iussa diebus,
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego inornata & [b] *dominantia nomina solùm,*
Verbáque, Pisones, satyrorum scriptor amabo:
Nec sic enitar tragico differre colori,
Vt nihil intersit, Dauúsne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum:
An custos famulúsque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis
Speret idem: sudet multum, frustráque laboret
Ausus idem tantum series iuncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris.
Syluis deducti caueant (me iudice) Fauni
Ne, velut innati triuijs, ac penè forenses,
Aut nimium teneris iuuenentur versibus vnquam
Aut immunda crepent ignominiosáque dicta.
Offendũtur enim quibus est equus & pater & res:
Nec, si quid fricti ciceris probat & nucis emptor,
Æquis accipiunt animis donántue corona.
Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,
Pes citus: vnde etiam [c] *trimetris accrescere iussit*

a Humilem opificum & tabernariorũ sermonem imitetur.

b Quorum vsus dominatur: quibus res quantũuis obscenæ propriè appellãtur.

c Iussit Iãbeos versus trimetros quoque nominari.

Nomen Iambeis: quum senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi non ita pridem;
Tardior vt paulò grauiórque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in iura paterna recepit
Commodus, & patiens: non vt de sede secunda
Cederet aut quarta [a] socialiter, hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In [b] scœnam missos magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt immodulata poëmata iudex:
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircóne vager, scribámq́ue licenter? an omnes
Visuros peccata putem mea, tutus, & [c] intra
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proaui Plautinos & numeros &
Laudauere sales: nimium patienter vtrumque,
(Ne dicam stultè) mirati: si modò ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimúmque sonum digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis:
Quæ canerent ageréntque peruncti facibus ora.
Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
Æschylus, & modicis instrauit pulpita tignis,
Et docuit magnúmque loqui nitique cothurno.
Successit vetus his comœdia, non sine multa
Laude:

a Commodum se & patientem ea in re præbēs: sed non ita vt secunda etiam & quarta sede cedere vellet, sociali quadam amore.

b In sc.m. Iambus rarus. versus iamb. in scenam productos, qui nimis tardi sunt ob spondeos, accusat vel nimiæ festinantiæ, vel ignorationis artis.

c Quidam rep. extra pro intra. At intra sp.v. intelligo. Quamuis veniam sperem mihi datū iri, cautè agere malens.

Laude. sed [a] *in vitium libertas excidit, & vim*
Dignam lege regi. [b] *lex est accepta: chorúsque*
Turpiter obticuit, sublato iure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtæ:
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui prætextas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarísue potentius armis,
Quàm lingua, Latium: [c] *si non offenderet vnum-*
-quemque poëtarum limæ labor & mora. vos ô
Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & multa litura coercuit, atque
[d] *Perfectum decies non castigauit ad vnguem.*
[e] *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & excludi sanos Helicone poëtas
Democritus: bona pars non vngues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium noménque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit. ô ego læuus,
Qui purgo bilem sub verni temporis horam.
Non alius faceret meliora poëmata. verùm
[f] *Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.
Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:
Vnde parentur opes: quid alat formétque poëtam:
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat terror
Scribendi rectè, sapere est & principium & fons,
Rem tibi [g] *Socraticæ poterunt ostendere chartæ:*

a In epist. ad Aug. donec iam sæuus apertam. In rabiem verti cœpit, iocus, &c.
b L. est acc. Ibid. quinetiam lex.
c Pœnáque lata, malo quæ nollet car. q. Describi. In ead. ep. de hoc quæritur. Sed turpem putat in scriptis metuítque lituram.
d Per f. vng. Al. præsectum vng. vt sit metaph. à marmorarijs, vel à fictor.
e Ing. m In eos qui, quod Democr. furorem quendam ad poëticã requiri putaret ideo illuuie & squalore necnon solitudine nomen poëtarũ aucuparentur.
f N. t. facio, vt eius obtinendi causa insan. esse, aut insi-mulare velim.
g Scripta discipulorum Socr.

Verbáque prouiſam rem non inuita ſequentur.
Qui didicit, patriæ quid debeat, & quid amicis:
Quo ſit amore parẽs, quo frater amãdus & hoſpes:
Quod ſit conſcripti, quod iudicis officium: quæ
Partes in bellum miſſi ducis: ille profectò
Reddere perſonæ ſcit conuenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morúmque iubebo
Doctum imitatorem, & veras hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa[a] locis, moratáque rectè
Fabula, nullius veneris, ſine[b] pondere & arte,
Valdius oblectat populum, meliúſque moratur,
Quàm verſus inopes rerum, [c] nugæque canoræ.
Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem nullius auaris.
[d] *Romani pueri longis rationibus aſſem*
Diſcunt in partes centum diducere. dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Vncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, triens.[e] eu,
Rem poteris ſeruare tuam. redit vncia: quid fit?
Semis. ad hæc animos ærugo & cura peculî
Quum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, & leui ſeruanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt aut delectare poëtæ,
Aut ſimul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, eſto breuis: vt citò dicta
Percipiant animi dociles, teneántque fideles.
Omne ſuperuacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa, ſint proxima veris.
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi:

a Ornata dictis ſententijs philoſophicis. Al. iocis.
b P. verborum. Quæ grauitate caret.
c N.c. Verſus canori quidem, ſed quibus ſubſint res futiles. Vide ſat. 6. li. 1.
d Quo pueri magnis ex centur. orti &c.
e Eu, vt Gr. εὖ. Sic apud Ter. ex Agr. gramm.

Neu

Neu pransæ Lamiæ viuum puerũ extrahat aluo.
[a] Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
Celsi prætereunt austera poëmata [b] Rhamnes.
Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,
Lectorem delectando, paritérque monendo.
Hic meret æra liber Sosijs: hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat æuum,
Delicta tamen quibus ignouisse velimus.
Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus & mens,
Poscentíque grauem persæpe remittit acutum:
Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verùm vbi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis: quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura. quid ergo?
Vt scriptor si peccat idem librarius vsque,
Quamuis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, [c] fit Chœrilus ille,
Quem bis térque bonum cum risu miror, & idem
Indignor: [d] quandoque bonus dormitat Homerus.
Verùm opere in longo fas est obrepere somnum.
Vt pictura, poësis, erit quæ, si propius stes,
Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.
Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri,
Iudicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit,
O maior iuuenum, quamuis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum

a Seniores poëmata inutilia reprehendunt.
b Rh. Equites. Quidã per hos intell. quoslibet iuuenes generosos & qui animo excelso.

c Chœrilo fit similis: quem miror & rideo si contingat ei vt duobus aut tribus locis rectè scribat.
d Quoties dorm. optimus poëta, qualis fuit Hom. Alij non de alio quàm ipsomet Hom. intell.

Tolle memor: certis[a] medium & tolerabile rebus
Rectè concedi. [b] consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalæ, nec scit quantum Cassellius Aulus:
Sed tamen in pretio est mediocribus esse poëtis
Non homines, non dij, non concessere [c] columnæ.
Vt gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum vnguentũ & Sardo cũ melle papauer
Offendunt, poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inuentúmq; poëma iuuandis
Si paulum à summo discessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
Indoctúsque pilæ discíue trochiue quiescit,
Ne spissæ risum tollant impunè coronæ:
Qui nescit, versus tamen audet fingere. quid ni?
Liber & ingenuus, præsertim [d] census equestrem
Summam nummorum, vitióque remotus ab omni.
Tu [e] nihil inuita dices faciésue Minerua:
Id tibi iudicium est, ea mens: siquid tamen olim
Scripseris, in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras: nonúmq; prematur in annum.
Membranis intus positis, delere licebit
Quod non edideris: [f] nescit vox missa reuerti.
Syluestres homines sacer interpresque deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidósque leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quò vellet. fuit hæc sapientia quondam,

Publica

a Mediocritatem, Mediocrẽ & tolerabilem peritiam.
b C. iu. Hæc velut per parenth. hoc modo. Certis rebus med. concedit: at mediocr. esse po. &c.
c C. ad quas prostant libri. vt sat. 4. lib. 1. Nulla tab. meos hab. neque pila lib. Alij referunt ad col. quæ erant vbi recitabantur tra.
d Habens eq. censum. Cui iuuentus fuit cẽsus equestris, quum censeretur.
e Eo iudicio eáque prudentia es, vt nihil sis dicturus vel fact. inuita Minerua.
f At quũ edid. non licebit. quia nescit vox m. r.

Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere vago, dare iura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit, post hos insignis Homerus,
Tyrtæúsque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit [a] *dictæ per carmina sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & [b] *gratia regum*
Pieriis tentata modis: ludúsque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est: ego nec studium sine diuite vena,
Nec rude quid prosit video ingenium. alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè,
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer: sudauit, & alsit:
Abstinuit Venere & [c] *vino,* [d] *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuítque magistrum.
Nunc satis est dixisse, [e] *Ego mira poëmata pango.*
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores iubes ad lucrum ire poëta,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Si verò est [f] *vnctum qui rectè ponere possit,*
Et spondere leui pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum: mirabor si sciet inter-
-noscere mendacem verúmque beatus amicum.

a Edita fuerũt oracula.
b Carmina scribendo tentata fuit ad regum amicitiam via. Reperta sunt quæ ad oblectationem facerent vt comœdiæ, træg. mimi.
c Al. Baccho.
d Qui adhibetur ad canẽdas laudes Apoll.
e Ex puerorum lusu hoc dictum natum aiunt.
f Opiparam cœnã prębere.

Tu seu donaris seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim, Pulchrè, bene, rectè.
Pallescet super his : etiam [a] stillabit amicis
Ex oculis rorem : saliet, tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus ex animo : sic
Derisor vero plus laudatore mouetur.
Reges dicuntur multis vrgere [b] culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quintilio siquid recitares, corrige, sodes,
Hoc (aiebat) & hoc. melius te posse [c] negares,
Bis térque expertum frustra : delere iubebat,
Et malè tornatos [d] incudi reddere versus.
Si defendere delictum quàm vertere malles,
Nullum vltra [e] verbum, aut operam [f] sumebat inanem,
Quin sine riuali téque & tua solus amares.
Vir bonus & prudens versus reprehēdet [g] inertes:
Culpabit duros : incomptis allinet atrum
Transuerso calamo signum : ambitiosa recidet
Ornamenta : parum claris lucem dare coget :
Arguet ambiguè dictum : mutanda notabit:
Fiet Aristarchus, nec dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis ? Hæ nugæ seria ducent
In mala, [h] derisum semel, exceptúmque sinistrè.
Vt, [i] mala quem scabies aut morbus regius vrget,

a Lachrymas emittet, quas præ gaudio se emittere simulabit.

b Poculis quibusdam grandioribus. Diminut. à culeo.

c Si negare.

d Recudere. Ita mutare emendando vt alij esse viderētur.

e Verbum addebat.

f Al. insumebat.

g Arte carētes.

h Sic paulo antè, Derisor vero plus laud. mo. ill.

i Al. quidam intell. de ea quam Gr. φοιβικὴν ἀγρίαν. Aduersus eos qui non nisi furore quodam & afflatu diuino percitos ad poëticam aptos esse putabant.

Aut

Aut fanaticus error, & iracunda [a] *Diana,*
Vesanum tetigisse timent fugiúntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautiq; sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foueámue: licet, succurrite, [b] *longum*
Clamet, io ciues, non sit qui tollere curet.
Siquis curet opem ferre, & demittere funem,
Qui scis an prudens huc se deiecerit, atque
Seruari nolit? dicam, Siculíque poëtæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnã
Insiluit. sit ius liceátque perire poëtis.
Inuitum qui seruat, [c] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit: nec, si retractus erit, iam
Fiet [d] *homo, & ponet famosæ mortis amorem.*
Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum
Minxerit [e] *in patrios cineres, an triste* [f] *bidental*
Mouerit incestus. certè furit, ac velut vrsus,
Obiectos caueæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctúmque fugat recitator acerbus.
Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem nisi plena cruoris [g] *hirudo.*

a D. vnde σεληνόληπτοι dicuntur, & à Lat. lymphati.

b Longum clamet. Io ciues succ.

c Idem atque ille qui occidit.

d Ad mentem humanam redibit, id est sanam. Quasi insanus, non sit homo, quòd extra se dicatur esse. Vel, Desinet, vel lex haberi deus, vt Emp.

e In p.c. In paternum sepulchrum.

f Bid. locũ fulmine tactum: qui cæsis bidẽtibus expiabatur.

g n. Tanquam hirudo, quæ dimittere non solet. n. pl. cruoris.

FINIS.

IVNII IVVENALIS ET A. PERSII SATYRÆ.

Annotatiunculis, quæ breuis commentarij vice esse possint, illustratæ.

Londini excusum impensis Guilielmi Nortoni. 1592.

IVVENALIS VITA.

IVNIVS Iuuenalis, vt Suidas testatur, vixit tempore Domitiani Imperatoris, oriundus ex Aquino Volscorum oppido, quemadmodũ ipse videtur innuere Satyra tertia circa finem, cum ait:

-Ergo vale nostri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Quanquam non desunt qui Suidæ fidem eleuare conentur, hac certè in parte, ea coniectura ducti, quod liberius scripserit in ipsum quoque Imperatorem, quàm vt ferri potuerit si vixisset. Sub Traiano igitur Satyras scripsisse volunt: neque verisimile esse, quod ille ait, à Paride histrione actum fuisse in exilium, in Pentapolim, quæ est in Lybia, cum Domitiano mortuo nihil potuerit Paris. Vtcunque est, certe Sidonius Apollinaris id videtur significare, cùm ait se tamen illum intelligit:

Nec qui consimili deinde casu
Ad vulgi tenuem strepentis auram
Irati fuit histrionis exul.

De eius morte parum constat, nisi quòd in exilio vitam finisse arbitrantur.

IVN. IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

Semper ego auditor tantum? nunquámne reponam?
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus, & in tergo, necdum finitus, Orestes:
Nota magis nulli domus est sua, q̃ mihi lucus
Martis, & Aeolijs vicinum rupibus antrum
Vulcani: quid agant venti: quas torqueat vmbras
Aeacus: vnde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ: quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontinis platani conuulsáque marmora clamant
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à summo, minimóque poëta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus: & nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus vt altum
Dormiret. stulta est clementia, cùm tot vbique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus eques Auruncæ flexit alumnus:
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cùm tener vxorem ducat spado: Meuia Tuscum
Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma

Queritur otiũ suum sibi perire, dum ignauus ad fastidiũ poëtas recitantes cogitur audire, cum tamen ipse aliquid possit scribere.

Quòd potissimum Satyram scribat, tẽporis sui mores esse in causa.

Lucilius Satyricus.

Cinamus ex tõsore, & Chrispinus è seruo facti erant equites.

Patricios omnes opibus cum prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero reuocante lacernas,
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ.
Difficile est Satyram non scribere, nam quis iniquæ
Tam patiens vrbis, tam ferreus, vt teneat se?
Causidici noua cum veniat lectica Mathonis
Plena ipso: &, post hunc magni delator amici,
Et citò rapturus de nobilitate comesa
Quod superest: quẽ Massa timet: quẽ munere palpat
Carus: & à trepido Thymele summissa Latino.
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem:
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat, sanè mercedem sanguinis, & sic
Palleat, vt nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populũ gregibus comitũ premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio (quid enim saluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu victrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem: sed quid magis Heracleas,

Mag. de lat. M. Regulus imperatoris amicus delatotibus etiam alijs erat formidabilis.

Ab oct. non solũ securus est, sed ante tempus cibo destinatum genio indulget, quod erat hora nona.

Aut

Aut Diomedeas, aut mugitum labyrinthi?
Et mare percussum puero, fabrúmque volantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum vxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso,
Cùm fas esse putet curam spectare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Authomedon: nam lora tenebat
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Nónne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc, átque inde patens, ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mœcenate supino
Signator falso qui se lautum, átque beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat vda.
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
Instituitque rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignũ,
Si vis esse aliquis. Probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum vetus, & stãtem extra pocula caprũ.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes, & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum
Qualemcúnque potes, quales ego, vel Ciuienus.
Ex quo Deucalion nymbis tollentibus æquor

Leno maritus qui vxorẽ prostituit, quæ cum non possit adulteri sui ius hæreditatis capere, accipiat ipse.

Ipse, Nero. Hexaphoro ferratur Regulus ille omniũ bipedum, vt Plinius ait, nequissimus.

Locusta venefica, cuius opera vsus Nero, Britannicum sustulit: au. or. Suetonius.

Caper in cælatura poculorũ.

Nauigio montem ascendit, sortésque poposcit,
Paulatímque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.
Quicquid agunt homines, votum, timor, Ira, voluptas
Gaudia, discursus nostri farrago libelli est.
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos: néque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca:
Prælia quanta illic dispensatore videbis
Armigero: simpléxne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secretò cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus venias, ac falsò nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet à præcone vocari
Ipsos Troiugenas, nam vexant limen & ipsi
Nobiscum da Prætori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior est, Prior, inquit, ego sum.
Cur timeam, dubitem ve locum defendere? quãuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem: sed quinque tabernæ
Quadraginta parant. quid cõfert purpura maius
Optandum, si Laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, & Licinis, expectent ergo Tribuni.

Argumẽtũ Satyrę nostrę sunt vitiorũ genera, quæ ab orbe condito cœperunt ad hæc tẽpora magis inualescere.

Sportula, quæ olim in vsum pauperũ clientũ reperta erat, iam dispensatur in ditissimos quosque.

Pallas Claudij libertus ditissimus prætorijs ornamentis donatus per Claudium.

Vin-

Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas: etsi funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras.
Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quæq; salutato crepitat concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno.
Sportula quid referat, quantum rationib. addat.
Quid faciẽt comites, quibus hinc toga, calceus hinc (est
Et panis, fumusq; domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequitúrque maritum
Languida, vel prægnans, & circumducitur vxor.
Hic petit absenti nota iam callidus arte,
Ostendens vacuam, & clausam pro coniuge sellam.
Galla mea est, inquit, citius dimitte, moraris,
Profer Galla caput. noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula deinde forum, iurísque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Ægyptius, atq; Alabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt veteres, lassiq; clientes,
Votáque deponunt, quanquam longissima cœnæ
Spes homini, caules miseris, atque ignis emendus.
Optima syluarum interea, pelagíque vorabit
Rex horum, vacuísque toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, vna comedunt patrimonia mensa.

Si diuites sportulam captent quid non faciẽt clientes quib. hinc suppeditatur res domestica.

Triũphales statuæ erant in foro Augusti, quas ipse dedicauerat, inter quas tandem Crispinus non veritus sit collocari homo libertinus.

Nullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.
It noua, nec tristis per cunctas fabula cœnas;
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit vlterius quod nostris moribus addas
Posteritas, eadem cupient, faciéntque minores,
Omne in præcipiti vitium stetit. vtere velis,
Totos pande sinus: dicas hic forsitan, vnde
Ingenium par materiæ? vnde illa priorum
Scribendi quodcúnque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, tæda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Pensilibus plumis, átque illinc despiciat nos
Cum veniet contra, digito compesce labellum,
Accusator erit, qui * verbum dixerit, hic est.
Securus licet Æneam, Rutilúmque ferocem
Committas, nulli grauis est percussus Achilles:
Aut multum quæsitus Hylas, vrnámque secutus,
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus: tacita sudant præcordia culpa,

Inde

In voracitatem & gulā Romā. qui exclusis omnibus, ventri suo tantū indulgebant, & hoc immodicè.

Hortatur seipsum poëta ad scribēdum, cum abundè suppetat materia tametsi non sit securū liberè loqui, ne supplicio afficiatur insigni.

* alias, verum Verba monitoris, indicantis periculū ne Coryceus aliquis deferat, tutius esse historias aut fabulas scribere quemadmodū Virgi. & Homerus.

Inde iræ, & lacrimæ, tecum prius ergo voluta
Hæc animo antè tubas: galeatum serò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos
Quorum Flaminia tegitur cinis, átque Latina.

SATYRA. II.

VLtra Sauromatas fugere hinc libet, & glaciale
Oceanũ, quoties aliqd de moribus audet
Qui Curias simulant & bacchanalia viuunt.
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas,
Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat
Tristibus obscenis? castigas turpia cùm sis
Inter Socraticos notissima fossa cinædos.
Hispida mẽbra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum: sed podice læui
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.
Atque supercilio breuior coma. verius ergo,
Et magis ingenuè Peribonius, hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum incessúque fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat veniam, sed peiores, qui talia verbis
Herculis inuadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant, ego te ceuentem Sexte verebor?
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat: Æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?

In eos qui impudenter aliorum vitã cẽsebant, cum ipsi vitijs inter cutibus maderent.

Marisca fici genus, & vlcus quod medici fungum vocãt.

Tolerabilior apertè malus quàm hypocrita & seuerus. Culpa careat necesse est alieni vitij castigator.

Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, átque ipsis Veneri Martíque timendas
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas.
Nónne igitur iure, ac merito vitia vltima fictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, vbi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens: felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius è cœlo cecidit Cato sed tamen vnde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quod si vexantur leges, ac iura: citari
Ante omnes debet Scatinia respice primùm
Et scrutare viros: faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctæque vmbone phalanges.
Magna inter molles concordia non erit vllum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam.
Hispo subit iuuenes, & morbo pallet vtróque.
Nunquid nos agimus causas? ciuilia iura
Nouimus? aut vllo strepitu fora vestra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt collyphia paucæ.

Qualis, Domitianus Iuliam fratris filiã, quæ marito nupserat, corrupit reuocata lege Iulia.

Ironia.

Lex Scatinia contra eos qui muliebria patiebantur, quos peculiariter insectatur poëta hac Satyra.

Virorum mollities.

Vos

Vos lanam trahitis, calathísque peracta refertis
Vellera, vos tenui pregnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit viuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace: donant arcana cylindros.
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
Dat veniam coruis, vexat censura columbas.
Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
Stoicidæ: quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alij, cum tu multitia sumas
Cretice? & hanc vestem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? est mœcha Labullæ.
Damnetur si vis, etiam Carphinia, talem
Non sumet damnata togam, sed Iulius ardet,
Æstuo, nudus agas: minus est insania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor & illud
Montanum positis audiret vulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis ista
Si videas? quæro an deceant multitia testem.
Acer, & indomitus, libertatisq; magister
Cretice pelluces: dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures, sicut grex totus in agris
Vnus scabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq; conspecta liuorem ducit ab vua.
Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu:

Hister patuulus cuius alibi meminit, qui libertum hæredem reliquit, ob turpitudinē ab illo sibi præstitam.

Maior est honestatis ratio in adultera si ira publicū procederet, quàm in te, qui eius rei censuram tibi assumis, cùm sis ipse perditissimus.

NEMO repentè fuit turpissimus. accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam: sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen,
Solis ara deæ maribus patet: ite profani,
Clamatur, nullo gemit hîc tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto.
*Ille supercilium madida fuligine *tactum*
Obliqua produxit acu, pingitq́; trementes
Attollens oculos, vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumq́; comis auratum ingentibus implet,
Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa:
Et per Iunonem, domini iurante ministro.
Ille tenet speculum patici gestamen Othonis
Actoris Arunci spolium, quo se ille videbat
Armatum, cùm iam tolli vexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti
Historia speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem:
Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia mensæ,
His turpis Cybeles, & fracta voce loquendi
Liber-

In sacerdotes Mineruæ, quos in Albana Domitianus instituerat.

Baptæ Eupolidis comœdia, in sacra quæ Cotutia dicebantur, in quibus peruigilabant. non sine flagitijs.
* al. tinctum.

Actor. Hemistichium Virgilianũ, ironicè speculum hominis fortissimi spoliũ vocant.

Libertas, & crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusq; magister.
Quid tamẽ expectãt, Phrigio, quos tẽpus erat iam
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini, siue hic recto cantauerat ære.
Signatæ tabulæ, dictum feliciter, ingens.
Cœna sedet, gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres censore opus est, an aruspice nobis?
Scilicet horreres, maioraq; monstra putares:
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus, ô pater vrbis
Vnde nefas tantum Latijs pastoribus? vnde
Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atq; opibus vir
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri, vade ergo, & cede seueri
Iugeribus campi, quem negligis. officium cras
Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ causa officij? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modò viuere, fient,
Fient ista palàm, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quòd nequeũt parere, & partu retinere maritos,
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris.
Natura indulget, steriles moriuntur, & illis

Recto ære, tubicen erat, inquit, aut certè Cornicen.

Salis Martis sacerdotes soli Ancile è cœlo delapsum ferebant & pertractabant.

Pœna matrimonij fœdi cõtracti, vt nunquam pariant nuptæ.

Turgida non prodest condita pixide Lyde.
Nec prodest agili palmas præbere luperco.
Vicit & hoc monstrũ tunicati fuscina Gracchi,
Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam.
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et catulis, Paulisq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad Podium spectantibus. his licet ipsum,
Admoneas, cuius tunc munere retia misit,
Esse aliquos manes, & subterranea regna,
Et contum, & Stigio ranas in gurgite nigras,
Atque vna transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lauantur:
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiades? quid Fabricius? manesq; Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis consumpta iuuentus
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tædis, & si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur, arma quid vltra
Littora Iuuernæ promouimus? & modò captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt victoris in vrbe,
Non faciunt illi quos vicimus, & tamen vnus
Armenius Zelates cunctis narratur ephebis,
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno.
Aspice quid faciant commercia: venerat obses.
Hic fiunt homines: nam si mora longior vrbem
Indulsit pueris, non vnquam deerit amator:
Mitten-

Fuscina, ludus gladiatorius in quo Retiarius fuscina & reti vtebatur.

Si, inquit, crederet esse inferos is, cuius iussu tot millia trucidantur, nõ exhiberet gladiatores cũ tãta carnificina, sed certè crederet, si saperet.

Zelates obses Armenius contagione morũ corruptus turpe obsequium Tribuno præstitit.

Mittentur bracca, cultelli, fræna, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA. III.

QVamuis digressu veteris confusus amici,
Laudo tamē vacuis quod sedē figere Cumis.
Destinet, atq; vnum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, & gratum littus, amœni
Secessus ego vel Prochytam præpono Saburræ.
Nā quid tā miserum, & tam solum vidimus, vt nō
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ
Vrbis, & augusto recitantes mense poëtas?
Sed cum tota domus rheda componitur vna,
Substitit ad veteres arcus, madidamq; Capenam,
Hic vbi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnumq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
Arbor, & eiectis mendicat sylua camænis.
In vallem Ægeriæ descendimus, & speluncas
Dissimiles veris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine clauderet vndas
Herba, nec ingenuum violarēt marmora tophum?
Hic tūc Vmbricius, quādo artibus, inquit, honestis
Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, heri quam fuit, atq; eadē cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas vbi Dædalus exuit alas.
Dum noua canities, dum prima, & recta senectus

Ostēdit in vrbe bonis viris locū non esse, atque ob id gratulari Vmbritio aruspici, quod Cumas migret, quāuis doleat amicum discedere.

Lucus AEgeriæ nymphæ. Romanorum auaritia, qui etiā à mendicis Iudæis tributum exibant, & quidem cùm in syluis agerent.

Vbi Dæd. Cumis, cū ex Creta euolasset.

Dũ supereſt Lacheſi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus patria: viuant Arturius iſtic,
Et Catulus.maneãt qui nigrũ in candida vertunt.
Queis facile eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer,
Et præbere caput domina venale ſub haſta.
Quondam hi cornicines, municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuerſi
Conducunt foricas, & cur non omnia? cum ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum
Si malus eſt, nequeo laudare & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro, funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi. ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, nôrint alij, me nemo miniſtro
Fur erit: atque ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non vtile dextræ.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius? & cui feruens
Æſtuat occultis animus, ſemperq; tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conſeret vnquam,
Participem, qui te ſecreti fecit honeſti.
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt. tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare voluitur aurũ

Citharœdi & tubicines eò prouehuntur, vt nõ ſolum ludos gladiatorios poſſint exhibere, ſed quemuis etiam impunè trucident.

Quid Romæ agendum ſit: qui in pretio velit haberi.

Periculoſá res magnorum ſecreta miſcere.

Vt

Vt somno careas, ponendaq́ʒ præmia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre Quirites
Græcam vrbem, quãuis quota portio fæcis Achææ.
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas Soli assentores & nebulones sunt in prætio, cuiusmodi sunt Græculi & Barbari quidam.
Obliquas, nec non gentilia tympana secum
Vexit, & ad Circum iussas prostare puellas.
Ite quibus grata est picta lupa barbara mitrâ.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amidone relicta, (dis
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alaban- Alabanda vrbs Cariæ felicissima, atque ob id voluptatibus deditissima.
Æsquilias, dictumq́ʒ petunt à vimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq́ʒ futuri
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior: æde quid illum
Esse putes? quemuis hominẽ secum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit.
Græculus esuriens, in cœlum, iusseris, ibit.
Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax Quiduis pollicemur illi etiã si opus sit, quẽadmodum Dædalus.
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq́ʒ toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona vento?

Vsque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quòd adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare: sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo: mulier nempe ipsa videtur,
Non persona loqui: vacua & plana omnia dicas
Infra ventriculum, & tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda est: rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, si lacrimas aspexit amici:
Nec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas.
Accipit endromydem. si dixeris æstuo, sudat.
Non sumus ergo pares: melior qui semper & omni
Nocte, diéque potest alienum sumere vultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, si rectum minxit amicus.
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
Prætereà sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
Non matrona laris, non filia virgo, neque ipse
Sponsus læuis adhuc, non filius antè pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.

Græcorum fœda adulatio.

Eorundē actio.

Antio. Stratocles, & Demetrius actores comœdiarum peritissimi quorũ meminit Quintil. lib. 11. circa finem.

Eorundē libido

Scire

Scire volunt secreta domus: atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
Gymnasia, atque audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Discipulúmque senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, vbi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erymanthus,
Qui gentis vitio nunquam patitur amicum
Solus habet, nam cùm facilem stillauit in aurem.
Exiguum de naturæ, patriæque veneno,
Limine summoueor, perierunt tempora longi
Seruitij, nusquam minor est iactura clientis.
Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
Currere, cùm Prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat dudum vigilantibus orbis:
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
Diuitis hic serui claudit latus ingenuorum
Filius: alter enim quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, vel Catienæ.
Vt semel, atque iterum super illam palpitet: at tu
Cùm tibi vestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionem deducere sella.
Da testem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad censum, de moribus vltima fiet

P. Ægnatius pecunia corruptus Soronũ Baream falso testimonio oppressit. autor Tacitus in Nerone.

Pauperis obsequium inutile in diuites, cum ipse magistratus officijs præueniat & salutationibus, maximè autem vetulas orbas & senes.

Hosp. Nasica qui Rheam è Phrygia delatã excepit hospitio. Vel qui S. L. Metellus Pont. vbi vi flamma visum amisit.

Quæstio, quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa, magnáque paropside cœnat,
QVANTVM quisque sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet & fidei: iures licet & Samothracũ
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque deos, dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quòd materiam præbet causásque iocorum
Omnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta calceus alter
Pelle patet, vel si consuto vulnere crassum,
Atque recens linum ostendit non vna cicatrix.
NIL HABET infœlix paupertas durius in se,
Quàm quòd ridiculos homines facit: exeat, inquit
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit, & sedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenésque lanistæ.
Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni,
Quis gener hic placuit censa minor, atque puella,
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
HAVD facilè emergunt, quorũ virtutibus ob-
Res angusta domi. sed Roma durior illis (stat
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus

Pauper si per omnia sacra deieret, peierare creditur.

Notat Domitianum qui reuocarat legem Othonis Tri. plebis iam abolitam ne inquatuordecim gradibus spectaret cui non esset census equestris.

Translatus subitò ad Marsos, mensamq; Sabellam,
Contentúsque illic Veneto, duróque cucullo.
Pars magna Italiæ est (si verũ admittimus) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur siquando theatro
Maiestas: tandémque redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Æquales habitus illic similémque videbis
Orchestram, & populum clari velamen honoris:
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
Hic vltra vires habitus nitor, hic aliquid plus.
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est: hic viuimus ambitiosa
Paupertate omnes: quid te moror? OMNIA Romæ
Cum pretio quid das, vt Cossum aliquando salutes?
Vt te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati.
Plena domus libis vænalibus: accipe, & illud
Fermentum tibi habe, præstant tributa clientes.
Cogimur & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam?
Aut positis nemorosa inter iuga Volsinijs, aut
Simplicibus Gabijs, aut proni Tyburis arce?
Nos vrbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui. nam si labentibus obstat
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum est illic, vbi nulla incendia, nulli

Transl. Curium Dentat. intelligit, qui deuictis Samnitibus & Sabinis, continentissimè vixit.

Simplicitas in spectaculis municipalium.

Tutius extra vrbem viuere.

Tibicen pro fulcimento.

Nocte metus: iam poscit aquã, iã friuola transfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant.
Tu nescis: nam si gradibus trepidatur ab imis
Vltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles vbi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, vrceoli sex
Ornamentum abaci, nec non & paruulus infrà
Cantarus, & recubans sub eodẽ marmore Chiron,
Iámque vetus Græcos seruabat cista libellos.
Et diuina opici rodebant carmina mures,
Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamẽ illud
Perdidit infœlix totum nil. vltimus autem
Ærumnæ cumulus, quòd nudũ, & frustra rogan-
Nemo cibo, nemo hospitio, tectóq; iuuabit. (tem
Si magna Astyrij cecidit domus, horrida mater
Pullati proceres differt vadimonia Prætor:
Tunc gemimus casus vrbis, tunc odimus ignem,
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet
Conferat impensas, hic nuda, & candida signa,
Hic aliquid præclarum Eupranoris, & Polycleti,
Phecasianorum vetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, & forulos, mediámque Mineruã:
Hic modium argenti: meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus, & meritò iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli Circensibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur:
Quanti nunc tenebras vnum conducis in annum.
Hortulus hic, puteúsque breuis, nec reste mouẽdus

Vcalegon vicinus, alludens ad illud Virgilij: Iam proximus ardet Vcalegõ.

Codrus Poëta qui supra Theseida recitabat, homo extremæ paupertatis.

Astyrij, alij Arcurij legunt. Cuius suprà meminit, vt scelerati, qui nigrũ in candida vertant.

Fabrateriæ & Frusinon, i. oppida Cãpaniæ. in via Latina Strabo lib. 3.

In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, & culti villicus horti,
Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.
Plurimus hic æger moritur vigilando, sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti stomacho: nam quæ meritoria somnum Incōmoda pauperum ex insomnijs.
Admittunt? magnis opibus dormitur in vrbe,
Inde caput morbi: rhodarum transitus arcto
Vicorum inflexu, & stantis conuicia mandræ
Eripiunt somnum * *Druso, vitulisque marinis.* Vrso.
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Diues, & ingenti curret super ora Liburno, Liburno, lecticario ex Liburnia Dalmatiæ vicina regione.
Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus:
Námque facit somnum, clausa lectica fenestra.
Antè tamen veniet: nobis properantibus obstat
Vnda prior, magno populus premit agmine lumbos
Qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam,
Pinguia crura luto, planta mox vndique magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.
Nónne vides, quanto celebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ, sequitur sua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res Corbulo vir validissimus, tempore Neronis claruit, cuius meminit Tacitus.
Impositas capiti, quot recto vertice portat
Seruulus infœlix & cursu ventilat ignem,
Scinduntur tunicæ sertæ: modò longa coruscat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum

Plaustra vehunt, nutant altè, populóq; minantur,
Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
Axis, & euersum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus? quis mēbra quis ossa
Inuenit? obtritum vulgi perit omne cadauer
More animæ, domus interea secura patellas
Iam lauat, & bucca foculū excitat, & sonat vnctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros variè properantur: at ille
Iam sedet in ripa, tetrúmque nouitius horret.
Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis aluum
Infœlix, nec habet quem porrigat ore trientem,
Respice nunc alia, ac, diuersa pericula noctis,
Quod spatium tectis sublimibus, vnde cerebrum
Tecta ferit, quoties rimosa, & curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem: possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus, ad cœnam si
Intestatus eas, adeò tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles te prætereunte fenestræ.
Ergo optes, votúmque feras miserabile tecum,
Vt sint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum fortè cecîdit
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire: quibusdam
Somnum rixa facit: sed quamuis improbus annis,
Atque mero feruens, cauet hunc, quē coccina lena
Vitari iubet, & comitum longissimus ordo:

Imitatur Horat. qui ferè iisdem verbis descripsit vrbis tumultus.

πορθμέα portatorem: vt Maro appellat Charontem. qui animas transfetat.

Improbitas iuuentutis, quæ non possit dormire, nisi quempiam pulsauerit.

Multum

Multum præterea flammarum, atque ænea lampas.
Me, quem Luna solet deducere, vel breue lumen
Candelæ, cuius dispenso, & tempero filum,
Contemnit: miseræ cognosco præmia rixæ.
Si rixa est, vbi tu pulsas, ego vapulo tantùm. Contentionis initium.
Stat contrà, starique iubet. parere necesse est:
Nam quid agas? cùm te furiosus cogat, & idem
Fortior: Vnde venis exclamat, cuius aceto,
Cuius concha tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi veruecis labra comedit? Concha faba elixa cum cortice.
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede vbi consistas, in qua te quæro proseucha. προσευχῇ
Dicere si tentes aliquid, tacitúsue recedas,
Tantundem est: feriunt pariter vadimonia deinde
Irati faciunt: libertas pauperis hæc est, Horatij hic locus vbi mendici stipem efflagitant.
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
Nec tamen hæc tantùm metuas, nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus, postquam omnis vbique
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ. Furta & latrocinia committi in media vrbe, quibus tota ferè scatet.
Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur,
Et Pontina palus, & gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad viuaria currunt.
Qua fornace graues, qua non incude catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus, vt timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Fœlices proauorum atauos, fœlicia dicas
Secula quæ quondam sub regibus, atque tribunis

Viderunt vno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere causas.
Sed iumenta vocant, & sol inclinat: eundum est.
Nam mihi commota iamdudum mulio virga
Innuit: ergo vale nostri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Eluinã Cererem, vestramq; Dianã.
Conuelle à Cumis satyrarum: ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos veniam caligatus in agros.

Iuuenalis patria Aquinum oppidum in via Latina, quæ est Campania, autor Strab. lib. 5.

SATYRA IIII.

In Crispinum Aegyptium flagitijs coopertũ, & ventris mancipium inuehitur, atque per occasionem in Domitiani crudelitatem & luxum.

ECce iterum Crispinus, & est mihi sæpè vocandus.
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitijs, æger, soláque libidine fortis,
Delicias viduæ tantum aspernatum adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in vmbra,
Iugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus fœlix, minimè corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper vittata iacebat
Sanguine adhuc viuo terram subitura sacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus, & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Titio, Serióque decebat
Crispinum: quid agas, cum dira & fœdior omni
Crimine persona est? mulum sex millibus emit
Æquantem sanè paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.

Con-

Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio vlterior, magnæ si misit amicæ,
Quæ vehitur clauso latis specularibus antro
Nil tale expectes, emit sibi, multa videmus,
Quæ miser & frugi non fecit Apicius, hoc tu Apicius omnium epulonum, vt ait Plin. altissimus gurges.
Succinctus patria quondam Crispine papyro.
Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
Piscator quam piscis emi, prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Appulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem? cum tot sestertia partem
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret scurra palati,
Iam princeps equitum, magna qui voce solebat, Crispinus ex ἰχθυοπώλα eques factus.
Vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope, licet hic considere, non est
Cantandum, res vera agitur, narrate puellæ
Pierides, prosit mihi vos dixisse puellas.
Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo seruiret Roma Neroni, Cum imperaret Domitianus alter Nero, captus est piscis Anconæ miræ magnitudinis, qui mox Cæsari fuit exhibitus.
Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domū Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
Impleuitq; sinus, neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinet hoc monstrum cymbæ, linique magister
Pontifici summo: quis enim proponere talem,

Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent dispensi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
Depastúmque diu viuaria Cæsaris, inde
Elapsum veterem ad dominum debere reuerti.
Si quid Palphurio, si credimus Armillato
Quicquid conspicuũ, pulchrumq́; ex æquore toto est,
Res fisci est, vbicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat, iam letifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam sperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems, prædámque recentem
Seruabat, tamen hic properat, velut vrgeat Auster
Vtq; lacus superant, vbi quanquam diruta seruat
Ignem Troianum, Vestam colit Alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit, facili patuerunt cardine valuæ.
Exclusi expectant admissa obsonia patres.
Itur ad Atridem, tunc Picens accipe, dixit,
Priuatis maiora focis: genialis agatur
Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in secula rhombum.
Ipse caput voluit quid apertius? & tamen illi
Surgebant cristæ: nihil est quod credere de se
Non possit, cum laudatur dijs æqua potestas.
Sed deerat pisci patinæ mensura. vocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miseræ magnæq; sedebat
Pallor amicitiæ, primus clamante Liburno,

Palphurius Sura delator acerrimus, cum armillato, quorũ meminit Suetonius.

Atridem à crudelitate, vt Orestes, aut Nero, qui matrẽ suam occiderunt.

Currite

Currite iam sedit, rapta properabat ab olla
Pegasus, attonitæ positus modò vllicus vrbi.
An ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum sanctissimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iustitia: venit & Crispi iucunda senectus,
Cuius erant mores qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras populósque regenti
Quis comes vtilior, si clade, & peste sub illa
Sæuitiam damnare, & honestum afferre liceret
Consilium? sed quid violentius aure tyranni?
Cum quo de pluuijs, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentum, nec ciuis erat, qui libera posset
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque octogesima vidit
Solstitia, his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus eiusdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quẽ mors tam sæua maneret,
Et domini gladijs iam destinata: sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus,
Vnde fit, vt malim fraterculus esse gigantum.
Profuit ergo nihil misero, quòd cominus vrsos
Figebat Numidas, albana nudus arena
Venator, quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
Nec melior vultu quamuis ignobilis ibat

Pegasus iuris consultus celeberrimus tempore Vespasiani Cæsaris.

Vibius Crispus vir facetissimus, & integerrimus.

Tyranni crudelitas.

Facilius imposuit Brutus Tarquinio stolido regi, quàm hodie nostris si viueret.

Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ.
Et tamen improbior Satyram scribente cinædo,
Montani quoque venter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera, sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro.
Et qui vulturibus seruabat viscera Dacis
Fuscus marmorea meditatus prælia villa.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conspicuũ nostro quoq; tẽpore monstrũ,
Cæcus adulator, dirúsque à ponte satelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandáque deuexæ iactaret basia rhedæ.
Nemo magis rhombum stupuit, nam plurima dixit
In læuum conuersus: at illi dextra iacebat
Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento, sed vt fanaticus œstro
Percussus Bellona tuo diuinat, & ingens
Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi,
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus, peregrina est bellua, cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit vnum
Fabricio, patriam vt rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab ille
Dedecus hoc, Montanus ait, testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem,
Debetur magnus patinæ, subitúsque Prometheus.

Cinædo. Nerone, qui maledicentissimũ carmen scripsit in Quintalianum.

Cornelius Fuscus qui in Dacia perijt.

Catullus Messalinus cæcus, sed pestilentissimus sycophanta.

Curtius Montanus vẽtricosus, & abdomini seruiens: propterea ait eum se dignam sententiam dixisse.

Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc
Tempore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.
Vicit digna viro sententia: nouerat ille.
Luxuriam imperij veterem, noctésque Neronis
Iam medias, aliámque famem cum pulmo Falerno
Arderet, nulli maior fuit vsus edendi,
Tempestate mea, Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinóue edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu.
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, & misso proceres exire iubentur
Consilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Geticis aliquid, toruísque Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola penna.
Atque vtinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sæuitiæ, claras quibus abstulit vrbi
Illustrésque animas, impune, & vindice nullo:
Sed perijt postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

Rutupinum oppidum Britanniæ maritimum, cuius meminit Ptolemæus & Lucanus.

Domitianus postquam cœpit sæuire in plebem, statim perijt.

SATYRA V.

SI te propositi nōdum pudet, atq; eadem est mens,
Vt bona summa putes, aliena viuere quadra,
Si potes, illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
Quamuis iurato metuam tibi credere testi.
Ventre nihil noui frugalius. hoc tamen ipsum

Ad Trebium amicum, quem monet, vt à vita parasitica se subducat, cum ob multa alia, tum maximè ob contumeliam & auaritiam diuitum.

Defeciſſe puta, quod inani ſufficit aluo
Nulla crepido vacat? nuſquā pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tantíne iniuria cœnæ
Tam ieiuna fames? cum poſſis honeſtius illic
Et tremere, & ſordes farris mordere canini
Primo fige loco, quod tu diſcumbere iuſſus
Mercedem ſolidam veterum capis officiorum,
Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
Et quamuis rarum tamen imputat: ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo ceſſaret culcitra lecto,
Vna ſimus ait votorum ſumma, quid vltrà
Quæris? habet Trebius propter quod rūpere ſom-
Debeat, & ligulas dimittere ſollicitus, ne (num
Tota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubijs, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca Bootæ.
Qualis cœna tamen? vinum quod ſuccida nolit
Lana pati, de conuiua Corybanta videbis
Iurgia proludunt, ſed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges vulnera mappa,
Inter vos quoties, libertorúmque cohortem
Pugna Saguntina feruet commiſſa lagena.
Ipſe capillato diffuſum conſule potat
Calcatámque tenet bellis ſocialibus vuam,
Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico,
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulúmque ſenectus
Deleuit multa veteris fuligine teſtæ:

Conuiuator putat ſe tecū bellè agere, ſi ſemel te donauit vna cœna.

Sarraca genus vehiculi, cuius alib. meminit.

Cap. conſ. Opimianum vinum intelligit, quod ſeruatum eſt in multa ſecula.

Quale

Quale coronati Thrasea, Heluidiúsque bibebant
Brutorum, & Cassî natalibus. ipse capaces
Heliadum crustas, & inæquales beryllos
Virro tenet Phialas, tibi non committitur aurum,
Vel si quando datur custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vnguésque obseruet acutos
Da veniam, præclara illic laudatur iaspis?
Nam Virro (vt multi) gẽmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ,
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem vasorum quattuor ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura vitro.
Si stomachus domini feruet vinóque, cibóque
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modò vina querebar.
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor
Getulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuosæ veheris dum per monumenta Latinæ,
Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci.
Et, ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit tu Getulum Ganymedem
Respice, cùm sities: nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio: quando ad te peruenit ille?
Quando vocatus adest calidæ, gelidæque minister?
Quippe indignatur veteri. parere clienti,

Thrasea & Heluidius duo libertatis amatores Bruti & Cassij natales celebrabant.

Iuue. præl. Aeneas qui in gladij capulo gemmas ferebat, non poculis.

4. Aeneid. Decocta aqua niue refrigerata. Neronis inuentum.

Flos Asiæ pincerna formosissimus ex Asia, & idem pretiosissimus.

Seruorum arrogantia.

Quódq; aliquid poscas, & quòd se stante recumbas
Maxima quæque domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ iam mucida frustra farinæ
Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum.
Sed tener & niueus, molliq; siligine factus
Seruatur domino, dextra cohibere memento.
Salua sit artocopi reuerentia: finge tamen te
Improbulum, super est illic qui ponere cogat.
Vis tu consuetis audax conuiua canistris
Impleri, panísque tui nouisse colorem.
Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta
Coniuge, per montē aduersum, gelidásque cucurri
Æsquilias, fremeret sæua cum grandine vernus
Iupiter, & multo stillaret penula nimbo.
Aspice quàm longo distendat pectore lancem
Quæ fertur domino squilla, & quibus vndiq; septa
Hasparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus gammarus ouo
Ponitur exigua feralis cœna patella,
Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit
Laternam. illud enim vestris datur alueolis, quod
Canna Micipsarum prora subuexit acuta,
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quòd tutos etiam facit à serpentibus atris.
Mulus erit domino, quem misit Corsica: vel, quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum est

Genuinus dens dictus quòd à genis pendeat: autor Festus.

Scilicet, ironicè ferè vsurpatur vt hic, & Terent. Id populus curat scilicet.

Diuiti squilla lautissimus piscis apponitur clienti verò gammarus vilissimus.

Boccar rex fuit Mauritaniæ, vbi oleum adeo tetri est odoris, vt serpentes etiam non ferant.

Et

Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum crescere pisc,em
Instruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni murana datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster.
Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glaciæ aspersus maculis Tyberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipse pauca velim, facilem si præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri nanque & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria: solum
Poscimus, vt cœnes ciuiliter: hoc face, & esto,
Esto (vt nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorum interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectas, & chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri

Lenas, quiuis auarus captator: & Aurelia, orba & opulenta anus.

Lupus in Tybri natus, stercore pastus, & insulsus pauperi obtruditur.

Petimus bone vir, non vt sis alter Seneca aut Piso viri liberalissimi, sed tãtum vt æqualiter cum cõuiuis bibas & edas.

χειρονόμον Græcè vsurpauit alibi. χειρονομόντα qui manibus & corpore gesticulatur.

Omnia, nec minimo ſanè diſcrimine refert
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Ducêris planta, velut ictus ab Hercule Cacus.
Et ponére foris ſi quid tentaueris vnquam
Hiſcere, tāquā habeas tria nomina. quādo propinat
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis
Pocula, quis veſtrum temerarius vſque adeò, quis
Perditus, vt dicat regi bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis deus, aut ſimilis dijs
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus,
Da Trebio, pone ad Trebium, vis frater ab illis
Ilibus? ô nummi vobis hunc præſtat honorem,
Vos eſtis fratres dominus tamen, & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Æneas, nec filia dulcior illo.
Iucūdum, & charum ſterilis facit vxor amicum:
Sed tua nunc Mycale pariat licet & pueros tres
In gremium patris fundat, ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido, viridem thoraca iubebit
Afferri, minimáſque nuces, aſſémque rogatum
Ad menſam, quoties paraſitus venerit infans
Vilibus ancipites fungi ponuntur amicis.
Boletus domino, ſed qualem Claudius edit,
Ante illum vxoris, poſt quem nil amplius edit,
Virro ſibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore,
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,

Tria nomina hoc eſt, ſis nobilis: quāquam aliter interpretetur Politia. miſc. cap. 31.

Si ditatus es, facile inuenies cultores, & obſeruatores: maximè autem, ſi ſine liberis.

Claudius Boleto ab Agrippina Vxore medicato extinctus eſt.

Credere quæ possis surrepta sororibus Aphris.
Tu scabie fruère mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuénsque flagelli
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, vt doleas: nam quæ comœdia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, vt par lacrymas effundere bilem
Cogaris, pressóque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris,
Captum te nidore suæ putat ille culinæ:
Nec malè coniectat: quis enim tam nudus, vt illum
Bis ferat Hetruscum puero si contigit aurum?
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit: ecce dabit iam
Semesum leporem, atq; aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam venit minor altilis, inde parato,
Intactóque omnes, & stricto pane tacetis:
Ille sapit, qui te sic vtitur, omnia ferre
Si potes, & debes, pulsandum vertice raso
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

Sor. Aphr. hortis Hesperidũ. Contumeliæ diuitum in pauperes, ex quorũ dolore capiant voluptatem.

Quis ferat talẽ insolẽtiam, nisi planè seruus: certè dum ob ventrem seruis potenti, liber non es.

SATYRA. VI.

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamq; diu, cum frigida paruas
Præberet spelunca domos, ignémque larémque
Et pecus, & dominos communi clauderet vmbra.
Syluestrem montana torum cùm sperneret vxor
Frondibus, & culmo, vicinarúmque ferarum

Vrsidiũ monet ne facile patiatur se matrimonio alligari, eius incommoda ob oculos ponens & miro stomacho mulierum mores & vitia insectatur.

Pellibus: haud similis tibi Cinthia, nec tibi, cuius
Turbabit nitidos extinctus passer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus vbera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito,
Quippe aliter tunc orbe nouo, cælóque recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compositique luto nullos habuere parentes,
Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan,
Aut aliqua extiterãt, & sub Ioue, sed Ioue nondũ
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius: cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperte viueret horto,
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atque duæ pariter fugêre sorores,
Antiquum, & vetus est alienum Posthume lectũ
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras, iámque à tonsore magistro
Pectoris, & digito pignus fortasse dedisti:
Certè sanus eras, vxorem posthume ducis?
Dic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot testibus vllam?
Cùm pateant altæ caligantésque fenestræ?
Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
N'onne putas melius, quod tecum pusio dormit?
Pusio qui noctu non litigat? exigit à te

Græc. hoc est cum syncerè inter se viuerent, nec esset opus iureiurando vt postea. Astræa quæ teste Hes. cũ pudicitia in cœlũ euolauit, offensa hominum moribus.

Quiduis ageres potius quàm duceres vxorẽ, qua cõmodius posses carere.

Nulla

Nulla iacens illic munuſcula, nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit, anheles?
Sed placet Vrſidio lex Iulia, tollere dulcem
Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Mulorúmque iubis, & captatore Macello,
Quid fieri non poſſe putes, ſi iungitur vlla
Vrſidio? ſi mœchorum notiſſimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capiſtro?
Quem toties texit perituri ciſta Latini.
Quid? quod & antiquis vxor de moribus illi
Quæritur. ô medici mediam pertundite venam:
Delicias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici
Pauca adeo Cereris vittas contingere digna,
Quarum non timeat pater oſcula. necte coronam
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ vir ſufficit, ocyus illud
Extorquebis, vt hæc oculo contenta ſit vno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis: viuat Gabijs, vt vixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat? nil actũ in montibus? aut in
Speluncis? adeò ſenuerunt Iupiter & Mars?
Porticibus tibi ne monſtratur fœmina voto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quodq́ inde excerpere poſſis?
Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo
Tuccia veſicæ non imperat, Appula gannit

Lex Iulia, quæ cauet, vt adulteri deprehenſi dent pœnas.

Perit. qui cũ timeret delatores, illis vxorem ſubmittebat.

Theſmophoria agebantur νηφαλίως per ſobrias & caſtas fœminas.

Iupiter & Mars adulteri inſignes, vt ſcribunt poëtæ.

Sicut in amplexu, subitum & miserabile longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ quoties aulæa recondita cessant,
Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro,
Atque à plebeis longè Magalesia, tristes
Personam Thyrsúmque tenent, & subligar Acci
Vrbicus ex odio risum mouet Attellanæ
Gestibus Autonoës, hunc diligit Ælia pauper
Soluitur his magno comœdi fibula, sunt quæ
Chrysogonum cantare vetent, Hispulla tragedo
Gaudet: an expectas, vt Quintilianus ametur?
Accipis vxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq; choraules
Longa per angustos figamus pulpita vicos:
Ornentur postes, & grandi ianua lauro
Vt testudineo tibi Lentule conopœo,
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans
Nupta Senatori comitata est Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum, famosáque mœnia Lagi,
Prodigia & mores vrbis, damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atque sororis,
Nil patriæ indulsit, plorantisque improba natos,
Vtque magis stupeas, ludos, Paridémque reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumaq; paterna
Et segmentatis dormisset paruula cunis,
Contempsit pelagus, famam contempserat olim
Cuius apud molleis minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus: latéque sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis

Megalesia, ludi Circẽses in honorem magnæ deũm dedicati.

Quintilianus quiuis doctus & probus vir, vt alibi pro deserto.

Senat. veientoris vxor, relicto marito secuta est gladiatorẽ in AEgyptum.

Mulierum incœpto facinore constantia,

Mutandum toties esset mare: iusta pericli
Si ratio est, & honesta, timent, pauidóque gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
Fortē animum præstant rubes, quas turpiter audēt.
Si iubeat coniux, durum est conscendere nauim,
Tunc sentina grauis, tunc summus vertitur aër.
Quæ mœchum sequitur, stomacho valet, illa maritum
Conuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
Hippia? quid vidit propter quod Ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, mediisq́ue in naribus ingens
Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli:
Sed gladiator erat, facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriæq́ue, hoc prætulit illa sorori,
Atque viro: ferrum est, quod amant: hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Veiento videri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
Respice riuales diuorum, Claudius, audi,
Quæ tulerit: dormire virum cum senserat vxor,
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius vna,
Et nigrum flauo crinem abscondente galero,
Intrauit calidum veteri centone lupanar,

Ludia vt suprà Ludium dixerat scenicum aut gladiatorem. Sergium nimirū quem erat sequuta.

Hyacinth. suaues & delicatos: vt Hyacinthus Apollinis amasius.

Massalinæ Claudij vxoris impudicitia,

Et cellam vacuam, atque suam: tunc nuda pupillis
Constitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditque tuum generose Britannice ventrem:
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit,
Mox lenone suas iam dimittente puellas
Tristis abit, sed quod potuit, tamen vltima cellam
Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ,
Et lassata viris nondum satiata recessit:
Obscurísque genis turpis, fumóque lucernæ,
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem,
Hippomanes, carménq; loquar, coctúmq; venenum,
Priuignóque datum faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimúmque libidine peccant.
Optima sed quare Cesennia teste marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam,
Nec Veneris pharetris macer est, aut lãpade feruet.
Inde faces ardent: veniunt à dote sagittæ.
Libertas emitur: coràm licet innuat, atque
Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non vxor amatur,
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculíque minores,
Collige sarcinulas dicet libertus, & exi
Iam grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera, sicco venit altera naso.
Interea calet, & regnat, poscitq; maritum
Pastores, & ouem Canusinam, vlmósque Falernas.
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Quodq;

Britannicus qui etiam Germanicus est dictus à Nerone veneno sublatus.

Mariti laudant vxores non ob probitatem, sed propter dotem.

Nonnullas magis ob venustatẽ quam pudicitiã amari.

Vxorum importunitas & ingluuies.

Quódque domi non est, & habet vicinus, amatur.
Mense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis.
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Myrrhina, deinde adamas notissimus, & Berenices
In digito factus preciosior, hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
Obseruant vbi festa mero pede sabbata reges,
Et vetus indulget senibus clementia porcis.
Nulláne de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formosa, decens, diues, fœcunda, vetustos
Porticibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
Rara auis in terris, nigróque simillima cygno.
Quis feret vxorem, cui constant omnia? malo,
Malo Venusinam, quàm te Cornelia mater
Graccorum, si cum magnis virtutibus affers
Grande superciliũ, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuũ precor Annibalem, victumq́ Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migra,
Parce precor Pæan, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt: ipsam configite matrem
Amphion clamat, sed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsumq́ parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atque eadem scropha Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, vt se tibi semper
Imputet? (huius enim rari, summiq́ voluptas
Nulla boni) quoties animo corrupta superba

Agrippa Iudæorũ rex post mortẽ Herodis cui nupserat Beronice soror, suspectus fuit de incestu cum illa admisso.

Felicium superbia.

Niobe, Amphionis Thebani vxor ob εὐτεκνίαν elata, se Latonæ prætulit: quare postea pœnas dedit cæsis liberis & marito.

A a

Plus aloës, quàm mellis habet, quis deditus autem
Vsq; adeo est, vt non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inque dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non tolerāda maritis
Nam quid rancidius, quàm quod se non putat vlla
Formosam nisi quæ de Thusca Græcula facta est?

In affectā mulierum Græcitatem, qua blāditias suas exprimebant.

De Sulmonensi mera Cecropis, omnia Græce,
Cùm sit turpe magis nostris nescire Latinè.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid vltra?
Concumbunt Græcè? dones tamen ista puellis,
Tune etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Græcè: non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lasciuum interuenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχὴ modo sub lodice relictis
Vteris in turba: quod enim non excitet inguen

Nequaquā lasciua & nullius frugi, quod nihil queat.

Vox blāda, & nequā? digitos habet: vt tamē omnes
Subsidant pennæ, dicas hæc mollius Æmo
Quāquā & Carpophoro, facies tua cōputat annos
Se tibi legitimis pactam, iunctámque tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur

Mustacea genus panis in nuptijs cōuiuis dabatur sub finem officij.

Causa, nec est quare cœnam, & mustacea perdas
Labente officio, crudis donanda, nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro
Si tibi simplicitas vxoria, deditus vni
Est animus, submitte caput ceruice parata
Ferre iugum: nullam inuenies, quæ parcat amāti,
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,

Et

Et spolijs: igitur longè minus vtilis illi
Vxor, quisquis erit bonus, optandúsq; maritus,
Nil vnquam inuita donabit coniuge: vendes
Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam senior, cuius barbam tua ianua vidit.
Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis
Libertas, & iuris idem contingat arenæ,
Non vnus tibi riualis dictabitur hæres.
Pone crucem seruo: meruit quo crimine seruus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
Nulla vnquã de morte hominis cunctatio lõga est.
O demens, ita seruus homo est? nil fecerit, esto,
Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: sed mox hæc regna relinquit,
Permutatq; domos, & flammea conterit, inde
Aduolat, & spreti repetit vestigia lecti,
Ornatas paulò antè fores pendentia linquit
Vela domus, & adhuc virides in limine ramos.
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti,
Quinq; per autumnos, titulo res digna sepulchri,
Desperande tibi salua concordia socru:
Illa docec spolijs nudi gaudere mariti:
Illa docet missis à corruptore tabellis,
Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes, aut ære domat, tunc corpore sano
Aduocat Archigenem, onerosaq; pallia iactat.
Abditus intereà latet, & secretus adulter
Impatiensq; moræ pauet, & præpucia ducit.

Quo probior quisque est, hoc magis vxor eius ingenio volet abuti: & vbique præesse ac imperare marito.

Subinde alijs nubit, & mox ad pristinũ maritũ reuertitur.

Subinde alijs nubit, et mox

Socrus & vxoris artes in miserũ maritum.

Scilicet expectas, vt tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet? vtile porrò
Filiolam turpi vetulæ producere turpem:
Nulla ferè causa est, in qua non fœmina litem
Mouerit: accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formantq́ libellos,
Principium, atq; locos Celso dictare paratæ
Endromydas Tyrias, & fœmineum ceroma.
Quis nescit? aut quis non vidit vulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutoq́ lacessit,
Atq; omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, veræq; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu? vires amat, hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri: nam quantula nostra voluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat?
Baltheus, & manicæ, & cristæ, crurisq; sinistri
Dimidium tegmen, vel si diuersa mouebit
Prælia, tu fœlix ocreas vendente puella.
Hæc sunt, quæ tenui sudant in Cyclade, quarum
Delicias & panniculus bombicinus vrit,
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat, quàm denso fascia libro,
Et ride scaphium positis cum sumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi, cæciue Metelli
Gurgitis, aut Fabij, quæ Ludia sumpserit: vnquã
Hos habitus? quãdo ad palum gemat vxor Asyli?

Semper

Manilia scortũ, quæ Hostilium Mancinũ lapide percussit, & per tribunos plebis absoluta est.

Cel. Cornelius Celsus orator & medicus cuius erat liber de medicina.

Turpe est mulierẽ tractare arma, omissis domesticis officijs.

σκαφεῖον matela in qua mingunt fœminæ, autor Iulius Pollux.

Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo
Tunc grauis illa viro, tunc orba tigride peior,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus semper lacrymis, semperq; paratis
In statione sua, atq; expectantibus illam,
Quo iubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc * *curruca places, fletumq; labellis*
Exorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas,
Si tu zelotypæ retegantur scrinia mœchæ?
Sed iacet in serui complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus: dic ipsa: olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod velles, nec non ego possem
Indulgere mihi: clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo sum: nihil est audacius illis
Deprensis, iram, atq; animos à crimine sumunt.
Vnde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
Præstabat castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitijs contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & vellere Tusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus vrbi
Annibal, & stantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: sæuior armis
Luxuria incubuit, victúmq; vlciscitur orbem:
Nullum crimen abest, facinúsq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad Histros
Et Sybaris colles: hinc & Rhodos, atq; Miletos,

Mulierum malitia.

*Curruca legũt alij, vt sit is qui alienos liberos pro suis educat.

Vnde morum corruptela, inquit, nisi ex diuturno otio & secuuda fortuna.

Histri & Sybaritæ populi voluptatibus addictissimi. vnde ab his histriones, ab illis Sybaritic æ delitiæ appellatæ.

Atq; coronatum, & petulans, madidumq́; Tarētū.
Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt secula luxu
Diuitiæ molles: quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina, nescit.
Grandia quæ medijs iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant vnguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam vertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.

Tectum ebrijs ambulare videtur, & lucernæ præ vertigine duplices appa.

I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ,
Maura pudicitiæ veterem cum præterit aram,
Noctibus hîc ponunt lecticas micturiunt hîc
Effigiemq́; deæ longis syphonibus implent,
Inq; vices equitant, ac luna teste mouentur,
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
Coniugis vrinam magnos visurus amicos.

σίφωνες. fistulæ per quas aqua fluit, à sono, quem videntur exprimere.

Nota bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, vinoq́; feruntur
Attonitæ, crinémque rotant vlulante priapo
Mænades: ô quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus quæ vox saltante libidine, quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, & tollit prudentis præmia coxæ.
Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi iam frigidus æuo

μαινάδες bacchæ à furore sic dictæ. ostendit autē sacra Bonæ deæ aqua sacrilega & flagitiosa ac Bacchanalia ipsa.

Laome-

Laomedontiades, & Nestoris hernia possit,
Tunc prurigo moræ impatiens, tũ fœmina simplex,
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Iam fas est, admitte viros, dormittat adulter.
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo:
Si nihil est, seruis incurritur: abstuleris spem
Seruorum, venit conductus aquarius: hic si
Quæritur, & desunt homines, mora nulla per ipsã,
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atq; vtinam ritus veteres, & publica saltem
His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
Nouerunt Mauri atq; Indi, quæ psaltria penem
Maiorem, quàm sint duo Cæsaris Anticatones,
Illuc, testiculi sibi conscius vnde fugit mus,
Intulerit, vbi velari pictura iubetur,
Quæcunq; alterius sexus imitata figuram est,
Et quis tunc hominũ contẽptor numinis? aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum?
Et vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat: sed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici:
Pone seram: cohibe: sed quis custodiet ipsos
Custodes? caua est, & ab illis incipit vxor.
Iamq; eadem summis pariter, minimisq; libido,
Nec melior, pedibus silicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ longorum vehitur ceruice Syrorum.
Vt spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,
Conducit comites, sellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam, cui det mandata, puellam.

Hernia morbus qui Græcis κηλὴ, & ἐντεροκήλη. dicitur autore Cornelio Celso.

Anticatones, libri duo Cæsaris in Catonẽ Vticensem, in cuius laudes scripserat Cicero libellum,

Clodus sumpta muliebri veste, Pompeiã Cæsaris vxorem in sacris bonæ deę violauit.

Quædã ita ambitiosæ sunt, vt cùm sunt pauperes, tamen splendidæ videri velint.

Hæc tamen argenti ſupereſt quodcunque paterni
Læuibus athletis, ac vaſa nouiſſima donat.
Multis res anguſta domi eſt, ſed nulla pudorem
Paupertatis habet: nec ſe metitur ad illum,
Quẽ dedit hæc, poſuitq́ modis: tamen vtile quid ſit
Proſpiciunt aliquando: viri friguſq́ famémque,
Formica tandem quidam expauere magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum,
At velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo,
Non vnquam reputant, quanti ſibi gaudia conſtẽt.

Εὐνοῦχοι qui & ſpadones dicti ab eo quod cubiculis præſunt.

Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper
Oſcula delectent, & deſperatio barbæ,
Et quòd abortiuo non eſt opus, illa voluptas
Summa tamen, quod iam calida, & matura iuuẽta
Inguina traduntur medicis iam pectine nigro.
Ergo expectatos, ac iuſſos creſcere primum

Tonſoris damno fiebant ſpadones quia barbam non producunt.

Teſticulos, poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus
Conſpicuus longè, cunctíſque notabilis intrat
Balnea, nec dubiæ cuſtodem vitis, & horti
Prouocat à domina factus ſpado: dormiat ille
Cum domina: ſed tu iam durum Poſthume: iamq́
Tundendum eunucho Bromium committere noli.

Immodica earũ voluptas ex muſica.

Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis Prætoribus, organa ſemper
In manibus, denſi radiant teſtudine nota
Sardonyces: cryſpo numerantur pectine chordæ,
Qua tener Hedymeles operã dedit, hũc tenet, hoc ſe
Solatur,

Solatur, gratóque indulget basia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre & vino Ianum, Vestamq; rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere: quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara velare caput, dictatáque verba
Protulit (vt mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæso dic antiquissime diuûm,
Respondes his Iane pater? magna otia cœli.
Non est (vt video) non est: quod agatur apud vos?
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
Commendare volet, varicosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quàm totum peruolet vrbem
Audax, & cœtus possit quàm ferre virorum.
Cúmque paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie, strictisque mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo
Mense, quibus verbis cõcumbat quæq;, modis quot:
Instantem regi Armenio, Parthóque cometen
Prima videt, famam, rumorésque illa recentes
Excipit ad portas, quosdam facit isse Niphatem
In populos, magnóque illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare vrbes, subsidere terras
Quocunque in triuio, cuicunque est obuia narrat.

Quędam ex nobili familia Ianum rogabat, an Pollio citharœdus futurus esset victor in certamine Capitolino.

Vari. nimiũ diu stando venæ intumescunt, & in varices conuertuntur.

Mulierũ curiositas & loquacitas.

Niphates Armeniæ fluuius & mons eiusdẽ nominis.

385

Nec tamen id vitium magis intolerabile, quã quod
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata solet: nam si latratibus alti
Rumpuntur somni, fustes huc ocyus inquit,
Afferte, atque illis dominum iubet antè feriri,
Deinde canem: grauis occursu teterrima vultu
Balnea nocte subit: conchas & castra moueri
Nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu,
Cum lassata graui ceciderunt brachia massa,
Callidus, & cristæ digitos impressit aliptes.
Ac summum dominæ femur exclamare coëgit.
Conuiuæ miseri intereà somnóque, faméque,
Vrgentur, tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur vrna
Admotum pedibus, de quo sectarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram luto ferit intestino.
Marmoribus riui properant, aut lata Falerno
Peluis olet, nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit, & vomit: ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen grauior, quæ cùm discumbere cœpit.
Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elysæ,
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba iacet, nec causidicus, nec præco loquatur.
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelues, & tintinnabula dicas

Pulsari:

Etiam exorata sæuit in supplices ob eam rem leuiculam.

Strepitus, & apparatus dum lauant in balneis.

Pedibus, seruis, quibus apponebatur pessimum vinum, quo vomitum prouocabant, vt esset maior edendi appetitus.

Inter pocula de poëtis disputat, vt Virgilium laudet, qui ita scitè causas necis Didonis descripserit, vt illi possit ignosci, si sibi mortem consciuit.

Pulsari: iam nemo tubas atque æra fatiget,
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Syluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes.
Sed quædam ex libris & non intelligat: odi
Hanc ego, quæ repetit, voluítque Palæmonis artem
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotósque mihi tenet antiquaria versus,
Nec curanda viris opicæ castigat amicæ
Verba, solœcismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi: turpe putat nil,
Cùm virides gemmas collo circundedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendáque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, & huic miseri viscantur labra mariti.
Ad mœchum veniet lota cute, quando videri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.
His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit,
Incipit agnosci, atque illo lacte fouetur
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem.

Vxor non nimium sit erudita.

Palæmô grammaticus arrogantissimus qui se poëtarum arbitrum, ex Virgilij versu dicebat.

Elenchos. vniones fastigiata longitudine, vt ait Plin.

Foliata, vnguẽta ex spicis nardi, ac folijs preciosissima.

Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur

Offas, frusta panis macerati cũ lacte asinino ad tollendas rugas

Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an vlcus?
Est operæpretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agiténtque die, si nocte maritus
Auersus tacuit, perijt libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tardè venisse Liburnus
Dicitur & pœnas alieni pendere somni
Cogitur, hic frangit ferulas. rubet ille flagellis,

Annua, stipendium aut victũ vnius anni, qua voce Suetonius in Tiberio vsus est.

Hic scutica: sunt quæ tortoribus annua præstent,
Verberat, atque obiter facilem linit, audit amicas,
Aut latam pictæ vestis considerat aurum,
Et cædens longi relegit transacta diurni:
Et cædit, donec lassis cædentibus, exi
Intonat horrendum iam cognitione peracta
Profectura domo Sicula non mitior aula.

Sicula aula, quæ tyrãnos semper aluit.

Nam si constituit, solitóque decentius optat
Ornari, & properat iámque expectatur in hortis
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.
Componit crinem laceratis ipsa capillis.
Nuda humeros Psecas infœlix, nudisque mamillis
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuo flexi crinem facinúsque capilli.

ψεκὰς stilla, & ancillæ nomen apud Ouid è Dianæ ministris vna.

Quid Psecas admisit? quænam est hic culpa puellæ?
Si tibi displicuit nasus tuus? altera læuum
Extendit, pectítque comas, & voluit in orbem.
Est in consilio matrona, admotáque lanis
Emerita quæ cessat acu sententia prima
Huius erit, post hanc ætate, atque arte minores

Censebunt

Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
Aut animæ, tanti est quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altũ
Ædificat caput, Andromachen à fronte videbis
Pòst minor est: aliam credas cedo si breue parui
Sortita est lateris spatium, breuiòrque videtur
Virgine Pygmæa nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta consurgit ad oscula planta.

Andromachem quæ procera à poëtis fingitur.

Nulla viri cura intereà, nec mentio fiet
Damnorum, viuit tanquam vicina marito,
Hoc solo proprior, quòd amicos coniugis odit,
Et seruos, grauis est rationibus: ecce furentis
Bellonæ, matrísque deûm chorus intrat, & ingens

Mariti ne meminit quidem, nisi vt eius amicos odio prosequatur.

Semiuir obscœno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta secuit, genitalia testa,
Iampridem cui rauca cohors, cui Tympana cedũt
Plebeia, & Phrygia vestitur bucca Tiara.
Grãde sonat, metuíq; iubet Septembris, & Austri
Aduentum, nisi si centum lustrauerit ouis,

Ingens semiuir, antistes quem alij reuerentur sacerdotes notat autem multam superstitionem.

Et xerampelinas vestes donauerit ipsi,
Vt quicquid subiti, & magni discriminis instat
In tunicas eat, & totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tyberi mergetur, & ipsis
Vorticibus timidum caput abluet, inde superbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erumpet genibus, si candida iusserit Io,
Ibit ad Ægypti finem, calidásque petitas
A Meroë portabit aquas, vt spargat in æde

ξηραμπελιναι vestes ampelini coloris: alij ξυλαμπελινας legunt, lini enim genus xylon.

Templum Isidis in campo Martio.

Isidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
Credit enim ipsius dominæ se voce moneri,
Et animam, & mentē, cum qua dij nocte loquūtur.
Ergo hic præcipuum, summumq́; meretur honorem
Qui grege linigero circundatus, & grege caluo
Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abstinet vxor
Concubitu sacris obseruandísque diebus:
Magnáque debetur violato pœna cadurco.
Et mouisse caput vsa est argentea serpens
Illius lachrymis, meditatáque murmura præstant
Vt veniam culpæ non abnuat, ansere magno
Scilicet, & tenui popano correptus Osyris,
Cùm dedit ille locum, cophino, fœnóque relicto
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum, & magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuncia cœli.
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Qualiacunque voles Iudæi somnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel diuitis orbi
Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius, vel Commagenus aruspex,
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
Chaldæis sed maior erit fiducia quicquid
Dixerit Astrologus, credent à fonte relatum*
Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,

Anubis sacerdos Isidis.

ποπάνον, ait Suidas, placenta tenuis & rotunda.

Iudæorum impostura.

Habetur quidē, inquit, fides Armenijs vatibus, sed maior Chaldæis.

* A fonte.

Seleucus, cuius consilio Galba imperator ab Othone iugulatus est.

Cuius

Cuius amicitia, conducendáque tabella
Magnus ciuis obit: & formidatus Othoni,
Inde fides arti, sonuit si dextera ferro,
Læuáque si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & paruâ tandem caruisse Seripho.

Nonnullę in parẽtum mortem inquirunt.

Consulit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te Tanaquil tua quando sororem
Efferat, & patruos, an sit victurus adulter
Post ipsam: quid enim maius dare numina possunt?
Hæc tamen ignorat quid sydus triste minetur
Saturni, quo læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro
Illius occursus etiam vitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia succina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum consulit, & iam

ἐφημερίδας, quas Lacidinaria vocaut. Sentit autẽ eas, quæ omnia ex astrorum præscripto faciunt.

Consulitur, quæ castra viro patriámque petente
Non ibit pariter numeris reuocatr Thrasylli,
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit.
Ægra licet iaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris,

Petosiris insignis astrologus. Plin. test. lib. 7.

Si mediocris erit, spatium lustrabit vtrumque
Metarum, & sortes ducet, frontemq́ue manúmque
Præbebit vati crebrum popysma roganti,
Diuitibus responsa dabit Phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundíque peritus,

Atque aliquis senior qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est & in aggere fatum.
Quæ nudis longum ostendit ceruicibus aurum
Consulit antè Phalas, delphinorúmque columnas,
An saga vendenti nubat caupone relicto:
Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna vrgente labores.
Sed iacet aurato vix vlla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt.
Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit. gaude infœlix, atque ipse bibendum
Porrige quicquid erit: nam si distendere vellet
Et vexare vterum pueris salientibus, esses
Æthiopis fortasse pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi manè videndus,
Transeo suppositos, & gaudia votáque sæpe
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore lateros: stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus. hoc fouet omnes,
Inuoluitque sinu domibus tunc porrigit altis,
Secretúmque sibi mimum parat: hos amat, his se
Ingeret, atque suos ridens producit alumnos:
Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti,
Et solea pulsare nates: quòd desipis inde est,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modò gessisti: tamen hoc tolerabile, si non

Phalæ turres editæ & ligneæ ad spectandum erectæ.

Diuites matronæ fœtus suos pharmacis necant plerũque, aut sterilitatem inducunt.

Suppositos, nothos, & suppositios, quos pro suis indicant patres.

φίλτρα venesicia quibus amor conciliatur.

Et

Et ſurere incipias, vt auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli
Infudit: quæ non faciet, quod principis vxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter, quàm ſi feciſſet Iuno maritum
Inſanum: minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus: ſiquidem vnius præcordia preſſit
Ille ſenis tremulúmque caput deſcendere iuſſit
In cœlum, & longam manantia labra ſaliuam.
Hæc poſcit ferrum atque ignes, hæc potio torquet,
Hæc lacerat miſtos equitum cum ſanguine patres.
Tanti partus equæ, tanti vna venefica conſtat.
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet, iamiam priuignum occidere fas eſt.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, & nuli credite menſæ.
Liuida materno feruent adipata veneno.
Mordeat antè aliquis, quicquid porrexerit illa
Quæ peperit, timidus prægustet pocula pappas.
Fingimus hæc, altum Satyra ſumente cothurnum
Scilicet & finem egreſſi legémque priorum.
Grande Sophoclæo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum Rutulis cœlóque Latino,
Nos vtinam vani: ſed clamat Pontia feci,
Confiteor, pueriſque meis aconita paraui:
Quæ deprenſa patent, facinus tamen ipſa peregi.
Túne duos vna ſæuiſſima vipera cœna?
Túne duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent,
Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua

Auunculus Neronis, Caligula imperator, qui ab vxore dato Hippomane, in furorem verſus eſt, quo correptus multos varijs ſupplicijs affecit.

Matrum crudelitas in proprios filios.

Pontia, quæ vt adultero nuberet, duos filios veneno ſuſtulit, cuius meminit Martialis. O mater quæ nec Pontia deterior

Dicitur, & Progne. nil contrà conor, & illæ
Grandia monstra suis audebant temporibus: sed
Non propter nummos, minor admiratio summis
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
Hunc sexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites: vt saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuósque latus pendente recedit.
Illum ego nõ tulerim, quæ cõputat, & scelus ingens
Sana facit. spectant subeuntem fata mariti
Alcestim, & similis si permutatio detur
Morte viri, cupiant animam seruare catellæ.
Occurrent mentæ tibi Belides, atque Eryphilæ,
Mane Clytemnestram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert quòd Tyndaris illa bipennem
Insulsam, & fatuam læua, dextráque tenebat.
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
Sed tamen & ferro, si prægustaret Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

Minus flagitiosi, si irato quid designauerint, quàm destinato animo.

Hodie, inquit, passim marios necant, sed ferè veneno, nisi antidotis muniantur.

SATYRA VII.

ET spes & ratio studiorum in Cæsare tantum,
Solus enim tristes hac tempestate camœnas
Respexit, cum iam celebres, notique poëtæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alij nec turpe putarent.
Præcones fieri, cúm desertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Clio:
Nam si Pieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen, victúmque Machera,
Et vendas potius, commissa quod auctio vendit
Stantibus

Ad Telesinum poëtam, quod nulla spes emolumenti sit studiosis, nisi fortè ab vno Traiano Cæsare.

Halcyo. tragædiam de Halcyone Ceycis vxore.

Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas
Halcyonem, Bacchi Thebas, & Therea fausti.
Hoc satius, quàm si dicas, sub iudice vidi,
Quod non vidisti: faciant equites Asiani.
Quanquã, & Cappadoces faciãt, equitesq́; Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen studijs indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis, Laurúmque momordit.
Hoc agite ô Iuuenes, circumspicit, & stimulat vos,
Materiámque sibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
**Componis, dona Veneris Telesine marito,*
Aut claude, & positos tinea pertunde libellos,
Frange miser calamos, vigilataq́; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla vlterior: didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem, sed defluit ætas,
Et pelagi patiens, & cassidis, atque ligonis,
Tedia nunc subeunt animos, tunc seque suámque
Terpsichoren odit facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colit, & Musarũ, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit versus, atque vni cedit Homero
Propter mille annos: at si dulcedine famæ

Asianorum fidẽ eleuat & Cicero, in oratione pro L. Flacco.

Ducis, Traianũ intelligit, cuius benignitate ingenia alebãtur.

* Conscribis. Veneris marito, Vulcano. Cõbure potius quæ scripseris, quam ea sine emolumento edi patiaris.

Iun. autẽ, περίφερας pauonis, qui Iunoni sacer est.

Diues fortasse commodabit ędes suas recitaturo, sed præterea nihil.

Succensus recites Maculenus commodat ædes,
Ac longè ferrata domus seruire iubetur.
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regnum quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantū
Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens cupidus syluarum aptúsque bibendis
Fontibus Aonidum, neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsúmue potest contingere sana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte, diéque
Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius, ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominus Cyrrhæ Nysæque feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magne mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos, faciésque deorum
Aspice, & qualis rutulum confundat Erynnis.

Poetæ, tametsi suo magno malo, non possunt auelli à scribendo, morbo quodam inuererato infecti.

Consummatus poëta esse non potest qui paupertate vexatur

Non possunt quicquā eximij meditari poëtę, nisi Apollinis, & Bacchi furore agitentur, & curiæ vacent. Erynnis Alecto, quæ Turnū ad bellum suscipiendum cōpellit. AEneid li. 7.

Nam

Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri.
Surda nihil gemeret graue buccina, poscimus, vt sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & alueolos, & lenam pignorat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne leonem
Iam domitum: constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ,
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
*Marmoreis, & Sarrano, tenuique * Saleio*
Gloria quantalibet, quod erit si gloria tantum est?
Curritur ad vocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius vrbem,
Promisitqne diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantáque libidine vulgi
Auditur: sed cum fregit subsellia versu
Esurit, intactum Paridi nisi vendat Agauen
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circumligat auro.
Quod nõ dãt proceres, dabit histrio. tu Camerinos,
Et bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos
Haud tamen inuideas vati quem pulpita pascunt
Quis tibi Mecœnas quisnunc erit aut Proculeius
Aut Fabius? quis Cotta, iterũ quis Lentulus alte?
Tunc par ingenio pretium tunc vtile multis
Pallere, & vinum toto nescire Decembri.

Diuites habent vnde alant leones, vnde poëtas alant, non habent.

* Salino.

Salei, poëtæ egregij, sed pauperis meminit Tacitus.

Statius alioqui poëta optimus nullum habet qui det quicquã, præter vnũ Paridem histrionem.

Proculeius eques liberalissimus in fratres suos spoliatos bello ciuili.

Vester porrò labor fœcundior historiarum
Scriptores, perit hic plus temporis atq; olei plus:
Namque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet & vmbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc cum creditor audit
Præcipuè, vel si tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuitúrque sinus, veram deprehendere messem
Si libet: hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedêre duces: surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice: rumpe miser tensum iecur, vt tibi lasso
Figantur virides scalarum gloria palmæ.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
Pelamydũ, aut veteres Aphrorũ Epimenida bulbi
Aut vinum Tyberi deuectum quinque lagenæ,
Si quater egisti, si contigit aureus vnus,
Inde cadunt partes in fœdere Pragmaticorum.
Æmilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus: huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in vestibulis, atque ipse feroci
Bellatore

Acta leg. scribe actuario.

Nomen pro debito vsurpauit. vt Horat. Nomina sectatur, &c.

Consed. Hemistichum Ouidij. ex Metamorph. lib. 13.

Scal. quę gemoniæ dicebantur, in quas rei vnco trahebantur.

Bellatore ſedens curuatum hoſtile minatur
Eminus, & ſtatua meditatur prælia luſca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit, exitus hic eſt
Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui ſolet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perq́; forum iuuenes longo premit aſſere Medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, villas.
Spondet enim Tirio ſtlataria purpura filo:
Et tamen hoc ipſis eſt vtile: purpura vendit
Cauſidicum. vendunt amethyſtina: conuenit illis
Et ſtrepitu, & facie maioris viuere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſeruat prodiga Roma.
Vt redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit hoc primum, qui litigat, an tibi ſerui
Octo, decem comites, poſt te an ſit ſella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonyce, atque ideo pluris quam Coſſus agebat,
Quàm Baſilus: rara in tenui facundia panno,
Quando licet flentem Baſilo producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula cauſidicorum
Aphrica, ſi placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô ferrea pectora Vecti,
Cum perimit ſæuos claſſis numeroſa tyrannos.
Nam quæcunq; ſedens modo legerat, hæc eadē ſtans
Proferet, atque eadem cantabit verſibus iiſdem.
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, & quod ſit cauſæ genus, atq; vbi ſumma

Rinoc. vaſe ex Rhinocerotis cornu. Magno ſtrepitu agit omnia, ſed hoc expedit vt pluris fiat.

Nam tanta eſt ſeculi noſtri ſtoliditas, vt nō virtutem, ſed ſplendorem ſpectemus.

Rhetorum miſera conditio, qui magno labore, ſed nullo fructu docent iuuenes declamare.

Quæstio, quæ veniant diuersa parte sagittæ.
Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.
Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod læua in parte mamillæ
Nil salit Arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaque die miserum dirus caput Annibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat vrbem
A Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempestate cohortes.
Quantũ vis stipulare, & protinus accipe, quod do.
Vt toties illum pater audiat, ast alij sex
Et plures vno conclamant ore sophistæ.
Et verus agitant lites raptore relicto,
Fusa venena silent, malus, ingratúsque maritus,
Et quæ iam veteres sanant mortalia cæcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia, & vitæ diuersum iter ingredietur.
Ad pugnam qui rhetorica descendit ad vmbra,
Summula ne pereat, qua vilis tessera venit
Frumenti, quippe hæc merces lautissima, tenta
Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros artem scindens Theodori,
Balnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
Gestetur dominus, quoties pluit, an ne serenum
Expectet, spargatque luto iumenta recenti?
Hic potius: nanque hic mundæ nitet vngula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cœnatio solem.
Quanticunque domus, venit qui fercula doctè
Componit

Arca, si iuuenis sit hebeti & asinino ingenio imputatur præceptori, quod nihil didiceret.

Bona pars, inquit omissis frigidis declamatiúculis, se transferent ad veras causas agendas, si quidem mihi credent.

Vberior quęstus redit citharœdis quã oratoribus. qui planè negligũtur, etiam ab ijs qui non dubitant ingẽtem sumptum facere in rebus nihil ad rem facientibus

Componit, veniet qui pulmentaria condit,
Nos inter sumptus sersteria Quintiliano
Vt multum duo sufficient: res nulla minoris
Constabit patri, quàm filius: vnde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla nouorum
Fatorum transi, felix, & pulcher: & acer,
Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus
Appositam nigræ lunam subtexit alutæ,
Felix, orator quoque maximus, & iaculator.
Et si perfrixit, cantat bene, dictat enim, quæ
Sydera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc a matre rubentem
SI FORTVNA *volet, fies de rhetore Consul:*
Si volet hæc eadem, fies de Consule rhetor.
Vētidius quid enim? quid Tullius? an ne aliud quā
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos:
Felix ille tamen, coruo quoque rarior albo.
Pœnituit multos vanæ, sterilisq; cathedræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis, & hunc inopem vidistis Athenæ,
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Dij maiorum vmbris tenuem, & sine pondere terrā
Spirantésq; crocos, & in vna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco: metuens virgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus, & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atq; alios cædit sua quæq; iuuentus

Quintiliani rara felicitas.

Rhetor cons. Hoc contigisse Quintiliano testatur. Ausonius ex mulotriba consul factus est. Thrasymachus & Secundus, Rethores ob pretij exiguitatē à professione destiterunt.

Ruffus orator, qui Ciceronem Gallicæ cuiusdam eloquētiæ esse dixit.

Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit,
Quis gremio enceladi, doctique Palemonis affert.
Quātū grāmaticus meruit labor? & tamē ex hoc
Quodcunq; est (minus est autē quā rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi, cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam
Institor hybernæ tegetis, niueique cadurci,

Carminator.

Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dum modo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni

Ingratitudo in præceptores, quos mercede sua defraudant parentes discipulorum.

Indigna a præceptore exigū-tur.

Anchemoli alij legunt, de quo ver. Anchemolum thalamos ausum incestare nouercæ.

Non egeat: sed vos sæuas imponite leges,
Vt præceptori verborum regula constet,
Vt legat historias, autores nouerit omnes
Tanquam vngues, digitosq; suos, vt fortè rogatus
Dum petit aut thermas, aut Phœbi balnea dicat
Nutricem Anchisæ, nomen, patriámque nouercæ
Archemori, dicat quot Acestes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donauerit vrnas,
Exigite, vt mores teneros ceu pollice ducat
Vt si quis cera vultum facit: exigite, vt sit
Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus: non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculósque in fine trementes.
Hæc, inquit, cures, & cùm se verterit annus,

Accipe

Accipe victori populus quod postulat aurum.

SATYRA VIII.

Stemata quid faciunt? quid prodest Pontice longo Ad Ponticum de vera nobilitate, quæ non maiorum imaginibus censenda est, sed ab animi virtutibus.
Sanguine censeri, pictósque ostendere vultus
Maiorum? & stantes in curribus Æmilianos?
Et curios iam dimidios? nasúmque minorem
Coruini, & galbam auriculis, nasóque carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram Lepidis male viuitur? effigies quò
Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Antè Numantinos si dormire incipis ortus
Luciferi, quo signa duces, & castra mouebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara Fabius tantum à Fabij Maximi patris moribus degenerauit, vt ei à prætore paternis bonis interdictum sit autor Valer. lib. 3. cap. 5.
Natus in Herculeo Fabius lare? si cupidus, si
Vanus, & Euganea quantumuis mollior agna
Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum?
Squalentes traducit auos? emptórque veneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent vndique ceræ
*Atria, N*OBILITAS *sola est, atque vnica virtus.* Vera nobilitas vnde proficiscatur.
Paulus, vel Cossus, vel Drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipsas illi te Consule virgas,
Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Iustitiæq; tenax factis dictísque mereris:
Agnosco proceram: salue Getulice, seu tu
Syllanus quocunque alio de sanguine rarus

Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Inuento: quis enim generosum dixerit hunc qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignus? nanum cuiusdam Atlanta vocamus.
Æthiopem cygnum: paruam extortamq; puellam.
Europen: canibus pigris, scabiéque vetusta
Læuibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
Quod fremit in terris violentius, ergo cauebis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
Hic ego quem monui? tecum est mihi sermo Rubelli
Plance, tumes alio Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
Vt te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ ventoso conducta sub aere texit:
Vos humiles, inquis, vulgi pars vltima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis
Ast ego Cecropides, viuas, & oginis huius
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum inuenies: solet hic defendere causas
Nobilis indocti, veniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
Hic petit Euphraten iuuenis, domitique Batavi
Custodes aquilas, armis industrius at tu
Nil nisi Cecropides, truncóque simillimus Hermæ,
Nullo quippe alio vincis discrimine, quàm quod
Illi marmoreum caput est, tua viuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta

Vide ne cum Creditus audit Cameantinus, id per iocũ dicatur, vt Pumiliolẽ vocamus Atlantem.

Rubellius Plãcus, qui depulso Nerone propter generis claritatem successor omniũ ore petebatur: autor Tacitus in Nerone.

Maior in plebeijs nonnunquam industria quàm in torquatis quibusdam stupidissimis.

Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrum.
Sic laudamus equum facile cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco victoria Circo,
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, & primus in æquore puluis
Sed venale pecus Corithæ, posteritas &
Hirpini, si rara iugo victoria sedit.
Nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
Vmbrarum, dominos pretijs mutare iubentur
Exiguis, tritóque trahunt epirhedia collo
Segnipedes, digníque molam versare Nepotis.
Ergo vt miremur te, non tua, primum aliquid da
Quod possim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbum
Tradit & inflatum, plerúmq; Nerone propinquo.
Rarus enim fermè sensus communis in illa
Fortuna: sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic vt nihil ipse futuræ
Laudis agas: miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas desiderat vlmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis,
Incertæq; rei, Phalaris licet imperet, vt sis
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum

Vt equus generosus appellatur qui cæteros excellit cursu, vndecũque natus sit: ita qui animi bonis cæteris præstat.

Nepos molitoris nomẽ, cuius meminit Martialis.

Nõ committas vt in alicuius gratiam periurus sis, etiam si pereundũ esset.

Gaurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna, modúmque
Pone & auaritiæ, miserere inopum sociorum.
Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet:
Præmia quanta bonos maneant, quā fulmine iusto
Et Capito, & Tutor ruerint damnante Senatu
Piratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
Cum Pensa eripiat, quicquid tibi Nata reliquit?
Præconem Chæripe tuis circumspice pannis,
Iámque tace, furor est post omnia perdere naulum;
Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum socijs florentibus, & modò victis:
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhasij tabulis, signísque Myronis
Phidiacum viuebat ebur, nec non Polycleti
Multus vbique labor, raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres, referebant nauibus altis
Occulta spolia & plures de pace triumphos.
Nunc socijs iuga pauca boum, & grex paruus equarum
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum
Si quis in ædicula deus vnicus, hæc etenim sunt
Pro summis, nam, sunt hæc maxima, despicias tu
Forsitan imbelles Rhodios, vnctamq́ Corinthum:

Capito Cossutianus dānatus fuit repetundarum, quod Ciliciā prouinciam spoliasset.

Olim prouinciæ florentiores erāt, quæ nunc à prętoribus sunt exhaustæ.

Nunc non solū pretiosa, sed vilissima quæque furantūr, & miseros prouinciales spoliant: quanquam non ita tutū sit Hispanos cōpilare atq́, Græcos imbelles, & voluptatibus deditos.

Despicias

Despicias merito: quid enim resinata iuuentus,
Curáque totius facient tibi leuia gentis?
Horrida vitanda est Hispania, Callicus axis,
Illyriúmque latus parce & messoribus illis,
Qui saturant vrbem, circo, scenæque vacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius discinxerit Aphros?
Curandum in primis ne magna iniuria fiat
Fortibus, & miseris: tollas licet omne quod vsquã est
Auri átque argenti, scutum gladiumq́; relinques,
Et iacula & galeam spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui non est sententia, verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit acersecomes, si nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet à Pico numeres genus, altáque si te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter maiores ipsúmque Promethea ponas:
De quocúnque voles proauum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, átque libido
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, clarámque facem præferre pudendis.
OMNE animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat habetur.
Què mihi te solitum falsas signare tabellas

Marius ita Aphricã exhausit, vt non sit quod tollatur amplius,

ἀκερσεκόμης intonsus quales erant Romanis in delitijs pueri.

Pico, rege Aboriginum.

Si violentus es & crudelis non modo non proderit tibi nobilitas, sed oberit etiam.

In templis quæ fecit auus: statuámque parentis
Ante triumphalem? quo si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis Damasippus, & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine Consul,
Nocte quidem, sed Luna videt, sed sydera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris,
Cùm fuerit clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nunquam trepidabit amici
Iam senis, ac virga prior innuet, atque maniplos
Soluet, & infundet iumentis hordea lassis.
Intereà dum lanatas, toruúmque iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas,
Sed cum peruigiles placet instaurare popinas,
Obuius assiduo syrophœnix vdus amomo
Currit, Idumææ syrophœnix incola portæ,
Hospitis affectu dominum, regémque salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagena.
Defensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenes: esto, desisti nempe nec vltrà
Fouisti errorem: breue sit quod turpiter audes.
Quædam cùm prima resecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptáque lintea vadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus & Rheno, atque Istro præstare Neronem
Securum valet hæc ætas: mitte ostia Cæsar,

Damasip. Neronem latenter perstringit, qui fuit aurigandi studiosissimus, vt scribit Suet.

Hipp. Agasonũ deam summè aurigationi deditã vult ostendere.

Non pudet nobiles & iã grandes in ebriosorũ compotationes ingredi.

Mitte,

Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices & fabros sandapilarum, Sandapila, quâ plebeiorum, & damnatorū cadauera efferebantur.
Et resupinati cessantia tympana Galli,
Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior vlli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?
Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas.
At vos Troiugenæ vobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutôsque decebunt. χλευασμός.
Quid si nunquam adeò fœdis adeóque pudendis
Vtimur exemplis, vt non peiora supersint?
Consumptis opibus vocem Damasippe locasti
Sipario, clamosum ageres vt phasma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit, Laureolum, fabulam Nauij de Laureo in crucē sublato.
Iudice me, dignus vera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior huius
Qui sedet, & spectat triscurria patritiorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas quanti sua funera vendant.
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris vendere ludis. Non mirum si mores ciuium sint corrupti, cū princeps sit corruptissimus. Vnde nō pudet optimates palā in arenam sese demittere, quod infamium hominum est.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone,
Quid satius? mortē sic quisquam exhorruit vt sit
Zelotypus Thymeles stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus
Nobilis, hæc vltra, quid erit nisi ludus & illud
Dedecus vrbis habes, nec mirmillonis in armis,

Nec clypeo Gracchum pugnātem, aut falce supina.
Damnat enim tales habitus, & damnat & odit,
Nec galea frontē abscondit: mouet ecce tridentem,
Postquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultū
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cùm se
Porrigat, & longa iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iussus pugnare secutor.
Libera si dentur populo suffragia quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius supplicio non debuit vna parari
Simia: nec serpens vnus, nec culeus vnus?
Par Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem: quippe ille deis autoribus vltor
Patris erat cæsi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij, nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantauit Orestes,
Troica non scripsit, quid enim Virginius armis
Debuit vlcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæua crudaq; tyrannide fecit
Hæc opera, atque hæc sunt generosi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, Graiæq; apium meruisse corona:
Maiorum effigies habeant insignia vocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, vel Antigones seu personam Menalippes,

Parricidiū Neronis, multo, quàm id quod patrauit, Orestes, crudelius.

Virginius Ruffus iuue. Vindex, & Galba exercitus duces desciuerunt à Nerone.

Et

Et te marmoreo citharam ſuſpende Colloſſo.
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inueniet quicquam ſublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus, tẽpliſq; paratis,
Vt Brachatorum pueri, Senonumq; minores
Auſi quod liceat tunica punire moleſta,
Sed vigilat Conſul, vexilláque veſtra coërcet
Hic nouus Arpinâs ignobilis, & modò Romæ
Municipalis eques galeatum ponit vbique
Præſidium attonitis, & in omni gente laborat

Cicero quãuis illis videretur obſcurior, plus profuit Reipub. & reporrauit tantum gloriæ quãtum Cæſar Auguſtus.

Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis & tituli, quantum non Leucade, quantũ
Theſſaliæ campis Octauius abſtulit vdo
Cædibus aſſiduis gladio: ſed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat

Marius & ipſe Arpinas humili loco natus fortiſſimè ſe geſſit pro libertate patriæ, iam tum in ſummo periculo cõſtituta.

Poſcere mercedes alieno laſſus aratro,
Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit vrbem.
Atq; ideò poſtquã ad Cimbros, ſtragemq; volabãt
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda:
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt

Deciorũ victus.

Nomina pro totis legionibus, hi tamen & pro
Omnibus auxilijs, atque omni plebe Latina
Sufficiunt dijs infernis, terræq; parenti,
Pluris enim Decij, quam qui ſeruantur ab illis.

Reg. vltim. Seruius Tullus vir ignobilis, omniũ cõsensu ob virtutem Rex declaratur.

Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit regum vltimus ille bonorum.
Prodita laxabant portorum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius Consulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret.
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij finem Tyberinum virgo natauit.
Occulta ad patres produxit crimina seruus
Matronis lugendus, at illos verbera iustis
Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummundo tu sis
Æacidæ similis, Vulcaniaq; arma capessas,
Quàm te Thersite similem producat Achilles.
Et tamen vt longè repetas, longeq; reuoluas
Nomen, ab infami gentem deducis Asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATYRA. IX.

Ad Næuolum quẽdam qui cinædis operam præstabat, sed nullo ferè quęstu, vnde sub eius persona sui temporis fœditatem & auaritiam insectatur.

SCire velim quare toties mihi Næuole tristis
Occurras, fronte obducta, ceu Marsya victus,
Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
Rauola, dum Rhodopes vda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambẽti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem vsuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit, vnde repentè
Tot rugæ? certè modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus vehemens intra pomœria natis.

Omnia

Omnia nunc contrà, vultus grauis, horrida sicca
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabat calidi circumlita fascia visci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squallida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore. deprendas & gaudia, sumit vtrunq;
Inde habitum facies: igitur flexisse videris
Propositum, & vitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (vt repeto) fanũ Isidis & Ganymedẽ
Pacis, & aduectæ secreta palatia Matris,
Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas
(Quod taceo) atq; ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium, pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ duri, crassiq; coloris,
Et malè percussas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum, venæq; secundæ.
Fata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit: nam si tibi sydera cessant
Nil faciet longi mensura incognita nerui,
Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, & blandæ, assiduæ densæq; tabellæ
Sollicitent, ἤθους γὰρ γλυκέος ἀνδρα κιναιδον.
Quod tamen vlterius monstrũ, quã mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, atque cauet, ponatur calculus, adsint

Visco cum resina & cera facies nitidior reddebatur.

Aduectæ mat. Cybeles templum, quod extructum erat in palatio.

Venæ sec. minus purũ ac per hoc vilius vt secundarium panem dicimus.

Vlterius peius: quasi vltra quod non sit deterius.

Cum tabula pueri, numera sestertia quinque,
Omnibus in rebus numerentur deinde labores,
An facile & pronum est agere intra viscera penem
Legitimum, atque illic hesterna occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quàm dominum, sed tu sanè tener, & puerum te
Et pulchrum, & dignum cyatho, cœloque putabas.
Vos humili asseclæ vos indulgebitis vnquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?
En cui tu viridem vmbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit, & strata positus, longaque cathedra
Munera fœmineis tractas secreta Calendis.
Dic passer cui tot montes, tot prædia seruas
Appula, tot miluos intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
Suspectumque iugum Cumis, & Gaurus inanis.
Nam quis plura linit victuro dolia musto?
Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? meliúsne hic rusticus infans
Cum matre, & casulis & cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poscis, ait, sed pensio clamat,
Posce, sed appellat puer vnicus, vt Polyphemi
Lata acies, per quam solers euasit Vlysses.
Alter emendus erit, namque hic non sufficit, ambo
Pascendi, quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam scapulis seruorum mense Decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate cicadas?
Verum

Asseclę, ministri ab assequendo.

Calen. Martiæ quibus mulieribus munera mittebantur. Suspect. quod imminet ciuitati Missenũ videtur innuere promótorium.

Odysseæ. lib. 9.

Cicadas, æstatem; nam æstatę potissimum canunt.

Verum vt dissimules, vt mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem,
Deuotusq; cliens, vxor tua virgo maneret?
Scis certè quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe puellam
Amplexu rapuit tabulas quoq; ruperat, & iam
Signabat, tota vix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris: testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti sonus, & dominæ vox
Instabile ac dirimi cœptum, & iam penè solutum
Coniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quò te circumagas? quæ prima, aut vltima ponas?
Nullum ergo meritũ est ingrate, ac perfide? nullũ.
Quòd tibi filiolus, vel filia nascitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri foribus suspende coronas.
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere possis,
Iura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum
Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres impleuero, iusta doloris
Næuole causa tui: contrà tamen ille quid affert?
Negligit, atq; alium bipedem sibi quærit asellum,
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice læuis.
Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit,
Tanquã prodiderim quicquid scio: sumere ferrũ,
Fuste aperire caput, candelam apponere valuis

Tab.rup. quibus cõtractum erat matrimonium, & alias cum alio marito patabat.

Acta, libri in quibus liberorũ nomina scribebant carẽtes qui publicè & priuatim asseruabantur.

Si tres, Nã qui in vrbe tres liberos suscepissent, immunitate donabantur.

Vide in ultimo versu Decimi capitis Ecclesiastae / Cui ... quod non sit retegendum: & Nihil occultum quod non sit cognoscendum

Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quòd
His opibus nunquam cara est annona veneni.
Ergo oculta teges, vt curia Martis Athenis.
O Corydon Corydon, secretum diuitis vllum
Esse putas? serui vt taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora, claude fenestras
Vela tegant rimas, iunge ostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, propè nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem campo siet audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores: quod enim dubitant componere crimen
In dominos? quoties rumoribus vlciscuntur
Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miseram vinosus inebriet aurum.
Illos ergo roges quicquid paulò antè petebas
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quàm subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum rectè cum propter plurima, tum his
Præcipuè causis vt linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis
Quorum animas & farre suo custodit, & ære:
Idcirco vt possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modò, sed commune dedisti.
Nunc mihi quid suades post damnũ tẽporis, & spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus angustæ, miseræq; breuissima vitæ
Portio:

Balthea, lora quibus sæpe cæsi sunt.

Faciens, sacrificans Bonæ deæ.

Vitæ breuitas.

Portio : dum bibimus, dum serta, vnguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida : nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & saluis his collibus, vndiq; ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt vno caput : altera maior
Spes superest, tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus. at mea Clotho
Et Lachesis gaudent, pascitur inguine venter.
O parui, nostriq; lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui soleo exornare corona,
Quādo ego figā aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete, & baculo? viginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
De grege Mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curuus celator, & alter,
Qui multas facies pingat citò, sufficient hæc.
Quando ego pauper ero, votum miserabile, nec spes
His saltem, nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

Qui digito. hoc versu, molleın, & pathicum perstringit.

Mœsia regio Pannoniæ finitima: vnde mittebantur robustissimi serui.

SATYRA X.

OMnibus in terris, quæ sunt à Gadibus vsque
Auroram, & Gangem pauci dignoscere possunt
Vera bona, atque illis multum diuersa remota
Erroris nebula : quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, vt te

Insectatur stulta hominū vota, qui vitijs excæcati, nesciant quid optatā dijs autem nihil esse optandum colligit, quam sanā mentem & sensuum integritatem.

Cenatus non pœniteat, votíque peracti?
Euertêre domos totas optantibus ipsis
Dij faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia, multis
Et sua mortifera est facundia. viribus ille
Confisus perijt, admirandísque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strãgulat, & cuncta exuperãs patrimonia census,
Quanto delphinis balæna Britannica maior.
Temporibus diris igitur, iussúque Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors, rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licèt portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contúmque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notissima templis.
Diuitiæ vt crescant, vt opes, vt maxima toto
Nostra sit arca foro, sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iámne igitur laudas, quòd de sapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat vnum,
Protuleràtque pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni.
Mirandum est vnde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non esset vrbibus illis
Prætexta,

Cassius, Longinus, Seneca & Plautus Lateranus propter diuitias à Nerone ad necem compulsi sunt.

Sap. Democritus, qui ob id γελασῖνος dictus est.
Heraclitus.

Prætexta, & trabeæ fasces, lectica, tribunal.
Quid si vidisset Prætorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimem in puluere circi
In tunica Iouis, & pictæ sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit vlla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
Ne placeat, curru seruus portatur eodem,
Da nunc & volucrem, sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niueos ad frena Quirites.
Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassóque sub aëre nasci.
Ridebat curas, necnon & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet vnguē.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ
Inuidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
Pagina, descendunt statuæ, restémque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit & immeritis franguntur crura caballis,
Iam strident ignes, iam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput & crepat ingens
Seianus, deinde ex facie toto orbe secunda

Tunica Iouis triumphali veste, quam ex templo Iouis sumptam induebant.

Democritus exemplo est, bonos viros vbique posse nasci, vt qui in Thracia barbarissima regione natus sit.

Exemplo Seiani ostendit nimiam potentiam multis esse exitio.

Fiunt vrceoli, pelues, sartago, patellæ.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatúmque bouem, Seianus ducitur vnco
Spectandus: gaudent omnes quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amaui
Hunc hominẽ sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus indicijs, quo teste probauit?
Nil horum, verbosa & grandis epistola venit
A Capreis benè habet, nil plus interrogo: sed quid
Turba tremẽs? sequitur fortunã, vt semper, & odit
Damnatos: idem populus, si Nortia Thusco
Fauisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hæc ipsa Seianum diceret hora
Augustum: iampridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas: nam qui dabit olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet, atque duas tantùm res anxius optat
Pannum, & Circenses: perituros audio multos.
Nil dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Quàm timeo victus ne pœnas exigat Aiax,
Vt malè defensus, curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem.
Sed videant serui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat: hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura vulgi,
Vis ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atque illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi

Aiax, hoc est, periculum est, ne multi sibi inferant manus dum citati ad causam dicendã desperent de salute, vt puta malè sibi conscij.

Principis

Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldæo? vis certè pila, cohortes,
Egregios equites, & castra domestica quid ni
Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam.
Posse volunt sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum:
Huius qui trahitur prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorúmque esse potestas?
Et de mensura ius dicere? vasa minora
Frangere pannosus vacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret: ignorasse fateris
Seianum, nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, vnde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit? & illum,
Ad sua quæ domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnáque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc vno partam colit asse Mineruam,
Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ,
Eloquio sed vtérque perit orator, vtrumque
Largus, & exundans letho dedit ingenij fons,
Ingenio manus est & ceruix cæsa, nec vnquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.

Chal. Trasyllo mathematico Chaldæo vtebatur in primis Tiberius.

Aediles, annonæ, mensuris & id genus præfecti.

Gen. Cereris, Plutonem.

Pueri quinquatribus precantur à Minerua eloquentiam cum plerũque sit perniciosa.

O fortunatam natam me consule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset, ridenda poëmata malo,
Quàm te conspicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima: seuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna Theatri.
Dijs ille aduersis genitus, fatóque sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiósque parante
Incude, & luto Vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de casside buccula pendens.
Et curtum temone iugum, victæque triremis
Aplustre, & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc se
Romanus, Graiúsque ac barbarus Induperator
Erexit, causas discriminis, atque laboris
Inde habuit: tantò maior famæ sitis est, quàm
Virtutis: quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, titulíque cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
Discutienda valent sterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulchris,
Expende Annibalem: quot libras in duce summo
Inuenies: hic est, quem non capit Aphrica Mauro
Perfusa Oceano, Nilóque admota tepenti
Rursus ad Æthiopum populos, alióśque elephantos,

Demosthenes μαχαιροποιοῦ filius hausto veneno perijt.

Laudem quærere ex re bellica laboris & calamitatis plenum.

Ster. ficus, caprificus, quæ ex muris erumpēs saxa discutit.

Annibalis insatiabilis imperandi cupiditas, sed miserabilis exitus.

Additur

Additur imperijs Hispania, Pyrenaeum
Transilit. opposuit natura, Alpémque niuemque.
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto,
Iam tenet Italiam, tamen vltra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil est, ni Poeno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Suburra
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Getûla ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? O gloria vincitur idem
Nempe, & in exiliũ praeceps fugit, atq; ibi magnus,
Mirandúsque cliens sedet ad praetoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno,
Finem animae, quae res humanas miscuit olim,
Non gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis vltor
Annulus. I, demens, & saeuas curre per Alpeis,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pelleo iuueni non sufficit orbis,
Aestuat infoelix angusto limite mundi,
Vt Gyarae clausus scopulis, paruáque Seripho.
Cùm tamen à figulis munitam intrauerit vrbem,
Sarcophago contentus erit. MORS sola fatetur
Quantula sint hominum corpuscula, creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Graecia mendax
Audet in historia: cum stratum classibus ijsdem,
Suppositúmque rotis solidum mare, credimus altos
Defecisse amnes, epotáque flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quae Sostratus alis
Ille tamen qualis redijt Salamine relicta,

Luscũm, nam fuit altero oculo captus in Apennini transitu.

Bithyno, regi Prusiae, ad quẽ confugerat.

Medo prand. Xerxis historiam vt fabulosam notat, quae à Graecia prodita multa portentosa continet.

In Corum, atque Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus, qui vinxerat Ennosigæum,
Ennosig. Neptunum. *Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum*
Credidit, huic quisquam vellet seruire deorum?
Sed qualis rediјt? nempe vna naue cruentis
Fluctibus ac tarda per densa cadauera prora.
Stulta vota longæ vitæ cùm ea nihil sit miserius & contrà. *Has toties optata exegit gloria pœnas.*
Da spatium vitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto vultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis & quantis longa senectus
Plena malis: deformẽ & tetrum ante omnia vultũ
Dissimilémque sui, deformem pro cute pellem,
Pendentésque genas, & taleis aspice rugas:
Tabraca oppidum Africæ, vbi magna est simiarum copia. *Qualeis vmbriferos vbi pandit Tabraca saltus,*
In vetula scalpit iam mater simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
Hoc, atque ille alio, multum hic robustior illo,
Vna senum facies, cum voce trementia labra,
Et iam læue caput, madidique infantia nasi,
Frangendus misero gingiua panis inermi,
Vsque adeo grauis vxori, natísque sibíque,
Vt captatori moueat fastidia Cosso.
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Ramex qui Græce κιρσοκήλην dicitur ab eo quod venæ intumescant atque intorquean tur. *Gaudia, nam coitus iam longa obliuio: vel si*
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte iacebit,
An ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Canities? quid, quòd merito suspecta libido est:

Quæ

Quæ venerem affectat sine viribus? aspice partis
Nunc damnũ alterius: nam, quæ cantante voluptas
Sit licet eximius cytharædus? sitve Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna.
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, vt sentiat auris.
Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola: circumsilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum si nomina quæras
Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos
Quot Themison ægros Autumno occiderit vno,
Quot Basilius socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa viros exorbeat vno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot villas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantùm, ceu pullus hirũdinis, ad quem
Ore volat pleno mater ieiuna, sed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina seruorum, nec vultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. nam codice sæuo
Hæredes vetat esse suos, bona tota feruntur

Aul. lac. tibicines: qui vt ait Hor. trahũt per pulpita vesta.

Themison, quẽ hic mordet, vt bonus medicus commendatur à Cor. Cels.

Desipientia membrorum mutilatione grauior.

Ad Phialem, tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
Vt vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæque sororibus vrnæ.
Hæc data pœna diu viuentibus, vt renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, & nigra veste senescant.
Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per secula mortem
Distulit, atque suos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties mustum bibit: oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, cùm videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cùm luget Achillem
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus venisset ad vmbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lachrymas, vt primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissáque Polyxena palla:
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Euersa, & flammis Asiam, ferróque cadentem.

Multa ferenda, etsi adsit bona valetudo.

Alius. Laertes Vlyssis pater, qui errante Vlysse se in agro macerabat.

Tunc

Tunc miles tremulus posita tulit arma tyara,
Et ruit ante aram summi Iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miserabile collum
Præbet, ab ingrato iam fastiditus aratro.

Mint. pal. vbi latuit.

Exitus ille vtcunque hominis: sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc vixerat vxor.

C. Marius vnde extractus est, & posteà exul in Aphrica mendicauit.

Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem vox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia vltima vitæ.
Exilium, & carcer Minturnarúmque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis
Hinc causas habuere, quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius vnquam,
Si circumducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cùm de Theutonico vellet descendere curru?

Cum Pompeius Neapoli ægrotaret, vota publicè suscepta sunt in eius salutem, vt bello ciuili & multis malis reseruatus videatur.

Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, sed multæ vrbes, & publica vota
Vicerunt: igitur fortuna ipsius, & vrbis
Seruatum victo caput abstulit hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, cecidítque Cethegus
Integer, & iacuit, Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater
Vsque ad delicias votorum, cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia qualem
Ipsa habuit, cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque suam Rutilæ dare, filius autem

Virginia, virgo plebeia, quæ ob pulchritudinem perijt.

Corporis egregij miseros, trepidósque parentes
Semper habet, rara est adeo concordia formæ
Atque pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres immitata Sabinas.
Præterea castum ingenium, vultumq́ modestum
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu, quid enim puero conferre potest plus
Custode, & cura natura potentior omni?
Non licet esse viros, nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia, nullus ephœbum
Deformem sæua castrauit in arce tyrannus.
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
Strumosum, atque vtero pariter gibboq́ tumentē.
Nunc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
Maiora expectant discrimina: fiet adulter
Publicus & pœnas metuet quascunque mariti
Exigere irati: nec erit filicior astro
Martis, vt in laqueos nunquã incidat. exigit autē
Interdum ille dolor plus, quàm lex vlla dolori
Concessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus Endimiom dilectæ fiet adulter
Matronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
Fiet & illius quam non amat, exuet omnem
Corporis ornatum: quid enim vlla negauerit vdis
Inguinibus siue est hæc Hippia, siue Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed casto quid forma nocet, quid profuit olim

Hyppolito

Si quis etiam benignitate naturæ sit castus & pudicus, tamen ob formã plerunque periclitatur.

Imitatio Horatiana ex secundo Sermon. Hic se precipitem tecto dedit, ille flagellis ad mortem cæsus.

Hyppolito graue positum: quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.
Nec Shtenebœa minus, quã Cressa excãduit, & se
Concussere ambæ. mulier sæuissima tunc est
Cùm stimulos odio pudor admouet. elige quidnam
Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris vxor
Destinat. optimus hic, & formosissimus idem
Gentis patritiæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis dudum sedet illa parato
Flammeolo, Tyriúsque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, veniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas:
Non nisi legitimè vult nubere: quid placeat, dic,
Ni parere velis pereundum est ante lucernas.
Si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota vrbi, & populo contingat principis aures,
Dedecus ille domus sciet vltimus: intereà tu
Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliúsque putaris,
Præbẽda est gladio pulchra hæc, & cãdida ceruix.
Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebúsque sit vtile nostris.
Nam pro iucundis aptissima quæque dabunt Dij.
Charior est illis homo, quàm sibi nos animorum
Impulsis, & cæca, magnáque cupidine ducti,
Coniugium petimus, partúmque vxoris, at illis
Notum qui pueri, qualísque futura sit vxor.

Sthenobœa vxor Præti regis, quæ Bellerophontem perdidit.

C. Sylius formosissimus, cũ in eum exarsisset Messalina coactus est dimissa vxore sua palam Messalinam ducere, vnde mox recognita, Sylius interfectus est.

Homo Dijs charior, quam sibi ipsi.

Vt tamen & poscas aliquid, voueásque sacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,
Orandum est, vt sit mens sana in corpore sano.

Quid à dijs potissimum petendum.

Fortē posce animum, & mortis terrore carentem,
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, sæuósque labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certè

Vnica via ad beatam vitam per virtutem.

Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.
NVLLVM *numen abest, si sit prudentia: sed te*
Nos facimus fortuna Deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

Ad Persicum amicum suum quem frugali conuiuio inuitarat, contra eos, qui exquisitius lautiúsque comessentur, quàm facultates ferant.

ATticus eximiè si cœnat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens: quid enim maiore cachinno
Excipitur vulgi, quàm pauper Apicius? omnis
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum valida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt Galeæ, dúmq; ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente Tribuno
Scripturus leges, & regia verba lanistæ.
Multos porrò vides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo viuendi causa palato est.
Egregius cœnat meliúsque miserrimus horum,
Et citò casurus iam perlucente ruina.
Intereà gustus elementa per omnia quærunt,

Nunquam

Nunquam animo pretijs obstantibus. interius si
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summã
Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile, sic veniunt ad miscellanea ludi,
Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & à censu famam trahit. illum ego iure
Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata distet ab arca
Sacculus, è cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν,
Figendum, & memori tractandum pectore, siue
Coniugium quæras, vel sacri in parte Senatus
Esse velis: nec enim loricam poscit Achillis
Thersites, in qua se traducebat Vlysses
Ancipitem, ceu tu magno discrimine causam
Protegere affectas. te Consule, dic tibi qui sis
Orator vehemens, an Curtius, an Matho, buccæ
Noscenda est mensura tuæ, spectandaqae rebus
In summis, minimis, etiam cum piscis emetur,
Nec mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula manet exitus, ære paterno,
Ac rebus mersis in ventrem, fœnoris atque
Argenti grauis, & pecorũ, agrorúmque capacem?
Talibus à dominis post cuncta nouissimus exit
Annulus & digito mendicat Pollio nudo.

Miscel lud. hoc est, absumptis opibus coguntur fieri ludij, & histriones quales solent conuenire in Miscellis ludis.

Apohpthegna illud, inquit, nosce teipsum, non solum ad corporis staturam aut formã pertinet: sed ad omnia vitæ officia, vt nihil supra vires attentes.

Impudẽtia nepotum, qui cum decoxerint & ob æs alienum coguntur fugere, nihil curant.

Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerunque gradus, conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis consumitur. inde vbi paulum
Nescio quid superest, & pallet fœnoris autor,
Qui vertere solum, Baias, & ad hostia currunt.
Cedere nanque foro iam non tibi deterius, quàm
Æsquilias à feruenti migrare Saburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mæstitia est, caruisse anno Circensibus vno.
Sanguinis in facie non hæret gutta, morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex vrbe pudorem
Experière hodie nunquid pulcherrima dictu
Persice non præstem vita, nec moribus, & re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
*Coram alijs dictem puero, sed in * ore placentas.*

* aure

Nam cum sis conuiua mihi promissus, habebis
Euandrum, venies Tyrynthius, aut minor illo
Hospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum,
Ater aquis, alter flammis ad sydera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis
De Tyburtino veniet pinguissimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior: inscius herbæ,
Necdum ausus virgas humilis modere salicti.
Qui plus lactis habet, quam sanguinis, & montani
Asparagi, posito quos legit villica fuso.
Grandia præterea, tortoque calentia fœno
Oua adsunt ipsis cum matribus, & seruatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, vuæ,
Signinum

Accipiant te eo apparatu, quo Euander Herculem Aeneã, nimirum frugaliter.

Asparagi, herba quam quidam corrudã vocant. dicta à caulis asperitate.

Signinum, Syriúmque pyrum, de corbibus iisdem
Æmula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto
Ipse focis breuibus ponebat oluscula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor
Qui meminit calidæ sapiat quid vulua popinæ.
Sicci terga suis rara pendentia crate,
Moris erat quondam festis seruare diebus,
Et natalicium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, si quam dabat hostia, carne:
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
Castrorum imperiis, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat:
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durúmque Catonē,
Et Scauros, & Fabricios, rigidique seueros
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
Clarum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, & Graias mirari nescius artes,
Vrbibus euersis prædarum in parte reperta

Hæc cœna nostra, olim fuisset lauta, nam Curius Dentatus ipse herbis & cæpis nonnunquā vescebatur.

Frugalitas priscorum Romanorum.

Lecti olim non erant vt nunc, pretiosi & fabrefacti.

Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt Phaleris gauderet equus, cælatáque cassis
Romuleæ simulachra feræ mansuescere iussæ
Imperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & hastæ
Pendentísque Dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Tusco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
Templorum quoque maiestas præsentior, & vox
Nocte fere media, mediámque audita per vrbem
Littore ab Oceani Gallis venientibus, & dijs
Officium vatis peragentibus: his monuit nos,
Hanc rebus Latijs curam præstare solebat
Fictilis, & nullo violatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, nostráque ex arbore mensas
Tempora viderunt: hos lignum stabat in vsus,
Annosam si forte nucem deiecerat Eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit, putêre videntur
Vnguenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes.
Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitíque graues: hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis: nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
Despicit

Tusc. cat. fictili. Nam vasa Aretina præcipuè laudantur. Religio purior erat, & dij magis propitij, tametsi minori apparatu colerentur.

Syene, insula in Aethiopiæ finibus, in qua magna vis elephantorum nascitur.

Despicit exiguas: adeò nulla vncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia: quin ipsa manubria cultellorum
Ossea: non tamen his vlla vnquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur,
Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
Percula, discipulus Triphori doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, átque aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens:
Et Getulus orix, hebeti lautissima ferro,
Ceditur, & tota sonat vlmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus Aphræ
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ,
Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, átque à frigore tutus,
Non Phryx aut Lycius non à mangone petitus
Quisquã erit, & magno, cum poscis, posce Latinè
Idem habitus cunctis, tonsi, erectíque capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci:
Surspirat longo non visam tempore matrem
Et casulam, & notos tristis desiderat hœdos,
Ingenui vultus puer, ingenuíque pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura vestit,
Nec pugillares defert, in balnea raucus
Testiculos, nec vellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis

Thessella, tali à tessera deflexum.

Triphorus hic docebat artem structoriam in Suburra, & secãdi gestus cultro & ligneis ferculis repræsentabat.

Puerum simplicem & modestum multis circumstantijs describit.

A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusis:
Namq; vna, atq; eadem vini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, vt Gaditana canoro
Incipiat prurire choro: plausúque probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
Irritamentum veneris languentis, & acres
Diuitis vrticæ: maior tamen ista voluptas
Alterius sexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus, atque oculis concepta vrina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus, audiat ille
Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans
Fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscœnis, omníque libidinis arte,
Qui Lacedemonium pedemate lubricat orbem:
Namque ibi fortunæ veniam damus, alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus. hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidíque vocantur.
Nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos.
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam,
Quid refert tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis, auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem: non fœnoris vlla
Mentio, nec prima si luce egressa, reuerti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahit vxor
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasq; comas, & vultum, auremq; calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,

Gadita, Gaditane saltationes molles & lasciue in conuiuijs adhibebãtur, ad exhibar annos conuiuarum animos.

πέδημα genus salutationis Laconicæ, in qua pedes in orbem ad nates torquebantur.

Hortatur conuiuam suum ad hilaritatem, & animi tranquilitatem omissis curis & suspitionibus.

Pone

Pone domum, & seruos, & quicquid frangitur illis
Aut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
Intereà Megalesiacæ spectacula mappæ
Idæum solenne colunt, similisque triumpho
Prædo caballorum prætor sedet, ac mihi pace
Immensæ, nimiæque licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurē
Percutit, euentum viridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, mœstam, attonitámque videres
Hanc vrbem, veluti Cannarum in puluere victis
Consulibus, spectēt iuuenes, quos clamor & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
Effugiátque togam, iam nunc in balnea salua
Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam, facere hoc non possis quinque diebus
Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
Magna. voluptates commendat rarior vsus.

Viri pan. factionis Prasinæ, cui fauebat bona pars ciuitatis.

SATYRA. XII.

NAtali Coruine die mihi dulcior hæc lux
Quæ festus promissa deis animalia cespes
Expectat, niueam reginæ cædimus agnam.
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontémque coruscat:
Quippe ferox vitulus templis maturus, & aræ,
Spargendusq́ mero, quem iam pudet vbera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque affectibus esset,

Ad Coruinũ cui scribit se pro salute Catulli amici, qui naufragus enatauerat dijs vota soluturum: ac obiter in captatores testamentorũ, nominatim Næuium & Hiltrum Pacuuium qui ex eo quæstu ditati erant.

Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq; passi
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenebræ
Nube vna, subitúsque antennas impulit ignis.
Cum se quisque illo percussum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus omnia fiunt
Talia, tam grauiter, si quando poetica surgit
Tempestas: genus ecce aliud discriminis, audi
Et miserere iterum: quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis: imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque Mecœnatibus aptam.

Atque

Amici, Catulli vt paulo pòst testatur.

Poë surg. tam sæua fuit illa tẽpestas, quàm ea quæ à poëtis describi solet cum per contẽtionem exaggerent rem.

Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bœticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, vrnæ cratera capacem,
Et dignum sitiente Pholo, vel coniuge Fasci.
Adde & bascandas, & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebúsque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia viuunt.
Iactatur rerum vtilium pars maxima, sed nec
Damna leuant, tunc aduersis vrgentibus, illuc
Decidit, vt malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis vltima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem,
I nunc & ventis animam committe, dolato
Confisus digno, digitis à morte remotus
Quattuor, ac septem, si sit latissima tæda.
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ,
Aspice sumendas in tempestate secures,
Sed postquā iacuit planum mare, tempora postquā
Prospera vectoris, fatúmque valentius Euro,
Et pelago, postquam Parcæ meliora benignæ
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ modica non multa fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, & quod superauerat vnum

Alias, vestes Bœticas, quæ ex natiua lana texebantur citra tinctoris operam.

Emp. Ol. Philippus Amynthæ filius qui Olynthū à proditore redemit.

Dig. Alludit ad dictum Philosophi cuiusdam qui cum audisset nauem triū digitorum esse crassitudine, tātum, inquit, à morte absunt qui nauigant.

Velo prora suo, iam deficientibus Austris,
Spes vitæ cum sole redit, tum gratus Iulo,
Atque nouercali sedes prælata Lauino.
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit lætis Phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam visis triginta clara mamillis,
Tandem intrat positas, inclusa per æquora moles,
Tyrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rursus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam. non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
Interiora petit Baianæ peruia cymbæ.
Tunc stagante sinu gaudent ibi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ,
Ite igitur pueri, linguis animisque fauentes.
Sertáque delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebámque virentem,
Iam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipiunt fragili simulacra nitentia cera,
Hic nostrum placabo Iouem, laribúsque paternis
Thura dabo, atque omnes violæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Coruine, Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos.
Treis habet hæredes, libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili. verum hæc nimia est impēsa, coturnix
Nulla

Ling. fauen. verba quibus in sacris silentium indicebatur.

Nemo suspicetur me id agere vt captem hominem. nam orbus non est neque admodum locuples.

Nulla vnquam pro patre cadet sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitimè fixis vestitur tota tabellis
Porticus, existunt qui promittant hecatomben.
Quatenus hic non sunt nec venales elephantes,
Nec latio, aut vsquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur; sed furua gante petita
Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum nulli seruire paratum
Priuato, siquidem Tyrio seruire solebant
Annibali, & nostris ducibus, regique Molosso.
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquem belli, & euntem in prælia turmã
Nulla igitur mora per Nouium, mora nulla per Histrum
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum,
Alter enim si concedas mactare vouebit
De grege seruorũ magna, & pulcherrima quæq;
Corpora, vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponit vittas: & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sanè mirandum, atqui omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus

ἑκατόμβη sacrificium dictum à numero boum.

Tanta est captatorũ improbitas, vt, vel propriæ filiæ non parcant, si per leges liceret, modo spes prædæ affulgeat.

Incedit victis riualibus. ergo vides, quàm
Grande operæ pretium faciat iugulata Mycœnis.
Viuat Pacuuius quæso, vel Nestora totum:
Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quẽquam, nec ametur ab vllo.

SATYRA XIII.

Ad caluinum quẽ consolatur, vehemẽter dolentem propter pecuniã ab eo apud quem deposuerat sibi abnegatam dicẽs non carere, supplicio eum qui fidẽ nõ seruat. Nam vt maximè hominũ iudicium euadat talis conscientiæ carnificinã non euadet.

EXemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
Displicet autors, prima est hæc vltio, quòd se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis Prætoris vicerit vrnam.
Quid sentire putas omnes Caluine recenti
De scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, vt mediocris
Iacturæ te mergas onus, nec rara videmus
Quæ pateris, casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor esse viri, nec vulnere maior.
Tu quamuis leuius minimam, exiguamq; malorũ
Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus,
Depositum, super hæc, qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio Consule natus,
At nihil in melius tot rerum proficis vsu?
Magna quidem sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix fortunæ sapientia. DICIMVS autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec iactare iugum vita didicere magistra.

Iact. iug. detractare, & frangi fortunæ insultibus.

Quæ

Quæ tam festa dies, vt cesset prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos gladio, vel pyxide nummos?
RARI quippe boni: numero vix sunt totidē, quot
Thebarum portæ, vel diuitis ostia Nili,

Rari, alludit ad Græciæ sapientes, qui numero septem fuere, vt Thebis portæ, & Nili ostia.

Nona ætas agitur, peioraq; secula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat vocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime nescis
Quas habeat Veneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum vulgo moueat, cum
Exigit à quoquam ne peieret, & putet vllis
Esse aliquod numen templis, araq; rubenti?
Quōdam hoc indigenæ viuebant more, prius quàm
Sumeret agrestem posito diademate falcem

Indigenæ qui Græce vocātur αὐτόχθονες.

Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iupiter antris,
Nulla super nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis vxor
Ad cyathas, & iam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; deus, nec turba deorum

Hercul. vxor, Hebe, Iouis, & Iunonis filia, quæ cum Ganymede est dijs à cyathis.

Talis, vt est hodie, contentaq; sydera paucis
Numinibus, miserum vrgebant Atlanta minori
Pondere: nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut Sicula toruus cum cōiuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut vulturis atri

Pœna, sed infernis hilares sine regibus vmbræ.
Sanctitas priscę vitæ & probati mores, *Improbitas illo fuit admirabilis æuo.*
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunque puer, licet ipse videret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam venerabile erat præcedere quattuor annis,
Primaque par adeò sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota ærugine follem,
Tusc, lib. quæ ex disciplina Hetrusca expietur: nam aruspicina iuuēta est in Hetruria, ostendit autem suo seculo monstri esse simile, si quis fidem seruet. *Prodigiosa fides, & Tuscis digna libellis,*
Quæque coronata lustrari debeat agna,
Egregium sanctumque virum, si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, & miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ,
Sollicitus tanquam lapides effuderit imber,
Examenque apium longa consederit vua
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est superos contēnere testes
Si mortalis idem nemo sciat, aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Cyrrhæ. vatis Apollinis qui in Cyrrha Delphis vicino oppido colebatur. *Per solis radios, Tarpeiaque fulmina iurat,*
Et Martis frameam, & Cyrrhæi spicula vatis,
Per calamos venatricis, pharetramque puellæ,

Perque

Perq; tuum pater Ægæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus hastamq; Mineruæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si verò & pater est, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Pharioq; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura voluente vices, & lucis, & anni,
Atq; ideo intrepidi, quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur:
Hic putat esse Deos, & peierat, atq; ita secum
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel cæcus teneã, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim velocis gloria plantæ
Præstas, & esuriens Pisææ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certè lenta ira Deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me veniunt? sed & exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere, multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant, tunc te sacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere immo vltrò, ac vexare paratus
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,

Præpostera quorundam superstitio.

For. verba sunt eius qui flagitiũ admisit.

Mim. fabulā in qua introducitur seruus clamore mirabili.

Creditur à multis fiducia, mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, vt Stentora vincere possis,
Vel potius quantum Gradiuus Homericus audis
Iupiter hæc? nec labra moues, cum mittere vocem
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, & sectum vituli iecur, albaq́ porci
Omenta? vt video nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras, statuamq́ Batilli.
Accipe quæ contrà valeat solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubij medicis maioribus ægri,
Tu venam vel discipulo committe Philippi:
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te vero, nec plana faciem contundere palma,
Quandoquidē accepto claudenda est ianua dāno.
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolores
*Finget * in occasu, vestem diducere summam*
Contentus, vexare oculis humore coacto:
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos litera, gemmaq́ princeps
Sardo-

Stat. Bath. pueri Samij, quæ à Polycrate erecta fuit citharœdico ornatu. Is fuit qui ab Anacreonte poëta etiam dilectus fuit.

* Alias in hoc casu.

χειρογραφα schedæ propria manu conscriptæ, quibus nos creditori obligamus.

Sardonicus, loculis quæ custoditur eburnis
Te nunc delicias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ
Nos viles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pater is modicam, & mediocri bile ferendam
Si flectas oculos maiora ad crimina: confer
Conductum latronem, incendia sulphure cœpta,
Atq; dolo, primos cum ianua colligit ignes:
Confer & hos veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, vel antiquo positas à rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare Tonantem?
Confer & artifices, mercatorémq; veneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerũ, quæ custos Gallicus vrbis
Vsq; à Lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosse volenti
Sufficit vna domus: paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut
quis
In Meroë crasso maiorem infante mamillam?
Cærula quis stupuit Germani lumina? flauam
Cæsariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura est omnibus vna.

Rub. donaria, quę propter vetustatem ipsam meritò religiosa haberi debebãt

Gall. Rutilius Gallicus sub Domitiano prę-fectus vrbis.

Infan. mamil. in Meroë insula fœminæ mãmas habent infantibus pares.

Ad subitas Thracum volucres, nubémque sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptúsque per aëra curuis
Vnguibus à sæua fertur grue: si videas hoc
Gentibus in nostris risu quatiere: sed illic
Quanquam eadem assiduè spectentur prælia, ridet
Nemo, vbi tota cohors pede non est altior vno.
Nulláne periuri capitis, fraudísque nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec vnquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita iucundius ipsa,
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut leuibus videas flagrantia causis
Quantulacunq; adeò est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicet idem. nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq; senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ sæua inter vincla cicutæ
Accusatori nollet dare plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes.
Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguiq; voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quã fœmina, cur tamẽ hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos? & surdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?

Senex, Socrates cuius patientia multis exemplis probata est.

Conscientia satis graue supplicium est, sontibus.

Pœna

Pœna autem vehemens, ac multo ſæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadaman-
Nocte, diéq; ſuum geſtare in pectore teſtem. (thus,
Spartano cuidam reſpondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando: quærebat enim quæ numinis eſſet
Mens, & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, verámq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domóque
Et quamuis longa deductis gente propinquis,
Has patitur, pœnas peccandi ſola voluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat vllum,
Facti crimen habet, cedo ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat
Faucibus vt morbo ſiccis, intérque molares
Difficili creſcente cibo: ſed vina miſellus
Expuit, albani veteris pretioſa ſenectus
Diſplicet: oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta falerno.
Nocte breuem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto verſata toro iam membra quieſcunt,
Continuo templum, & violati numinis aras:
Et quod præcipuis mentem ſudoribus vrget,
Te videt in ſomnis tua ſacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.
Hi ſunt qui trepidãt, & ad omnia fulgura pallent.
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli

Pyth. Hiſtoriam de Glauco Lacedæmonio prolixè tractat Herodot lib.6. quam hic poëta obiter indicauit.

Pœna qua laborant ij qui ſibi ſunt malè conſcij aut certè mali aliquid verſant in animo.

Ma.huma. venerabili & diuina ſpecie, vt Sueton. in Claudio.

Non quasi fortuitu, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Præterea lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere Galli
Non audent: quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? vel quæ non dignior hostia vita?
Mobilis, & varia est fermè natura malorum,
Cùm scelus admittũt, superest cõstantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominũ est, quẽ tu contentũ videris vno
Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris vncum,
Aut maris Ægei rupem, scopulósque frequentes
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara,
Nominis inuisi, tandémque fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam quenquam esse Deorũ.

Lateris dolo. quem Græci πλευρῖτιδα appellant.

Qui semel assueuit vitijs, non facile se postea ab illis abstinere potest, donec pendeat, aut stranguletur.

SATYRA XIIII.

Ad Fuscinum in in parentes qui liberos suos sceleratis moribus

PLurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra,
Et, quod maiorum, vitio, sequitúrque minores
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,

Quæ

Quæ monstrant ipsi pueris, tradúntque parentes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruóque eadem mouet arma fritillo,
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, cùm septimus annus
Transierit puero nondum omni dente renato,
Barbatos licèt admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitẽ animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos seruorũ, & corpora, nostra
Materia constare putat, paribúsque elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam Sirena flagellis
Cõparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus
Tam fœlix quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro,
Quid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mirè afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas vt non sit adultera Largæ
Filia quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri
Virgo fuit, ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic tamen iubet, velocius, & citius nos

corrumpant, quos optimis exemplis debebant formare & prouocare ad meliora.

Filij non docentur humanitatem & clementiam, sed potius crudelitatem & tyrannidem in seruos

Afficiunt, delectant, hoc quidem in loco, est autem verbum medium.

Natura faciles sumus ad vitia.

Non quasi fortuitu, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Lateris dolo. quem Græci πλευρῖτιδα appellant. *Prætereà lateris vigili cum febre dolorem*
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant. pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere Galli
Non audent: quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? vel quæ non dignior hostia vita?
Mobilis, & varia est ferme natura malorum,
Qui semel assueuit vitijs, non facile se postea ab illis abstinere potest, donec pendeat, aut strangulettur. *Cùm scelus admittũt, superest cõstantia, quid fas,*
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominũ est, quẽ tu contentũ videris vno
Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris vncum,
Aut maris Ægei rupem, scopulósque frequentes
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara,
Nominis inuisi, tandémque fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam quenquam esse Deorũ.

SATYRA XIIII.

Ad Fuscinum in in parentes qui liberos suos sceleratis moribus

P*Lurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra,*
Et, quod maiorum, vitio, sequitúrque minores
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,

Quæ

Quæ monstrant ipsi pueris, tradúntque parentes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruóque eadem mouet arma fritillo,
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, cùm septimus annus
Transierit puero nondum omni dente renato,
Barbatos licèt admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitẽ animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos seruorũ, & corpora, nostra
Materia constare putat, paribúsque elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam Sirena flagellis
Cõparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus
Tam fœlix quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro,
Quid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mirè afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas vt non sit adultera Largæ
Filia quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri
Virgo fuit, ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic tamen iubet, velocius, & citius nos

corrumpant, quos optimis exemplis debebant formare & prouocare ad meliora.

Filij non docentur humanitatem & clementiam, sed potius crudelitatem & tyrannidem in seruos

Afficiunt, delectant, hoc quidem in loco, est autem verbum medium.

Natura faciles sumus ad vitia.

Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos autoribus. vnus, & alter
Forsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna
Et meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ,
Abstineas igitur damnis huiusce, etenim vel
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque sub axe.
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vsquam.
Nil dictu fœdum, visúque hæc limina tangat,
Intra quæ puer est, procul hinc procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti,
Maxima debetur puero reuerentia: si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans,
Nam siquid dignum censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantũ
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
Corripies nimirum, & castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem libertatémque parentis,
Cum facias peiora senex? vacuúmque cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
Hospite venturo cessabit nemo tuorum,
Verre pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida

Titan Prometheus Lapeij filius Titani nepos.

Ad deteriora faciles sumus nostra sponte, quemadmodũ probat exemplum, quod Catilinas & seditiosos vbique facile inuenias: Brutum aut Catonem non ita.

Cucurbita, Phreneticis solet ad moueri, occipitio inciso cucurbitula, si néque mens constet, néque somnus accedat, autor Cor. Celsus.

Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentum, vasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit instantis, Virgámque tenentis,
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen vno
Semodio scobis hæc emendat seruulus vnus.
Illud non agitas, vt sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitióque carentem?
Gratum est, quod patriæ ciuem populóque dedisti,
Si facis, vt patriæ sit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimũ enim intererit quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus instituas: serpente Ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem sumtis quærunt animalia pennis
Vultur iumento, & canibus, crucibúsque relictis,
Ad fœtus properat, partémque cadaueris affert.
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis, propria cùm iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capreã famulæ Iouis, & generosæ
In saltu venantur aues, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cùm se matura leuabit
Progenies stimulante fame, festinat ad illam
Quam primùm rupto prædam gustauerit ouo.
Ædificator erat Centronius, & modo curuo
Littore Caietæ, summa nunc Tyburis arte,
Nunc prænestinis in montibus, alta parabat

Pulchrũ est gignere pueros, si ita educantur, vt reip. sint vtiles.

Vt Ciconiarum pulli à teneris assuefacti, colubris vescuntur sic liberi tales euadunt, quales à parentibus instituuntur.

Cur. lit. sunt qui putent Iuuenalem allusisse ad nomen Caietæ, nam, nam curua Caietas Lacones appellant, autor Strabo.

Culmina villarum, Græcis, longeq́ petitis
Marmoribus vinces Fortunæ, atq; Herculis ædē.
Vt spado vincebat Capitolia nostra Posides,
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes nec parua tamen mensura relicta
Partis erat. totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore villas,
Quidam sortiti metuentem sabbata patrem.
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt:
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moses:
Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem, solos deducere verpos.
Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux
Ignaua, & partem vitæ non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
FALLIT enim vitium specie virtutis, & vmbra,
Cùm sit triste habitu, vultúque & veste seuerem,
Nec dubiè tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quàm si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens, aut Ponticus. adde quòd hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atque veredū
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris.

In superstitionem Iudæorum occasione suscepta à patrib. superstitiosis, qui filios suo exemplo in Iudaismum inducunt.

Fallit enim iuxta illud. Decipimur specie recti.

Ponticus qui apud Colchos seruabat aureū vellus à Phrixo suspensum.

Sed crescunt quoqúnque modo maioráque fiunt
Incude assiduá, sempérque ardente camino.
Ea pater ergo animi fœlicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant: iuuenes hortatur vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes,
Mox acquirendi docet insatiabile votum,
Seruorum ventres modio castigat iniquo,
Ipse quoq; esuriens, neque enim omnia sustinet vn-
quam
Mucida Cærulei panis consumere frusta.
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius, concham æstiui cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio, putriq; siluro
Filáque sectiui numerata includere porri.
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quo diuitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cũ sit manifesta phrenesis
Vt locuples moriaris egenti viuere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore,
CRESCIT amor nummi, quantum ipsa pecu-
nia crescit.
Et minus hanc optat, qui non habet, ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non sufficit vnum,*
Et proferre libet fines: maiórque videtur,
Et melior vicina seges, mercaris & hanc, &

Secta à sequendo, quæ propriè est philosophorũ: autor Senec.

De ponte mendicus, nam in pontibus mendicant stipem.

Seges à serẽdo, est fructus & terra, quæ seritur.

Arbusta, & densa montem qui canet oliua.
Quorum si pretio dominus non vincitur vllo,
Nocte boues macri, lassóq; famelica collo
Armenta ad virides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum, quam tota noualia sæuos
In ventres abeant, vt credas falcibus actum.
Dicere vix possis, quam multi talia plorent,
Et quot venales iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicā mihi malo Lupini,
Quàm si me toto laudet vicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molossos,
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea sanguinis, atque laboris
Nullis visa vnquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ, saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbámque casæ, qua fœta iacebat,
Vxor, & infantes ludebant quattuor, vnus
Venula, tres domini, sed magnis fratribus horum
A scrobe, vel succo redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc

Tunicam. verba auari qui iuxta illud Horatij: Populus me exsibilat ait, at mihi plaudo ipse domi.

Ex priscorum frugalitate ostendit temporis sui fastum & auaritiam: nam cum ætate & bello iam confecti essent, bene secum agi putabant si vno aut altero iugere agri donarentur.

Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto,
Inde ferè scelerum causæ. nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quàm sæua cupido
Indomiti census. nam diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri: sed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor est vnquã properãtis aua-
Viuite contenti casulis, & collibus istis (ri?
O pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinúsque senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis, laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratè post munus aristæ
Contingunt homines veteris fastidia quercus,
Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summouet Euros
Pellibus inuersis: peregrina, ignotáque nobis
Ad scelus, atque nefas, quodcunque est, purpura
ducis.
Hæc illi veteres præcepta minoribus. at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut vitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, narésque pilosas
Annotet, & grandes miretur Lælius alas,
Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido soluunt tibi cornua ventrem

Non facile potest quispiam iustè & citò ditescere.

Cuiusmodi præceptis veteres liberos suos exhortati sint.

Ambitio, causa omniũ scelerum

Vitem, Centurionis munus qui vitẽ gestat,

Sol. si nõ sis animosus in bello.

Cum lituis audita pares, quod vendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyber in vltra
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & Corium. Lucri bonus est odor ex re
Qualibet, illa tuo sententia semper in ore
Versetur, dijs atque ipso Ioue digna poëtæ:
Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere,
Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem.
Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quencunque parentem
Sic possum affari: dic ô vanissime, quis te
Festinare iuuet? meliorem præsto magistro
Discipulum, securus abi, vincêris vt Aiax
Præterijt Telamonem, vt Pelea vicit Achilles,
Parcēdum est teneris, nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ: cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, vendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens arámque pedémque.
Elatam iam crede nurum, si limina vestra
Mortifera cum dote subit. quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terráque, maríque
Acquirenda putes, breuior via conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. Hæc ego nunquā
Mandaui, dices olim, nec talia suasi:
Mentis causa malæ tamen est, & origo penes te,
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et læuo monitu pueros producit auaros:

Sent. poëtæ Ennij. cuius est versus ille. vnde habeas, &c.

Quid opus est iuuentutem instiges, cum per se ad vitia sit procliuis, & te in ea re facilè superabit.

Quib. dig. quasi dicat, aconito infectis fœminis, vel tactu præsentissimo veneno, autor Plinius.

Et qui. Quidam putant hunc versum esse nothum.

Et

Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo, quem si reuoces, subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisque relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeò indulgent sibi latius ipsi.
Cum dicis iuueni, stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollátque propinqui,
Et spoliare doces, & circumscribere, & omni
Crimine diuitias acquirere: quarũ amor in te est,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quãtũ
Dilexit Thebas, si Græcia vera Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit vnà.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem latè, rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine nondum
Abrupto, iam nunc obstas, & vota moraris,
Iam torquet iuuenem longa & ceruina senectus.
Ocyus Archigenem quære, átq; eme, quod Mithri-
Composuit, si vis aliam decerpere ficum, (dates
Atque alias tractare rosas: medicamen habendũ
est,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex
Monstro voluptatem egregiam, qua nulla theatra,

Cum pater stultum esse ait beneficium amico prestare, in causa est, vt filius sordidus sit.

Menœceus Thebanus, qui ex oraculi monitu pro salute patriæ sponte se transfixit, & in medias hostium acies coniecit, vt scribit Papinius, lib. X I. Theb. vnde nomen habet,

Nulla æquare queas Prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad vigilem ponendi Castora nummi,
Ex quo Mars vltor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi,
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quique solent rectum descendere funem?
Quàm tu Corycia semper qui puppe moraris,
Atque habitas Coro semper tollendus, & Austro
Perditus, ac vilis sacci mercator olentis?
Qui gaudes pingui antiquæ de littore Cretæ
Passum, & municipes Iouis aduexisse lagenas?
Hic tamen acipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq;, famemq;,
Illa reste cauet, tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius, aspice portus,
Et plenũ magnis trabibus mare. plus hominum est
In pelago, veniet classis quocunq; vocarit (iam
Spes lucri, nec Carpathium, Getuláque tantum
Æquora transiliet sed longè Calpe relicta,
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæ pretium est, vt tenso folle reuerti
Inde domum possis, tumidáque superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes vidisse marinos.
Non vnus mentes agitat furor ille sororis,
In manibus vultu Eumenidum terretur, & igni.

Cast. apud mẽsarios qui in foro erant, vbi erant ædes Castoris & Pollucis.

Cory. piratica, quales sunt Cilices..

Passum, vini genus, quod ex Creta potissimũ mittebatur, fit autem ex vuis ad solem passis & arefactis.

Hic boue percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, atque lacernis
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur vda,
Cum sit causa mali tanti, & discriminis huius
Concisum argentum in titulos, faciesq; minutas,
Occurrunt nubes, & fulgura: soluite funem
Frumenti dominus clamat, piperisque coemtor,
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
Æstiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctúque premetur
Obrutus, & Zonam læua, morsúque tenebit.
Sed cuius votis modo non suffecerat aurum
Quod Tagus, & rutila voluit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes inguina panni,
Exiguúsque cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore metúque
Seruantur. misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis vigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet attonitus, pro
Electro, signisque suis, Phrygiáque columna,
Atque ebore, & lata testudine, dolia nudi
Non ardent Cynici: si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadẽ plumbo commissa manebit,
Sensit Alexander, testa cùm vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.

Cum multa sint insaniæ genera sua quadam insania laborat auarus.

Concisum, περιφερής pecuniæ quæ varijs titulis & imaginibus signatur.

Zonam, crumenulam in qua aurum recondebant, & ea se præcingebant.

Alexander vidit Diogenem se feliciorem, qui nihil cuperet, cum ipse vno mundo nõ esset contentus

Nullum numen abest si sit prudentia, sed te,
Nos facimus fortuna deam, mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam,
In quantũ sitis, atque fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis videor te claudere. misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis
Hæc quoque si rugam trahit, extenditq́ labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta,
Si nondum impleui gremium, si panditur vltrà,
Nec Crœsi fortuna vnquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
Indulsit Cæsar, cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs vxorem occidere iussus.

Othon, qui tulerat legem nequis sederet in 24. gradibus, nisi qui quadringenta sestertia haberet.

SATYRA XV.

Ad Volusium Bithynicum, de immanitate & superstitione Aegyptiorum, qui præpostera religione feras colũt, homines iugulant, ferinis carnibus abstinẽt, humanis vescuntur.

QVis nescit Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet saturam serpentibus Ibim.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci
Dimidio magicæ resonant vbi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis,
Illic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantem, nemo Dianam:
Porrum & cæpe nefas violare, ac frangere morsu,
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina, lanatis animalibus abstinet omnis

Mensa:

Mensa: nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis vesci licet: attonito cum
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses

Ea quæ Vlysses narrabat Alcinoo, & si fabulosa erant, tamen minus erant atrocia quam quod narrabo.

Alcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
Moueat, vt mendax aretalogus, in mare nemo
Hunc abicit, sæua dignum, veraq́; Charybdi,
Fingentem immanes Læstrigonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam vel concurrentia saxa
Cyanes, plenos & tempestatibus vtres
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putauit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyrea temetum duxerat vrna.
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem, sed nuper Consule Vinco

Coptus commune Arabum & AEgyptiorum emporium.

Gesta super calidæ referemus mœnia Copti,
Nos vulgi scelus & cunctis grauiora cothurnis.
Nam scelus à Pyrrha, quanquam omnia syrmata voluas
Nullus apud tragicos populus facit, accipe nostro,

Odiū inter AEgyptios ob religionem. Nam qui Combi habitant, Crocodilum colunt: qui verò Tentyram, accipitrem.

Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua simultas,
Immortale odium, & nuuquam sanabile vulnus,
Ardet adhuc Combos, & Tentyra: summus vtrinq́;
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit vterque locus, quum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis

Visa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilarémque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent positis ad templa, & compita mensis,
Peruigilíque toro, quem nocte ac luce iacentem
Septimus interea sol inuenit, horrida sanè
Ægyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
*Barbara famoso non cedit * turba Canopo.*
Adde quod & facilis victoria de madidis, &
Blæsis, atque mero titubantibus, inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Vnguenta, & flores, multæque in fronte coronæ.
Hinc ieiunum odium: sed iurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus. hæc tuba rixæ,
De hinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sæuit nuda manus, paucæ sine vulnere malæ
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspiceres iam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alios facies, & hiantia ruptis
Ossa genis plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen & pueriles
Exercere acies, quòd nulla cadauera calcent,
Et sanè quòd tot rixantis millia turbæ,
Sic viuunt omnes: ergo acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditione
Tela, nec hunc lapidē, quali se Turnus, & Aiax,
Et quo Tytides percussit pondere coxam
Æneæ, sed quem valeant emittere dextræ
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.

* ripa Canop. vbi templum erat Serapidis, ad cuius sacra magna vis hominum confluebat non sine nequitia.

Contentionem illam iocum arbitrantur, nisi aliquot pereant

Turnus, Aeneid. 11. Aiax in Hectorem Iliad 7. & Diomed. in 5 saxum miræ magnitudinis in Aeneam misit.

Nam

Nam genus hoc viuo iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo deus quicunque aspexit, ridet, & odit.
A diuerticulo repetatur fabula, postquàm
Subsidijs aucti pars altera promere ferrum
Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fugę celeri praestantibus omnibus instant,
Qui vicina colunt vmbrosae Tentyra palmae.
Labitur hic quidam, nimia formidine cursum
Praecipitans, capitúrque: ast illum in plurima sectum
Frusta, ac particulas, vt multis mortuus vnus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longũ vsque adeo, tardumq́; putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quòd non violauerit ignem,
Quem summa coeli raptum de parte Prometheus
Donauit terris: elemento gratulor, & te
Exultare reor: sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil vnquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quaeras, & dubites, an
Prima voluptatem gula senserit: vltimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
Vascones, vt fama est alimentis talibus vsi
Produxere animas: sed res diuersa, sed illic
Fortunae inuidia est, bellorúmque vltima, casus
Extremi, longae dirae obsidionis egestas.

Palm. quae & in AEgypto, vbi Tentyra est, plurima prouenit.

Exaggeratio sceleris.

Vasc. à Sẽtorio obsessi ne fidẽ Po. Ro. violarent, cadaueribus vescebantur, dum fame vrgerentur vt scribunt Plutarchus & Appianus.

Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exmplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, & tenues miserãtibus artus
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua quisnam hominũ veniã dare, quisne deorũ
Viribus abnuerit dira, atque immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus vescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro vita facienda putat: sed Cantaber vnde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias, nostrasq́ habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britannos.
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute átque fide: sed maior clade Saguntus
Tale quid excusat Mæotide sæuior ara
Ægyptus, quippe illa nefandi Taurica sacri
Inuentrix, homines (vt iam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat, vlterius nil
Aut grauius cultro timet hostia: quis modo casus
Impulit hos? quæ tanta fames, infestáque vallo
Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an ne aliam terra Memphitide sicca
Inuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones vnquam
Sauro-

Zeno, qui pro vita tuenda ab honesto recedendum nõ putat.

Thule, insula vltima ad Septentrionẽ, nunc Islãdia dicitur.

Mæot. Taurica regio in Chersoneso ad ostia Mæotidis sita est, vbi Dianæ immolabantur hospites.

Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrsi.
Hac sæuit rabie imbelle, & inutile vulgus
Paruula fictilibus solidum dare vela phaselis,
Et breuibus picta remis incumbere testæ.
Nec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis in quorum mente pares sunt,
Et similes ira, átque fames. mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
*Quæ lacrymas dedit, hæc nostri pars * optima sensus.*
Plorare ergo iubet causam lugentis amici,
Squalorémque rei, pupillum ad iura vocantem
Circumscriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli,
Naturæ imperio gemimus cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi: quis enim bonus, aut face dignus
Arcana qualem Cereris vult esse sacerdos.
Vlla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
A grege mutorum, átque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium diuinorúmque capaces,
Atque exercendis, capiendísque artibus apti
Sensum à cœlesti dimissum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram spectantia. Mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tãtum animas, nobis animũ quoq;, mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & præstare iuberet,
Dispersos trahere in populum, & migrare vetusto

Saur. Græcis sunt ij, qui Latinè Sarmatæ vocantur.

* Alias intima vt lacrymis penitissimos affectus exprimi intelligas.

Minor igne, iunior, quam qui cremari meruerit.
Nam scribit Plin. lib. 7. priscis fuisse moré, hominem prius quàm edito dẽte nõ cremari.

De nemore, & proauis habitatas linquere syluas,
Ædificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem,
Communi dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atque vna portarum claue teneri.

Peius conuenit hominibus inter se quàm inter belluas ferocissimas.

Sed iam serpentum maior concordia: parcit
Cognatus maculis similis fera, quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: sæuis inter se conuenit vrsis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parũ est, cum rastra, & sarcula tãtum

Tãta est hominum inter se atrocitas, vt non contenti sint mutua cæde, nisi etiam si mutuo deuorent.

Assueti coquere, & marris, ac vomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos quorum non sufficit ira
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus esse cibi: quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra videret
Pythagoras: cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulsit non omne legumen?

SATYRA. XVI.

Ostendit quãta cõmada & priuilegia leges & imperatores iis qui militiam sequuntur, indulserint.

QVis numerare queat fœlicis præmia, Galle,
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tyronem porta secundo
Sydere: plus etenim fati valet hora benigni,

Quam

Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et samia genitrix, quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat, immo & si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excussos Prætori ostendere dentes,
Et nigram in faciem tumidis liuoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire volenti
Calceus, & grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec vallum litiget extra,
Et procul à signis. iustissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, si iustæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnésque manipli
Consensu magno officiunt, curabitis, vt sit
Vindicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cùm duo crura habeas ostendere tot caligatos,
Millia clauorum quis tam procul absit ab vrbe?
Præterea, quis tam Pylades molem aggeris vltra
Vt veniat? lachrymæ siccentur protinus, & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis pugnos vidit qui, dicere vidi,
Et credam dignum barba dignúmque capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm vera loquentem,

Bar. Cēturio & miles datur militi iudex ex instituto Camilli, ne miles extra castra in ius vocaretur.

Vagel. causidici audacissimi qui vel causas periculosas suscipiebat.

Pagan. cum qui miles non est. nam apud iurisconsultos opponuntur paganus & miles.

Contra fortunam armati, contráque pudorem,
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum. conuallem ruris auiti
Improbus, aut campum mihi si vicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum vetulo coluit plus annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties subsellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Cæditio, & fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentáque fori pugnamus arena.
Ast illis quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placidum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis,
Solis præterea præstandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater, ergo Coranum
Signorum comitem, castrorúmque æra merentem
Quãuis iã tremulus captat pater: hunc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit sua dona labori-
Ipsius certe Ducis hoc referre videtur,
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

An. tot. vix tandem nisi post longum interuallum conueniunt iudices, neque semper jus dicunt.

Ex filijs familias tantum militi viuo patre testari conceditur & quod parauit peculiũ in eius arbitrio esse, vt est apud iurisconsultos.

FINIS.

A. PERSII VITA.

AVlus Persius Flaccus vt auctor est Eusebius, Volaterris Etruriæ ciuitate natus est, quod & ipse videtur innuere, cùm ait Satyra sexta:

Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hibernátque meum mare, quà latus ingens
Dant scopuli, & multa litus se valle receptat,
Lunai, &c. Describit enim portus Lunæ, quod oppidũ est in Etruria, quò se cesserat, & mare suum vocat, nimirum se Etruscum significãs. Natus est, vt quidam volunt, sub Tiberio principe, eius imperij anno XXI. mortuus Neronis nono, cum ageret tricesimum ætatis suæ annum, Romam literarum causa profectus, sumpta virili toga, Cornuto Philosopho dedit operam, quem præcipuè obseruabat, vt ipse testatur Satyra quinta.

Cum primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bulláque succinctis laribus donata pependit,
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu.

Amicos in primis coluit, Minutium Macrinum equestris ordinis principem, & Cæsium Bassum poëtam Lyricũ. Præter has Satyras nihil scripsisse testatur Quintilianus lib. decimo de Satyra loquens, in hanc sententiam: Multum, & veræ gloriæ, quamuis vno libro, Persius meruit. Et Martialis:

Sæpius in libro memoratur Persius vno,
Quàm leuis in tota Marsus Amazonide.

AVLI PERSII FLACCI POETAE VOLATERANI, SATYRARVM LIBER VNICVS.

PROLOGVS.

Hæc præfatio, quæ primæ Satyræ argumenti vice est, notat quorūdam stultitiā & sordes, qui sine labore poëtam nasci putant, ipsi interim nihil cuiquam donātes.

NEc fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini, vt repente sic poëta prodirem,
Heliconidasq́ pallidamq́ Pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces, ipse semipagamus
Ad sacra vatum carmen offero nostrum.
Quis expediuit psittaco suum χαῖρε;
Coruos quis olim concauum salutare,
Picasque docuit nostra verba conari?
Magister artis, ingeniique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quòd si dolosi spes refulserit nummi,
Coruos poetas, & poetridas picas
Cantare credas Pegaseium melos.

SATYRA. I.

In scriptores qui tantum ad voluptatem incepta quædā & nihil ad bonos mores faciētia scriberent.

O Curas hominum, ô quantū est in rebus inane?
Quis leges hæc? min' tu istud ais? nemo hercule, nemo?
Vel duo, vel nemo: turpe, & mirabile, quare
Ne mihi Polidamas, & Troiades Labeonem

Præ-

Prætulerint: nugæ, non si quid turbida Roma
Eleuet, accedas, examen ve improbum in illa
Castiges trutina, nec te quæsiueris extra.
Nam Romæ quis non? ah si fas dicere: sed fas,
Tunc, cũ ad canitiẽ, & nostrum istud viuere triste
Aspexi, & nucibus facimus quæcunque relictis.
Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexúsque togáque recenti,
Et naturalitia tandem cum sardonyche albus,
Sede leget celsa, liquido cùm plasmate guttur
Mobile colluerit, patranti fractus ocello:
Hic neque more probo videas, neque voce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur vbi intima versu.
Tùm vetule auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe
Quid didicisse, nisi hoc fermentum, & quæ semel intus
Innata est, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, seniúmque: ô mores, vsque adeóne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est, digito mõstrari, & dicier, hic est.
Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi, quid dia poemata narrent.

Tantũ hoc spectant hodie qui scribunt, vt gloriam & famem captent, non vt prosint, cum effœminata voce recitent.

Ohe, quid prodest dedicasse literas nisi ostentes eruditionem tuam quam tãto studio parasti.

Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna
Rancidulum quiddã balba de nare locutus, (est,
Phyllidas, Hypsipylas, vatum & plorabile si quid
Eliquat, & tenero supplantat verba palato,
Assensere viri: nunc non cinis ille poëtæ
Felix: nunc leuior cippus non imprimit ossa?
Laudant conuiuæ: nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunatáque fauilla
Nascentur violæ? rides ait, & nimis vncis
Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus
Linquere? nec scõbros metuentia carmina, nec thus?
Quisquis es, ô modo quem ex aduerso dicere feci
Non ego, cùm scribo, si fortè quid aptius exit,
Quando hæc rara auis est, si quid tamẽ aptius exit,
Laudari metuam: neq; enim mihi cornea fibra est,
Sed recti finémque extremúmque esse recuso
Euge tuum, & bellè: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet: non hic est Ilias Acci
Ebria veratro, non siqua elegidia crudi
Dictârunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.
Et verum inquis, amo, verum mihi dicito de me.
(Qui pote?) vis dicam? nugaris, cum tibi calue
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet,
O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ quantum sitiat canis Appula, tantum.
Vos

Phyllis & Hypsipyle Heroides ex Ouidij epistolis satis notæ.

In scribendo nõ hoc spectandũ, vt laudemur tãtum, sed vltro, quia honestum est, id agendum.

Ilias. Nihil moror Accium Labeonem qui elleboro se purgat & cœnis laudatores redimit.

Vos ô patritius sanguis, quos viuere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, vt per læue seueros
Effundat iunctura vngues? scit tendere versum
Non secus, ac si oculo rubricam dirigat vno.

Felix qui nó est tam stupidus, quin sentiat adulatorum subsannationes cũ alioqui laudant.

Siue opus in mores, in luxum, & prandia regum
Dicere, res grandes nostro dat Musa poëtæ.
Ecce modo heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos Græcè, nec ponere lucum

Siue comœdiã siue tragœdiam velit scribere magnus artifex.

Artifices, nec rus saturum laudare, vbi corbes,
*Et focus, & porci & fumosa * parilia fœno.*
Vnde Remus sulcoq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues Dictatorem induit vxor,
Et tua aratra domum lictor tulit: euge poëta,
Est nunc Brysei quem venosus liber Atti,

* palilia.
In κακοζήλους, & nimium antiquitatis admiratores, vitia pro virtutibus æmulantes.

Sunt quos Pacuuiúsque. & verrucosa moretur
Antiopa ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quæris ne, vnde hæc sartago loquendi
Venerit in linguas? vnde istud dedecus in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia læuis?
Nil ne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.

Quidam tã gloriæ sunt auidi, ve vel in capitis sui periculo ad eloquentiã quandã conuertantur.

Fur es, ait Pedio: Pedius quid: crimina rasis
Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
Laudatur, bellum hoc: hoc bellũ? an Romule ceues?
Mén' moueat quippe: & cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum

Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incuruasse querela.
Sed numeris decor est, & iunctura abdita crudis.
Claudere sic versum didicit Berecynthius Atys
Et qui Caeruleum dirimebat Nerea delphim,
Sic costam longo subduximus Apennino,
Arma virũ nõ ne hoc spumosum, & cortice pingui.
Vt ramale vetus praegrandi subere costum?*
Quidnã igitur tenerum, & laxa ceruice legendũ?
Torua Mimallonis implerunt cornua bombis,
Et raptum vitulo caput ablatura superbo
Bassaris, & lyncem Maenas flexura corymbis
Huion ingeminat, reparabilis adsonat Echo?
Haec fierent, si testiculi vena vlla paterni
Viueret in nobis? summa delumbe saliua
Hoc natat in labris, & in vdo est Maenas, & Atys
Nec pluteum caedit, nec demorsos sapit vngues.
Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide sis ne maiorum tibi fortè
Limina frigescant sonat hic de nare canina
Littera, per me equidem sint omnia protinus alba,
Nil moror, euge omnes, omnes bene mirae eritis res
Hoc iuuat, hic, inquis, veto quisquam faxit oletũ.
Pinge duos angues: pueri sacer est locus, extra
Meyte, discedo, secuit Lucilius vrbem,
Te Lupe, te Muci, & genuinum fregit in illis,
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum praecordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso,

Berec. Nonnulli arbitrantur Neronem vt durũ in versu hic notari.

* Praegrandi Tor. Hos versus vt nimis turgidos ridet. Si vel tantillum esset nobis industriae, nõ versaremur semper in ijsdem argumentis tam vulgò protritis.

Lucilij libertas.

Horatij dexteritas.

Men

Men mutire nefas, nec clàm, nec cũ scrobe? nusquã
Hic tamen infodiam, vidi, vide ipse, libelle,
Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum
Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
Iliade, audaci quicunq; afflata Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc, si fortè aliquid decoctius audis
Inde vaporata lector mihi ferueat aure.
Non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestis
Sordidus, & lusco qui poscet dicere lusce,
Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus
Fregerit heminas Areti ædilis iniquas,
Nec qui abaco numeros & secto in puluere metas
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus
Si Synico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, post prandia Callirhoen do.

Scrob. alludit ad fabulã Midę regis.

Præg. Sene, Aristophane comico.

Nolo lectorem Mathematicæ, aut honorũ opinione turgidum, sed sani iudicij.

SATYRA. II.

HVnc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labenteis adponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptum est murmúrque humilesq;
susurros
Tollere de templis, & aperte viuere voto.
Mẽs, bona fama, fides, hæc clarè & vt audiat hospes
Illa sibi introrsum & sub lingua immurmurat: ô si
Ebullet patrui præclarum funus, & ô si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro.

Hæc Satyra sumpta est ex secundo Platonis Alcibiade, in vota impia & scelerata, quibus deos sollicitabãt homines perditissimi.

Hercule, pupillumq́; vtinam, quem proximus hæres
Impello, expungnam: námque est scabiosus, & acri
Bile tumet. Nerio iam tertia * *conditur vxor.*
Hæc sanctè vt poscas, Tyberino in * *flumine merges*
Mane caput bis, terq́; & noctem flumine purgas.
Heus age, responde. minimum est quod scire laboro.
De Ioue quid sentis? est ne vt præponere cures
Hunc cuiquā? cui nam? vis Staio? an scilicet hæres?
Quis potior iudex, pueris ve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, proh Iuppiter, ô bone clames
Iupiter, at sese clamet, non Iupiter ipse?
Ignouisse putas: quia cum tonat, ocyus ilex
Sulfure discutitur sacro, quàm túque domúsque?
An quia non fibris ouium Ergennáque iubente,
Triste iaces lucis, euitandumq́; bidental,
Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
Iupiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone & lactibus vnctis?
Ecce auia aut metuens diuum matertera cunis
Exemit puerum, frontémque atque vda labella
Infami digito, & lustralibus ante saliuis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & spem macrā supplice voto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes
Hunc optent generum rex & regina. puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando vota, negato
Iupiter hæc illi, quamuis te albata rogarit.

Poscis

* ducitur.

* gurgite.

Puta deos eiusmodi votis non offendi, qui iusti sunt, cū & Staius ipse veneficus sceleratissimus non posset non offendi si ea audiat.

Si nō statim fulmine tactus es, putas impunè te quęuis laturum.

In superstitionē & vanissimas preculas mulierum.

Licini, optet illi summas diuitias & honores.

Poscis opem neruis, corpusq; fidele senectæ.
Esto age, sed grandes patinæ, tucetáque crassa
Adnuere his superos vetuere, Iouemq; morantur.
Rem struere exoptas cæso boue, Mercuriumq;
Arcessit fibra, da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum. Quo pessime pacto,
Tot tibi cum in flãmas iunicũ omenta liquescant?
Attamen hic extis, & optimo vincere farto
Intendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iamiam, donec deceptus, & expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo,
Si tibi crateras argenti, incusáque pingui
Auro dona feram, sudes, & pectore læuo
*Excutias guttas, * lætari prætrepidum cor,*
Hinc illud subijt, auro sacras quòd ouato
Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
Præcipui sunto, sitq; illis aurea barba.
Aurum vasa Numæ, Saturniáque impulit æra,
Vestalésque vrnas, & Tuscum fictile mutat,
O curuæ in terris animæ, & cœlestium inanes,
Quid iuuat hoc templis nostros immittere mores,
Et bona dijs ex hac scelerata ducere pulpa?
Hæc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus,
Hæc baccam conchæ rasisse, & stringere venas
Feruentis massæ crudo de puluere iussit.
Peccat & hæc, peccat, vitio tamen vtitur, at vos
Dicite pontifices in sacro quid facit aurum?

Bonam valetudinem poscis, cũ luxu & crapula diffluas & assiduis sacrificijs vis ditescere, cũ te planè exhaurias.

Iunicum iuuencorum.

*lætetur pertrepidum cor. Fratres aheneos, statuas quinquaginta filiorũ AEgypti, quæ Romæ in quadã porticu somnia felicia immittere credebantur.

Dij non ijsdem nobiscum affectibus ducũtur, proinde neque nostris cæremonijs.

Iuu. 345

Nempe hoc quod Veneri donatæ à virgine pupæ
Quin damus id superis, de magna quod dare lance
Non possit magni Messalæ lippa propago.
Compositum ius, fasq́ animi, sanctosq́ recessus
Mestis, & incoctum, generoso pectus honesto.
Hoc cedò, vt admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA III,

In parentum in liberis educandis & liberorũ circa bonas disciplinas negligētiam, qui iuuennm animos nullis honestis rebus incolunt, cum ea ætas ad percipiẽda bona studia sit accommodatissima.

* Finditur. Arcadiæ.

NEmpe hoc assiduè: iã clarum mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur vmbra.
En quid agis? siccas insana canicula messes
Iãdudũ coquit, & patula pecus omne sub vlmo est,
Vnus ait comitum. verúmne? itáne? ocyus adsit
Huc aliquis: nemón? turgescit vitrea bilis.
** Findor, vt Arcadiæ pecuaria rudere dicas.*
Iam liber, & bicolor positis membrana capillis.
Inq́ manus chartæ, nodosaq́ venit arundo.
Tunc querimur, crassus calamo q̄ pẽdeat humor,
Nigra quod infusa vanescat sepia lympha,
Dilutas querimur geminet quod fistula guttas,
O miser, inq́ dies vltrà miser, huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroq́ columbo,
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscis? & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens,
Contemnere: sonat vicium percussa, maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo,

Effluis, prodis te ipsum qualis sis, nimirũ mollis & ignauus.

Vdum,

Vdũ, & molle lutũ es, nunc nũc properãdus, & acri
Fingendus sine fine rota, sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum.
Quid metuas? cultrixq; foci secura patella,
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tusco ramum millesime ducis,
Censorémq; tuum vel quod Trabeate salutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & incute noui.
Non pudet ad morem discincti viuere Nattæ?
Sed stupet hic vitio, & fibris increuit opimum
Pingue: caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demensus summa rursum non bullit in vnda.
Magne pater diuum sauos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta veneno,
Virtutem videant, intabescantq; relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis,
Purpureas subter ceruices terruit? imus,
Imus præcipites, quam si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat vxor?
Sæpe oculos, memini, tangebam paruus oliuo
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Discere, ab insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in voto, damnosa canicula quantum
Raderet, angustæ collo non fallier orcæ
Neu quis callidior buxum torquere flagello,

Tibi places quòd ex generosis natus sis, cum vera nobilitas nó ex maiorum signis, sed animi bonis metienda sit.

Nullum est grauius supplicium quam mens sibi malè conscia.

Quid in pueritia libẽter agat vnusquisque.

Haud tibi inexpertũ est curuos deprendere mores,
Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus, insomnis quibus indetonsa iuuentus
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta,
Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem,
Stertis adhuc? laxúmque caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis vndique malis?
Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testáque, lutóque
Securus quo pes ferat, atque ex tempore viuis,
Helleborum frustrà, cum iam cutis ægra tumebit
Poscentes videas: venienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discitéque ô miseri, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quam mollis flexus, & vndæ,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, charísque propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neque inuideas, quòd multa fidelia putet
In locuplete penu, defensis pinguibus vmbris,
Et piper, & pernæ Marsi monumenta clientis,
Mænáque quod prima nondum defecerat orca,
Hic aliquis de gente hircosæ centurionum
Dicat, quod satis est sapio mihi, non ego curo
Esse quod Arcesilas, ærumnosíque Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram,

Murmura

Bracc. Stoici, in ποικίλῃ porticu docebant, vnde nomen inuenerunt.

Nullus est tibi finis præscriptus ad quem omnia referas? certè inquit, nisi à teneris philosophiæ præceptis animum assuefacias, non est quòd benè, beatéque viuere possis, etiam si sit vtcunque vnde viuas.

Murmura cum secum, vt rabiosa silentia rodunt
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteres meditantes somnia gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.
Hoc est quod palles, cur quis non prandeat, hoc est,
His populus ridet multúmque torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuberat grauis halitus, inspice sodes*
Qui dicit medico iussus requiescere postquam
Tertia compositas vidit mox currere venas,
De maiore domo modicè sitiente lagena
Lenia loturo sibi Surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles. nihil est, videas tamen istud,
Quicquid id est, surgit tacitè tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, & ne sis mihi tutor.
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge tacebo
Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur
Gutture sulphureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidumq; trientem
Excutit è manibus, dentes crepuère retecti,
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris,
Hinc tuba, candelæ, tandémque beatulus alto
Compositus lecto, crassisq; lutatus amomis
In portum rigidos calces extendit, ad illum
Hesterni capite induto subière Quirites.
Tange miser venas, & pone in pectore dextram.
Nil calet hic summósque pedes attingo, manúsque,
Non frigent: visa est si forte pecunia, siue

Arcesilas philosophus Academicus Cratoris discipulus cuius monita imperitis habebantur ludibrio.

* exudet.

Pestilétior animi quam corporis morbus, quo qui laborát sani esse non possunt etiam si corpore valeát.

Candida vicini subrisit molle puella.
Cor tibi ritè salit, positum est algente catino
Durum olus, & populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces, tenero latet vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges cum excussit membris timor albus aristas.
Nunc face supposita feruescit sanguis, & ira,
Scintillant oculi, dicísque facísque quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

Cum febri laboras, tam leui occasione offéderis, vt insanus videri possis.

SATYRA. IIII.

REM populi tractas? barbatum hoc credo magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli,
Scilicet ingenium & rerum prudentia velox
Ante pilos venit: dicenda tacendáque calles.
Ergo vbi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate manus: quid deinde loquêre? Quirites
Hoc puto non iustum est: illud malè, rectius istud.
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ, rectum discernis, vbi inter
Curua subit vel cum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
Quæ tibi summa boni est vncta vixisse patella
Semper, & assiduo curata cuticula sole.

In eos qui rerũ humanarum imperiti, temerè se ad gerendum magistratum ingerunt, in primis autem in Neronem, qui iuuenis per scelus imperium occupauit, imperio ineptissimus.

Expecta,

Expecta, haud: aliud respondeat hæc anus: I nunc
Dinomaches ego sum suffla, sum candidus, esto,
Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis.
Cum benè discincto cantauerit ocyma vernæ,
Vt nemo in sese tentat descendere, nemo.
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
Quæsieris: nostin' Vectidi prædia? cuius?
Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret,
Hunc ais? hunc dijs iratis geniòque sinistro,
Qui quandoque iugum pertusa ad compita figit:
Scriole veteris metuens deradere limum
Ingemit, hoc bene sic tuniatum cum sale mordens
Cæpe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam fecem morientis sorbet aceti.
At si vnctus cesses, & figas in cute solem,
Est propè te ignotus cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores, penémque arcanáque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vuluas.
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
Quinque palestritæ licet hæc plantaria vellant.
Elixásque nates labefactent forcipe adunca:
Non tamen ista filix vllo mansuescit aratro.
Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
Viuitur hoc pacto, sic nouimus: ilia subter
Cæcum vulnus habes, sed lato baltheus auro
Protegit: vt mauis, da verba, & decipe neruos
Si potes, egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viso si palles improbe nummo,

I nunc & ob nobilitatem, & fortunam te vendita, cum alioqui nihil sapias. Hominũ more fit, inquit, vt ad aliena vitia simus oculatissimi, ad nostra plane cæcutiamus. Nam dum alicuius auaritiam & parsimoniam facilè obseruamus, in nobis maiora flagitia non animaduertimus.

Si cõſcius es tibi ſceleris alicuius, non credes vulgo magnifica de te prædicanti.

* Alias reſpue.

Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,
Si puteal multa cautus vibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures,
**Reſpice quod non es, tollat ſua munera cerdo:*
Tecũ habita, vt noris quam ſit tibi curta ſupellex.

SATYRA. V.

Inducit hac Satyra Cornutum præceptorem ſuum mirantem quòd cùm Satyram ſcribere inſtituiſſet poëta, materiã non perinde arduã, tam tragico initio vteretur, vt centum linguas ſibi optaret. Cui reſpondit Perſius ſe id nõ ad nugas petere, ſed ad animũ ſuum erga præceptorẽ exprimendum: alioqui tam eſt vehemens, vt vix centum linguis poſſit exprimi, neque id immerito: nam vbi inquit è pueritia exceſſiſſem, me dedi tibi in diſciplinam, & ætatem meã teneram adhuc, optimis moribus formaſti & cõuictu tuo, quo

VAtibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centũ ora, & linguas optare in carmina centũ
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum hæc? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris? vt par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi, nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Feruebit, ſæpè inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos, nec clauſo murmure raucus,
Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte.
Nec ſclopo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ ſequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo,
Hinc trahe quæ dicas, menſamq; relinque Mycenis.
Cum capite, & pedibus, plebeiaque prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis vt mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur: tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia, quantáque noſtra
Pars tua ſit Cornute animæ, tibi dulcis amice

Oſtendiſſe

Ostendisse iuuat: pulsa, dignoscere cautus
Quod solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas ausim deposcere voces,
Vt quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura totúmque hoc verba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra,
Cùm primum pauido custos mihi purpura cessit
Bulláque succinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites, totáq; impune Suburra
Permisit sparsisse oculos iam candidus vmbo,
Cúmque iter ambiguum est, & vitæ nescius error
Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu, tunc fallere solers
Apposita intortos ostendit regula mores,
Et premitur ratione animus, vincíque laborat,
Artificémque tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Vnum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque verecunda laxamus seria mensa.
Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo
Consentire dies & ab vno sydere duci
Nostra vel æquali suspendit tempora libra
Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnumq; grauem nostro Ioue frangimus vnà.
Nesci quid certe est quod me tibi temperat astrum.
MILLE hominum species, & rerũ discolor vsus,

ita suauiter tecũ sum vsus vt prouidentia quadã diuina videamur eodem ingenio nati, cum tamen vulgo tãta diuersitas sit studiorũ, vt vix millesimus quisque cum altero conueniat in vita, sed diuersa sequatur studia.

Velle ſuum cuique eſt, nec voto viuitur vno:
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cumini:
Hic ſatur irriguo mauult turgeſcere ſomno:
Hic campo indulget, hunc alea decoquit: ille
In Venerem eſt putris: ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
Tum craſſos traxiſſe dies, lucémque paluſtrem,
Et ſibi iam ſeri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis,

Exhortatio ad iuuentutem vt ex philoſophia ſibi virtutem, viaticum, ad beatam vitam comparet.

Cultor enim iuuenem purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc iuuenéſque ſenéſque
Finem animo certum, miſeriſque viatica canis.
Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quaſi magnum
Nempe diem donas: ſed cum lux altera venit,
Iam cras heſternum conſumpſimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulum erit vltrà.
Nam quamuis propè te, quamuis temone ſub vno
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere canthum,
Cum rota poſterior curras, & in axe ſecundo.

Libertate quidem opus eſt ad virtutem, verum ea quę animum à vitijs & affectibus prauis liberat, non ea qua donatus aliquis Ro. ciuis efficitur.

Libertate opus eſt, non hac qua vt quiſq; Velina
Publius emeruit, ſcabioſus teſſerula far
Poſſidet, heu ſteriles veri, quibus vna Quiritem
Vertigo facit, hic Dama, eſt non treſſis agaſo,
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax.
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus dama? papæ, Marco ſpondente recuſas
Credere te nummos? Marco ſub iudice palles?
Marcus dixit: ita eſt: aſſigna Marce tabellas.

Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant?
An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
Cui licet, vt voluit? licet, vt volo, viuere: non sum
Liberior Bruto? Mendosè colligis, inquit,
Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet, vt volo, viuere, tolle,
Vindicta postquam meus à prætore recessi,
Cur mihi non liceat iussit quodcunque voluntas,
Excepto siquid Masuri rubrica vetauit?
Disce, sed ira cadat naso, rugosáque sanna,
Cum veteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atque vsum rapidæ permittere vitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto:
Stat contra ratio, & secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id quod quis vitiauit agendo:
Publica lex hominum, naturáque continet hoc fas,
Vt teneat vetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum, certo compescere puncto
Nescius examen, vetat hoc natura medendi.
Nauim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
Frontem de rebus, tibi recto viuere talo
Ars dedit, & veri speciem dignoscere calles,
Ne qua sub ærato mendosum tinniat auro,
Quæque sequenda forent, & quæ vitanda vicissim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.
Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis,
Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes,

Sillogismo colligit, seruum esse qui cupiditatib suis seruiat, etiam si sibi liber videatur.
Prætor libertatem vtcúnque dare potest, sapientiam non potest, vnde vera libertas proficiscitur & vitæ officia.
Nam leges & sensus communis, quæ suis docent quibus abstinendum sit in commune, verum rectè sapere, veri speciem à vero discernere moderatum & liberalem cùm opus est & continentem esse, paruóque contẽtum, hoc demum est hominis verè liberi, quod si non verè aliquis sed fucatè boni viri speciem præ se ferat, multo minus liber erit sed mãcipium.

Inque luto fixum poſcis tranſcendere nummum,
Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem.
Hæc mea ſunt, teneo, eum verè dixeris, eſto
Libérque, ac ſapiens Prætoribus, ac Ioue dextro.
Sin tu, cum fueris noſtræ paulò ante farinæ,
Pelliculam veterem retines, & fronte politus
Aſtutam vapido ſeruas ſub pectore vulpem.
Quæ dederam ſuprà repeto, funémque reduco.
Nil tibi conceſſit ratio, digitum exere, peccas.
Et quid tam paruum eſt? ſed nullo thure litabis,
Hæreat in ſtultis breuis vt ſemuncia recti.
Hæc miſcere nefas, nec cum ſis cætera foſſor,
Treis tãtum ad numeros ſatyri moueare Bathylli,
Liber ego: vnde datum hoc ſumis tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
I puer, & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer,
Si increpuit, ceſſas nugator, ſeruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinſecus intra
Quod neruos agitet? ſed ſi intus, & in iecore ægro
Naſcuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica, & metus egit
herilis?
Mane piper ſtertis, ſurge, inquit auaritia, eia,
Surge: negas: inſtat, ſurge inquit, non queo: ſurge.
Et quid agam: rogitas? en, ſaperdam aduehe ponto
Caſtoreum, ſtuppas, hebenum, thus, lubrica Coa.
Tolle recens primus piper è ſitiente camelo,
Verte aliquid, iura, ſed Iuppiter audiet, eheu,
Varo, reguſtatum digito terebrare ſalinum

Seruitus ab auaritia quæ hominem mire diſtrahit, ad ſordes, & parſimoniam & pericula ſubeũda ſollicitat cõtra luxuria, & ab omnibus illis dehortatur & ad voluptates exhortatur, hac occaſione, quòd mortuo nihil proderunt diuitiæ, vult autem miſerrimum ſeruitutis genus vitijs inter ſe contrarijs laborare.

Contentus perages, si viuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem succinctus, & œnophorum aptas,
Ocyus ad nauem, nihil obstat, quin trabe vasta
Ægeum rapias, nisi solers luxuria antè
Seductum moueat, quo deinde insane ruis? quo?
Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
Intumuit, quam non extinxerit vrna cicutæ,
Tu mare transilias? tibi torta canabe fulto
Cœna sit in transtro? Veietanúmque rubellum
Exhalet vapida læsum pice sessilis obba?
Quid petis, vt nummi, quos hic quincunce modesto
Nutrieras, peragant auidos sudore deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia, nostrum est
Quod viuis, cinis, & manes, & fabula fies.
Viue memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, inde est
En quid agis? duplici in diuersum scinderis hamo,
Hunccine? an hũc sequeris? subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos alternus oberres,
Nec tu cum obstiteris semel, instantíque negaris
Parêre imperio, rupi iam vincula, dicas.
Nam luctata canis nodum abripit, ast tamen illi
Cum fugit, à collo trahitur pars longa catenæ.
Daue, cito hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chæréstratus vnguem
Abrodens ait hæc. an siccis dedecus obstem
Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis vdas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?

Euge puer sapias: Dijs depellentibus, agnam
Percute, sed censen' plorabit Daue relicta?
Nugaris? solea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses.
Nũc ferus, & violens, ac si vocet, haud mora, dicas,
Quidnã igitur faciã? ne nunc, cũ accersor, & vltro
Supplicet, accedam: si totus, & integer illinc
Exieris, nunc nunc, hic hic, quem querimus, hic est,
Non in festuca lictor quam iactat ineptus
Ius habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, & cicer ingere largè
Rixanti populo, nostra vt floralia possint
Aprici meminisse senes: quid pulchrius? at cum
Herodis venêre dies, vnctáque fenestra
Dispositæ pinguem nebulam vomuêre lucernæ
Portantes violas, rubrúmque amplexa catinum
Cauda natat thinni, tumet alta fidelia vino,
Labra moues tacitus, recutitáque sabbata palles.
Tunc nigri lemures, ouóque pericula rupto,
Tunc grandes Galli, & cum sistro lusca sacerdos
Incussere deos inflantes corpora, si non
Prædictum ter mane caput gustaueris hali,
Dixeris hæc inter varicosos Centuriones,
Continuo crassum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

Argumento ex comœdia sumpto, ostendit eum qui meretricio amore captus sit, liberum non esse, nisi illũ ex animo totũ excutiat, tum demum liberioré futurum, quàm is qui à Prætore manumittitur. Liberos nõ esse ait, cum ambitiosos omnes, tũ superstitiosos & in primis Iudaicis sabbatissimis & cæremonijs deditos.

SATYRA VI.

Ad Cesiũ Bassum eximium poëtam lyricũ scribit, rogatq; num apud Sa-

ADmouit iam bruma foco te Basse Sabino?
Iámne lyra & tetrico viuũ tibi pectine chordæ
Mire

Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes, mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se valle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues.
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mœonides, quintus pauone ex Pythagoræo.
Hic ego securus vulgi, & quid præparet Auster
Infelix pecori, securus, & angulus ille
Vicino nostro quia pinguior, et si adeò omnes
Ditescant horti prioribus, vsque recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine vncto
Et signum in vapida naso tetigisse lagena,
Discrepet his alius: geminos horoscope varo
Producis genio solis natalibus. est qui
Tingat olus siccum muria vafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. vtar ego, vtar
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria viue, & granaria, fas est,
Emole: quid metuis? occa, & seges altera in herba
est
Ast vocat officium trabe rupta, Brutia saxa
Prendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; vota
Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & vna
Ingentes de puppe Dei, iámque obuia mergis

binos hybernet, & cantu sese oblectet, se enim iam ad portum lunæ quæ in Liguria vrbs est, concessisse, de qua meminit Ennius illic autem velle se quietè viuere, ab omni ambitione & strepitu alienissimũ, vnde occasione capta, eos irridet qui nihil non agũt, vt hæredes suos locupletent, ipsi interea cum summa parsimonia ac penè inopia victitẽt, & contra eos qui patrimoniũ suum prodigũt.

Costa ratis laceræ, nunc & de cespite viuo
Frange aliquid, largire inopi, nec pictus oberret
Cærulea in tabula. sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quòd rem curtaueris, vrnæ
Ossa inodora dabit, sed spirent cinnama surdum,
Seu ceraso peccent casiæ nescire paratus.
Túne bona incolumis minuas? sed Bestius vrget
Doctores Gaios, ita sit, postquam sapere vrbi
Cum pipere, & palmis venit nostrum hoc maris
expers,
Fœnisecæ crasso vitiarunt vnguine pultes.
Hæc cinere vlterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris, paulum à turba seductior audi:
O bone, num ignoras? missa est à Cæsare laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma,
Iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis
Essedáque ingentesque locat Cæsonia Rhenos.
Dijs igitur genioque ducis centum paria, ob res
Egregiè gestas, induco: quis vetat? aude.
Væ, nisi conniues: oleum, artocreásque popello
Largior, an prohibes? dic clarè, non adeo, inquis,
Exossatus ager iuxta est. age, si mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
Déque auia nihilum superest: accedo Bouillas
Cliuúmque ad Virgi, præsto mihi Manius hæres
Progenies terræ: quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater haud promptè dicam, tamen adde etiam vnum,
Vnum

Num sollicitus es, inquit poëta, ne parũ magnificè efferatur funus tuum ab hærede, si aliquanto commodius vixeris? certè ego, ait, si ob res feliciter à Cæsare gestas velim Dijs hecatombẽ offerre & pro populo epulum largiri nihil morabor hæredem meum.

Vnum etiam,terræ est iam filius,& mihi ritu
Manius hic generis propè maior auunculus exit
Qui prior es,cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius,venio Deus huc ego,vt ille
Pingitur,an renuis?vin' tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ: minui mihi, sed tibi totum est:
Quicquid, id est, vbi sit fuge quærere. quod mihi quondam
Legarat Stadius: neu dicta repone paterna:
Fœnoris accedat merces,hinc exime sumptus,
Quid reliquum est?reliquum? nunc nunc impensius vnge,
Vnge puer caules: mihi festa luce coquatur
Vrtica,& fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa vago singultiet inguine vena,
Patritiæ immeiat vuluæ?mihi trama figuræ
Sit reliqua?ast illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro,mercare,atque excute solers
Omne latus mundi,ne sit prestantior altêr.
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem duplica,feci iam triplex,iam mihi quartò,
Iam decies redit in rugam,depinge vbi sistam,
Inuentus Chrysippe tui finitor aceruì.

An parcè & sordidè, inquit, me vis viuere, vt hæres nequiter & perditè mea consumat, me maceram, inedia, vt ille saginetur.

FINIS.